

Міністерство освіти і науки України
Національний університет “Острозька академія”

На правах рукопису

РАДЬКО ОКСАНА ГРИГОРІВНА

УДК [81'373.43:81'367.623]:821.161.2-1“19”

**ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКІ НАЗВИ СТАТИЧНИХ ОЗНАК В
УКРАЇНСЬКІЙ ПОЕЗІЇ XX СТОРІЧЧЯ**

Спеціальність 10.02.01 – українська мова

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Науковий керівник –
Вокальчук Галина Миколаївна,
доктор філологічних наук,
професор

Острог – 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ І ПОЗНАЧЕНЬ	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКИХ ПРИКМЕТНИКІВ У СУЧАСНІЙ НЕОЛОГІЇ	12
1.1 Лінгвістична природа авторського лексичного новотвору	12
1.1.1 Загальні критерії ідентифікації індивідуально-авторських прикметників	18
1.1.2 Проблема кваліфікації прикметників-комполітів / юкстаполітів як узуральних чи окаріональних утворень	28
1.2 Особливості творення ступенів порівняння індивідуально-авторських прикметників	37
1.3 Загальні тенденції авторського ад'єктивного словотворення в українській поезії ХХ сторіччя	41
Висновки до розділу 1	49
РОЗДІЛ 2. АВТОРСЬКІ ПРИКМЕТНИКОВІ НОВОТВОРИ ЯК СПЕЦИФІЧНІ РЕПРЕЗЕНТАНТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВНО-ПОЕТИЧНОЇ КАРТИНИ СВІТУ	52
2.1 Лексико-семантичні особливості індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ сторіччя	52
2.2 Етнолінгвістичні засади вивчення семантики нових слів	61
2.3 Аналіз національно-культурних компонентів у семантичній структурі авторських прикметникових новотворів	69
2.3.1 Внутрішньосемантичні особливості поетичної символіки в структурі окаріональних ад'єктивів	69
2.3.2 Функційне навантаження індивідуально-авторських прикметників релігійної тематики в поетичних текстах ХХ сторіччя.....	91

2.3.3 Авторські прикметникові новотвори – репрезентанти колірної картини світу.....	99
2.3.4 Семантика індивідуально-авторських прикметників, сконструйованих на основі базових концептів загальнолюдської та національної культури	117
Висновки до розділу 2	131
РОЗДІЛ 3. ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКІ ПРИКМЕТНИКИ В СУЧАСНИХ НЕОЛОГІЧНИХ СЛОВНИКАХ	134
3.1 Особливості фіксації авторських прикметникових новотворів у словниках / словопоказчиках.....	134
3.2 Аналіз лексикографічних параметрів опису прикметникових інновацій у словниках мови письменників	150
3.3 Теоретичні засади укладання “Словника індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч”	160
3.3.1 Загальна характеристика словника	161
3.3.2 Лексикографічна експертиза реєстру авторських прикметникових новотворів	165
3.3.3 Структура словникової статті.....	171
3.3.4 Складні випадки лексикографічного опису індивідуально-авторських прикметників	179
3.4 Перспективи лексикографічного опису авторських прикметникових новотворів	182
Висновки до розділу 3	189
ВИСНОВКИ	191
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	196
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛА ТА ЇХ УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	230
СПИСОК ПЕРШОДЖЕРЕЛ ТА ЇХ УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ...	242
ДОДАТКИ.....	287

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ І ПОЗНАЧЕНЬ

АЛН – авторський лексичний новотвір

ІАП – індивідуально-авторський прикметник

ККС – колірна картина світу

ЛЕ – лексикографічна експертиза

МКС – мовна картина світу

НKK – національно-культурний компонент

НМПКС – національна мовно-поетична картина світу

“Словник...” – Вокальчук О. Г. Словник індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч / Г. М. Вокальчук, О. Г. Радько. – Луцьк : Терен, 2016 (у друці).

~ – указівка на приблизну дату створення авторського лексичного новотвору (у словниковій статті “Словника...”)

ВСТУП

Український мовно-поетичний дискурс ХХ сторіччя посідає важливе місце в словесно-художній творчості народу, його духовній культурі загалом. Реакція національної спільноти на різноманітні соціально-економічні, суспільно-політичні, науково-технічні, мистецькі зміни зумовила появу в мові поезії зазначеного хронологічного зрізу масиву різноманітних лексичних інновацій, із-поміж яких виокремлюється значний за обсягом корпус авторських лексичних новотворів (АЛН). Такі одиниці в специфічній формі вербалізують світовідчуття й культурні традиції не тільки самого автора, а й усього народу, оскільки, поряд із узуальними лексемами, здатні вміщувати в собі національно-культурний компонент (далі – НКК) мовної семантики. АЛН, перебуваючи на периферії лексичної системи, не зафіксовані в загальномовних словниках відповідного періоду, однак за сприятливих інтра- й екстралінгвальних умов вони можуть стати узуальними.

Із-поміж оригінальних номінативних одиниць, що функціують у поетичних текстах ХХ сторіччя, вагоме щодо кількості місце посідають інновації на позначення статичних ознак денотатів. Індивідуально-авторські прикметники (ІАП) слугують не лише інтенсифікаторами образності, експресивності, виразниками народнопісенного колориту, а й важливими репрезентантами світобачення й світовідчуття носіїв української етнокультури.

Починаючи з середини минулого сторіччя АЛН обиралися об'єктом різновекторних лінгвістичних студій у вітчизняному й закордонному мовознавстві (праці В. М. Русанівського [208], Г. М. Колесника [Г-Кол-71], Є. А. Карпіловської [100], О. А. Стишова [229–232], Ж. В. Колоїз [111–114], Г. М. Вокальчук [38–49], Д. В. Мазурик [150], О. М. Турчак [249], К. В. Брітікової [27], В. В. Лопатіна [148], О. А. Земської [92; 93], О. Г. Ликова [146], Р. Ю. Наміткової [164], А. Г. Новосьолової [167],

Н. І. Фельдман [251], Г. О. Винокура [34], О. В. Сенько [216], Н. Г. Бабенко [7], Г. Ядацької [274] та ін.).

ІАП в українській поетичній мові ХХ ст. досі не становили об'єкта спеціального лінгвістичного дослідження, хоча принагідно їхні виражальні можливості проаналізовані в працях С. Я. Єрмоленко [83; 84], Л. О. Пустовіт [188; 189], А. В. Висоцького [35], Т. П. Беценко [22], О. М. Рудь [204–207], Л. І. Шутової [270; 271], Л. Ю. Тихої [244], І. В. Кононенко [120], Д. В. Рязанцевої [209–211], Л. В. Підкамінної [172] та ін. Науковці дослідили семантичну структуру прикметників (зокрема й індивідуально-авторських), простежили їхнє функційне навантаження й стилістичні конотації в складі епітетних словосполучень та метафори.

Власне авторські прикметникові новотвори в українській поезії ХХ–ХХІ ст. досліджували Г. М. Вокальчук [38; 39; 42–45; 47; 49], Г. М. Сюта [235], О. О. Жижома [89–91], А. А. Калетнік [96–98], Н. А. Адах [1–3], Н. В. Гаврилюк [51; 53; 55–58], В. В. Максимчук [151; 153–156], О. В. Семенюк (Кирилюк) [102; 214; 215], О. Б. Ліпкевич (Тимочко) [147; 243], О. М. Строкаль [233], К. В. Дюкар [79; 80] та ін. ІАП проаналізовано переважно в дериваційному, лексико-семантичному, функційно-стилістичному аспектах, частково здійснено їхню лексикографічну інтерпретацію. Однак комплексного дослідження ІАП як невід'ємного складника мови української поезії ХХ ст. і репрезентантів національної мовно-поетичної картини світу (далі – НМПКС) у сучасному мовознавстві досі не здійснено, що зумовлює **актуальність** пропонованої розвідки.

У дисертації проаналізовано авторські номінації статичних ознак денотатів з урахуванням сучасних підходів до вивчення мови художніх текстів в аспекті взаємодії людини й культури, мови й мислення, досліджено особливості вербалізації НКК у структурі й семантиці ІАП, що функціують в українських поетичних текстах минулого сторіччя.

Зв'язок роботи з науковими проблемами, планами, темами. Дисертація пов'язана з науковою проблематикою кафедри української мови і

літератури “Лексико-стилістичні параметри української мови і мовлення в семантичному і комунікативному вимірі” (державний реєстраційний номер 0114U000088) і виконана згідно з планами роботи неографічних лабораторій “Острозький неограф” Національного університету “Острозька академія” (2007–2015 рр.) та “NEOLEX-Рівне” Рівненського державного гуманітарного університету (2010–2016 рр.). Тему роботи затверджено на засіданні вченої ради Національного університету “Острозька академія” (протокол № 2 від 24 вересня 2009 р.).

Мета дисертаційної праці – здійснити семантичний, лексико-граматичний, дериваційний, лінгвокультурологічний аналіз індивідуально-авторських прикметників як специфічних репрезентантів національної мовно-поетичної картини світу ХХ сторіччя.

Реалізація поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

- 1) з’ясувати лінгвістичний статус ІАП;
- 2) здійснити частотний аналіз ІАП у хронологічному аспекті, за авторською належністю, за репрезентативністю тематичних груп новотворів;
- 3) схарактеризувати етнолінгвістичні засади вивчення семантики ІАП;
- 4) проаналізувати специфіку вербалізації НКК в семантичній структурі ІАП;
- 5) схарактеризувати лексико-семантичні особливості авторських кольороназв як характерного фрагмента мовно-номінативного простору української поезії ХХ сторіччя;
- 6) дослідити лексикографічні параметри опису прикметникових АЛН у словниках мови письменників та неологічних словниках;
- 7) із урахуванням здобутків сучасної індивідуально-авторської неографії, здійснити лексикографічну інтерпретацію ІАП в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч.

Об’єкт наукового аналізу – індивідуально-авторська прикметникова номінація в українській поезії ХХ ст.

Предмет дослідження – семантична, лексико-граматична, дериваційна структура ІАП та їхнє лексикографічне представлення.

Методи дослідження. Для досягнення мети та розв’язання поставлених завдань використано такі методи: *лінгвістичного опису* – застосовано для аналізу способів, засобів, принципів виокремлення авторських ад’єктивів, їхньої класифікації та інтерпретації; *контекстного аналізу* – для ідентифікації ІАП у поетичних текстах; *компонентного аналізу* – для дослідження семантичної структури прикметникових АЛН; *зіставно-порівняльного аналізу* – для виявлення особливостей лексикографічної параметризації ІАП у словниках / словопоказчиках, для порівняння / зіставлення семантики та структури ІАП одних авторів з інноваціями інших поетів ХХ ст.; *метод кількісних підрахунків* – для комплексної характеристики ІАП у поетичному дискурсі ХХ ст. За допомогою методу *концептуального аналізу* виявлено ключові для загальнолюдської та національної культури слова-концепти та слова-символи, що лягли в основу ІАП. Метод *лінгвокультурологічного* (контекстно-культурологічного) аналізу застосовано для визначення ролі етнокультурного контексту в процесі формування ІАП із семами ‘символ’, ‘культурний концепт’. Метод *лексико-семантичної сполучуваності* використано для з’ясування значення ад’єктивних АЛН.

Джерельною базою дослідження слугували опубліковані словники авторської неологічної лексики в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч, зокрема “Поетичне слововживання складних прикметників та дієприкметників” О. М. Рудь (Суми, 2001 р.), “Короткий словник авторських неологізмів в українській поезії ХХ століття”, “Словник лексичних новотворів Михайля Семенка” Г. М. Вокальчук (Рівне, 2004 р., 2006 р.), “Словник авторських лексичних новотворів Василя Барки” Н. А. Адах (Рівне, 2007 р.), “Алфавітний словник неологізмів неокласиків” А. А. Калетнік (Київ, 2008 р.), “Словник авторських лексичних новотворів київських неокласиків” Н. В. Гаврилюк (Острого, 2009 р.), “Короткий словник авторських лексичних

новотворів Миколи Вінграновського” Г. М. Вокальчук (Острог, 2010 р.), “Короткий словник авторських лексичних новотворів Ліни Костенко” І. В. Цапук (Острог, 2010 р.), “Словник авторських лексичних новотворів поетів-дисидентів 60–70-х років ХХ століття” О. Б. Тимочко (Острог, 2010), “Словник авторських лексичних новотворів Павла Тичини” О. В. Кирилюк (Острог, 2011 р.), “Словник лексичних новотворів сучасних поетів Рівненщини” В. В. Максимчука (Острог, 2015 р.) та ін.; словники АЛН українських поетів ХХ–ХХІ сторіч (з електронного ресурсу неографічних лабораторій “Острозький неограф” Національного університету “Острозька академія” та “NEOLEX-Рівне” Рівненського державного гуманітарного університету; 2005–2015 рр.). Джерела репрезентують творчість близько 250 авторів – представників різних літературних напрямів і течій. Фактичний матеріал дослідження (понад 5100 ІАП) представлений у “Словнику індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч” Г. М. Вокальчук, О. Г. Радько (Луцьк, 2016 р.) (далі – “Словник...”).

Наукова новизна роботи зумовлена тим, що в ній: 1) уперше в українському мовознавстві комплексно проаналізовано авторську неологічну лексику одного частиномовного класу – прикметників; 2) встановлено критерії ідентифікації ІАП-комполітів; 3) здійснено аналіз семантики ІАП у лінгвокультурологічному аспекті; 4) з’ясовано лексико-семантичні особливості авторських назв статичних ознак як специфічних репрезентантів національної культури; 5) уперше здійснено лексикографічну інтерпретацію ІАП, засвідчених у поетичних текстах ХХ–ХХІ сторіч, завдяки чому до наукового обігу введено новий фактичний матеріал.

Теоретичне значення. Висновки й узагальнення виконаної дисертаційної праці поглиблюють теорію української неології та лінгвостилістики, відкривають перспективи для комплексного вивчення АЛН інших частиномовних класів. Запропоновані в дисертації принципи аналізу структурно-семантичних особливостей ІАП як специфічних репрезентантів НМПКС можуть бути застосовані в подальших лінгвокультурологічних

студіях. Одержані результати сприяють розвиткові теорії української письменницької лексикографії.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути застосовані у вишівській практиці викладання лексикології, лексикографії, словотвору, стилістики сучасної української мови, етнолінгвістики, науково-пошуковій роботі студентів та аспірантів, під час проведення спецкурсів із написання посібників з індивідуально-авторської неології та неографії, лінгвостилістики та лінгвокультурології. Представлені матеріали становитимуть наукове зацікавлення для подальших неографічних досліджень, зокрема для створення словотвірного й тематичного словників ІАП, зведеного словника АЛН в українській поезії ХХ–ХХІ ст.

Особистий внесок здобувача. Дисертація, автореферат, опубліковані статті, у яких викладено основні положення наукової праці, виконані здобувачем самостійно, без співавторства. “Словник індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч” (Луцьк, 2016 р.) укладено в співавторстві з професором Г. М. Вокальчук.

Апробація результатів дослідження. Дисертацію обговорено на засіданні кафедри української мови і літератури Національного університету “Острозька академія” (протокол № 12 від 29 червня 2016 року). Різні аспекти досліджуваної проблеми викладено в доповідях і повідомленнях на 16 наукових заходах різного рівня: *міжнародних наукових конференціях*: “Мова як світ світів. Поетика і граматики” (Київ, 7–8 грудня 2009 р.); “Розвиток словникового складу та граматичного ладу української мови у зв’язку з демократизаційними та глобалізаційними процесами” (Рівне, 15–16 жовтня 2009 р.); “Етнос, мова та культура: минуле, сьогодення, майбутнє” (Рівне, 18–19 березня 2011 р.); “Динамічні процеси в граматиці і лексичному складі сучасних слов’янських мов” (Рівне, 19–20 травня 2011 р.); “Інноваційні процеси в лексиці та граматиці української мови” (Луцьк, 26–27 вересня 2013 р.); “Взаємодія етнічних і планових мов у контексті європейської інтеграції” (Луцьк, 20–21 вересня 2013 р.); “Лінгвостилістика

XXI століття: стан та перспективи розвитку” (Луцьк, 19–21 червня 2015 р.); *міжнародних наукових читаннях* “Лінгвістичні студії молодих дослідників” (до 50-річчя кафедри української мови Рівненського державного гуманітарного університету) (Рівне, 10–11 жовтня 2013 р.); II, V, VI Міжнародних наукових читаннях “Лінгвістичні студії молодих дослідників” (Рівне, 16–17 лютого 2012 р., 21 травня 2015 р., 25 травня 2016 р.); *всеукраїнських конференціях, семінарах, форумах*: II Всеукраїнському лінгвістичному форумі молодих учених (Київ, 24–26 квітня 2012); “Актуальні проблеми культури української мови і мовлення” (Острог, 1–2 листопада 2012 р.); *регіональних конференціях*: II Регіональній міжвузівській науково-практичній конференції “Проблеми розвитку соціально-економічних систем: підприємництво, глобалізація, економічне зростання” (Дубно, 28 березня 2013 р.); *звітних конференціях*: “Наукові дослідження молоді” (Дубно, 28 квітня 2011 р., 25 квітня 2012 р.); *засіданнях неографічних лабораторій* “Острозький неограф” Національного університету “Острозька академія” та “NEOLEX-Рівне” Рівненського державного гуманітарного університету (Острог, Рівне, 2010–2016 рр.).

Публікації. Теоретичні й практичні результати наукового дослідження викладено в 20 публікаціях (8 із них – у фахових виданнях; 1 – у збірнику, зареєстрованому в міжнародних каталогах періодичних видань та базах даних (Ulrichsweb Global Serials Directory, OCLC WorldCat, OPEN Academic Journals Index (OAJI), Research Bible, Index Copernicus), 1 – у неперіодичному закордонному виданні).

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається з переліку умовних скорочень і позначень, уживаних у роботі, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури (275 позицій), списку лексикографічних джерел (106 позицій), списку першоджерел (510 позицій) і 11 додатків. Загальний обсяг дисертації – 327 сторінок, основного тексту – 195 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО- АВТОРСЬКИХ ПРИКМЕТНИКІВ У СУЧАСНІЙ НЕОЛОГІЇ

1.1 Лінгвістична природа авторського лексичного новотвору

Кінець ХХ ст. в українському мовознавстві позначився бурхливим розвитком нової мовознавчої дисципліни – *неології*, або *неологіки*, тобто окремого напрямку лексикологічних досліджень, об'єкт вивчення якого становить нова лексика й, ширше, будь-які нові явища (інновації) в мовній діяльності суспільства [100, с. 4].

Одна з центральних проблем неології – постійно змінюване уявлення про те, що таке неологізм. У мовознавстві немає чіткості й однозначності не лише у визначенні змісту поняття “нове слово”, але й у науковому обґрунтуванні подібних термінів. Це зумовлено передусім тим, що критерії, за якими науковці виділяють нові слова, досить нечіткі.

Особливу увагу сучасні неологи звертають на різновекторне дослідження авторської неологічної лексики в художньому й публіцистичному дискурсах. Термінологічний апарат дослідження неологічної лексики став об'єктом лінгвістичних розвідок О. А. Земської [92; 93], В. В. Лопатіна [148], Н. І. Фельдман [251], Н. Г. Бабенко [7], О. А. Стишова [229; 232], Ж. В. Колоїз [111; 112; 114], Г. М. Вокальчук [38; 40; 45; 47–49], Т. В. Попової [186], К. В. Брітікової [27], Г. Ядацької [274], А. М. Нелюби [165] та ін. Мовознавці використовують різні термінопозначення нової лексичної одиниці, створеної автором і вперше зафіксованої в художньому (зокрема поетичному) тексті. З-поміж них найбільш продуктивні такі поняття, як “неологізм”, “оказіоналізм”, “потенційне слово”, “неосемантизм”, “неолексема”, “новотвір”, “інновація” та ін. З огляду на суперечливість у трактуванні деяких із цих термінів проаналізуємо наявні їхні тлумачення детальніше.

У дослідженнях неологічної лексики найуживаніший термін – неологізм. На думку М. М. Шанського, неологізми – це слова, які з’явилися в мові в ролі зумовлених значущих одиниць і які ще не ввійшли чи ніколи не входили і не ввійдуть до активного словникового запасу мови [263, с. 106]. Неологізми можуть з’являтися: 1) як позначення нових речей, явищ, якостей, що з’явилися в житті; 2) як нові назви того, що вже має в мові найменування [Там само, с. 107]. Залежно від того, чи є неологізми простими назвами чого-небудь, чи також слугують визначенням художньо-зображальним завданням, певній стилістичній меті дослідник пропонує розподілити їх на дві групи: суто-номінативні та номінативно-стилістичні (індивідуально-стилістичні). Друга група характерна переважно для художньої літератури, меншою мірою – публіцистики [Там само, с. 108].

Лінгвістичний статус неологізму як одиниці лексико-семантичного рівня дослідники ототожнюють переважно з новим словом [148, с. 58; 146, с. 99; 216, с. 22]. Цей погляд із позицій наукових здобутків сучасної неології, на думку Ж. В. Колоїз, занадто вузький, подекуди суперечливий і вимагає перегляду. Натомість основною диференційною ознакою неологізму дослідниця називає його відносну новизну: нове настає за чимось іншим щодо нього в часі, відображає не раптовий, короткочасний зріз об’єктивної вербальної дійсності, а протяжність у “мовному просторі”, різну для різних матеріальних репрезентантів [114, с. 85]. Подібної думки дотримується К. В. Брітікова, яка стверджує, що лише один показник новизни не може стати самодостатнім для визначення нової номінації, “оскільки деякі слова дуже швидко приживаються в мові й відчуття новизни так само швидко стирається, деякі слова з постійної сфери вжитку одних людей є новими для інших і навпаки” [27, с. 31].

А. А. Калетнік розглядає неологізм із погляду функційної лінгвістики як операціональне протиставлення норми – і виходу за норму, творення вербалізованої в мові нової реальності, або нового ракурсу сприйняття, відтвореного в семантиці слова, його конотаціях. А отже, неологізм, на думку

дослідниці, – okazіональна семантема [98, с. 72].

Узагальнене, комплексне трактування неологізму, яке охоплює весь спектр його можливих ознак, подав у відповідній статті енциклопедії “Українська мова” О. О. Тараненко: “Неологізм – слово, а також його окреме значення, вислів, які з’явилися в мові на даному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюється мовцями (загальномовні Н.) або були вжиті тільки в певному акті мовлення, тексті чи мові конкретного автора (стилістичні, або індивідуально-авторські, Н., пор. Оказіоналізм)” [237, с. 408].

Постає проблема відмежування неологізмів від суміжних явищ, насамперед від okazіоналізмів, які О. А. Стишов пропонує розглядати як складне явище системного (реалізація словотвірних можливостей, закладених у системі певної мови) і асистемного (ненормативність, функційна й емоційно-експресивна зумовленість, створення для ситуативних потреб) характеру [232, с. 46–47]. Оказіоналізми (індивідуально-авторські новації) дослідник традиційно зараховує до неологізмів.

Деякі лінгвісти не диференціюють нові слова на неологізми та okazіоналізми. Наприклад, О. А. Габінська вважає, що в ході ономасіологічного аналізу, об’єктом якого є словотвірний процес, слово розглядають у відриві від його подальшої долі в лексичній системі мови, тому протиставлення понять “неологізм” – “оказіоналізм” зайве (див. про це: [47, с. 35]). М. М. Шанський узагалі не використовував поняття “оказіоналізм”. Контекстно закріплені утворення художньо-виразного характеру він розумів як номінативно-стилістичні (індивідуально-стилістичні) неологізми й називав їх неологізмами другого порядку (ступеня) [263, с. 108].

На думку В. В. Максимчука, термін “оказіоналізм” “не зовсім доречний для позначення нових слів у поезії, оскільки не всі інновації в художньому тексті автор творить випадково, а внаслідок переосмислення реальних (або ж уявних) образів, понять, що зумовлено його світосприйманням, естетичними й версифікаційними потребами” [156, с. 34].

Утім більшість дослідників (В. В. Лопатін, О. А. Земська,

Н. І. Фельдман, Г. Й. Винокур, Ж. В. Колоїз, Г. М. Вокальчук, Т. В. Попова, К. В. Брітікова та ін.) наполягає на розрізненні okazіоналізмів і неологізмів, при цьому головною диференційною ознакою okazіональних слів вважає їхнє функціонування на периферії лексичної системи.

В основу поняття “okazіональне слово” дослідники кладуть різні ознаки неuzuальних одиниць. Однак щодо їхнього співвідношення, то зауважимо: мовознавці висловлюють часто суперечливі погляди. Окремі науковці вважають, що для okazіоналізму визначальна саме ознака порушення усталеного зразка творення слова з певною ономасіологічною й когнітивною структурою [254, с. 245–250; 167, с. 9; 105, с. 82], напр.: *напівцириий* (Стус2:104)¹, *стобезнадійний* (СЙов1:10), *мійніший* (БНеч7:397). На думку Г. М. Вокальчук, обсяг поняття “okazіональне слово” з огляду на словотвірний критерій неправомірно звужено, оскільки в цьому випадку воно протиставлено потенційним словам, які створені згідно з нормою за високопродуктивною моделлю, через що й сприймаються як цілком звичайні, знайомі, хоча й з відтінком новизни [47, с. 75].

Д. В. Мазурик, услід за іншими дослідниками [146, с. 18; 15, с. 79; 218, с. 94], стверджує, що okazіоналізми – це новотвори разового характеру, що реалізують емоційно-експресивну функцію нового слова й належать до сфери мовлення. Okazіоналізми завжди позначені “печаттю авторства”, й, залишаючись індивідуальними новотворами, здебільшого, не входять до загальномовного словника [150, с. 17]. Однак, як слушно зауважує Ж. В. Колоїз, okazіональні явища не варто ототожнювати з одноразовим використанням, як не слід обмежувати їхнє дослідження чи то компетенцією лексикології, чи то компетенцією словотворення [112, с. 2].

На тісному зв'язку новотворів із контекстом, який заважає їхньому широкому вживанню і, як наслідок, – входженню до мовної системи наголошують В. В. Лопатін, О. А. Земська, А. Г. Новосьолова,

¹Тут і далі умовні позначення прізвищ та імен авторів див. у “Списку першоджерел та їх умовних позначень”.

В. М. Виноградова, Л. В. Пашко, Т. В. Попова та інші дослідники [148, с. 65; 93, с. 20, 167, с. 9; 32, с. 158; 171, с. 7; 186, с. 20]. Контекст, будучи своєрідним місцем апробації похідного знака, водночас слугує джерелом його формально-семантичної мотивації [114, с. 108]. Відсутність контексту на думку О. О. Жижоми, змушує сприймати okazіоналізм як слово з набором можливих або ймовірних значень. /.../ Іноді за його межами такі слова просто незрозумілі [90, с. 12]. Незрозумілість поза контекстом особливо стосується okazіоналізмів, утворених із відхиленням від структури словотвірного типу, тобто сконструйованих з “уламкових” мовних знаків (Ж. В. Колоїз), пор. в українській поезії ХХ ст.: *Червоно-си'-зеле' дугасто сказало всім / здрастуй...* (ПТ1:9); *Невдалий і смішний анахронізм, наївний, Ве-* / *(Чи як вони кажуть Фе-/Ниченкова сонце-машина)* (М. Гаско)². Однак не завжди вербальне оточення (мінімальне чи максимальне) впливає на зміст аналізованої одиниці. Okazіоналізми, створені за наявними в мові зразками, зрозумілі й без контексту.

Незважаючи на різні підходи щодо визначення лінгвістичної природи okazіоналізму, дослідники одностайні в тому, що розглядані слова: 1) одиниці мовлення; 2) належать індивідуальному автору (хоча не завжди); 3) залежні від контексту (цю властивість розуміють градуально); 4) неuzuальні; 5) ненормативні; 6) експресивні; 7) словотвірно мотивовані. Зауважимо, що жодна з перерахованих ознак не визначальна й абсолютна щодо диференціації okazіональних та uzuальних слів. Тому okazіональні слова доцільно визначати, ураховуючи наведені критерії сукупно.

Узявши до уваги погляди українських і закордонних неологів, під АЛН розуміємо мовне утворення, що виникло в процесі індивідуального творчого акту зазвичай як результат свідомого порушення автором мовної норми з метою реалізації певних мовно-естетичних завдань. Такі новотвори – периферійні елементи лексичної системи, зафіксовані (зазвичай уперше) в

² Якщо ІАП ужито в поезії, опублікованій у часописі або ж у наукових джерелах, то в дужках як елементи паспортизації подано лише ініціали й прізвище автора новотвору.

письмових поетичних текстах і не засвідчені в словниках національної мови відповідного періоду [47, с. 69].

Як родовий для всіх різновидів мовних новоутворень у лінгвістиці використовують термін “інновація” – “слово, значення слова, поєднання слів або морфем у межах слова, що існують у певній мові в певний період її існування у певній мовній сфері і що не існували до того у цій сфері цієї мови” [27, с. 30]. Видовими щодо терміна “інновація” є терміни лексична, словотвірна, граматична, стилістична інновація. У складі лексичних інновацій вирізняють новотвори (нові похідні слова, неозапозичення (нові запозичення) та неосемантизми – лексеми, що є результатом внутрішнього, семантичного словотворення, у яких уже наявною формою передане нове значення [105, с. 383–384]. У межах прикметників-неосемантизмів А. А. Таран вирізняє два різновиди: відображені чи успадковані неосемантизми, що були властиві семантиці іменників, від яких такі прикметники утворено (*пакетний, тіньовий*), та власне неосемантизми, що виникли в семантичній парадигмі самого прикметника: *зелений* колір і “*зелені*” організації [236, с. 22].

Своєю чергою, видовими щодо терміна “лексична інновація” вважають “неологізм”, “оказіоналізм”, “неосемантизм”, “потенційне слово”, “новотвір”.

Дослідивши статус публіцистичних неологізмів у сучасній українській мові, О. А. Стишов запропонував уживати термін “текстові інновації”, які, на відміну від лексем-неологізмів, реалізують свою семантику лише у відповідному контексті і, зазвичай, не мають перспективи кодифікації [229, с. 13].

Отже, зважаючи на викладені вище зауваги, терміни *авторський лексичний новотвір*, (*авторська*) *лексична інновація*, *неолексема* надалі вживаємо як синоніми.

1.1.1 Загальні критерії ідентифікації індивідуально-авторських прикметників

У питанні про розмежування узуальних та okazіональних прикметників у дослідників немає одностайного погляду. До цієї проблеми неодноразово зверталися як українські (С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт, Г. М. Вокальчук, Н. Г. Сидяченко, О. М. Рудь, Т. М. Онопрієнко, О. О. Жижома, Л. І. Шутова, Т. Г. Юрченко та ін.), так і закордонні (Л. К. Турсунова, Б. А. Белова, К. С. Горбачевич, Є. П. Хабло, В. В. Виноградов, В. В. Краснянський та ін.) учені. У наукових доробках визначення сутності індивідуально-авторського прикметника відбувається шляхом конкретизації його диференційних ознак.

Основним критерієм визначення належності прикметника до АЛН вважають експресивно-стилістичний критерій. Лінгвісти тлумачать експресивність як властивість мовної одиниці підсилювати логічний та емоційний зміст висловленого, бути засобом інтенсифікації виразності мовного знака, засобом суб'єктивного увиразнення мови [82, с. 170]. Н. І. Бойко вирізняє узуальну й okazіональну лексичну експресивність. Перша (узуальна, системна) експресивність ґрунтується на вироблених соціумом і закріплених у свідомості мовців поглядах на світ, морально-етичних, естетичних ідеалах та переконаннях. Друга (okazіональна) має тісні зв'язки з контекстом, репрезентує індивідуальні наміри автора висловлення, передає його світобачення [24, с. 25–26]. Дослідниця також стверджує, що значеннєвим компонентам властиві різні вияви в семантичних структурах експресивів різних класів. Наприклад, визначальними для прикметників є семи – ‘параметричність’ та ‘інтенсивність’, які передають незвичайний (дуже високий чи дуже низький) ступінь вияву ознаки, якості денотата чи кваліфікують дію як дуже інтенсивну або навпаки – повільну, мляву [Там само, с. 26], пор. у поезії ХХ ст.: *І тільки з центру – сам – / безсмутовий промінь грів* (МС1:168); *Бо це ж бо – найповинніша повинність: не*

зраджуючи правду і добро... (Стус1:76); *Мілкодух* *прости і не кайся* – / *Вимагати чого від юрби?* (ЛПш:57) тощо.

На критерій наявності експресивно-стилістичного ефекту як головної ознаки okazіонального ад'єктива вказують автори “Словаря эпитетов русского литературного языка” (1979 р.) К. С. Горбачевич та Є. П. Хабло. Дослідники зазначають, що в основі рідкісних (індивідуально-авторських епітетів) лежать неочікувані, часто неповторювані смислові асоціації, тому вони зазвичай невідтворювані, їх уживання має okazіональний характер, напр.: *мармеладное настроение* (А. Чехов), *мокрогубый ветер* (М. Шолохов). Однак за певних умов (авторитет письменника, яскравість, свіжість образу) ці епітети можуть перейти до загальномовних. Отже, межа між загальномовними й індивідуально-авторськими епітетами умовна [СЕРЛМ-79, с. 7].

Погляди вчених були розвинені й доповнені в подальших працях українських і російських лексикологів. Виокремлення різновиду індивідуально-авторських (оригінальних) епітетів, на думку С. Я. Єрмоленко, дає змогу простежити тенденції розвитку семантики означень, зумовлені особливостями ідіостиллю, впливом фольклорної, поетичної традиції на розвиток літературної мови. Цим емоційно-образним означенням властива оригінальність, нечасте вживання, індивідуальне змістове наповнення. Межа між традиційними та індивідуально-авторськими епітетами-означеннями досить умовна: нерідко звичайне, широковживане означення набуває в художньому контексті нових асоціацій, нового естетичного змісту, перетворюючись на оригінальний словесний образ [84, с. 1]. Порівняймо міркування Л. І. Шутової, яка, досліджуючи епітети в українській поезії 20 – 30-х років ХХ ст., розподіляє їх на узуальні та okazіональні за ознакою семантичної злитості між членами епітетної синтагми. Група узуальних епітетів, на її думку, містить 2 підгрупи: традиційні (постійні) й звичні. Відмінність цих підгруп полягає в тому, що перша – характерна для фольклору (*чисте поле, лютий ворог*), друга є ознакою художньої мови

(*ніжна пісня* (М. Рильський), *колосисте поле* (В. Сосюра), *шалений біль* (Д. Фальківський) [270, с. 4]. До okazіональних дослідниця відносить “епітети з низьким ступенем спаяності членів словосполучення, вони мають індивідуальний характер: *широкоперсий вітер* (Є. Маланюк), *голодний гімн* (М. Рильський), *безталанний вітер* (В. Сосюра)” [Там само, с. 4–5].

Т. М. Онопрієнко, розрізняючи узуально-асоціативні й okazіонально-асоціативні епітети, до перших відносить постійні й описово-оцінні, до других – гібридні утворення, що виникають у результаті пересічення поля епітета з полями інших тропів – метафори, метонімії, оксюморона тощо. Узуально-асоціативні й okazіонально-асоціативні складні епітети відрізняються також великою кількістю різноманітних структурних моделей [168, с. 14].

Л. В. Підкамінна теж вважає, що індивідуально-авторські епітети створено за рахунок метафоризації (*слово химерне, доля злая, зоря заспана, світ несповитий*), аналітичним способом (*Семен лихом недобитий, цар кровавий шинкар*), унаслідок словоскладання (*тупорилий, худосилий, златомальований, журба-мова*) [172, с. 8].

Однак, за слушним зауваженням Г. М. Вокальчук, тільки ці ознаки не можуть бути визначальними для зарахування слова до розряду okazіональних. Okazіональне слово завжди експресивне, оскільки, зазвичай, це словесне утворення. Проте експресія okazіонального слова не завжди іманентна. Іноді вона зумовлена взаємодією цього слова з іншими складниками контексту, тобто, так би мовити, потенційно наявна в okazіональному слові [47, с. 76].

Найбільш докладно ознаки індивідуально-авторських прикметникових метафоричних словосполучень, що відрізняють їх від узуальних, описала Л. О. Пустовіт. Серед них: функційна одноразовість, експресивність, індивідуальна належність. Зокрема, на думку дослідниці, індивідуально-авторські метафоричні словосполучення відрізняються від традиційно-поетичних одноразовістю свого вживання й відповідно одиничністю

зіставлення різних понять у їхньому складі, належністю до певного індивідуального стилю, тоді як усталені метафоричні словосполучення характеризують мову поезії загалом. Повторення індивідуально-авторських метафоричних словосполучень у стилях різних поетів можливе, але це трапляється рідко [189, с. 32]. На думку Ж. В. Колоїз, епізодична неповторюваність того чи того okazіоналізму спростовує його кваліфікацію як функційно одноразового утворення, оскільки, продукуючи okazіоналізм, автор не може передбачити його подальшої долі, а використання одного й того ж okazіонального слова в мовленні різних суб'єктів може виявитися не таким уже й “випадковим збігом”. Повторна реалізація одних і тих самих мовних потенцій обов'язково спричиняє повторення форми матеріального репрезентанта, але необов'язково повторює значення [114, с. 71–72]. Наприклад, у словотворчості українських поетів XX ст. зафіксовано ІАП, які трапляються в лексиконах кількох авторів, але мають різне значення: *Ми проти крохоборної нації безобрійної...* (МС8:120); *Стоять світи зголілі довкруги / безобрійні – куди не скинеш оком...* (Стус2:69). У першому випадку *безобрійний* означає “той, який не має майбутнього; безперспективний”, у другому – “безмежний простір, який постає перед очима на відкритій місцевості”

Л. О. Пустовіт ідентифікувала прикметникові метафори як okazіональні й у функційному плані. “Мовні метафори виникають у результаті спілкування (побутовий стиль), повідомлення (побутово-цільовий, офіційно-документальний, науковий стилі), а індивідуально-авторські метафори є засобом впливу (художній і публіцистичний стилі)” [189, с. 30]. Однак, незважаючи на вищенаведені міркування, єдиним надійним критерієм для висновку про усталеність того чи того словосполучення Л. О. Пустовіт уважала обстеження поетичних текстів [Там само, с. 31].

Частина мовознавців диференціює okazіональні прикметники за критерієм наявності okazіональної дериваційної будови. На думку О. О. Жижоми, велику кількість прикметникових інновацій створюють як за

загальномовними, так і за okazіональними моделями, що зумовлює їхню семантичну, структурну й стилістичну своєрідність у поетичному дискурсі [91, с. 156]. У зв'язку з цим дослідниця кваліфікує ад'єктивні okazіоналізми як похідні номінативно-мовленнєві одиниці, що ліквідують індивідуально-авторський “лексичний дефіцит” і мають своєрідні структурні особливості. Причина активного створення інновацій полягає в тому, що “поети не знаходять у сучасному узуальному мовленні достатньої кількості сильних і влучних слів, які могли б повною мірою реалізувати їх творчий задум, тому вдаються до творення нових слів, здатних яскравіше живописати зображувану картину. Створюючи найнесподіваніші та єдині у своєму роді вислови, автори поезій тим самим збагачують сучасне поетичне мовлення і демонструють величезні можливості української мови” [Там само, с. 160].

Досліджуючи okazіональні та потенційні слова Павла Загребельного, Т. Г. Юрченко зауважує, що серед них значну частину становлять прикметники й дієприкметники, експресивність яких пов'язана з порушенням законів системної продуктивності поєднання морфем у слово. Як і узуальні лексеми, вони відбивають закономірності народно-розмовного мовлення, передають зафіксовану в мовному досвіді народу оцінну семантику, зокрема виражають різну міру вияву ознаки (*найхристиянніший, дохлякуватіший, найрозкританіші*); різну суб'єктивну характеристику (*блондинисті, скверненький*). Відсутність таких слів у лексиконах зумовлена регулярністю й продуктивністю зазначених словотвірних моделей у живій мовній практиці [273, с. 90]. Цілком слушним, на наш погляд, видається зауваження дослідниці про те, що “в наданні словам нових відтінків значення, у вмілому повторенні слів, зміст яких співзвучний з ідеєю твору, в їх поєднанні втілюються ще виразніші ознаки індивідуальної мовної творчості письменника, ніж у створенні словотвірних okazіоналізмів або потенційних слів” [Там само, с. 90].

У сучасних лінгвістичних студіях окрему проблему становить розмежування okazіональних і потенційних прикметників. Під потенційними

словами розуміють новотвори, які виникли на основі продуктивних моделей, а під оказіональними – ті, які утворені за непродуктивними моделями мови [148, с. 70]. Н. Ф. Клименко у відповідній статті енциклопедії “Українська мова” тлумачить це поняття як “слово, що може бути утворене за певним словотвірним типом, або те, що існує в мовленні, але ще не увійшло в мову” [106, с. 511]. Г. О. Винокур зауважує, що потенційні слова – це “слова, яких фактично немає, але вони могли б бути, якби того захотіла історична випадковість” [34, с. 327–328].

На думку В. П. Беркова та В. М. Павлова, “уживання терміна “потенційне слово” виправдане лише щодо слів, створених за однією з високопродуктивних словотвірних моделей із регулярними співвідношеннями структурних і семантичних ознак, якщо з терміном “слово” відповідно до традиції, але дуже умовно – пов’язувати поняття лексичної одиниці” [21, с. 68].

К. В. Брітікова використовує термін “потенційне слово” для позначення слів, які абсолютно вільно, без певної емоційної або ігрової мети з’являються на основі високопродуктивних словотвірних моделей у разі потреби назвати певне явище, яке ще не має в мовній традиції суспільно прийнятої й закріпленої номінації [27, с. 48].

Потенційні слова відповідають словотвірній нормі, але часто аномальні з погляду лексичної норми, зокрема в тих випадках, коли похідні слова, потенційно можливі за формою, реалізовані з іншим лексичним і словотвірним значенням [105, с. 78].

Більшість дослідників усі неuzuальні лексичні інновації зараховують до АЛН, оскільки естетично значущий авторський мовленнєвий новотвір вартий словотвірного, семасіологічного, лексикографічного, стилістичного опису незалежно від того, наскільки близький він до узусу, норми [7, с. 7–8; 33, с. 111; 148, с. 71–72]. У зв’язку з цим заслуговує уваги погляд Т. Г. Юрченко, яка в кількісному складі прикметникових новотворів виокремлює потенційні слова, окремий структурний різновид яких становлять утворення, сформовані

на основі прийменниково-іменникових конструкцій. До обов'язкових умов формування таких утворень належить перетворення прийменника в префіксальну морфему відповідно до позиції в структурі похідної одиниці й використання здебільшого суфікса, зокрема *-н-*, як обов'язкового структурного компонента, напр.: *безобрійне* небо, *безшляха* земля, *донебесні* гори, *дониконівські* книги, *понадрейнські* ліси, *понаднаукові* відкриття. Стилiстичну вартість таких утворень визначає передусім контекст, бо на неї впливають великою мірою також багато інших чинників, зокрема належність до певної тематичної й лексичної групи, літературна традиція тощо [273, с. 94–95].

На думку Г. М. Вокальчук, частина потенційних слів – авторські словотвірні варіанти узуальних прикметників, пор.: *могильний* – *могилистий*, *відьомський* – *відьмячий*, *кавунячий* – *кавуневий* та ін. [47, с. 230]. Експресивність таким утворенням майже не притаманна, а їхня поява в поетичному контексті зумовлена передусім причинами версифікаційного характеру. Утім, як зазначає дослідниця, входячи до складу атрибутивних синтагм, новотвір іноді набуває здатності виконувати функцію експресивного метафоричного означення до означуваного компонента [Там само, с. 233], напр.: *Це недозволене кохання / Таким вогнем згрішенням дише* (Криловець:33).

Більшість дослідників української неології (Ж. В. Колоїз, Н. А. Адах, В. В. Максимчук) уважають протиставлення okazіональності та потенційності позбавленим логічного смислу, а бінарну опозицію okazіональність / потенційність не переконливо обґрунтованою, оскільки утворення за продуктивною / непродуктивною словотвірною моделлю не може бути диференційною ознакою, крім того, під час аналізу неологізмів також потрібно звертати увагу на семантику, стилістичне наповнення, версифікаційну доцільність тощо [114, с. 17; 1, с. 21; 156, с. 33].

Оскільки в сучасній теорії okazіональності відсутні чіткі критерії ідентифікації okazіональних та потенційних слів, у дослідженні всі

неузуальні прикметники вважатимемо okazіональними, незалежно від того, створені вони за дериваційними законами мови чи з їх порушенням.

Характерною, але не визначальною ознакою okazіональних слів мовознавці вважають їхню новизну. Від традиційних канонічних слів неологізми, тобто нові слова загалом (без їхнього поділу на авторські та неавторські, узуальні й okazіональні) відрізняються особливими зв'язками з часовим чинником, зафіксованим у колективній свідомості [47, с. 37].

Л. В. Підкамінна, аналізуючи індивідуально-авторську специфіку творення та вживання епітетів у поезії Т. Шевченка, встановила диференціацію загальномовних та індивідуально-авторських епітетів письменника шляхом аналізу чинника пам'яті епітетних одиниць. “Художні означення є носіями згорнутої інформації про попередні стани систем, елементами яких вони були. Найменшою мірою впливає фактор пам'яті на індивідуально-авторські епітетні новотвори Т. Шевченка, найбільшою – на традиційні художні означення” [172, с. 8]. Однак, Ж. В. Колоїз уважає наскрізь суперечливим намагання диференціювати поетичні неологізми / okazіоналізми за параметрами нова / ненова інформація як результат суб'єктивного / об'єктивного пізнання навколишнього світу. Індивідуально-авторські новотвори різняться щодо причин, які сприяли їх появі, однак останні завжди відображають і суб'єктивний чинник [114, с. 52]. Цілком слушним в аналізованому контексті видається зауваження Л. О. Пустовіт про те, що індивідуально-авторські поетичні словосполучення завжди сприймають як новотвори, незалежно від часу свого виникнення, а їхня доречність і вдалість залежить від таланту автора [189, с. 32].

Опозицію узуальне-неузуальне словотворення мовознавці трактують як протиставлення нормативне-ненормативне словотворення [146, с. 11; 105, с. 78; 260, с. 119; 151, с. 2], тому розв'язання потребують і дискусійні питання щодо кваліфікації okazіонального прикметника як ненормативного утворення.

На думку В. А. Чабаненка, “у нормативному загальнонародному словотворенні існує ряд обмежень: логіко-семантичних, семантико-стилістичних, структурних і чисто формальних. При ненормативному (оказіональному) словотворенні з лінгвостилістичних міркувань ці обмеження свідомо знімаються” [260, с. 119].

Г. М. Вокальчук до індивідуально-авторських номінацій зараховує слова, що є “своєрідними авторськими видозмінами узуальних лексем, повністю збігаючись із ними у значенні” [47, с. 64]. У поетичному лексиконі ХХ ст. зафіксовано такі основні різновиди індивідуально-авторських модифікацій узуальних прикметників, що зумовлено специфікою віршового мовлення:

1. Фонетично-модифіковані узуальні прикметники, напр.: *Ущухлим світлом сяють вишні / опонічні* (Стус1:101); *Безсонечні квіти на мертвому дні...* (МС3:136).

2. Афіксально-модифіковані узуальні прикметники, напр.: *Або ж під гетьманом зажерським, / щоб ти сидів ченцем печерським...* (ПТ2:24); *Слов'янський світе мій, / Слов'янський мій, / Слов'янистий* (ВБ4:17). Незважаючи на мінімальний ступінь новизни таких АЛН, їхня поява в літературному творі художньо виправдана.

В. В. Максимчук порушення автором мовних норм під час творення АЛН умовно диференціює на свідомі й несвідомі [151, с. 2]. До першого різновиду дослідник зараховує відхилення, зумовлені версифікаційною метою, ритмомелодикою, стилістичним ефектом, добором відповідної рими тощо; до другого – порушення, спричинені мовним оточенням (це зокрема діалектне наголошування слів, уживання в структурі юкстапозита кальок або запозичень із близькоспоріднених мов, напр.: *м'якосердечний* (С. Бабій) – укр. *м'якосердий*, а також неправильності, які постали через негрунтовне оволодіння автором чи редактором сучасною літературною мовою, зокрема неправильне написання складних прикметників, утворених із двох прикметникових основ, напр.: *восковосолодкий* (С. Бабій), *яскраворадісний*

(Б. Білецький) тощо, пор.: *восково-жовтий, яскраво-білий, яскраво-червоний* [Там само, с. 2–5]. Не можна не погодитися з В. В. Максимчуком, що подібні номінації не належать до АЛН, хоча вони вносять у контекст певний стилістичний ефект новизни, надають йому експресивного забарвлення, однак фактично запозичені з російської мови.

Д. В. Рязанцева стверджує, що основне порушенням мовної норми в системі прикметника сучасної української мови – утворення ступенів порівняння від відносних і присвійних прикметників [211, с. 70], пор. у мовотворчості поетів аналізованого періоду: *Всі в найзірчанішу барву вбрані, / красні берестки, як з неба* (ВБар7:244); *Нам автографи лишають / Найземнішої любові* (ОБ2:21). Нетипові для української мови форми вживання ступенів порівняння прикметників дослідниця не сприймає як okazіоналізми або аномальні форми слів, оскільки тенденція до утворення форм компаратива та суперлатива від відносних прикметників, із порушенням мовних норм, не нова, а активізована на сучасному етапі розвитку української мови, що підтверджують приклади з народної творчості та творчості письменників-класиків, напр.: *Ото вже надивитесь на Україну, україннішої ніде немає* [про Полтавщину] (Леся Українка). *Чим голіший, тим мудріший* (Народне прислів'я) та ін. [209, с. 198].

Загалом у питанні розрізнення узуальних та okazіональних прикметників існує ще чимало дискусійних моментів, які потребують подальшого вивчення. Оскільки жоден із критеріїв, запропонованих дослідниками, не є абсолютним і самодостатнім для ідентифікації АЛН із-поміж інших лексичних інновацій, під час добору фактичного матеріалу та його подальшої наукової інтерпретації використано комплексне поєднання різних критеріїв. Основними умовами зарахування прикметників до АЛН вважаємо такі: відсутність фіксації цих одиниць у різножанрових словниках (*лексикографічний критерій*); новизна, експресивність (*експресивно-стилістичний критерій*); *ненормативність*, яка полягає в свідомому порушенні автором граматичних, фонетичних, орфографічних та інших норм

для створення певного стилістичного забарвлення чи відтінку; *функційна одноразовість*.

Отже, базуючись на проаналізованих підходах до визначення лінгвістичної природи АЛН і беручи до уваги основні критерії ідентифікації ад'єктивних інновацій, у процесі комплексного аналізу ІАП у текстах української поезії ХХ ст. у семантичному й лексикографічному аспектах оперуємо поняттями “індивідуально-авторська назва статичної ознаки”, “авторський прикметниковий новотвір”, “індивідуально-авторський прикметник”, “індивідуально-авторська ад'єктивна / прикметникова номінація”, “оказіональний прикметник”, вважаючи їх синонімічними.

1.1.2 Проблема кваліфікації прикметників-комполітів / юкстаполітів як узувальних чи оказіональних утворень

Традиція використання прикметників-комполітів не нова в українській літературі. Над творенням складних атрибутивних конструкцій, зокрема й індивідуально-авторських, вдало експериментували провідні українські поети ХІХ ст., як-от: Т. Шевченко (*тисячоголовий, давнєколишній, хребетносилий, синємундирий*), І. Франко (*многонадійний, золоторізкий, непросвітнотьмяний, веселоприємний*), Леся Українка (*владно-потужний, самоцвітний, срібно-престольний, айгідодержавний*), Б. Грінченко (*срібнолистий, спокійно-тихий, вседобрий*) та ін. Без сумніву, ці та інші номінації відображають образно-поетичну техніку та творчу індивідуальність видатних українських письменників, проте нерідко поява таких слів зумовлена версифікаційною метою. Більшість комполітів, уживаних у поезії ХІХ ст., має народнопісенну структуру й створена за фольклорними словотвірними традиціями [44, с. 131].

Оригінальні з семантичного погляду прикметники-комполіти суттєво збагатили лексикон української поезії ХХ ст. Актуальною проблемою вивчення складних і складених прикметників є кваліфікація їх як узувальних

чи okazіональних утворень. Досі однозначно не вирішено питання про те, до якої групи слів варто відносити такі продуктивні в мовленні одиниці – до узуальних слів, або okazіоналізмів (В. П. Берков, В. М. Павлов), чи це особливий розряд слів, який має проміжне положення між одиницями словника й okazіоналізмами (О. Г. Ликов, Б. А. Белова, В. В. Краснянський).

У слов'янському мовознавстві представлено різні підходи до кваліфікації узуальних і неuzuальних прикметників-комполітів та юкстаполітів. Одним із основних критеріїв визначення належності слова до okazіоналізму вважають лексикографічний, згідно з яким визначальна ознака okazіонального слова – нерегулярність, разовість уживання, що зумовлює відсутність слова в лексикографічних виданнях [90, с. 6; 97, с. 12–13; 156, с. 37; 214, с. 150]. Однак, на думку більшості фахівців (В. В. Краснянського, О. В. Сенько, Ж. В. Колоїз, Г. М. Вокальчук, Т. В. Попової, К. В. Брітікової, Н. В. Гаврилюк), цю ознаку не варто абсолотизувати, оскільки наявність складного прикметника в словнику не може бути достатнім показником узуальності слова, як не може бути абсолотним показником okazіональності його відсутність у словнику. Наприклад, часто вживані в поетичних текстах складні прикметники на зразок *ніжно-прозорий, брудно-сірий, тьмяно-срібний, багрово-червоний, ніжно-синій* та ін. не зафіксовані навіть у спеціальних словниках. Узуальність у цьому випадку фактично відповідає високій частотності вживання okazіоналізму. В. В. Краснянський пояснює це явище тим, що словник орієнтований насамперед на нехудожнє мовлення. Однак, як зазначає дослідник, уважати художні тексти зразковим джерелом для вибірки індивідуально-авторських новотворів і сумнівним джерелом для підтвердження сприйняття слова як звичайної лексеми літературної мови справедливо лише почасти [137, с. 219]. Отже, велика кількість номінацій указаної структури є, по суті, канонічними (О. Ликов) словами; індивідуально-авторськими новотворами їх можна вважати в тих випадках, коли в одній номінативній одиниці об'єднано два (зрідка більше) значення різнопланові і, з логічного погляду, не поєднувані компоненти [44, с. 132],

напр.: *зелено-буйний* (АМ5:229), *лірично-синій* (ЮК:73), *спрагло-сивий* (МПш:47), *дивно-білий* (ВКл1:44), *мрійно-карий* (АД:19) та ін.

Тому важливішим критерієм okazіональності, ніж відсутність складного прикметника в словнику, потрібно вважати насамперед специфічні риси компонентного складу композита, тим більше, якщо джерелом його виникнення стало художнє мовлення, у якому ступінь інформативності великою мірою залежить від контексту, головно від поєднання композита з означуваним словом. Під компонентним складом Б. А. Бєлова розуміє визначення структурно-семантичних елементів складного утворення й установлення особливостей їхнього поєднання [19, с. 3].

Щоб з'ясувати вплив словотвірної структури складних прикметників на кваліфікацію їх як узуальних чи okazіональних одиниць, зіставимо їхні найпоширеніші словотвірні типи (див. табл. А. 1 Додатка А).

Як бачимо з таблиці, спосіб словотворення ІАП-композитів (словотвірний принцип у цих випадках) майже нічим не відрізняється від способу словотвору загальномовних прикметників-композитів. Проте серед складних ад'єктивних АЛН аналізованого хронологічного зрізу переважають лексеми, експресивність яких пов'язана з порушенням законів словотвору, напр.: *найніжноводніший* (ВБар1:437), *найряснобарвніший* (Стус1:314), *малий-маленький-більший-менший* (МВінгр5:14), *Адольфовогітлеровий*, *Хановобатисвий* (МПш:17). Зокрема нехарактерні для українського словотвору номінації, утворені від основ числівника в сполученні з прикметниковою (дієприкметниковою) основою, напр.: *двадцятивічний* (МВінгр5:76), *двосірий* (ПТ6:319), *єдино-неділимий* (ЄМал:290), *стозалізний* (О. Влизько), *тривічний* (БОл2:93), *тринеможний* (ІрКалин:13), *тряснодивний* (ТО1:143), а також номінації, утворені повторенням того самого прикметника в різних відмінках (*тихим-тихий* (С. Йовенко), в різних ступенях порівняння (*гарячий-гарячіший* (ПТ:203–204) і формах (*єдино-один* (С. Йовенко).

Загалом новизна прикметників-комполитів / юкстаполитів має не морфологічний, а семасіологічний характер, тобто традиційність властива лише структурній побудові таких слів, оригінальний семантичний бік твірних основ [90, с. 84]. Тому більш виражені, ніж структурно-граматичні, семантико-стилістичні відмінності між узуальними й ІАП-комполитами. Значна частина загальномовних ад'єктивів-комполитів – це слова з прямим значенням, напр.: *кам'яновугільний завод, волелюбний народ, густолиста яворина*, використовувані для точного й несуперечливого визначення понять, які часто становлять термінологічну лексику. Значно менше узуальних прикметників-комполитів ужито в переносному значенні. Якщо ж розглядати в цьому ракурсі ІАП-комполити, то для них також характерне як пряме, так і переносне (кількісно переважає), образне вживання, напр., у складі метафори. Проте, якщо узуальний складний прикметник набуває метафоричного значення в контексті, то воно властиве всьому комполиту, а не його компонентам. Порівняємо: *далекосяжні мандри* й *далекосяжні потреби*, *многогранний кут* і *многогранне життя*, *чудотворний Спас* і *чудотворне знаряддя* тощо. В ІАП-комполитах, на відміну від узуальних, метафоричність виникає за рахунок художнього переосмислення одного з компонентів чи кожного компонента, напр.: *шипшиннориза гора* (ВБар1:16), *сонцегривий світанок* (Гризун4:2), *короноусті береги* (Е. Андієвська), *трагічнокриле мерехтіння* (Корот1:187) та ін. У зв'язку з цим, на думку Б. А. Белової, неправильно говорити про метафоричне вживання оказіонального прикметника, тому що його метафоричне значення складається з переносного значення його компонентів у процесі створення нового слова [19, с. 8].

Як слушно зауважує О. О. Жижома, “оказіональний характер складних прикметників обумовлений, з одного боку, незвичайною співвіднесеністю опорного й уточнюючого компонентів у межах основоскладання, а з другого – незвичайністю вживання у контексті складного прикметника з іменником в атрибутивній синтагмі” [91, с. 159]. Автори поетичних творів нерідко

порушують взаємозумовленість компонентів у складних прикметниках, поєднуючи складники так, що існування другого не зумовлене першим. Тобто, в узуальному мовленні перший компонент закономірно спричиняє появу другого, а в новотворах другий компонент цілком несподіваний [90, с. 84]. В українській поезії ХХ ст. зафіксовано чимало складних прикметників, у яких поєднано два й більше значеннєво (семантично) різнопланових і, з логічного погляду, не поєднуваних компонентів, напр.: *дво-сірий* (ПТ6:319), *живий-суходоловий* (ЄМал:165), *блакитногрішний* (Драч1:155), *похмільно-високий* (І. Макарик), *сонячно-бухий* (А. Бондар), *взолочено-лякливий* (Чубай1:160) та ін.

На думку О. А. Стишова, інноваційні композити-ад'єктиви мають певну стильову й стилістичну маркованість, що зумовлено, зокрема, їх використанням із настановою на новизну, гнучкість, нетрафаретність і місткість, експресивність і емоційність означень, характеристик як позитивно-, так і негативнооцінних [232, с. 186], пор. в українській поезії ХХ ст.: *Не слухай, принце, непотрібних слів / Улесливо-брехливого вельможі!* (МР1:129); *...до мене рідний, добровусий / Тарас Григорович іде...* (ВС1:183); *...Плив на вітрах гарячо-мудрий Пушкін* (Драч1:79).

Як уже було сказано, зі структурного погляду майже всі прикметникові АЛН утворені за традиційними типами. Індивідуальний характер новотворів безпосередньо залежить від семантичної наповненості об'єднуваних компонентів. У зв'язку з цим виникає ймовірність того, що продуктивність опорних компонентів в узуальних та ІАП-композитах також може не збігатися. Щоб перевірити це припущення, порівняємо склад і семантичне наповнення однієї з найчастотніших як в узуальному, так і в okazіональному словотворенні групи прикметників-композитів з опорним компонентом-соматизмом, узявши для порівняння найбільш уживані твірні основи (див. табл. Б. 1 Додатка Б).

Наведена в таблиці інформація засвідчує, що найбільш продуктивні в складі як узуальних, так і okazіональних прикметників-композитів

компоненти: *-крил / -крилий / -крилатий, -окий, -ликий / -лиций* тощо, однак за кількісним представленням значно переважають індивідуально-авторські новотвори з цими компонентами (відповідно 22,6 %, 15 % і 9,7 %). Зафіксовано поодинокі випадки, коли найбільш активні елементи мовних композитів формують значно меншу кількість авторських новотворів, напр.: компонент *-ногий* у “СУМ-11” утворює 25 прикметників, у “Словнику...” лише 4 АЛН, компонент *-бородий* – відповідно 8 і 1 одиницю. У зв’язку з цим можна зробити висновок, що вільна сполучуваність опорних компонентів таких утворень, характерна для мови, не завжди збережена в оказіональному словотворенні, тоді як деякі компоненти в авторських інноваціях набувають набагато ширшого діапазону сполучуваності.

При структурній подібності узуальних й ІАП-композитів у цьому випадку спостерігаємо досить тонкі змістові нюанси, а саме неоднакову семантичну належність як опорних, так і уточнювальних компонентів. Наприклад, майже в усіх прикметниках із компонентом *-крилий*, засвідчених у СУМ-11, ця основа має пряме значення: складні ад’єктиви в словнику називають кількість крил (*одно-, дво-, шестикрилий*), розмір, форму, будову крила (*прямо-, довго-, тонко-, ширококрилий*), фізичну характеристику (*твердо-, прудко-, швидкокрилий*), колір крил (*чорно-, сизо-, рожево-, біло-, срібно-, рябокрилий*), порівняння, уподібнення (*лускокрилий, перистокрилий, зорекрилий*). Однак натрапляємо на поодинокі контексти, у яких увесь композит набуває метафоричного значення, напр.: *Бач, заснула виглядавши, Моя сизокрила!* (Шевч., I, 1951, 7) [СУМ-11, т. 1, с. 114]; *...До тебе думка прудкокрила летить* (Олесь, Вибр., 1958, 383) [СУМ-11, т. 8, с. 360] та ін.

Оскільки на семантику авторського композиту в поетичному мовленні значно впливає його оточення, насамперед сполучуваність з означуваним словом, це дає змогу стверджувати, що майже в усіх ІАП компонент *-крилий* має переносне значення. Із погляду способів вираження образності авторські ад’єктиви-композити з компонентом *-крилий* доцільно розподілити на кілька груп, перша з яких представлена ІАП-композитами “із прямою семантичною

сполучуваністю зі словами, що позначають об'єкти, які за своєю природою мають крила” [97, с. 146], напр.: веселокрилі бджоли (МР:220), непрудокрилий метелик (ДХ1:74), грізнокрилі птиці (ВС2:78), могутньокрилий орел (Мисик:61), сухокрилі кажани (ТО:86), шестокрилі ангели (ГрДон:25) та ін. Інша група інновацій представлена ад'єктивами, що “виявляють зміщену семантичну сполучуваність, коли атрибут крилатості стає характеристикою предметів чи явищ, які за природою речей не мають цієї ознаки. За рахунок відповідного семантичного зміщення й виникає образність із підвищеним рівнем експресивності” [97, с. 147], пор.: ширококрильна Україна (ПТ2:289), тисячокриле море (ВБар7:80), залізнокрилі мрії (ДХ1:130), ніжнокрилий вечір (ВС2:61), тугокрила мужність (ВЯрм5:16) та ін.

Складні прикметники з компонентом *-чолій*, зафіксовані в СУМ-11, характеризують переважно людину чи тварину (ясно-, широко-, світло-, сиво-, сизо-, вузько-, високочолій). У “Словнику...” ІАП-композиції з цим компонентом лише в десяти випадках із тридцяти слугують для створення характеристики персонажів, як-от: *Добридень вам, Тарасе мудрочолій!* (Ундір:29); *Сільські мадонни, скромні, журночолі...* (П. Ребро); *Раз – вірна куля. І ніколи / не змусив хам короткочолій / Схилити гордого чола* (ЄМал:176) та ін. У структурі решти прикметникових АЛН цей компонент ужито в переносному значенні з указівкою переважно на темпоральну характеристику, напр.: світлочоловий день (ПСавч:42), сонцечолій ранок (ВЯрм1:34), хмурочола зима (В. Сосюра), зеленочоле літо (СПраск1:7) тощо.

Компонент *-лобий*, синонімний до компонента *-чолій*, у структурі ІАП аналізованого періоду має також переносне значення, напр.: антеннолобі супутники (ДПавл5:132), столобі моління (Стус1:35), гостролоба Говерла (БНеч1:29), золотолобий буддист (БРуб:80) та ін.

Як бачимо з прикладів, узуальні прикметники-композиції з компонентом-соматизмом ужиті переважно в прямому значенні, натомість індивідуально-авторські складні ад'єктиви з цим компонентом, семантика

яких значною мірою залежить від сполучуваності з відповідним дистрибутом, становлять переважно метафоричний епітет.

Із-поміж композитів, зафіксованих у мові української поезії ХХ ст., поширені складні прикметники з колірним компонентом (8 %). Якщо в складі узуальних ад'єктивів спостерігаємо звичні поєднання кольорів, то в авторських новотворах часто сполучено такі кольори чи їх відтінки, які можуть бути розміщені в один ряд лише завдяки індивідуальному авторському світобаченню [19, с. 8], напр.: *зчорна-сиві хвилі-гори* (СЧ:57), *вишнево-каре слово* (АМ6:270), *сизо-фіалковий колір* (ПТ2:253), *чорнясто-жовтий мерехт* (Стус5:44) та ін.

Основні напрями розвитку складних епітетів, на думку В. В. Краснянського, можна простежити на матеріалі тих, у яких колірна характеристика поєднана з будь-якою іншою. Поява нових прикметників, що позначають нові колірні відтінки, – це результат збагачення знань про колірну картину світу (далі – ККС), і найбільш послідовно й повно цей процес віддзеркалено в сучасних неологічних словниках [137, с. 210]. Наприклад, у “Словнику...” зафіксовано чимало таких ІАП-композитів, напр.: *дрібночервоний* (ПТ1:193), *закривавлено-синій* (ЄМал:54), *зелено-колихкий* (Л. Таран), *вкрадливо-сірий* (СЛ:57) тощо.

Потребує глибшого аналізу питання про кваліфікацію складних прикметників, що містять у своїй структурі колірне порівняння. Якщо в складі композита вжито традиційне порівняння, то лексема входить до літературної мови, повторюючись у різноманітних контекстах, як-от: *В голові замигтіли вогняно-червоні блискавки, і я без пам'яті звалився в холодну снігову постіль* (Юрій Збанацький, Ліс. красуня, 1955, 58) [СУМ-11, т. 1, с. 715].

В ІАП-композитах зв'язок із семантикою порівняння здебільшого необов'язковий, основна функція таких утворень – диференціація кольору за допомогою вказівки на колір предмета, матеріалу й образне позначення колірного відтінку [137, с. 212], напр.: *кульбабо-золотий вінок*

(МВінгр1:124), овсяно-зелений вечір (ДФ:165), солом'яно-русі Парферони (Драч1:38), пшенично-золотий край (М. Луцюк) тощо. Утворення таких епітетів поширене в художній літературі, деякі АЛН уживаються в текстах різних авторів, але здебільшого такі ІАП зберігають відтінок новизни й експресивність, напр.: *Лебедину пісню, лебедину, / Підкорю колись я, мов вершину, / Лебедино-білу, гір всіх вищу, / Хочу лиш на мить пізніш, пізніше...* (ББ:20); *І хлюпне мені тремкою прохолодою / Твоїх пальців лебедино-біла музика* (Бол2:109). Складні прикметники такого зразка відтворюють національний колорит, відображаючи художньо-символічне світобачення українського народу [203, с. 75]. Унаслідок використання порівнянь посилюються також емоційно-експресивні якості мовлення [76, с. 46].

Потребує вирішення питання про okazіональність / узуальність прикметників-комполітів, компоненти яких утворені від назв країн або мов. Узуальність у цьому випадку відповідає високій частотності й малій оригінальності (*російсько-український, англо-німецький, польсько-український* та ін.). Прикметників цієї групи, зазвичай, словники не фіксують. Натомість заслуговують на представлення в неологічних словниках оригінальні зі стилістичного погляду складні ад'єктиви, у яких компонент, утворений від назви країни, поєднано з іншим (часто спорідненим) компонентом, на зразок: *французько-малоросійський* (М. Семенко), *угорсько-циганський, українсько-гуцульський* (Бабій6:95).

Отож, розглядаючи “свободу” виникнення складних ад'єктивів у мовленні, відзначаємо неоднаковий ступінь okazіональності цих одиниць. На належність прикметника-комполіта до того чи того розряду впливають насамперед особливості його компонентного складу, специфіка поєднання структурних елементів, семантичне наповнення, ступінь відхилення авторського комполіта від його структурно-семантичного аналога або відсутність останнього в системі мови загалом. Визначаючи ймовірність вилучення з лексику того чи того складного прикметника, окрім семантичних ознак, потрібно враховувати й характер лексичної

сполучуваності таких слів з означуваними іменниками (критерій контекстної прикріпленості), оскільки саме в ній відображено властиве їм нюансування ознаки.

1.2 Особливості творення ступенів порівняння індивідуально-авторських прикметників

У наукових працях лінгвістичну природу ІАП визначають через конкретизацію його диференційних ознак, із-поміж яких найголовнішою є його ненормативність. Основне порушенням мовної норми в системі прикметника сучасної української мови, на думку Д. В. Рязанцевої, – утворення ступенів порівняння від відносних і присвійних прикметників, що відбувається здебільшого через розширення значення слів та нашарування переносних значень, для досягнення певного стилістичного ефекту, підсилення впливу висловлення [211, с. 73–74], пор. у мовотворчості поетів аналізованого хронологічного зрізу: *Чи наді мною небо розімкнеться, / щонайсередчніша, люблю тебе* (Стус1:314); *Найглибше, найбездонніше у світі / Моєї України вічне небо...* (ГЦ1:155). Ці, так би мовити, граматичні новотвори відображають мовний смак епохи й дають змогу не лише чіткіше окреслити норму й зафіксувати нові мовні явища, але й глибше зрозуміти взаємодію складних мисленнєвих та мовних процесів [Там само, с. 73].

Особливості творення ступенів порівняння прикметників (у тім числі й авторських) стали об'єктом вивчення в працях багатьох дослідників (Ж. В. Колоїз [112; 114], Г. М. Вокальчук [47], Н. М. Костусяк [125], О. М. Рудь [205], Т. Г. Юрченко [273], Н. А. Адах [2], Д. В. Рязанцевої [209–211], І. В. Кононенко [120] та ін). Однак граматичні засоби вираження категорії оцінки цих одиниць в українському мовознавстві досліджені фрагментарно.

Прикметники – це “найчисельніша після іменників армія слів” [33, с. 158], за допомогою яких відтворюється виявлена в процесі суспільної

діяльності ознака предметів. Цій частині мови властиві різномірні ознаки: одні з них – власне ознаки, інші – ознаки граматичного характеру, які тільки в певній синтаксичній позиції набувають таких семантичних і морфологічних властивостей [36, с. 157]. Будучи атрибутом того чи того предмета, ознака може виявляти в різних ситуаціях більшу або меншу міру інтенсивності. Відтворення такої співвідносної міри інтенсивності ознаки предметів здійснює граматична категорія ступеня вияву ознаки прикметників, яка “вказує на рівень та інтенсивність вияву ознаки одного предмета відносно іншого або ознаки того самого предмета в різний час” [67, с. 104].

Відповідно категорії ступенів порівняння властиві лише одиницям зі значенням якості, бо до семної структури лише якісних прикметників увіходять семи ‘оцінка’ та ‘інтенсивність’. Сема ‘оцінка’ в більшості якісних ад’єктивів диференційна [120, с. 8].

Проте матеріали нашого дослідження переконливо засвідчують активне творення в українській мові форм компаратива та суперлатива від будь-якого прикметника. “Цьому сприяє набуття такими лексемами якісного значення внаслідок метафоризації їхньої семантики” [209, с. 197]. Унаслідок суцільної вибірки ілюстративного матеріалу з художніх творів українських поетів аналізованого періоду виявлено такі морфемні типи використання форм ступенів порівняння ІАП для вираження оцінних значень:

а) прикметники, що виражають абсолютні, не порівнювані щодо міри вияву ознаки: *щонайживіший* (Стус1:314), *найскритий* (ПК:120), *найхронічніший* (Диб’як1:33);

б) віддієслівні прикметники з часткою *не*, що називають постійні, незмінні стани й не формують ступенів порівняння: *найнеквітніший* (ВБар6:223), *найнесходенніший* (ЛМ:9);

в) прикметники з префіксами *не-*, *без-*, *в-*, *а-*, *де-*, *диз-*, *ір-*, що виконують функцію заміщення й виражають значення протилежності й не підлягають ступенюванню: *найвсвітніший* (ВБар7:151), *найнедорожчий* (ВБар7:129);

г) сполучення іменника з прикметником, що не виконують функцію інтенсивності ознаки й не підлягають ступенюванню: *найніжноводніший* (ВБар1:437), *найряснобарвніший* (Стус1:314);

г) якісні та відносні прикметники, у яких інтенсивність вияву ознаки має словотворче вираження за допомогою суфіксів або префіксів, напр.: *найзапахущий* (Калин1:34), *найпребезумніший* (ВБар7:199), *предотепніший* (ВЯрм3:28). Такі одиниці в узуальному словотворі не формують ступенів порівняння, оскільки надмірна кількість ознаки предмета свідчить про його відповідний якісний стан.

Ці приклади ілюструють продукування АЛН від прикметникових основ за допомогою суфіксів *-иш-*, *-иш-* як формальних показників вищого ступеня порівняння, або компаратива, а також від прикметникових основ, форманти яких (префікс *най-* і суфікс *-иш-*) експлікують грамему найвищого ступеня інтенсивності ознаки, або суперлатива. Як бачимо, зазначені суфікси використовують у новій для них функції, що, на думку Д. В. Рязанцевої, спричиняє “з’яву “свіжого” уявлення про зображуваний предмет, і саме в такий спосіб виступають ефективним засобом творення значення оцінки” [210, с. 160]. Такі морфологічні дериваційні процеси – позанормативні утворення, які всупереч морфологічним нормам об’єднані в градаційні ряди [114, с. 203], напр.: *побожний* – okazіональне *щонайпобожніший* (Стус1:294), *життєствердний* – okazіональне *найжиттєствердніший* (ЛМ:61). Пор. в інших контекстах: *Мій хрещатий барвінку! / Хто сказав, що ти – цвинтарна квітка? / Найнебесніші в тебе очі – у пісні, у пісні...* (Драч1:314); *До кісток пропахлі чебрецями, / Ми найодинокіші в світах...* (ІП1:63); *...пустися негостинних берегів / щоби колись за сотим кілометром / знайти найнесходеннішу з америк...* (ЛМ:9) та ін.

Як бачимо, наведені інновації за граматичними показниками належать до якісних прикметників, а за значеннєвими – до відносних. Це, на думку Н. А. Адах, означає, що в індивідуально-авторському словотворі немає

чітких меж між якісними та відносними прикметниками, що значно ускладнює з'ясування семантики новотворів [2, с. 43].

На відміну від узуальних компаративних та суперлативних форм, які репрезентують категорію співвідносної інтенсивності ознаки, okazіональні можуть мати за свою дериваційну базу не атрибутивні, а субстантивні вихідні одиниці. З позицій теорії дериваційних відношень такі похідні минають стадію прикметниковості й демонструють відносно елементарні формальні стосунки, опосередковані проміжним (віртуальним, уявним) елементом [114, с. 204]. Це явище поширене в художній практиці українських поетів ХХ ст., напр.: ...*Твій борець зробивсь борцішим набагато* (ЛКЗ:84). Утворення ступенів порівняння від іменникових основ із пропуском стадії прикметниковості, на думку Т. Г. Юрченко, увиразнює розмовний, знижений стиль мовлення [273, с. 130].

Дериваційною базою аналізованих морфологічних okazіоналізмів, із погляду теорії дериваційних відношень, формально виступають іменники, про що свідчать і конкретні мовленнєві ситуації, у яких похідна й вихідна одиниці звичайно представляють певні опозиції [114, с. 204] (пор.: *орел* – *орліший*; *свиня* – *свиніший*). Це, на думку А. П. Грищенка, ще раз підтверджує те, що “формально-граматичні відмінності між іменником і прикметником не споконвічні” [72, с. 16].

Okazіональні граматичні модифікації прикметників, які репрезентують категорію співвідносної інтенсивності ознаки, на думку Ж. В. Колоїз, постають як своєрідні відхилення від норми, але окремі з них за умови їх стабілізації мовленнєвим узусом отримують “шанс” потрапити до мовної системи, оскільки виконують роль “тла” для нормативних випадків слововживання, дають змогу глибше пізнати специфіку мовленнєво-мисленнєвих процесів, інші – назавжди залишаються на рівні okazіональних явищ [114, с. 206].

Отже, незважаючи на те, що тенденція ненормативного ступенювання форм прикметників в українській літературі не нова, хоча вона й

активізувалася в сучасному мовленні, досі однозначно не вирішено питання про те, до якої групи слів варто відносити нетипові для української мови форми вживання ступенів порівняння прикметників – до узуальних слів, чи okazіоналізмів, чи це особливий розряд слів, який посідає проміжне місце між одиницями загальномовного словника й okazіоналізмами, що й визначає актуальність подальших студій у виокремленому напрямі.

1.3 Загальні тенденції авторського ад'єктивного словотворення в українській поезії XX сторіччя

До найуживаніших і традиційних методів досліджень у сучасній лінгвістиці належать кількісні (квантативні) методи, які дають змогу визначити кількісні ознаки мовних явищ.

Різновекторне кількісне дослідження одиниць авторської лексичної номінації, засвідчених в українських поетичних текстах XX ст., активно використовують і в сучасних неологічних студіях (О. А. Стишов, Г. М. Вокальчук, О. О. Жижома, Н. А. Адах, А. А. Калетнік, Н. В. Гаврилюк, В. В. Максимчук, О. В. Семенюк та ін.). Такі спостереження дають змогу виявити загальні тенденції, закономірності, а також специфічні ознаки, що характеризують індивідуально-авторську лексичну номінацію як визначальне явище в мові поезії минулого століття [47, с. 86]. Цілком погоджуємося з думкою А. А. Калетнік, що при всій очевидній зрозумілості ваги такого підходу він суто технічно становить досить трудомістку процедуру. Адже в такому разі слід мати в розпорядженні повний словник художньої мови досліджуваного автора (що само собою становить лексикографічну проблему високого ступеня труднощів), а далі з цього словника потрібно виокремити неологізми, що й дасть змогу інтерпретувати відібраний для аналізу фактологічний матеріал [97, с. 54].

У дослідженні оперуємо лише вилученими в результаті суцільної вибірки зі словників неологічної лексики поетів XX ст. (див. Список

лексикографічних джерел та їх умовних позначень) okazіональними прикметниками безвідносно до загального словникового корпусу атрибутивних конструкцій того чи того поета. Загальна кількість обраних для дослідження одиниць – 5123 прикметникових АЛН – забезпечує їхню достатню репрезентативність у поетичній мові аналізованого хронологічного зрізу. Персональний показник авторів, які конструювали ад’єктивні інновації, налічує близько 250 імен, що свідчить про посилену увагу поетів до пошуків нових виражальних засобів на позначення статичних ознак денотатів.

Незважаючи на значне поширення ІАП у поетичних текстах (як зазначалося вище, до аналізу залучено понад 5100 АЛН), продуктивність авторів у створенні цих одиниць далеко не однакова. Для прикладу проаналізуємо прикметникові АЛН у поетичних лексиконах членів деяких літературних угруповань та окремих авторів (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Частотний розподіл ад’єктивних АЛН у поезії представників українських літературних об’єднань та угруповань ХХ сторіччя

№	Літературне угруповання	Кількість АЛН	№	Літературне угруповання	Кількість АЛН
1.	Українські футуристичні угруповання	~ 200	6.	“Гарт” (1923–1925 pp.)	~ 380
2.	“Молода муза” (1906–1909)	~ 50	7.	“Нью-Йоркська група” (середина 50-х pp. ХХ ст.)	~ 40
3.	Київські неокласики	~ 530	8.	Шістдесятники (60-ті pp. ХХ ст.)	~ 600
4.	“Празька школа”	~ 250	9.	Вісімдесятники (80-ті pp. ХХ ст.)	~ 110
5.	“Ланка-МАРС” (1924 (з 1926 МАРС))	~ 40	10.	Дев’ятдесятники (1990-ті pp.)	~ 70

Доволі успішно експериментували зі словом неокласики, незважаючи на те, що вони відображали класичні традиції в поезії. Цю тенденцію пояснюємо тим, що у творчості поетів “п’ятірного грона” домінують одиниці

предметної та статично-ознакової okazіональної номінації, що узгоджується з неокласичними принципами художнього відтворення дійсності, “тяжінням” до статичних образів [52, с. 39]. Окрім того, “найбільш характерними вербалізованими домінантами світобудови неокласиків постають образи простору й кларизм” [97, с. 179], представлені потужним шаром прикметникових новотворів із колористичною семантикою.

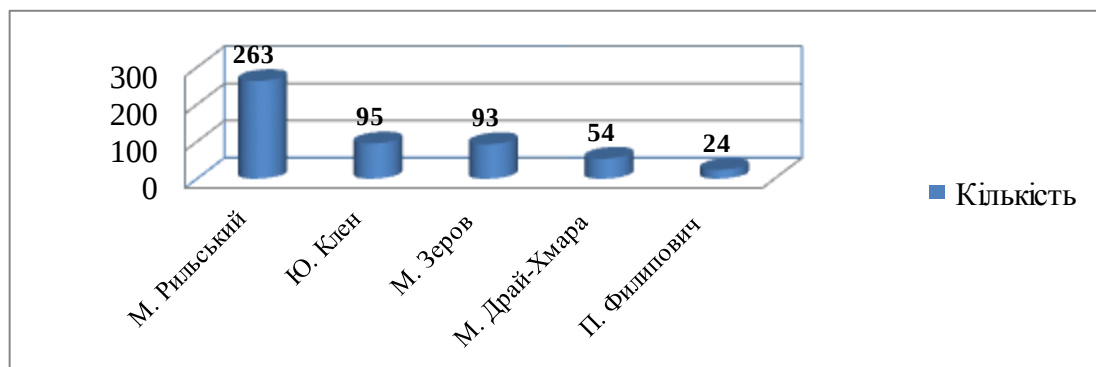

Рис. 1.1. Кількісний розподіл ІАП у творчості неокласиків

Як бачимо з рисунку 1.1, найактивнішим поетом у створенні okazіональних прикметників із-поміж неокласиків був М. Рильський (263 АЛН), в ідіолекті якого на противагу всім іншим авторам помітна настанова на атрибутивне відтворення світу в художній практиці. Значно менше ІАП зафіксовано в поетичних текстах Ю. Клена (95 АЛН), М. Зерова (93 АЛН), оскільки їхній творчості більшою мірою притаманна протилежна домінанта предметності в художньому сприйнятті світу [97, с. 59]. Порівняно невелику кількість ІАП зафіксовано в поетичному лексиконі М. Драй-Хмари (54 АЛН) та П. Филиповича (24 АЛН), що зумовлено схильністю поетів до процесуального сприйняття дійсності. Крім того, загальна кількість АЛН у цих авторів невелика.

Вагомий внесок у творення нових виражальних засобів на позначення статичних ознак денотатів зробили українські шістдесятники, у поетичному доробку яких зафіксовано близько 600 ІАП. Прагнення поетів-шістдесятників до образного осмислення дійсності яскраво відображено у використанні

атрибутивних словосполучень як одного з важливих складників образно-естетичної системи української мови [22, с. 15].

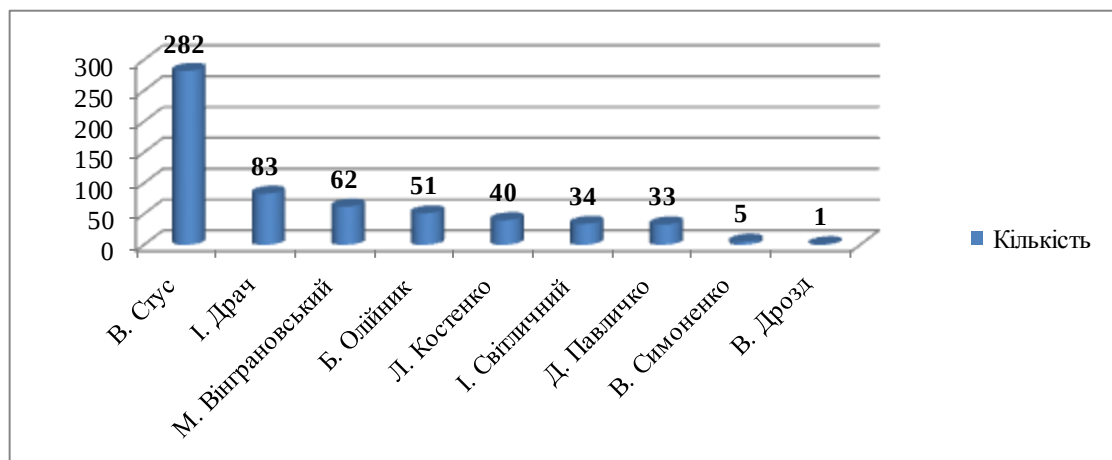

Рис. 1.2. Кількісний розподіл ІАП у творчості поетів-шістдесятників

Як видно з рисунку 1.2, в царині авторського прикметникового словотворення серед поетів-шістдесятників найчастіше експериментували В. Стус (282 АЛН), І. Драч (83 АЛН), М. Вінграновський (62 АЛН). Словотворча практика В. Стуса була найпліднішою не випадково, оскільки провідною ознакою його поетичних образів стала художня інтенсивність та емотивність [16, с. 46]. Мовне новаторство І. Драча виявляється насамперед у прикметниковому метафоричному авторському слововживанні [244, с. 2], про що свідчить велика кількість зафіксованих у поетичних текстах ІАП. М. Вінграновський, хоч і поступається попереднім поетам за кількістю прикметникових АЛН (62), був справжнім майстром створення оригінальних ІАП із різноаспектними семантичними характеристиками. Майже однакова кількість номінацій на позначення статичних ознак денотата засвідчена в поетичних вокабулярах Л. Костенко (40 АЛН), І. Світличного (34 АЛН) та Д. Павличка (33 АЛН). Зауважимо, що поезія В. Симоненка та В. Дрозда містить значно більше авторських прикметникових інновацій, ніж це представлено в дослідженні, тому подальше вивчення поетичної спадщини цих поетів сприятиме уточненню результатів.

Значно менше ІАП зафіксовано в поетичному доробку представників літературного угруповання “Гарт” (близько 380 АЛН), поетів “Празької

школи” (близько 250 АЛН), українських футуристів (близько 200 АЛН). Нечисленний корпус оказіональних прикметників у творчості представників літературного угруповання “Молода муза”, зокрема таких, як П. Карманський (7 АЛН), Б. Лепкий (25 АЛН), В. Пачовський (13 АЛН), С. Чарнецький (3 АЛН) та ін. Хоча “Молода муза” й виникла як ланка загальноєвропейського руху за оновлення літератури, як взірець пошуків нових художніх форм, однак повністю розкрити свої словотворчі потенції так і не змогла, оскільки проіснувала недовго (впродовж 1906–1909 років) [95, с. 45, 152].

Непродуктивною в галузі оказіональної прикметникової номінації була група українських еміграційних поетів, що виникла в середині 50-х років ХХ ст. як співдружність митців, об’єднаних спільними поглядами на творчість (Е. Андієвська, В. Вовк, Ю. Тарнавський, Б. Рубчак та ін.). Незважаючи на те, що концептуально важливою ознакою поетичних текстів членів Нью-Йоркської групи, як, зрештою, й інших аналізованих літературних угруповань, є орієнтованість на співіснування, взаємодію традиційного й новаторського, індивідуального функціонування й художня динаміка яких спричиняються до мовних інновацій на різних рівнях [235, с. 1], у їхній творчості зафіксовано невелику кількість прикметникових АЛН (близько 40). Цілком погоджуємося з думкою Г. М. Сюти, що “своєрідність умов, що в них довелося жити й творити поетам одного літературного покоління, але різних художніх спрямувань – вітчизняним та діаспорним, – спричинилася до формування різних світобачень та світовідчуттів, що, природньо, визначило й специфічні ознаки їхньої мовотворчості [Там само, с. 1].

Кількісній обробці підлягали також індивідуально-авторські прикметники (1240 АЛН), зафіксовані в текстах поетів Рівненщини (88 авторів) середини ХХ – на початку ХХІ ст. (1940–2013 рр.) (за матеріалами “Словника лексичних новотворів сучасних поетів Рівненщини” В. В. Максимчука, за ред. Г. М. Вокальчук [СЛН]). Із-поміж рівненців

найбільше інновацій сконструювали С. Бабій (94 АЛН), М. Пшеничний (63 АЛН), Г. Олійник (51 АЛН), С. Мейта (39 АЛН) та ін. (детальніше див. табл. В. 1 Додатка В).

Принагідно зауважимо, що вплив ідейно-естетичних засад певного літературного угруповання на словотворчу продуктивність авторів лише частковий, оскільки індивідуальність поета формується не тільки під впливом суспільно-політичних і культурно-історичних чинників, традицій поетичного мовлення, а й індивідуально-психологічних стимулів.

Проаналізувавши ментальний складник у неокласичній картині світу, А. А. Калетнік зауважує, що “художньо-поетичні пріоритети визначаються не приналежністю до організаційно структурованих угруповань, а спільністю естетичних уподобань однодумців, зв’язок між якими існує на інтимному рівні поєднання споріднених душ на засадах поцінування загальнолюдського культурного надбання” [97, с. 40].

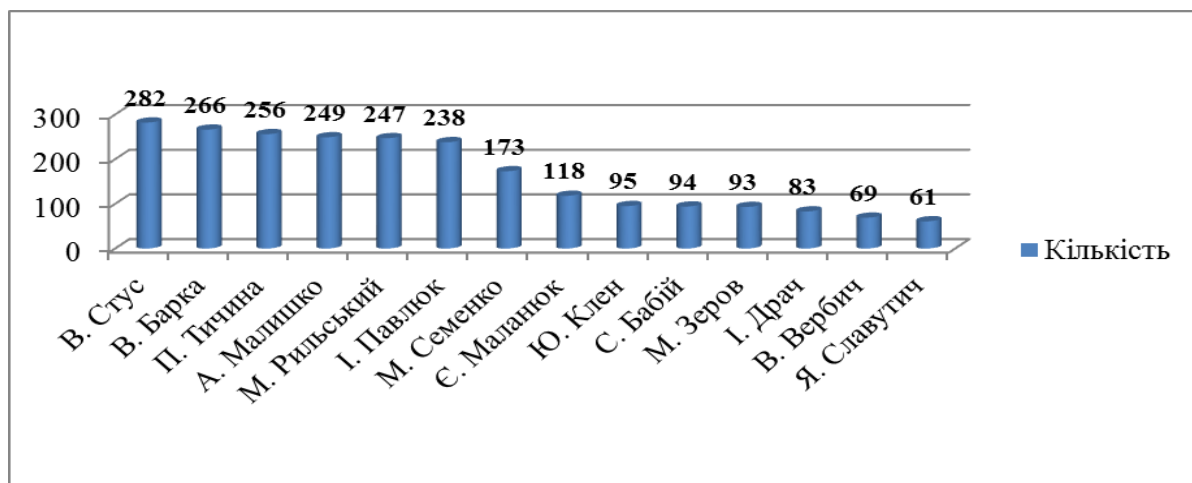

Рис. 1.3. Кількісний розподіл ІАП за найпродуктивнішими авторами

Загальна картина результатів частотного розподілу прикметникових АЛН у поетичному лексиконі поетів ХХ ст. (до уваги взято реєстри ІАП найпродуктивніших авторів) така (див. рис. 1.3). Найактивнішими експериментаторами в царині індивідуально-авторської прикметникової номінації були: В. Стус – 282 АЛН, В. Барка – 266 АЛН, П. Тичина – 256 АЛН, А. Малишко – 249 АЛН, М. Рильський – 247 АЛН, І. Павлюк – 238 АЛН. Авторські найменування статичних ознак денотата формують значний за

обсягом клас із різноаспектними значеннєвими характеристиками і в поетичному словнику М. Семенка (173 АЛН), незважаючи на те, що провідною у літературній творчості футуристів була естетична засада динамізму [42, с. 180]. Великою кількістю прикметникових АЛН поповнили поетичний лексикон Є. Маланюк (118), С. Бабій (94), М. Зеров (93), І. Драч (83), В. Вербич (69) та ін.

Продуктивними були автори, у творчому доробку яких зафіксовано понад 50 оригінальних ІАП: В. Вербич (69 АЛН), Я. Славутич (61 АЛН), В. Свідзінський (60 АЛН), М. Пшеничний (59 АЛН), Г. Олійник (51 АЛН) та ін. Наголосимо, що ретельнішого відбору прикметникових АЛН вимагають ліричні вірші В. Сосюри (40 АЛН), М. Сингаївського (20 АЛН), Б. Лепкого (25 АЛН), Б. Нечерди (8 АЛН), О. Олеся (5 АЛН) та інших авторів, оскільки залучені до аналізу текстові корпуси цих поетів менші. Найменшу кількість ад'єктивних інновацій (менше 10) зафіксовано в творчості В. Чумака (8), П. Карманського (7), Гео Шкурупія (6), А. Матчук (4), О. Лятуринської (3) та ін., що пояснюємо, зокрема, творчою манерою письма авторів та незначним обсягом їхнього поетичного доробку. Детальніше кількісний розподіл прикметникових АЛН за авторами наведено в Додатку В (табл. В. 1).

Зауважимо, що кількісні показники не є абсолютним критерієм у практичному застосуванні, оскільки, як свого часу слушно зауважив Ю. В. Шевельов, багатство мови вимірюється не тільки тим, скільки слів ужив письменник, а й тим, як він їх ужив, як він їх “повернув”, що він із них видобув. “Використання відтінків значення (семантика) збагачує мову не менше, а часто ще більше, ніж збільшення кількості слів (лексики), бо воно ніби робить з одного слова кілька” [264, с. 5]. Однак здобуті результати все ж таки мають важливе значення для розуміння певних тенденцій у практиці індивідуально-авторської словотворчості українських поетів ХХ ст.

Із метою виявлення основних закономірностей авторського прикметникового словотворення в українській поезії ХХ ст. доцільним вважаємо здійснення частотного аналізу розподілу ІАП за хронологічним

критерієм, оскільки в процесі визначення змісту поняття “нове слово” його провідною системоутворювальною ознакою вважають часовий чинник [241, с. 8]. У зв’язку з цим нову лексику розглядають як таку, що з’явилася в певній мові й почала функціонувати на певному етапі розвитку мовної системи, що встановлено шляхом порівняння синхронних зрізів мови.

В основу дослідження покладено запропоновану Г. М. Вокальчук періодизацію індивідуально-авторської лексичної номінації в поезії ХХ ст., що базується на наукових концепціях періодизації розвитку української літературної мови та новітньої української літератури. Дослідниця на підставі врахування цілком конкретних чинників позалінгвального характеру виокремлює вісім періодів в еволюції індивідуально-авторської номінації.

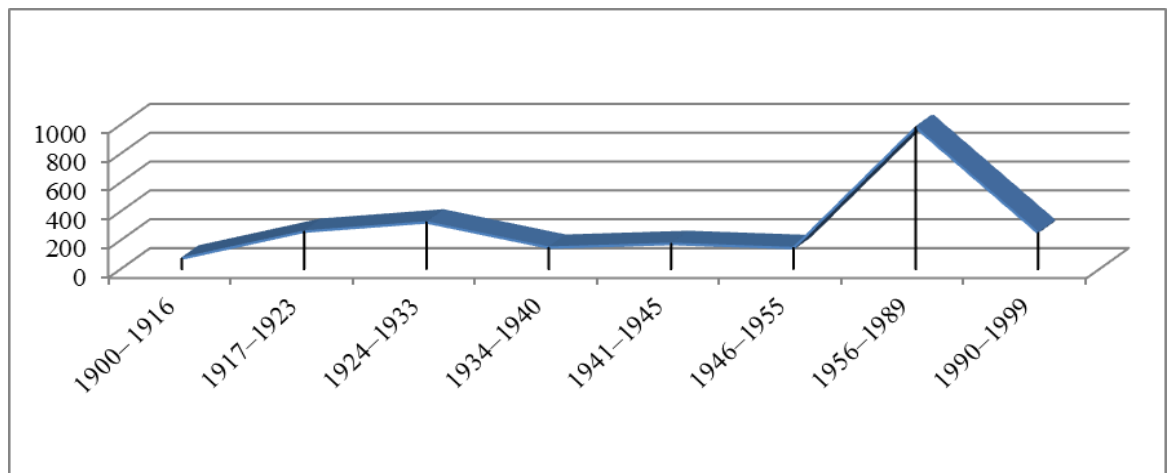

Рис. 1.4. Частотний розподіл ІАП у поезії ХХ ст. за періодами створення

Згідно з результатами частотного аналізу ІАП (генеральна сукупність становила 2880 АЛН), найбільше (981 АЛН) сконструйовано в період так званої хрущовської “відлиги”, активізації літературної діяльності шістдесятників (1956–1989 рр.). Таку кількість ІАП у творчості авторів пояснюємо тим, що визначальною стильовою ознакою поезії 60-х рр. минулого сторіччя є саме авторські новотвори, широкий тематичний спектр яких засвідчує високу майстерність поетів у їхніх невтомних словопошуках, у виявленні (і відповідній презентації) невичерпних семантико-дериваційних ресурсів рідної мови [43, с. 36].

Порівняно низький рівень словесного експериментаторства поетів припадає на добу комунізації (1934–1940 рр. – 148 АЛН), період Другої світової війни (1941–1945 рр. – 174 АЛН), повоєнні роки (1946–1955 рр. – 145 АЛН). Найменш продуктивною (в кількісному відношенні) ад’єктивна індивідуально-авторська номінація була впродовж 1900–1916 рр. (73 АЛН). Частково це пояснюємо слабкою словотворчою практикою активного тоді угруповання “Молода муза” (1906–1909 рр.). Лише починає заявляти про себе як сміливого експериментатора в галузі okazіонального словотворення М. Семенко (близько 30 АЛН). Нечисленний корпус okazіональних прикметників П. Тичини (близько 10 АЛН), оскільки за цей період він підготував лише одну поетичну збірку – “Сонячні кларнети” (вийшла 1919 р.).

Зауважимо, що значна частина прикметникових АЛН (40%) із аналізованої сукупності одиниць не була датована, бо самі автори не завжди фіксували час написання творів. Зокрема, “недатованими” залишилися поетичні тексти Б.-І. Антонича, С. Бабія, В. Свідзінського, В. Вербича, М. Пшеничного, В. Еллана-Блакитного, Т. Осьмачки та багатьох інших авторів, що, звичайно, хоч і впливає на об’єктивність одержаних кількісних результатів, однак, на думку Г. М. Вокальчук, не заперечує тенденції прямопропорційної залежності рівня словотворчості поетів від чинників позалінгвального характеру [47, с. 132].

Отже, частотний аналіз засвідчив, що мовленнєва креативність письменників залежить від особливостей авторського ідіостилу й зумовлена впливом екстралінгвальних чинників на процес оновлення поетичного лексикону.

Висновки до розділу 1

В останні роки в лінгвістиці все більшого значення набувають дослідження процесів індивідуально-авторської номінації, збирання й

вивчення нових слів, їх систематизація й лексикографічний опис. Із-поміж АЛН вагоме місце посідають прикметникові лексичні новотвори, які в українській поезії ХХ ст. формують розмаїтий за експресивно-стилістичними функціями корпус одиниць.

Дослідники пропонують різні критерії ідентифікації ІАП, із-поміж яких основними вважають лексикографічний (А. А. Калетнік, О. В. Семенюк), експресивно-стилістичний (С. Я. Єрмоленко, К. С. Горбачевич, Є. П. Хабло, Л. І. Шутова, Н. І. Бойко), словотвірний (О. О. Жижома, Т. Г. Юрченко), хронологічний (Л. В. Підкамінна) тощо. Ми дотримуємося думки, що жоден із критеріїв не самодостатній для ідентифікації ІАП. Тому в процесі добору матеріалу наведені критерії було застосовано сукупно.

Характерна тенденція сучасної української мови – ненормативне ступенювання прикметників. Поява АЛН такого зразка зумовлена прагненням поетів створити номінацію з високим ступенем експресивності й образності, глибше розкрити специфіку мовленнєво-мисленнєвих процесів, досягти певного стилістичного ефекту, підсилити вплив висловлення. Нерідко в поезії аналізованого хронологічного зрізу трапляються ІАП, утворені від іменників (з пропуском дериваційної ланки, тобто стадії “прикметниковості”), що посилює розмовний, знижений стиль мовлення.

Найактивнішими щодо продуктивності у творенні ІАП виявилися такі поети: В. Стус, В. Барка, П. Тичина, А. Малишко, М. Рильський, І. Павлюк, М. Семенко. Значною мірою поетичний лексикон ХХ сторіччя авторськими ад’єктивами поповнили Є. Маланюк, Ю. Клен, С. Бабій, М. Зеров, І. Драч, В. Вербич, Я. Славутич. Поетичні вокабуляри цих та інших авторів містять значно більше ІАП, ніж та їх кількість, що була залучена до аналізу. Відтак подальше вивчення поетичної спадщини цих авторів сприятиме уточненню результатів дослідження.

Продуктивними з погляду індивідуально-авторської прикметникової номінації були такі періоди (за низхідним принципом): *сьомий* (1956–1989 рр.),

третій (1924–1933), *восьмий* (1990–1999), *другий* (1917–1923). Для решти періодів характерна незначна розбіжність у розподілі частот створення ІАП.

На основі аналізу результатів проведеного дослідження є підстави зробити висновок, що психолінгвальна креативність поетів ХХ ст. залежала від особливостей їхнього ідіостилю й зумовлена потужним впливом екстралінгвальних чинників. Процеси оновлення словника української поезії авторськими прикметниковими неолексемами були суголосними загальним тенденціям не лише в галузі авторської лексичної номінації в поетичному дискурсі минулого сторіччя, а й напрямам і способам оновлення лексики української літературної мови.

Основні положення цього розділу висвітлено в таких статтях: “Актуальні проблеми дослідження індивідуально-авторських прикметників у сучасному українському мовознавстві” [176], “Лінгвістична природа індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіччя” [195], “До питання про диференціацію узуальних та okazіональних прикметників-комполітів” [192], “Особливості творення ступенів порівняння індивідуально-авторських прикметників в українських поетичних текстах ХХ–ХХІ сторіч” [197].

РОЗДІЛ 2

АВТОРСЬКІ ПРИКМЕТНИКОВІ НОВОТВОРИ ЯК СПЕЦИФІЧНІ РЕПРЕЗЕНТАНТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВНО- ПОЕТИЧНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

2.1 Лексико-семантичні особливості індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ сторіччя

Поетична мова ХХ ст. як особлива форма естетичного пізнання й художнього відтворення дійсності – традиційний об'єкт українських лінгвістичних студій. Поняття розвитку лінгвопоетики загалом та індивідуально-авторського стилю зокрема обов'язково містить еволюцію виражальних форм, динаміку поетичного словника, засобів експресивізації та оцінності, виявлення зв'язку між одиницями поетичної мови й національною мовною картиною світу. Дослідники поетичної мови зазначеного періоду (В. М. Русанівський [208], С. Я. Єрмоленко [84; 85], Л. О. Пустовіт [188; 189], Н. М. Сологуб [223], Л. О. Ставицька [225], Л. Г. Савченко [212; 213], Л. В. Кравець [130–135], Г. М. Сюта [235], Н. О. Данилюк [75; 76], Т. П. Беценко [22], О. М. Рудь [203–207], Н. І. Бойко [24], Р. Л. Ріжко [200; 201] та ін.) зосереджують увагу на проблемі розкриття семантичної специфіки поетичного слова, виявляють індивідуально-авторські особливості в слововживанні, простежують шляхи художньо-естетичного розвитку традиційної поетичної лексики й авторських лексичних новотворів.

Важливий аспект вивчення поетичної мовотворчості – з'ясування того значення, яке вона має в організації образної моделі дійсності – художньо-мовної картини світу. Кожна національна мова, характеризуючись сукупністю ментальних рис, – водночас і набуток окремого індивіда, тобто засіб самовираження конкретної особи [172, с. 1]. У зв'язку з цим, як слушно зауважує О. М. Рудь, потрібно враховувати естетичну функцію мови, оскільки саме художня сфера функціонування мови – творча лабораторія не

тільки використання та естетичної трансформації наявних у мовній системі засобів, але й творення нових виражальних засобів [205, с. 1]. Це твердження суголосо думці Н. В. Підмогильної: “Поезія – це та сфера комунікації, де мовленнєва творчість – це джерело новаторства і здійснення естетичної функції, саме поетична лексика надає цікавий і надзвичайно великий за обсягом матеріал і для лінгвістичних розвідок, і для осмислення суті поетичного мовлення” [173, с. 6].

Невід’ємною частиною мови українських поетичних текстів ХХ ст. є індивідуально-авторські прикметники, які створюють розмаїту за семантикою і за експресивно-стилістичними функціями групу слів у плані збагачення мови художньої літератури. У поезії ад’єктив, а значить, і атрибут – найбільш поширений, місткий естетично й змістовно, найбільш несподіваний із погляду будь-якої регламентації компонент мовленнєвого ланцюжка [173, с. 2].

Різним аспектам дослідження семантики ІАП у мові сучасної української поезії присвячені наукові розвідки багатьох дослідників (Г. М. Вокальчук [38; 39; 42–45; 47; 49], Н. Г. Сидяченко [219], І. М. Бабій [14], Л. І. Шутової [270; 271], О. М. Рудь [203–207], О. О. Жижими [89–91], Н. А. Адах [1–3], Н. В. Гаврилюк [51; 53; 55–58], В. В. Максимчука [151; 153; 154; 156], Є. Б. Новікової [166], К. В. Дюкар [79; 80] тощо). У закордонному мовознавстві – це праці Л. К. Турсунової [248], Б. А. Белової [17], Т. Смуклової, Д. Текель [275], О. М. Шрамма [269], К. С. Горбачевича, Є. П. Хабло [СЕРЛМ-79], В. В. Краснянського [137] та ін. Лексикологи докладно схарактеризували індивідуально-авторські прикметники, виділили їхні структурно-семантичні типи й описали художньо-виражальні функції. Фундаментальною для багатьох лінгвістичних розвідок є семантична класифікація прикметників російської мови О. М. Шрамма, згідно з якою якісні прикметники поділяються на емпірійні та національні. Об’єкт запропонованої класифікації – лексичне значення слова як явище думки [269, с. 61].

“Ад’єктиви, конкретизуючи певні іменники, тобто виявляючи багатогранну сукупність атрибутивних ознак позначуваних предметів, суттєво впливають на формування словесного художнього образу” [267, с. 173]. На думку К. В. Дюкар, поетичний світ письменника поза межами номінацій статичних ознак уявити складно, оскільки ад’єктиви значною мірою впливають на формування текстового й смислового тла твору, репрезентацію авторських інтенцій і впізнаваність ідіостилю [79].

Унаслідок комплексного аналізу понад 5100 ІАП встановлено, що останні в мовотворчості українських поетів ХХ ст. представлені різноструктурними інноваціями. З-поміж ІАП виокремлено частину простих за структурою інновацій (20 % від загальної кількості), напр.: *аеропляновий* (МС5:31), *налітний* (МЗ:131), *фіолетний* (Стус5:56), *безпісенний* (ІР:74), *любосний* (ЯСл:35), *мільйоновий* (ОВедм1:79) та ін. Поява таких інновацій у поетичному тексті зумовлена передусім причинами версифікаційного характеру, пор.: *Боже, яка ти в торканні спрагненна, / Нече пустеля, що мріє в пісках / Про океану рухливі рамена!* (ДПавл4:137), або ж прагненням поетів лаконічно, однослівно, а не за допомогою аналітичної словоформи назвати ознаку, напр.: *В городах безліхтарних і безтинних, / де злиднів чутно пісні...* (МР6:24).

Більш репрезентативні в словотворчості поетів аналізованого періоду ІАП-композиції / юктапозиції (80 % від загальної кількості). Використання їх у поетичній мові зумовлено здатністю складних слів конденсовано передавати зміст поняття, сприяти економному вираженню думки, побудованої на асоціативних уявленнях. Віршовий розмір, ритм поетичного твору спричиняють вибір таких варіантних засобів, коли замість двох самостійних означень утворюється складне слово, експресивний зміст якого формує індивідуально-авторський образ [205, с. 7], пор.: *Хлібне бажання, воно, як осіннє море: / таке ж спекотно-велике, як у жнива, / але не приймає всіх без розбору...* (БНеч2:34); *А мала брехня / Рівнозначна брехні / Убивчо-безбережній* (ВВерб3:16). Як бачимо, внутрішні відношення в складних

прикметникових утвореннях сформовані на основі смислових характеристик кожного зі складників композита, які зумовлюють утворення додаткових конотативних значень [233, с. 431]. Із функційно-змістового боку складні прикметники самодостатніші й більш незалежні від контексту, ніж прості слова. Власне вони самі є мінімальним контекстом, у якому відбуваються семантичні процеси [205, с. 7].

У сучасній граматиці за характером ознаки ад'єктиви розподіляють на якісні та відносні. До розряду якісних належать прикметники, що позначають безпосередні, прямі, закладені в самій суті предметів ознаки, здатні, зазвичай, виявлятися з різною мірою або інтенсивністю (*листяний, багатий, добрий, дрібний, зелений*) [71, с. 367]. Прикметники за своєю семантикою становлять безперервний ряд від власне оцінних прикметників до прикметників, які позбавлені оцінного значення (відносні прикметники) [35, с. 6]. Відносні ад'єктиви виражають незмінні, сталі щодо міри вияву ознаки предметів обов'язково через відношення їх до інших предметів або дій (*військовий, автобусний, туристський*) [71, с. 367]. Відмінності в характері цих розрядів прикметників визначають і специфіку їхньої семантичної структури. Н. В. Кузнецова зазначає, що “відносні прикметники відрізняються від якісних як ступенем узагальнення ознакового значення, так і ступенем семантичної та словотвірної валентності, семантичною залежністю від мотивувальних слів” [142, с. 6].

В українській поезії ХХ ст. представлено всі лексико-семантичні розряди прикметників. Якісних ІАП засвідчено порівняно небагато (10 % від загальної кількості), майже всі вони сконструйовані на основі загальнономовних лексичних одиниць, напр.: *молодисто-молодий* (ПТ5:38), *палкучий* (МХ:67), *темносолоний* (ОСтеф:164), *тяжельний* (ГрДон:49), *ніжно-м'який* (ББор1:21), *синьо-гострий* (ВК1:44), *чорний-чоренний* (Матіос3:212) та ін. Зауважимо, що номінації аналізованого типу – це переважно похідні одиниці з семантикою кольору, які слугують оригінальними епітетами щодо денотатів-субстантивів, пор.: ...*Воркочуть*

голуби. – *Тріпочуть крильця / срібляно-сизі...* (О. Влизько); *...на перехресті вулиць кам'яних, / двом ясенам, розбудженим братам, / скажу, щоб листом свіжих крон своїх / в золоточорнім небі закипіли...* (ВБар3:22) та ін.

Значно численніший корпус відносних прикметників (45 % від загальної кількості), які також є потенційними словами, утвореними згідно з нормами українського словотвору. З-поміж них виокремлюємо:

1) індивідуально-авторські назви статичних ознак, мотивовані дієслівними основами: *розпади́стий* (МЗ1:29), *залети́стий* (АМ2:301), *з'явце́вий* (ВБар7:254), *укоти́стий* (Стус1:129), *тяги́стий* (ДФ:78), *сівний* (Б. Олександрів);

2) префіксально-суфіксальні новотвори, що походять від прийменниково-іменникових конструкцій: *передні́рваний* (ПСавч:126), *наскронний* (ДПавл2:296), *понадні́льський* (ТО:29), *запам'ятний* (Р. Бабовал), *підбра́мницький* (ЮБ5:294);

3) авторські новотвори-композиції, у структурі яких поєднано відносні прикметники: *священноді́йний* (ПТ1:295), *байдужо-неприві́тний* (ОТ:4), *заздрісно-голо́дний* (МитІ3:52), *атомно-нейтронний* (ВР2:57) та ін.

Із-поміж відносних прикметників виокремлюємо групу найменш репрезентативних у словотворчості поетів ХХ ст. присвійних ІАП, напр.: *райду́жно-пави́ні крила* (ДХ1:153), *дів'ї́й лик* (ОСтеф:210), *Хановобати́єві верблюди*, *Адо́льфого́ітлерові пси* (МПш:17), *прада́видові амфори* (Мейта3:62); *не-Авгу́стинів град* (Ю. Бедрик) тощо.

Окремим авторським новотворам притаманна присвійно-відносна семантика, напр.: *“Аполло́н”-ські репродукції* (МС3:187), *карме́нове соло* (МС5:3), *максимі́льян-волоши́нські листи* (МЗ:78), *турбо́тливо-нени́на задума* (АМ8:12), *солов'є́вий спі́в* (НЛів:88) та ін.

Детальний аналіз індивідуально-авторських ад'єктивів в українській поезії ХХ ст. дав змогу умовно класифікувати їх із погляду конкретної семантики (якщо це простий за структурою прикметник) або з урахуванням передусім семантики стрижневого компонента, якщо це прикметник-

композит. В основу номінації покладено різноманітні статичні ознаки денотатів. У семантичній структурі прикметникових АЛН³ зазначеного періоду виділяємо такі найчисленніші диференційні семи:

1) **‘зовнішні особливості істоти’**: *калиноустий* (ІКалин1:76), *звіроокий* (МР:212), *лукаво-тонкобровий* (АМ7:336), *широкоперсий* (ЄМал:215), *розмерзлоокий* (МВінгр5:12), *рухомогрудий* (ЛК1:7), *соннокосий* (БРуб:84), *круглобоко-мордатий* (ВБ5:105);

2) **‘зовнішні характеристики неістот’**: *стрілистощоглий* (СвГорд:32), *цяцьковано-ганчір’яний* (ОЗаб1:27), *вищекоронний* (С. Стриженюк), *кучерявокручий* (БРуб:57);

3) **‘внутрішні властивості істоти’** (характерологічні, психічно-емоційні, фізіологічні, інтелектуальні тощо): *ляжливо-мирний* (АМ2:14), *всезнаюче-всепрощаючий* (БОлб:60), *лагідно-слабий* (Таран3:120), *журливо-добрий* (ВР1:376), *невідрадісний* (ПСавч:61), *болісно-зухвалий* (ЯСл:355), *жадливо-метушливий* (Бабій7:17);

4) **‘звукова характеристика денотата’**: *лагіднолунний* (ПСавч:31), *дзвінкотонний* (ЕБ4:65), *громовозвукий* (МР3:21), *великошумний* (ПТ5:345), *кричатий* (ВБарб:128), *щедрооголосий* (СЙов1:104), *гавкунастий* (З. Бережан);

5) **‘темпоральна характеристика’**: *історіософічний-вічний* (СвГорд:211), *червнево-вересневий* (МВінгр2:78), *предкодавніший* (Світл1:177), *ранково-чистий* (ОПед:43), *вчораиньо-майбутній* (В. Десняк);

6) **‘одоративна характеристика’**: *задушливо-тяжкий* (МР1:188), *медяно-запашний* (ДХ:223), *сморідномузейний* (Драч2:48), *духмяно-бузковий* (ВМ:40);

7) **‘топографічна характеристика’**: *накрайсвітній* (Мисик:46), *середстепний* (МВінгр1:101), *крайаеродромний* (БНечб:68), *надіквянський* (ВКуч3:7), *сусідешний* (Тимчак:53);

³ У контекстах новотвори вжито як у прямому, так і в переносному значенні.

8) **‘просторові характеристики об’єкта’** (статичні та динамічні): *квапливо-безрухий* (МС3:125), *рухливо-непорушний* (МР1:220), *летючіший* (Т. Осьмачка), *біляозерний* (МХ:83), *прудкоходий* (ЮК:51);

9) **‘матеріал, із якого виготовлено предмет’**: *найгранітніший* (ВБар9:7), *паперовометалодерев’яний* (Чубай1:103), *оліястий* (БА:136), *олов’яно-чавуновий* (А. Чужий), *склогострий* (М. Царинник);

10) **‘кількісна характеристика виміру’**: *мільйонсильний* (МС5:225), *двохсполовинний* (ЕБ4:111), *многовартий* (МитІ2:265), *трисестрий* (ВБар6:80), *семидальній* (ЛК3:109);

11) **‘явище природи’**: *холодно-росяний* (ДХ1:62), *ніжно-сніжний* (ББор2:67), *буревійно-колючий* (МБер1:12), *вітряно-чистий* (ВК:5), *туманно-синій* (ЮКост1:52);

12) **‘колір та інтенсивність його вияву’**: *каламутно-мутно-червоний* (ПТ1:531), *матово-темнавий* (МВінгр1:108), *зеленолезий* (ІКалин2:86), *нереально-білий-білий* (СЙов1:244);

13) **‘належність об’єкта комусь / чомусь’**: *турботливо-ненин* (АМ8:12), *Фе-Ниченковий* (М. Гаско), *блакитно-петрів* (НД2:51);

14) **‘смакові властивості об’єкта’**: *кислявий* (ЮК:378), *приперчено-солоний* (МР1:259), *гірко-солоний* (ББор:62), *терпко-гіркавий* (Дубов:47), *солодко-медовий* (ГрДон:338);

15) **‘дотикові (тактильні) ознаки денотата’**: *гостро-лоскотний* (О. Ведміцький), *пекучо-племінний* (ЄМал:196), *прохолодно-м’ятний* (БОл6:54), *буревійно-колючий* (МБер1:12), *слизько-мокий* (ББор2:72).

На рис. Г.1 Додатка Г представлено відсоткове співвідношення диференційних сем у значеннєвій структурі ІАП-комполітів. Українські поети ХХ ст., створюючи оригінальні окаяіональні прикетники, за основу номінації брали передусім такі ознаки денотата, як внутрішні властивості об’єкта (23 %), що зумовлено потребою вербалізації найтонших порухів людської душі, та зовнішні особливості істот (22 %). Велика кількість складних прикетників із соматичним компонентом в українській поетичній

мові пов'язана з давньою традицією уживання їх у високих стилях [204, с. 55]. Номінації, що позначають колір та звукову характеристику денотата, займають другу позицію за кількістю прикметникових АЛН (9 % і 8 %). Найменшою кількістю представлені в словотворчості поетів аналізованого хронологічного зрізу авторські ад'єктиви, що позначають смакові властивості й одоративну характеристику об'єкта (відповідно 0,6 % і 0,4 %), оскільки відтінки смаку й запаху складно передати за допомогою оригінальної й водночас простої за структурою лексичної одиниці.

Варто зазначити, що наведена класифікація умовна, оскільки ІАП-композиції мають складну семантичну структуру й не завжди можливо з точністю визначити, який компонент стрижневий, як-от: *світло-форморозширний* (Р. Лиша), *страхо-жахо-сексуальний* (ЛК31:56), *провально-фанфарно-лавровий* (Мейта5:116), *цинічно-приторно-умілий* (ОГоркуша:41) та ін.

Визначальним чинником реалізації семантики прикметникових АЛН служить насамперед контекст, оскільки читачеві не завжди вдається зрозуміти авторські асоціації [47, с. 235]. Значна частина ІАП (як простих, так і складних), зафіксованих у поетичних текстах аналізованого періоду, має прозору семантику, котра реалізується в межах мікроконтексту. Семантичні зв'язки між вихідними словами й новотворами в таких випадках сприймаються досить виразно, напр.: *Звідки з'явцева навала зводить / сто зміїн...* (ВБар7:254); *Камінночубий час* (Стус4:100); *Ще й купина морозно-тала...* (ВПоп1:37); *Чаша неба бездонно-синя* (ГГорд9:20).

Іноді, щоб з'ясувати значення новотвору, виникає потреба залучати ширший контекст, необхідний для вираження й передачі позамовної інформації, пор.: *То конала війна велика / І ніяк не могла сконать – / Розкуйовджена, багрянолика, / Многозначно-таємна статъ* (ЄМал:164); *Хіба таке узрів би Київ, / Якби щось мали в голові / Свої батії з верховіїв / Номенклатурно-кочові!* (ОБ:12) та ін.

Аналізуючи лексико-семантичні особливості авторських ад'єктивів, можна простежити багатоплановість тих функцій, які вони виконують у поетичному тексті. Основне призначення прикметникових інновацій, на думку Г. М. Вокальчук, – виконувати інформативно-називну функцію, бути оригінальними епітетами щодо денотатів-субстантивів (експресивна функція) і виконувати функцію оригінальних рим [47, с. 233]. О. О. Жижома, окрім названих, виділяє стилістичну, поетичну, текстотвірну функції оказіональних слів [89, с. 14].

В означальних відношеннях найяскравіша роль ІАП як художнього тропу – епітета, що служить яскравим словесно-зображальним засобом у змалюванні картин природи: *А кінь стоїть і мовчки небо п'є / над прірвою весняно-голубою* (Таран2:137); для створення влучних характеристик ліричного героя: *...Там був дідок високочолій /.../, Що очі мав сердито-добрі* (МР3:313) та ін.

Прикметникові АЛН як один із засобів створення поетичної мови – невід'ємні складники метафор. Метафора – результат пізнавально-мовленнєвої діяльності людини, якій притаманна “властивість відображати і зберігати національно-культурну інформацію” [104, с. 2]. Прикметникові метафори, своєю чергою, продуктивно забезпечують експресивно-оцінні, інтенсифікаційні функції якісної вказівки на сутності означуваних явищ, процесів літературознавчої дійсності [77, с. 12]. Для поетичної мови аналізованого хронологічного зрізу найхарактерніші антропоморфні метафори – “лексеми на позначення органів тіла людини, портретної характеристики, які метафоризують різні типи лексики (і конкретну, і абстрактну)” [244, с. 13], пор.: *прудивусова ніч* (ІКалин1:127), *малиновоголові будяки* (МВінгр2:138), *синьочолі Карпати* (ББор2:73), *рухомогруда стіна* (ЛК1:7) та ін. Як бачимо, семантика метафоричного прикметника ускладнює поетичний словесний образ, робить його багатоаспектним.

Отже, у творчості українських письменників ІАП є одним із засобів досягнення художньої виразності, образності, експресивності, музичності,

ширше – одним із засобів відтворення національної культури, а також власної, авторської концепції світобачення й світосприймання.

2.2 Етнолінгвістичні засади вивчення семантики нових слів

Останнім часом у лінгвістиці велику увагу приділяють визначенню національно-культурної специфіки мов і мовних картин світу, дослідженню впливу мови на формування особистості, національного характеру, вивченню взаємозв'язку мови й культури тощо.

Мову в аспекті її співвідношення з етносом вивчає етнолінгвістика – розділ мовознавства (ширше – напрям у мовознавстві), який орієнтує дослідника на розгляд зв'язку мови й духовної культури, мови й народного менталітету, мови й народної творчості [245, с. 27]. Етнолінгвістичний підхід до вивчення мовних одиниць на лексико-семантичному рівні описано в працях Є. М. Верещагіна, В. Г. Костомарова, В. М. Русанівського, О. О. Потебні, Ж. П. Соколовської, М. І. Костомарова, С. Я. Єрмоленко, М. І. Толстого, В. І. Кононенка, В. В. Жайворонка, Л. В. Кравець, М. Ф. Алефіренка, Н. Д. Бабич, Н. О. Данилюк, І. О. Голубовської, А. В. Волошиної, Н. М. Кислициної, Н. Ю. Слободянюк, Н. В. Слухай, М. Г. Комлева, О. В. Масло, О. Ю. Тупиці, Т. В. Григоренко, Н. Ю. Родюк, Р. Л. Ріжко, та ін. Дослідники розглянули питання мовної картини світу (МКС) [222; 83; 62; 103; 246], окреслили поняття національно-культурного компонента та схарактеризували способи його вираження в українській мові [31; 116; 87; 115; 64; 159; 220; 50], простежили реалізацію лінгвокультурологічних принципів у вивченні концептуальних і символічних понять у мовних категоріях та образах [123; 124; 187; 4; 5; 12; 245; 208; 88; 221; 63; 75; 68; 200; 201; 202].

Особливістю природної мови є те, що в ній відображено суб'єктивний досвід кожного індивіда й людства загалом в об'єктивному сприйнятті тих чи тих предметів, явищ, а також їх статичних та динамічних ознак [208, с. 51],

оскільки “в усьому, чим жила людина давня і живе людина сьогоднішня, панувало Слово” [13, с. 11]. Ментальні ознаки народної свідомості об’єктивуються в мові, і в цьому плані в лінгвокультурології затребувані категорії мовної семантики в їхньому когнітивно-синергетичному розумінні [4, с. 24]. Цілком слушним в аналізованому контексті видається зауваження О. В. Барабаш про те, що етнолінгвальний аналіз лексики важливий для глибшого розуміння національної унікальності [17, с. 118].

Основний напрям етнолінгвістичних досліджень – вивчення мовної картини світу окремого народу, а також порівняльне вивчення кількох картин світу. Семантична структура кожної лексеми, на думку Ж. П. Соколовської, – це фіксація засобами мови фрагментів картини світу, яка становить сукупність уявлень людини про навколишню об’єктивну дійсність [222, с. 129]. Дослідниця виокремлює загальнонаукову й спеціальну картину світу, критерієм розмежування яких вважає різні розуміння поняття світу – філософське й спеціально-наукове трактування [Там само, с. 4]. До однієї зі спеціальних картин світу належить і “мовна картина світу”. Цей термін в узагальненому розумінні позначає комплексні знання про людину і світ, закріплені в мові та у способах ужитку мовних одиниць, і вживається з такими диференційними ознаками: “національно-мовна картина світу”, “концептуальна картина світу”, “поетична МКС” (“мовно-поетична картина світу”), “індивідуальна МКС”. Цей ряд можна продовжити термінами – “наукова МКС”, “фольклорна МКС”, “колірна МКС” тощо.

Важливою теоретичною основою дослідження лексико-семантичної системи мови є поняття національно-мовної картини світу, вивчення якої дає змогу виявити специфіку сприйняття дійсності відповідним етносом. Під національно-мовною картиною світу розуміють виражене засобами певної мови світовідчуття й світосприйняття етносу, вербалізовану інтерпретацію мовним соціумом навколишнього світу й себе самого в цьому світі [63, с. 2].

Поряд із МКС вивчається “концептуальна картина світу”, яка представлена в мові у вигляді концептів і постійно змінюється в процесі

пізнання світу людиною [253, с. 537]. Мовна картина світу не тотожна концептуальній, а є лише її частиною, оскільки мовне вираження отримує не весь зміст концептуальної картини світу, а лише ті концепти, які комунікативно значущі й цінні для нації. Відображення концептів та відношень між ними є функцією мови [217, с. 91].

Невід'ємним компонентом МКС є колірна (кольорова) картина світу – уявлення про світ у кольорі, вироблене людиною на основі емпіричного дослідження й теоретичного усвідомлення [94, с. 187]. Кольоропозначенням (кольоративам) певної мови притаманна національно-культурна специфіка, що важливо для конструювання фрагмента національної картини світу відповідної лінгвокультурної спільноти [110, с. 83].

На думку окремих дослідників, ККС – таке саме абстрактне теоретичне поняття, як і поняття “картина світу”, тому пропонують вживати термін “лінгвоколірна картина світу” – вербальна реалізація колірної картини світу, яка є складовою концептуальної та культурної картин світу [242, с. 7–8; 6, с. 5]. Лінгвоколірна картина світу становить структурований фрагмент лексичного складу мови.

У художній картині світу виокремлюють поетичну модель (поетичну картину світу), своєрідність якої полягає в здатності моделювати не лише об'єктивну дійсність, а й суб'єктивне ставлення до неї. У поетичній картині світу відображені епічна, етнічна, міфологічна й інші картини світу через своєрідні образи, заковані в змісті твору. У зв'язку з цим О. Ю. Тупиця запропонував уживати термін “етнічна картина світу поетичного тексту”, формальними показниками якої є особливі лексеми, що осмислюються як національно-культурні образи, дають можливість для ідентифікації та ототожнення поетичних образів із певним культурним середовищем [247, с. 99].

Принципова відмінність між поняттями МКС та мовним світом художнього твору, на думку А. А. Калетнік, полягає в тому, що мовна картина світу – колективний продукт і надбання, тоді як вербалізована

образна система художнього твору – продукт індивідуальної творчості. Інша принципова відмінність спричинена тим, що МКС є глобальною і відкритою: вона відображає всі суттєво важливі для етносу царини та прояви його буття. Натомість мовно-образний світ художнього тексту наперед обмежений авторськими творчими настановами і, зрештою, межами фізичного буття самого автора або ж хронологічними межами того чи того періоду його творчості [97, с. 141].

Лінгвостилістичний аналіз творів художньої літератури передбачає інтерпретацію їх як авторської вербалізованої свідомості, де текстові репрезентації змодельовано відповідно до світогляду та МКС. Такий аналіз, зауважує О. І. Хом'як, дає змогу встановити художню й смислову значущість окремих елементів мовної структури, визначити функційну роль актуалізованих у контексті одиниць [256, с. 6].

Отже, на основі вивчення лексики, зафіксованої в поетичних текстах різної жанрової та часової належності, можна встановити маркованість ключових слів, що дають змогу змодельовати національну мовно-поетичну картину світу (далі – НМПКС) українців.

М. Г. Комлев зазначе, що найбільший інтерес щодо виявлення культурологічної інформації становить лексико-семантичний рівень мови, тобто змістове наповнення номінативних одиниць, бо саме в лексиці найяскравіше відображено специфіку національного світосприйняття [115, с. 125]. У семантиці мови, на думку М. П. Кочергана, віддзеркалено загальні, універсальні компоненти загальнолюдської культури й своєрідність культури конкретного народу [129, с. 321].

Національні особливості в мові відображає лексика історико-культурного, етнографічного характеру, у якій закодовано власний шлях розвитку народу. Слова, значення яких визначає національна самобутність, мовознавці об'єднали в окрему лексичну групу – етнокультурознавчу, до якої відносять лексеми з національно-культурним компонентом.

Національно-культурний компонент – складник МКС, через яку конкретна лінгвокультурна спільнота сприймає довкілля [159, с. 14].

Поняття НКК мовознавці тлумачать досить неоднозначно. Більшість наковців вважає, що національно-культурний компонент – це елемент семантичної структури слова й пропонує вживати такі терміни, як “слова з національно-культурним компонентом у семантиці” (М. Г. Комлев [115], Є. М. Верещагін, В. Г. Костомаров [31]), “конотативний культурний компонент змістової структури слова” (Ю. А. Бельчиков [20]), “етнокультурний концепт” (В. В. Жайворонок [88]), “етнокультурний компонент лексичного значення слова” (Т. А. Космеда [121]), “національно-культурний компонент” (О. В. Масло [159], М. В. Бондар [25]), “лінгвокультурема” (С. П. Бибик [23]). Як сукупність “мікрокомпонентів” слова, як слова-поняття, визначальні для духовної та матеріальної культури народу, розглядають НКК А. Вежбицька, В. І. Кононенко, Н. О. Данилюк, І. О. Голубовська, О. М. Семенов та ін.

Т. В. Григоренко поряд із наведеними термінами пропонує вживати термін “культурема”, зважаючи передусім на те, що він акцентує увагу на лінгвістичній сутності поняття і є ширшим за обсягом свого значення [68, с. 59]. Уважаємо, що цей термін – не зовсім вдалий для позначення національно маркованої лексики, оскільки культурема – це елемент дійсності (предмет або ситуація), іманентний певній культурі і є значно ширшим поняттям.

О. В. Масло під національно-культурним компонентом розуміє “семантичні складники слів, словосполук, слова-поняття, за допомогою яких український мовний код фіксує національні особливості у світосприйнятті довкілля” [159, с. 4]. Підґрунтя НКК, на думку дослідниці, становить національний менталітет – особливий спосіб бачення світу конкретним етносом [Там само, с. 4].

Культурні концепти, або “ключові слова культури”, І. О. Голубовська тлумачить як омовлені культурно детерміновані ментальні утворення, що

мають безпосередній дотик до цінностей, ідеалів і настанов етносів і в яких найповніше відображено особливості національного характеру й сприйняття світу [64, с. 95].

Зважаючи на те, що пізнання будь-якого об'єкта вимагає визначення його будови, виникнення, походження, функціонування, О. В. Масло пропонує такі способи виявлення НКК: розгляд етимології слова, внутрішньої форми, дослідження структурних елементів та здатності слова вступати в синонімічні відношення, вибір мотиваційної ознаки номенів, аналіз лексичної сполучуваності слів [159, с. 5].

Коли НКК неможливо виявити, спираючись лише на денотативне чи конотативне значення, варто залучати до розгляду елементи емотивності, яку І. О. Голубовська визначає як “особливу когнітивну структуру мовної свідомості етнічної особистості, головною функцією якої є емоційне національно зумовлене оцінювання дійсності” [63, с. 13]. Дослідниця зазначає, що безцінний матеріал для дослідження способу національного відчуття в українській і російській мовах – слова із суфіксами суб'єктивної емоційної оцінки [Там само, с. 13]. В українській поезії ХХ ст. наявна велика кількість ІАП з емотивними суфіксами пестливості, як-от: *філігранно-тоненький* (ГОл2:11), *викапусенький* (ЮБ4:89), *куценятий* (ЄШм:103), *сиво-сріблясто-сіренький* (Мейта5:116), *інтелігентненький* (ОІрв2:76), *молодюський* (Матіос3:119) та ін., за допомогою яких мовний код фіксує різні оцінні характеристики, найяскравіші з яких – ліризм та сентиментальність української душі.

Національно-культурний компонент морфологічної семантики виявляється також у коротких формах прикметника (у функції означення) [31, с. 153], пор. в українській поезії: *сміховен* народ (ПТЗ:8), *незбагнено-темен* час (ЄМал:90 # 1927), *златогрив* берег (Д. Павличко), *святоглав* Київ (Бабій7:4), *тривожно-зелен* ліс (ПД5:41) та ін.

Базуючись на описаних вище поглядах науковців, для позначення національно маркованих одиниць використовуємо термін “національно-культурний компонент”, під яким розуміємо елемент семантичної структури слова, який найповніше відображає особливості національного характеру й сприйняття світу.

А. А. Калетнік зазначає, що в категоріях семантичного аналізу, визначеного когнітивною спрямованістю філології, де культурно значущі репрезентації людського знання (концепти) інтерпретують у семантичних підходах, розглядають також активні процеси неологізації [97, с. 9]. “Зрозумівши внутрішню структуру мови та її культурно-соціальний комунікативний контекст, ми можемо пояснити і механізми змін та аргументувати ідентифікаційні критерії, за якими вибудовуються домінантні моделі авторської неології” [96, с. 118].

Особливості відтворення етномовної інформації в семантиці АЛН проаналізували Г. М. Вокальчук, Г. М. Сюта, Н. А. Адах, А. А. Калетнік, Н. В. Гаврилюк, Р. Л. Ріжко, В. В. Максимчук та ін. Г. М. Вокальчук, досліджуючи авторську неологію в українській поезії ХХ ст., зазначає, що АЛН “нерідко містять національно-культурний компонент мовної семантики, репрезентуючи не лише індивідуальне світосприйняття письменника, але й характерні ознаки національного менталітету” [45, с. 1]. На думку Р. Л. Ріжко, okazіональні лексеми в поетичному тексті – своєрідні позначення певних фрагментів концептуальної картини світу, виразники позицій мовця, характеру зв’язку особистості зі світом [201, с. 193]. В. В. Максимчук, аналізуючи семантичні особливості лексичних новотворів сучасних поетів Рівненщини, зауважує, що саме лексичний новотвір є результатом ословлення національно детермінованих понять, явищ, який містить у семантиці елементи, особливо значущі для мовців певної місцевості з культурно-історичного, етнографічного, літературно-мистецького, економічного, соціально-політичного поглядів [154, с. 69].

Етнолінгвістичний підхід до вивчення семантики нових слів не варто недооцінювати, оскільки, як слушно зауважує А. А. Калетнік, сутність поетичної неології не можна пояснити лише формальними характеристиками новотворів чи їх частотністю [97, с. 99]. У цьому аспекті варто розглянути й індивідуально-авторські номінації на позначення статичних ознак денотата, які в українській поетичній мові ХХ ст. реалізують потужну смисло- й стилетвірну активність, мають велике значення для розуміння та сприйняття дійсності, напр.: *вербово-степовий* (БОл5:70), *пісенно-хліборобний* (МСинг3:305), *чорнодолий* (ІКалин3:283), *росянокалинний* (Г. Світлична), *коневоаблукатий* (МПш1:43) та ін.

На думку І. В. Кононенко, лексичне значення слова, зокрема й прикметника, відбиває загальнолюдську, національну, соціумну, індивідуальну картину світу, отже – передає специфіку мовного типу [120, с. 7]. “Немає сумніву в тому, що прикметники позначають ознаки фрагментів реального світу, властиві їм тією чи тією мірою від природи, як, наприклад, колір, запах, смак, форму, розмір, протяжність, інтенсивність. Однак варто мати на увазі те, що спосіб їх інтерпретації, утілений у мовній семантиці, ступінь їх мовного опрацювання залежать від особливостей етнокультури, у якій перебуває людина” [108, с. 124]. Прикметники – це особливий шар лексики, що стоїть ніби на межі мови й сприйняття: вони є мовним позначенням властивостей і ознак предметів, які сприймає людина. Отже, особливості цього процесу, на думку Н. Ф. Спиридонової, повинні так чи так бути відображені в значенні відповідних лексичних одиниць [224, с. 8]. Лексичне значення якісних і відносних прикметників у їхніх первинних функціях пов’язані з різними ментальними стратегіями: характеристикації, суб’єктивної оцінки й класифікації [234, с. 76]. Відтак український прикметник є стрижневим у відтворенні національної картини світу [161, с. 144].

Отже, комплекс національно-культурних компонентів створює не лише систему загальних українознавчих понять, але й національну мовно-поетичну

картину світу з властивими їй стереотипами, що ґрунтуються на народній культурі.

2.3 Аналіз національно-культурних компонентів у семантичній структурі авторських прикметникових новотворів

2.3.1 Внутрішньосемантичні особливості поетичної символіки в структурі оказіональних ад'єктивів

Національна специфіка різною мірою виявляється в структурних компонентах значень слів. Національно-культурні особливості мовної системи виразно експлікуються на символічному рівні. Слова-символи посідають особливе місце в НМПКС українського народу, оскільки “відображають колективне світобачення, естетику та аксіологію народу й індивідуальну поетику автора, його художню практику в контексті культурно-історичної традиції” [116, с. 285].

Питання про лінгвістичну природу символу, механізми його виникнення та функції розглянуто в працях В. В. Жайворонка [86–88], В. І. Кононенка [116; 117], Н. Д. Бабич [10; 11], Н. О. Данилюк [75], Л. М. Дяченко [81], Н. А. Пастух [169], О. С. Таран [240], О. В. Масло [159] та ін. Більшість дослідників вивчають символи на тлі етнокультури, що дає змогу з'ясувати, як ці одиниці відображають національну картину світу.

Слово-символ – це мовний образ, який має зовнішнє звукове вираження й постійний зв'язок із предметом (референтом, денотатом) та поняттям (сигніфікатом), підтримуваний фольклорною традицією [75, с. 15]. О. С. Таран під символом розуміє одиницю вторинної номінації, основними рисами якої є: знаковий характер, образність, зумовленість екстралінгвальними чинниками, культурно-національна маркованість, умотивованість, іманентна багатозначність, стійкість і відтворюваність, архетиповість, зв'язаність із міфом і ритуалом [240, с. 5]. Поетичний символ поєднує в своїй семантиці конкретне й узагальнено-характеристичне

значення. Він має особливу експресію, джерело якої – в історії поезії і в самій генезі поетичних уявлень [189, с. 38].

У лінгвістиці вироблено систему усталених символів (кодів): народно-поетичні (фольклорні), міфологічні, біблійні, книжні, художні, узуальні, індивідуально-авторські тощо.

На думку В. В. Жайворонка, символіка національних реалій (предметів) і слів, які їх позначають, концентрує загальнолюдські світоглядні першопочатки й певні національні особливості [88, с. 42]. Цю тенденцію простежуємо й на прикладі переважно складних за структурою ІАП (1100 одиниць) із компонентами на позначення слів-символів таких семантичних груп:

1) рослинні слова-символи (фітосимволи): *калинний* (Бабій12:65), *гіркополинний* (ЛК3:99), *вербово-степовий* (БОл5:70), *пшенично-золотий*, *барвінкоцвітний* (О. Дробаха), *вишнево-бджолиний* (Таран1:108), *весняно-фіалковий* (ББор1:77), *сосново-солом'яний* (Бабій2:92);

2) тваринні слова-символи (зоосимволи): *змійний* (МС1:206), *ведмедуватий* (ВЦ1:100), *заячо-сірий* (ВЛит:26), *соколо-орло-яструбиний* (Р. Купчинський), *орломрійний* (МитІ2:219);

3) релігійно-християнські (біблійно-християнські) слова-символи: *боговірний* (Стус1:203), *христовоскресний* (ПТ1:58), *свіжоангельський* (С. Процюк), *добіблійний* (ВВерб5:26), *свято-грішний* (РЖ:11), *трихресний* (В. Барка), *екстазно-молитовний* (ЕБ4:41), *зеленосвятський* (АКр3:29), *всесвітньопотопний* (ЛПшен:50);

4) космогонічні слова-символи: *стосонцевий* (Драч1:169), *зореметний* (ЄМал:36), *зореюний* (ВС1:96), *зоряно-рясний* (АМ:329), *зоряний-астральний* (ОІрв2:87), *всенебесний* (МитІ2:140), *місячно-білий* (АМ3:143), *місячно-зоряний* (ІП12:176);

5) символи явищ і станів природи: 'сніг', 'дощ', 'вітер', 'туман', 'мороз': *сніжно-пінний* (СЙов1:204), *сніжисто-дощовий* (ДХ1:327),

морозяно-імлистий (ЯСл2:200), *неспокійно-вітряний* (ВЯрм3:78) *смерчоносний* (ЛЛис:27), *туманно-сумний* (І. Негрюк);

6) символика першоелементів буття: ‘вода’, ‘земля’, ‘вогонь’, ‘повітря’: *димно-вогняний* (АМ4:186), *вогнегронний* (ТО:143), *сріблястоводий* (ПСавч:74), *противодневий* (ВР2:56), *буйноводий* (ЄШм:33), *землеборчий* (М. Бажан), *повітрянострусний* (ЛМ:24);

7) символи на позначення темпоральних понять: ‘пора року’, ‘час’, ‘рік’: *весело-літній* (Чубай1:181), *осеневий* (ВМ:117), *солоно-зимовий* (С. Жадан), *справіковий* (Стус5:138), *надчасний* (Р. Лиша), *полудняшний* (СГ1:55), *щедро-вічний* (МСинг3: 305);

8) символи на позначення національного одягу: *кунтушиистий* (АМ5:102), *златопоясний* (МР3:135), *шароваристий* (О. Влизько);

9) символи на позначення традиційної їжі: ‘хліб’, ‘борщ’: *хлібодарні*, *хліборадні*, *хліборідні* (ЛМовч:81), *хлібоїдний* (М32:25); *хліборобницький* (ЄШм1:532–533), *борщіший* (ЛК3:84);

10) символи на позначення народного побуту: ‘хата’, ‘криниця’, ‘колиска’, ‘рушник’: *білохатній* (МР:338), *солом’яно-криничний* (НД2:13), *колисково-теплий* (НМ:12), *безрушниковий* (МС8:104).

Г. М. Вокальчук зазначає, що поетичний лексикон ХХ ст. поповнився значною кількістю АЛН, сконструйованих унаслідок творчого використання традиційних для мови усної народної творчості лексичних одиниць (ключових слів) у ролі базових для АЛН [41, с. 63]. Цю тенденцію спостерігаємо на прикладі ІАП, які мають традиційну народнопісенну структуру або ж містять у своїй основі фольклоризми різних тематичних груп. Письменники вживають фольклоризми в їхньому традиційному значенні, напр.: *вітровійний* (ООл:135), *орлинокрилий* (ВС4:62), *вітрогровий* (П. Воронько), *небесноокий* (Драч2:65), *синьохмарний* (АМ5:175), *піснемовний* (ВБар2:92), а також створюють нові символічні образи шляхом трансформації традиційних, напр.: *вогнесилий* (ПТ2:233), *прощально-солов’їний* (ІП3:8) та ін. За допомогою цих новотворів автори відображають

широку гаму почуттів, переживань, думок, особисте сприйняття світу, що глибоко переплетене з народним світоглядом, напр.: *О людино-лебедині зграї, / Що шукають в зорях України!* (ІПЗ:80).

На думку Н. Ю. Родюк, найбільш багатогранно та рельєфно конотативні особливості (символічні значення) виявляються в групі слів із рослинною та тваринною семантикою [202, с. 139]. У народнопісенній мові вони набувають додаткових значень, виконуючи роль конкретно-чуттєвих образів, що узагальнено фіксують життєвий досвід народу [83, с. 216]. Подібне функційне навантаження фітосимволи мають і в складі прикметникових АЛН як репрезентантів народнопоетичного мислення українців. У семантичній структурі ІАП аналізованого хронологічного зрізу представлено флоролексеми (*айстра, мак, м'ята, полин, фіалка* та ін.), дендролексеми (*бузок, вишня, калина, тополя* та ін.) та назви фітоценозів (*ліс, степ*) – рослинні символи, що репрезентують типовий український етнопростір (див. табл. Д. 1 Додатка Д).

Образи квітів, які беруть свій початок у символіці стародавніх слов'ян, у поезії окресленого періоду позначають типові для географічної зони рослини й набувають символічного змісту. Зокрема, *мак, ромашка, барвінок, троянда* традиційно символізують дівочу цноту, чистоту, красу, пор.: *Глянула трояндолиця, й джерело / розою й мигдалем чистим процвіло...* (ВБар1:135); *Маково-ромашкові обличчя / В очі їй дивились, як в Дніпро* (ІП12:28); *Мережана, уся барвінкоцвітна, / Тепло у ній сердечне і дива* (О. Дробаха).

У семантиці ІАП із компонентом-флоролексемою реалізовано здебільшого пряме значення останнього, напр.: *Будеш в квітнику / в айстринім вінку!* (ІКалин2:86); *Ми вам [драконам і вампірам. – О. Р.] діамантно, як небо, едем – / трояндолілейний зведем!* (ВБар1:353); *Холод такий довкола, / Наче ментоло-м'ятний* (ЮК1:35). Хоча трапляються найменування, які в контексті набувають індивідуально-авторських значень і

функціують як варіанти традиційних узуальних символів, напр.: *Меланхолійно-м'ятні погляди сивих котів* (К. Мішук); *Не страшні йому [прожитому дневі. – О. Р.] затемнення, / Наче кров, медово-макові...* (ПІ9:68).

Серед символів-флоролексем частотним є образ *фіалки* (10 слововживань), який у поезії досліджуваного періоду став літературною традицією. У творчості українських поетів *фіалка* – це не тільки символ смутку: *...усе це сумним якимсь, непевним видається, тремтливо-фіалковим* (ПТ7:50); *...і там десь западає / в тьмяно-фіалковий / у чорний трикутник...* (ПТ4:43), але водночас і символ пробудження природи: *Ранок фіалково-блакитний...* (ІМ:104); *...Розцвіла квітом сонним / в пахоцях вабливих / Ніжно-фіалкова / матіола...* (Б. Тен); знак невинності, скромності, чистоти: *А про тебе, весняно-фіалкову, / Настукав у вікно мені снігур* (ББор1:77).

Велике смислове навантаження в семантичній структурі ІАП мають символи – назви дерев і кущів. Найбільш виразними й глибокими символами, які втілюють образ рідної землі, уособлюють образ українця в свідомості нашої нації, є *калина, верба, тополя, осокір*. “Без верби й калини – нема України”, – каже народна мудрість.

У народному уявленні *калина* є символом вогню, сонця; неперервності життя, роду українців; України, батьківщини; дівочої чистоти й краси тощо [СС-97]. У семантичній структурі ІАП флоролексема *калина* набуває подібного символічного значення, актуалізуючи такі семи: а) ‘смуток’: *...Як блудить / Душами каліноокими / Печаль* (ВВерб4:16); б) ‘вогонь’: *Мабуть, в радості грона тугі / І незгасно-калинно-червоні, / Коли є десь гарячі сніги, / Що серця обпікають й долоні* (АЛ:14); в) ‘гармонія, краса, любов’ (символічно-культурний елемент, спільний для слов’ян): *Наді мною каліноуста Лада / схилилась вишневою каліною* (ІКалин1:76); г) ‘рідний край, Україна’: *О рідний краю мій, / Мій милий і ласкавий, – / Пшенично-золотий, / Калиново-яскравий* (М. Луцюк).

Лексема *верба*, незважаючи на те, що це одне з найшанованіших дерев на Україні, представлена поодинокими прикметниковими АЛН, напр.: *Рожевів вербистий плакун, / Піраміди цвіли іван-чаю...* (ГД:16); *Верб'яні котики, / мов жовті пташенята, / На сонце вже погрітися спішать* (ІС:45). Як бачимо, такі одиниці мають низький ступінь новизни й ужиті в текстах для увиразнення значення дендролексеми.

Етнокультурного змісту набуває ІАП *сонячно-вербовий*, який символізує рідний край, батьківський дім: *Моя колыско, матінко моя, / Моя ти земле сонячно-вербова...* (Бабій8:18). Так само, як поняття *небо* закодоване в міфопоетичній картині світового дерева, так і образ *сонця* безпосередньо пов'язаний зі світовим деревом українців – *вербою*, що й відображено в структурі АЛН.

У свідомості українців образ верби поєднаний з образами річки, джерела, криниці, що спостерігаємо в поетичних рядках М. Зерова: *Цей сон на яві ніби бачив я: / Нараз потихли шуми пароплавні, / Лиш очерет, та ясновербі плавні, / Та многовода дужа течія* (МЗ2:37).

Найпоширеніші в лексиконі поетів ХХ ст. ІАП, що містять у семантичній структурі лексему *полин* (13 інновацій), відому в українському фольклорі як символ печалі й гіркоти життя. Дендролексему *полин* насамперед опоетизовано за його смаковими властивостями, напр.: *Тільки черешнево-полиновий / Присмак зостається на сльозі* (ІП8:32); *Але знахарка юна крізь все у мені застогнала / І пішла по прозорій, вишнево-полинній крові* (ІП7:180); *Раптом розгубились між людей / Сльози мої гірко-полинові* (В. Каневська); кольором: *Кругом, як море, степ, / Де сизополинковий, / Де жовтий, як оса...* (В. Поліщук).

Чимала кількість авторських ад'єктивів із цим компонентом містить у значеннєвій структурі конотативні семи, які увиразнюють значення денотата, а також уносять додаткові відтінки значення в АЛН: а) 'туга', 'сум', 'горе': *Матуся моя в селі / Пече пироги з калиною, / Над нею пливуть журавлі / Із піснею журно-полинною* (Гризун3:19); *У них там на Волині / якісь такі плачі*

гіркополинні (ЛКЗ:99); *Постукаю у вікна на зорі / І захлинусь полинно-м'ятним сумом* (А. Свентах); б) ‘безголосся’, ‘спокій’: *Ще й горобці беруться / переспівати спокій і журу / і тишу ковилево-полинову* (Стус6:113); в) ‘нещастя’: *Хай кривавляться руки в хащах. / Не шукатиму долю кращу. / Хоч і буде гіркотно-полинна, / За мінливим теплом не полину* (Н. Кашук). Як бачимо з контекстів, значення таких одиниць експресивно забарвлене з певними відтінками смутку, журби, туги.

Оригінальні з погляду семантики авторські прикметникові новотвори І. Павлюка *полиново-медовий* та *медово-полиновий*, компоненти яких функціують як загальнономовні антоніми й увиразнюють у структурі ІАП такі значення, як: “щастя – горе”, напр.: *Ніч була полиново-медова, / Навісна, летюча і легка* (ІП12:45); “насолода – зрада”: *Медово-полиновий любим гріх* (ІП10:90); “сизий – жовтий”: *Полиново-медові стоять над хрестом небеса* (ІП10:201).

Серед фруктових дерев, що здавна росли в садках українців, найпопулярнішою була *яблуня*, яка в поетичних творах набуває здебільшого негативних значеннєвих відтінків, напр.: *Душа постаріла і яблунним тілом зайшлась* (ІП7:157); *І яблунна туга / Вільготно взиває на біс* (ОПЗ:66). Як символ попередження шкідливості перебільшення матеріальних бажань [СС-97] *яблуня* входить до семантичної структури інновації *яблунево-бензиновий*, пор.: *Яблунево-бензиновий дух огорта / (Цвіт і суміш нектару з октаном)* (Бабій4:5).

Плід яблуні – *яблуко* справдана вважають символом родючості, достатку, що й відображено в поетичному лексиконі аналізованого періоду, пор.: *...Важка така, щедротна, яблуката, / Вона [яблуня. – О. Р.] упала...* (Драч2:90); *Як прийде зима до хати, / День нам буде яблукатий* (Дубов2:86); *Іде яблунево-травнева зима* (ІП10:218).

Частотна в семантиці ІАП дендролексема *вишня* (див. табл. Д. 1 Додатка Д). Вишневий цвіт, колір, смак і запах ягід українці асоціюють із молодістю, дівочою красою, пор.: *Вишневоокі мальви – як дівчата*

(ДПавл3:194); *...І вірив, що ти з'явишся, мов лань, / Струнка, вишневоока і красива* (ВР1:197).

У сучасному художньому дискурсі вишня стала своєрідним епітетом до образу української мови, пісні, думи, поезії, що віддзеркалено в ІАП, напр.: *...Те слово йде не в золотому титрі, – / Вишнево-каре, з мислю на чолі...* (АМ6:270); *Рядки розкрилені, аж огненно-вишневі / Довіку для людей не одцвітуть* (Гризун4:25); *Сиплеться золото: / Ніжно, / Крилато, / Придуманно, / Срібно-вишневими думами / Іти вечірніми вулицями* (ОП1:57).

Похідний прикметник вишневий як яскравий зоровий та одоративний художній образ використовують в значеннєвій структурі ІАП для створення пейзажних замальовок, напр.: *...і парус добрий / збира і провозжа в біловишневий обрій / заморених і хворих від скорбот і ран...* (ВБар5:109); *Дими, заграви у садах, / Вишнево-сніжні заметілі...* (ВП2:49).

Образом-тотемом давніх українців здавна була тополя – символ дерева життя; добра і зла; України; сумної дівчини, матері; краси, стрункості; весни [СС-97]. ІАП із такою семантикою наявні в словотворчій практиці українських поетів ХХ ст., напр.: *Він вийшов / з улиць тихих / і німих / порожніх і тополистих – отих українських...* (МС8:124); *Мене зустріли Ворскла, жито в полі, / Чернеччина осично-тополина...* (Воронько6:51).

Дендролексема *терен* послужила для творення прикметникових АЛН, у семантиці яких яскраво експлікована опозиція суму й радості: тернового вінка як символу страждань і лаврового вінка як символу переможця, пор.: *...Бо терново-лавровий вінок – / Той же колючий дріт* (ІП8:16); *Склом порізане скло попливе, як і хмари, до моря, / Де поети живуть у терново-лаврових вінках* (ІП8:265).

Назви фітонімів продукують асоціації: тактильний біль – біль душевний [226, с. 500], що й ілюструє зменшено-пестлива форма слова *терен* у поезії А. Криловця: *Зла на тебе, мила, не таю. / Це лише терняткова колючка* (АКр3:67). У віршових рядках іншого рівненського

поета М. Тимчака тернова ягідка символізує чорні очі: – *Дай ру-ку!* – / *гукнула мені терноока пташина* (Тимчак:9) [154, с. 101].

Інші номінації назв деревних рослин представлені в словотворчості поетів ХХ ст. одиничними утвореннями, у семантичній структурі яких виражено значення дендролексеми: *Старинний замок – древній град, / ті дві помпезні башти храму, / липово-каштановий сад* (ГрДон:178); або ж актуалізовано такі семи, як: ‘рідна земля’, ‘Україна’, напр.: ...*Край тюльпан-сонця, сиз-вечоре, / У землі моїй шум-ясеновій* (ВСв2:147).

Менш репрезентативна група ІАП, у семантиці яких наявні семи на позначення назв фітоценозів, що частково пояснюємо їхнім порівняно слабшим відображенням у міфології давніх українців. Характерне для словотворчості поетів аналізованого хронологічного зрізу вживання традиційного українського символу *степ* як елемента національної моделі українського макрокосму. Етномаркованість степу, на думку О. Гончара, полягає в тому, що “образ України в чомусь дуже істотному розкривається саме в оцих залитих сонцем просторах, в океанній відкритості цих південних, колись оспіваних Гоголем козацьких степів, де й дотепер мовби вчувається хода віків” [65, с. 548].

Українські поети ХХ ст. прагнули осмислити феномен *степу* не тільки крізь призму пейзажотворення, а й поглянути на степ у глибоко смисловому ракурсі, а саме – в національно-філософській та історіософській площинах. Український символ *степ* у поєднанні з іншим народним символом *верба* в структурі прикметникового АЛН Б. Олійника *вербово-степовий* є однією з ціннісно маркованих назв простору України: *Прийшов з вербово-степових країв, / Де все таке безмежне і зелене* (БОл5:70). У наведеному контексті словесний образ України подано як асоціативне поле номінацій на позначення хліборобської праці, типового природного ландшафту, рослинного світу.

Лексема *степ* у ліриці М. Вінграновського символізує безмежність простору, що передає сутнісну рису національного характеру (“безберегість”

почуттів та емоцій як атрибуції українського менталітету) [252, с. 5], пор.: *Дорога біла середстепна, / Де йшлося великим і малим* (МВінгр1:101).

В образі *степу* закодоване індивідуальне ставлення поетів до генетичної пам'яті народу, його історичного минулого, націософських проблем, напр.: *ЛІВОРУЧ унизу / снігостепове видиво / степ зборознений пошрамований* (Мойс3:459).

Отже, рослинні слова-символи в поетичній мові окресленого періоду – це найчастіше символи Батьківщини, рідного дому (*верба, пшениця, калина, тополя, осика* та ін.). Уміщення цих фітосимволів до ідіоконцепту “Україна”, на думку О. С. Таран, відбувається за законом асоціації, спільним показником у якому є етнокультурний ґрунт, що забезпечує адекватне сприйняття символів носіями української мови й культури [240, с. 11].

Одними з найчастіше вживаних і найбільш значущих символічних елементів народної словесності є зооморфні образи. “Зоосимволи творять універсальну символічну систему, елементи якої інакомовно позначають усі без винятку явища природної та суспільної дійсності, функціонують у всіх жанрах та формах культури, заповнюють усі часопросторові ділянки фольклорної моделі світу” [169, с. 14]. Унікальність національного емотивно-образного осмислення тварини, на думку І. О. Голубовської, зумовлена кількома чинниками: 1) географічною та культурною віддаленістю мовних регіонів; 2) “життям” тварини в національному фольклорно-міфологічному й літературному контексті; 3) значущістю тварини в культурно-господарській діяльності етносу (свійські тварини), а також її поширеністю в природному середовищі етносу (дикі тварини) [63, с. 25].

У поезії ХХ ст. як дзеркалі світогляду українського народу зафіксовано ІАП, які містять у структурі зооморфні символи майже всіх класів тваринного світу: звірі, гади, птахи, риби (див. Додаток Е, табл. Е. 1).

Як бачимо з таблиці, у словотворчій практиці поетів аналізованого періоду тваринна образно-символічна система українського фольклору представлена значною кількістю прикметникових АЛН. Приблизно однакове

кількісне співвідношення орнітонімів і фаунонімів у складі досліджуваних одиниць. Натомість неоднакова кількість ІАП, сконструйованих від того самого зоосимволу: серед фаунонімів найбільшого поширення набули лексеми *вовк* та *змія*, а найменшого – *баран*, *ведмідь*, *гієна*, *черва* (у семантиці другого ряду нерідко виявляємо негативну конотацію). Щодо орнітонімів, то найчастотнішими є номінації на позначення *лебедя*, *орла*, менш уживані АЛН на позначення *сокола*, *солов'я*, *ластівки*. Цю тенденцію, услід за Н. А. Пастух, частково пояснюємо тим, що “людина не розподіляє своєї уваги на весь тваринний “соціум” рівномірно. /.../ Частотність використання тих чи інших тваринних символів не залежить ні від смакових якостей м'яса відповідної тварини, ні від її страшної сили. Тварина повинна була мати такий атрибут, який у системі поглядів та уявлень міфопоетичної свідомості розцінювався би як значущий” [169, с. 7].

Більшість ІАП із компонентом-зоосимволом задовує певну інформацію про світогляд українського народу. Розглянемо ці етнообрази крізь призму фольклорних мотивів.

Характерне для словотворчості поетів ХХ ст. використання символів-орнітонімів і як засобів фольклорної стилізації, і як окремих авторських образів. У тональності етностетики українця, як слушно зауважує Н. А. Пастух, образ пташки отримує роль художнього засобу, який поглиблює психологічний настрій ліричного героя, налаштовує слухача на потрібний емоційний лад [169, с. 13].

Із-поміж орнітонімів символічних значень набувають передусім назви диких птахів (*лебідь*, *орел*, *соловейко*, *журавель*, *сокіл*, *ворон* та ін.), які реалізують у семантичній структурі ІАП такі концепти: “краса”: *Ти йдеш – лебедяна, велична і лелечна...* (Р. Мельників), “туга”: *Отака розпука, / Туга та й стоорла – / Ядучі димове / Стали серед горла* (Драч2:106); *І знов “курли” щемливо-журавлине / До серця лине кличем висоти* (ВКалашн:51); *А я – засумений, воронуватий – / Плету собі – кастильський пілігрим...* (МЗ1:73); “пісня”: *Тільки серед ночі де-не-де / То пісні прощально-солов'їні, /*

То зелене яблуко впаде (ІПЗ:8); “голос”: *Повільно одягалось – / Як весна / У голос тополино-журавлиний...* (ІП8:239) та ін.

В аспекті етнокультури заслуговують на увагу оказіональні прикметники *крилоорлиний* (ПТ5:220), *орломрійний* (МитІ2:219), *лебедино-єдиний* (МПШ:95). У семантичній структурі ІАП наявні семи ‘український’, ‘рідний’, ‘дорогий’, актуалізовані в таких контекстах: *Чи пізнаєш мій голос? Я – / це ж я твоя крилоорлина, / що дбає за твоє життя, / Червона мати Україна!* (ПТ5:220); *За Україну самотійну / Ми підем хоч на розп’яття, / І думку плідну, орломрійну / Таки впровадимо в життя!..* (МитІ2:219); *Лебедино-єдину Довженкову мрію, / Що її розтоптали тридцять роки...* (МПШ:95). Митці слова конструюють авторські епітети із зоосимволами *орел*, *лебідь*, описуючи відродження й могутність України. Як відомо, у фольклорі, духовній літературі лебідь символізує не тільки чисте, вірне кохання, а й відродження, а орел – це знак могутності окремих людей, королівств, народів.

Орел в українській етнокультурі символізує також силу й мужність, тому його образ здавна переносять на молодого, сильного, сміливого парубка, козака, чоловіка [87, с. 420], що відображено в поетичних контекстах ХХ ст., пор.: *У сурми сурмлять орлисті сини / На українським грізнім прикордонні* (АМ1:200); *Козак шугає орлокрилий, / І вдарить грім, і буря буде!...* (МитІ3:11); *Такі орли, один орліший іншого* (ЛК:514). Хоча такі ІАП мають низький ступінь новизни, проте відзначаються виразною етнічно-культурною конотацією.

Божа птиця *голуб* у поетичній мові окресленого періоду символізує потяг до правди, волі, краси й чистоти, напр.: *Для нас / Важливо, щоб душа у вас / Була безгрішно-голубина* (Світл1:251); *І стрепенулося / в душі / щось тепле, / ясно-голубине* (ЛЛ:79); *Ця майстерність прибиратися у біле, / Голубино-непорочна білизна!* (БОл5:297).

За допомогою символів-фаунонімів поети змальовують як позитивні риси народного характеру, так і негативні, причому чисельність негативно

конотованих символів переважає (лисиця, собака, свиня, баран, гадюка, козел, гієна, черва), напр.: *Скільки правд розвелось на світі, / Скільки лисячо-людських нір* (ВСим:108); *Джмелять Іуди, / їхні діти у козлошкірому вбранні...* (БН:53); *...Й людиношпак – гієнокрилий нелюд...* (Е. Андієвська); *Це хтось – у друк, у титул, як у шкоду, – / Червиво-скороспілий лавреат...* (МПш1:44); *Крутить вченості педалі, / Хоч бараноздібне: / “Я та інші, і так далі, / І тому подібне...”* (ЮБ5:310) та ін. У символічних значеннях ІАП актуалізовано “семи емпіричного компонента й конотативного макрокомпонента, які описують тварин за естетичним враженням і загальною оцінкою зовнішності, за емоційним станом, настроєм, характером, темпераментом” [240, с. 12]. Фаунонім *собака*, наприклад, символізує продажність, прислужництво, боягузливість: *...коли бруднять уста весни цілунками – собаколиці / баришники, що плащаниці спродали в безхреснім віці* (ВБар1:122); *...у жирному тілі / Бився собачо-дріжкий голосок* (АМ8:73). Фаунонім *свиня* в українському поетичному словнику символізує духовну ницість, напр.: *Ось я свиня – то вже свиня! Од всіх свиней свиніша!* (ПТ2:194); *А я лиш тінь крилатих їх постав / Між гаманів і свиномордих стервів* (ІП10:148). *Гадюка*, зм'я як символи злоби, люті, підступності, лукавства, спокуси [СС-97] увійшли до значеннєвої структури ІАП: – *Вкраїнці – ми, не лізьте в нашу хату, / Бо вирвемо гадючинське жало* (ПВ3:340); *“Так, я не більше тоді за царство своє турбувався, / Як змієногі злочинці до неба тяглися, сторуки...”* (М32:324).

Позитивного оцінного забарвлення в словотворчості поетів ХХ ст. набувають новотвори з компонентом-фаунонімом *бджола*, яка у слов'ян-язичників була символом кохання, бо поєднувала, як і любов, “солод меду й гіркоту жала” [СС-97], як-от: *...Без неї [любові. – О. Р.] поле вичахне безбджоле, / Не зазерніє житній колосок* (ВР1:288).

У поетичному словнику аналізованого хронологічного зрізу *бджола* стала своєрідним епітетом до української поезії, пісні, напр.: *Будь у бждолинорійних / Віршах моїх ніким* (ЮК1:9); *Але скоро пізнаєш ти їх [мрії й*

думки. – О. Р.] ... / у вишнево-бджолиних піснях... (Таран1:108). Як бачимо з контекстів, фаунонім *бджола* набуває асоціативного зв'язку з поетичною творчістю й має значення “плідний”, “милословний”.

У групі відзоонічних прикметникових дериватів показовий етнообраз *коня*, який в українському фольклорі – вірний друг козака, побратим, тому й порівнюють його з долею [87, с. 287]. ІАП, які містять у структурі цей компонент, указують на відмітні риси українців минулого й сьогодення, актуалізуючи сему ‘працьовитість’: *Аби його душа* [коня. – О. Р.] коневоюблуката / *Від плуга й батога зуміла відпочити* (МПш1:43).

Як бачимо, той чи той вектор конотативних значень авторських ад’єктивів із компонентом-зоонімом спричинений загальноприйнятим або індивідуальним, авторським ставленням до певних тварин.

У мовній практиці поетів ХХ ст. зафіксовано значну кількість ІАП, які містять у семантичній структурі компоненти на позначення неба й небесних світил (22 % від усіх прикметникових АЛН із компонентом-символом). Предки боготворили небо, вважаючи його вічним царством, із якого ллються сонячні промені, світять і місяць, і зірки та падає животворний дощ [37, с. 331]. В українських митців слова *небо* символізує надію, світло, чистоту, напр.: *Не відродження небес, / А власна суть небесно-чиста* (МРуд:390); *Надію вистражену нашу – небесно-синьо-золоту* (О. Доріченко). С. Йовенко створила прикметниковий АЛН *небесно-сивий*, який став оригінальним епітетом до образу матері: *Мамо моя натомлена, мамо небесно-сива!* (СЙов1:189).

У поетичному мовленні В. Барки лексема *небо* набуває особливої символічної значущості: небо – “оселя Господа, Рай” [1, с. 119]: *Зніміть віджиток шибениці рабській! – дано вам зверхнебесний знак прибратись при сфері творчості в воскресність* (В. Барка). Таке саме значення має в контексті АЛН *всенебесний*, пор.: *Бо душа моя пурхне на волю, / У гостину до Бога Творця, / І призначить Господь нову долю, – / Всенебесне життя без кінця!...* (МитІ2:140).

Небо завжди манило своєю таємничістю, усвідомлення недосяжності для людини неба породило низку ІАП із цим компонентом: *...квітку наднебесного жадання / він повернув життя для виквітання* (Стус1:301); *В наших душах панує / Щось космічно-небесне, / Щось солодко-таємне / Заманило сюди* (ББор:36); *Нехай занебесного руна / Шукають новітні бувальці* (МРуд:43).

Прикметникові АЛН, які в семантичній структурі містять сему 'колір неба', традиційно символізують красу, пор.: *небесно-синій мак* (МР:165), *найнебесніші очі* (Драч1:314), *небесновида крига* (ЯСлб:16), *небесно-голуба долина* (АМ1:209) та ін.

Слов'яни були ревними сонцепоклонниками, тому оказіональні прикметники з солярним компонентом, безперечно, належать до домінантних у словотворчості поетів аналізованого періоду (69 АЛН). Сонце в семантичній структурі ІАП – це найчастіше символ світла: *сонячносвітлі обрії* (СМатв2:33), *сонячно-ясні бризки* (МВівч:11), *ясно-сонячна блакить* (ГрДон:151); краси: *сонцепривабливі вежі* (ГЦЗ:78), *сонцеграйні милі очі* (ВЛ:56); осяяння: *сонячнолиця істина* (ПТ7:224); святості, чистоти: *сонячно-чисте буття* (Драч2:88); життя: *сонячно-жива далеч* (МР2:201).

У християнській традиції сонячне світло символізує щастя, радість, що відображено в контекстах: *...Стосонячна усмішка...* (ВРЗ:7); *Вся даль завітчана піснями / У леті сонцebarвних днів* (Пашук1:46); *Садом сонцерадісним, як коханий край, / ти цвіти, омріяна, і не одцвітай* (ВС1:118); *Надушує собою / сонцерадісний Великдень* (АКаз:134) та ін.

Солярну символіку мав також вінок, пор. у контексті: *“Молодші, вчитавши, завісу відгорнуть, / і образ неба сонцевічний: образ Ісуса – здружить: для неба! всіх, земного роду”* (ВБар2:312), де символ сонця набуває релігійного значення. На думку В. Барки, сонце – вічне, ідеальне, в ньому істина. Воно народжується, помирає, воскресає. Воно проходить по колу, постійно повторюючи образ життя Ісуса Христа [70, с. 329].

ІАП *сонцекрилий, сончечолий* є своєрідними метафоричними епітетами до романтичного образу України, напр.: *Батьківщино сонцекрила, я в тобі, і ти в мені* (В. Сосюра); *Тобі в обійми лину, наче син, / Мій добрий, щедрий, сончечолий краю* (Рачок1:46). У зв'язку з персоніфікацією цього образу актуалізовані такі іменники, як *крило* та *чоло*, що загалом характерно для українського фольклору.

Як бачимо з прикладів, більшість прикметникових АЛН із солярним компонентом ужиті з позитивно оцінним або нейтральним забарвленням, проте трапляються інновації, які мають прозору негативну семантику, як-от: *Кроки твої незумисні / чітко ридаю у спину, / Знаджують душу мою / на сонцепадний порив* (ЮК1:46); *В городі цвітуть білі квіти, / Як в хаті безсонічній діти...* (БЛ:430); *Мої шляхи досонячні!* (Гризун4:42) та ін. У семантиці наведених ІАП актуалізовано семи 'гріх', 'холод', 'біда', 'гнів', "покарання" на підтвердження того, що в християнській традиції символічне значення сонця дуже різноманітне.

У структурі ІАП образ *зорі* (46 АЛН) має багатозначну символіку. Для словотворчості поетів аналізованого хронологічного зрізу типова образна паралель "зірка – ніч", яка в контексті не зазнає суттєвих трансформацій, напр.: *стозоряний вечірній Київ* (МР4:312), *високозоряна голчаста ніч* (Стус2:175), *зорелетна ніч* (СМатв2:26), *зорішлива нічка* (БЛ:491), *сутінково-зоряна синь* (ВЛ:19) та ін.

У поезії В. Сосюри *зоря* традиційно – символ таланту, долі поета, його обраності: *Орле мій, зореюний поете!..* (ВС1:96). У контексті: *Між серцями на відстані / Зоряно-кровні війни* (ОП1:50) – образна паралель "зоря – кров" не належить до типових моделей усної народної творчості, а отже, є індивідуально-авторською.

У поетичних рядках: *Це ти / Україно / мій краю / це ти в своїй зоресайній обнові* (ВС3:290); *Ой летіли лебеді та над Україною, Зорянопісенною, росянокалинною* (Г. Світлична); *Тепер воскресне Україна / Велика, сильна, непоборна, / І до двадцятого коліна / Ця дія буде яснозорна!*

(МитІ2:86) – зорі символізують Батьківщину, рідний край, без якого не мислиться доля людини.

На думку митрополита Іларіона, зорі символізували Божі очі, думки, вони “святі й праведні”. Язичники вважали зорі вікнами Неба, через які боги дивляться на світ [СС-97], що відповідно віддзеркалено в поетичному рядку В. Петренка, пор.: *Вона [музика. – О. Р.] від Бога, як природа, / Як зореоки небеса* (ВІ2:8). Семи ‘зорі’ й ‘очі’ поєднано також у семантиці прикметникових АЛН зореока *надія* (МР1:362), зореоке *місто Дубно* (ЯС:84), зоряноокий *вітер* (ОГоркуша:78), зоряноока *Пані Тиша* (М. Доленго) та ін.

П. Мирний у романі “Хіба ревуть воли ...” пише: “Зорі – то янголи дивляться” [162, с. 49]. Подібне за змістом трактування цього символу зафіксовано й у поезії Є. Маланюка: *Який же ангел зореокий / З нічних небес на нас вказав...* (ЄМал:34).

Значно менша за чисельністю група ІАП із компонентом-символом *місяць* (9 АЛН). Здебільшого в поетичних текстах лексема *місяць* зберігає ядерну семему “найближче до землі небесне тіло, що світить відображеним сонячним світлом” [СУМ-11, т. 4, с. 753], напр.: *...по залах, мов сич, в ясно-місячну ніч / Він блукає мовчазно і тихо* (ЮК:383); *Спить полонина місячно-біла...* (АМЗ:143); *Небо місячно-зоряне* (ІП12:176).

Для образного змалювання *місяця* автори використовують такі художні паралелі, як місяць – чоло: *Тоді ніч / місячечолою Одеттою / вплива у місто, / пройняте сумом...* (КШ1:33); місяць – сон: *У підмісячнім сні* (ВСв2:276); місяць – епоха: *Середньовічно-місячні пейзажі* (ІП7:163).

Отже, конструюючи індивідуально-авторські образи небесних світил, українські поети орієнтуються на архаїчні міфологічні погляди предків, звертаються до традиційних образних паралелей.

Упродовж тисячоліть важливу роль у народній міфології мала символіка явищ і станів природи. Люди вірили в магічну силу природи, а спостереженнями за атмосферними явищами акумулювали деякий

раціональний досвід. У словотворчій практиці поетів ХХ ст. зафіксовано ІАП із семами на позначення таких явищ і станів природи:

а) 'сніг': *блакитносніжний* (МС1:77), *сніжноокий* (МР1:119), *найсніжніший* (ВБар7:143), *палюче-сніжний* (ПТ5:141), *пінносніжний* (МитІ1:205), *ніжно-сніжний* (ББор2:67), *сніжнокрилий* (ВБар2:218), *сніжно-оркестровий* (Гризун2:38);

б) 'вітер': *вітролетний* (І. Калинець), *безвітряно-гарячий* (М. Сайко), *вітряно-чистий* (ВК:5), *вітроголосий* (К. Герасименко), *вітрогровий* (П. Воронько), *вітрокосий* (І. Мироненко), *неспокійно-вітряний* (ВЯрм3:78), *буйновітрий* (Бабій8:42);

в) 'дощ': *подошовий* (МС1:164), *дощевний* (Драч1:228), *дошово-вечірній* (ОЗ2:36), *непродоцимий* (ЛК:309);

г) 'грим': *стогромий* (ЮК:238), *громобуйний* (ВС1:17), *громострільний* (МХ:50), *громовержистий* (Данько:35), *громовозвукий* (МР3:21), *солодкогримний* (ВБар1:359);

г) 'мороз': *морозно-синій* (ЮК:72), *морозно-білявий* (ЄМал4:70), *морозно-сльотавий* (ВБ5:105), *морозно-талиий* (ВПоп1:37), *морозночорний* (Драч1:168), *морозяно-імлистий* (ЯСл2:200);

д) 'гроза': *грозовистий* (АМ6:155), *ніжно-грозовий* (Д. Павличко), *повногрозний* (В. Барка), *стогрозий* (ВР1:66);

е) 'блискавка': *двоблискавчаний* (ВБар1:91), *зверхблискавичний* (ВБар2:84);

є) 'туман': *туманно-голубий* (ПТ3:107), *туманно-фіолетовий* (МВінгр5:12), *туманно-сумний* (І. Негрюк);

ж) 'роса': *мокроросий* (ПТ7:371), *холодно-росяний* (ДХ1:62), *світанково-росяний* (СПраск2:33);

з) 'дим': *димоносний* (МЗ2:271), *димчасто-яхонтовий* (ВБас3:39), *димчасто-зелений* (ВЛ1:56), *диморобський* (ВВ:4).

Особливості української поетичної картини світу полягають у язичницькому оживленні природних явищ. Традиційні для народної

творчості, вони набувають в авторській поезії нового звучання. Наприклад, найчастотніші серед вищеназваних номінації із семою ‘сніг’ увиразнені значеннєвими відтінками, що вказують на: а) чистоту, святість: *...І ніжно-сніжна / благодать / Вже не хвилює груди* (ББор2:67); *Пребудуть наші душі сніжно-чистими!* (Світл1:126); *Пречисто-сніжний / Інй – / І сонця / Світла / Сповідь* (ВВерб5:87); б) святковість, піднесеність: *...Спіши спізнати серцем, синку, / Святково-сніжний, свіжий світ* (Ундір:34); *Та настроєвість сніжно-оркестрова / Весь день мені звучала і звучить...* (Гризун2:38); в) зорове сприймання кольору: *Дими, заграви у садах, / Вишнево-сніжні заметілі...* (ВП2:49); *Сліпучесніжне волосся, / І крейдяне / обличчя* (ВВерб5:163).

Загалом неолексеми такого типу посилюють експресивність усього висловлювання й надають йому етнокультурного забарвлення, як-от: *...Земля, що окропив Тарас / Громовозвукими словами* (МР3:21); “*...Ну, й небеса, і де їх береги? / А хмари! А простори вітровійні!*” (ООл:135) тощо.

ІАП із компонентом “пори року” (81 АЛН) в словотворчості поетів окресленого періоду набувають універсальних для багатьох міфологічних систем антропоморфних ознак. Весна традиційно символізує молодість, напр.: *Чи залишалися б і досі / Такі ж весняно-молоді...* (ББор:41); *А ти чиє, / дівча веснянооке?..* (Таран4:117); *Тринадцяти-весняно-юно-літня / Несла я пісню лагідну тобі* (Л. Пшенична). Згідно з давніми міфологічними уявленнями, “весну приносять на крилах птахи, які повертаються з вирію” [145, с. 143], що й відображено в семантичній структурі прикметникового АЛН *веснянокрилий*, пор.: *А потім повинню веснянокрилою / Аж до Дніпра...* (О. Ющенко).

Тісний зв’язок з обрядовістю давніх українців має ІАП *весняно-чистий* у такому контексті: *...Великдень Божий, / І дзвони в небі весняно-чисті!* (ГД:7). Як відомо, у святах весняного періоду акцентовано на культі предків, що набуває свого найвищого вияву у Великдень [145, с. 136].

Прикметникові АЛН на позначення літа традиційно актуалізують семи:

‘тепло’: У бабинолітнім короткім теплі Співає Козацька гора; / А діти весело сміються в бабинолітньому теплі (П. Воронько); ‘радість’: ...Без поглядів очі. / Весняно-лукаві. / Осінньо-похмурі. / Весело-літні (Чубай1:181 # 1965); ‘насолада’: То біле сниво про вишневий цвіт, / Про теплі пелюсткові заметілі, / І про хмільний медово-літній світ... (Н. Кашук).

Певна негативна конотація характерна для інновацій, які позначають осінь, напр.: кроваво-осінній шелест листя (ДЗ1:72), осеневий жаль (ВМ:66), осінньо-невигойний шал (ГФЗ:32) та ін. Однак у контекстному оточенні подібні новотвори можуть увиразнювати й естетизувати висловлювання: Минає найосінніший мій ранок... / З долоні неба капає печаль (ВК1:45); Тепер дощі обложисто-осінні / Змивають все Кишині гріхи (ЄШМ:49).

ІАП із компонентом на позначення зими в поетичному словнику ХХ ст. не зазнають суттєвих семантичних трансформацій. Загалом їхня семантика “обертається” в межах усталеної парадигми символічних і метафоричних значень, напр.: Холоднавий агат. / Зеленавий, прозорий, / Зимовійний, мов лід (Драч1:333); Заскилилися і ріки, й ручаї / Від передчасно-зимної години... (І. Качуровський); Я далі дивлюся ескізи й малюнки, / Зимово-чарівного цього митця (Н. Самчук).

У словотворчості поетів аналізованого періоду поряд із загальновідомими існують периферійні пори року, що представлені авторськими прикметниковими інноваціями на зразок: надвесняний (МР1:148), спередлітній (Стус3:63–64), надвесінній (ВБар1:268), напівосінній (ПФЗ:130), кінецьлітній (БНеч7:187), післяосінній (НД2:66), поосінній (ЛПшен1:78) тощо. Такі АЛН заповнюють словесні лакуни в національному поетичному лексиконі й своєрідно віддзеркалюють особливості світосприйняття й естетичної вербалізації фрагментів довкілля [156, с. 77].

В українській поезії ХХ ст. об’єктивовано всі першоеlementи буття: вода, земля, вогонь, повітря. Найбільш репрезентативну групу ІАП становлять одиниці, утворені від номінації вогонь (42 АЛН). Цей першоеlement буття здебільшого набуває символічного значення

одухотвореної стихії, джерела й рушія сили, атрибута оновлення й очищення [18, с. 11], як-от: *Та вчув Дніпро твій стогін – крик біди, / І в пригорищах крізь вогневійні грози / Приніс тобі цілющої води* (ДПавл3:14); – *Вершники, скажіть, як жити далі?! / Де зоря засяє провідна, / Як поети кажуть – вогнецвітна?..* (Корот1:74); ...*Думки зліт безсмертно-вогневий* (ПД5:194).

Менш репрезентативна група одиниць, що містить у семантичній структурі компонент *вода* (13 слововживань). У структурі ІАП використано такі символічні значення цього образу: цілюща життєдайна сила, мета життєвих пошуків: *То Іван сказав мені: Мовчи, / бачиш ті стовпи світловоді, – / то підпори духу, а не плоті, – / і об них перо своє точи* (В. Махно); плідна поетична творчість: *Мої рядки – з доріг і райдуг /.../ Джерельноводі, мов криниці, / не з порожнечими словами* (МСинг3:201); страждання, муки: *Сталось! В нашій сторононьці. / Дні багряноводні... / Провалились беззаконні / В чортові безодні* (ПТ5:499).

У річищі міфопоетичної традиції *повітря* наділене властивістю організовувати простір [18, с. 17]. Зазначений символ українські поети ХХ ст. осмислюють як спонуку до змін та її засіб, показник оновлення психічного стану людини, напр.: ...*вирок Вам [Тиші. – О. Р.] – гільйотина звуків / чи розстріл барабанним дробом / будь-які галасливі муки / повітрянострусні спроби / поховують під залізницею...* (ЛМ:24).

Одиничний в поезії аналізованого хронологічного зрізу новотвір, сконструйований на основі символу *земля*: *Це – добрі майстри землеборчі...* (М. Бажан). У поетичній моделі світу М. Бажана метафорично-символічний образ землі соціалізований, вона – маркер суспільних змін.

Менш репрезентативна в поезії окресленого періоду група номінацій, які позначають реалії народного побуту (лише 2 % від усіх ІАП із компонентом-символом), напр.: *безрушниковий* (МС8:104), *солом'яно-криничний* (НД2:13), *колисково-теплий* (НМ:12), *чистокриничний* (Г. Кириченко). Як відомо, українські предмети побуту здавна виконували символічну й естетичну функції, а також були одним із провідних утілень

української національної ментальності, пор.: *Ви мене на якихось хорах якоїсь зали піймали / й до стінки приперли перед портретами / (безрушниковими) / Леніна і таки Тараса Шевченка...* (МС8:104); *Завжди, провінціє солом'яно-кринична, / До Києва мій потяг уночі* (НД2:13).

Один із ключових в українському мовомисленні – концепт *хата* – в поезії ХХ ст. здебільшого “поставав джерелом духовних, моральних сил, життєвим орієнтиром людини” [135, с. 18], що й відображено в ІАП М. Рильського: *І раптом я згадав / І білохатню вулицю родиму* (МР:343); *Над книгами я думкою блукаю / По білохатній вулиці родимій* (МР:338).

Прикметникові АЛН на позначення традиційної їжі українців нерепрезентативні в лексиконі поетів ХХ ст. і представлені новотворами, що мають етнічно-культурну конотацію, пор. у контекстах: *Щоб хлопців /.../ Не тронуло горе й безхліб'яне лихо* (АМ2:118); *...Твій борець зробивсь борцішим набагато* (ЛК3:84); *Хай чорнохлібний вечір надійде. / Хай білохлібе знов світання всюди* (ІП10:87) та ін.

У найбільш загальному значенні їжа й харчування українців становлять символічний зміст України. Цю тенденцію простежуємо на прикладі номінації *хліб*, яка символізує достаток і добробут українського народу. Іменник став твірною базою для конструювання оригінальних із семантичного погляду ІАП, напр.: *хлібодарний, хліборадний, хліборідний* (ЛМовч:81), *хлібоїдний* (М32:25). Ці інновації містять у семантичній структурі конотативні семи, які увиразнюють контекст і надають йому етнокультурного забарвлення, як-от: ‘родючий’, ‘рідний’: *І сад рясний, і нива хлібодарна* (ЛК3:49); *Хлібодарні. / Хліборадні. / Хліборідні. / А ми їх / Гідні?* (ЛМовч:81); ‘щасливий’, ‘благополучний’: *Не йди, зостанься тут. Є схови серед скель. / Вночі я справлю твій стовеслий корабель / У тиху сторону народів хлібоїдних* (М32:25).

Невід’ємним компонентом обрядової культури здавна був традиційний одяг як ознака опредметнювання духовних традицій, естетичних ідеалів та уподобань українців. ІАП, сконструйовані на основі назв національного

одягу, представлені в поетичній мові аналізованого періоду одиничними номінаціями: *І тій паноті кунтушистій, / З волинських кленів та ялин / Вже теше обрій урочистий / Горбаті віка домовин* (АМ5:102); *Відходить образ сонця, світячи місяць: / таємничо спломенійся! – / при хмарності – вкружно веселчатовіночний, / протиставник ночі* (ВБар1:369); *...випростаєш ти свій стан златопоясний...* (МР3:135). Зауважимо, що *пояс* у міфології символізував захист тіла і, як алегорія дівочої чистоти, цноти, уособлював “захисні” моральні якості людини [СС-97], що й відображено в останньому контексті.

Отже, інформація, закладена в авторських прикметникових новотворах із компонентом-символом, стає виразником культури й етноспецифічності сприйняття дійсності українцями.

2.3.2 Функційне навантаження індивідуально-авторських прикметників релігійної тематики в поетичних текстах ХХ сторіччя

У творчості українських поетів ХХ ст. особливо важливе місце посідає тема релігійності, яка на лексичному рівні виявляється в активному вживанні ІАП (180) із компонентом на позначення біблійно-християнських символів (онімів). Біблійні символи – це словесні, предметні та інші знаки, які відображають вищу духовну реальність. Антиномія біблійного символу полягає в тому, що він виражає те, чого не можна виразити, тому за своєю сутністю близький до міфологеми й догмату [160, с. 107].

Як слушно зауважує Я. О. Поліщук, заглиблення в товщу християнської символіки, а власне філософування в ній виникає як ознака інтелектуальної зрілості української поезії, її спроможності задовольнити запити віри, Бога, самоствердження тогочасної людини [184, с. 2].

У словотворчій практиці українських поетів аналізованого хронологічного зрізу ад’єктивні інновації релігійно-християнської тематики становлять близько 13 % від усіх одиниць із компонентом-символом.

Біблійні символи в значеннєвій структурі ІАП допомагають переконливіше аргументувати свою думку, викликати певні асоціації в читача, змусити його подивитися по-новому на традиційні християнські мотиви й образи.

Оскільки релігійним символам у поезії окресленого періоду властива невичерпна багатозначність образного змісту, розглянемо детальніше їхню інтерпретацію на прикладі таких тематичних груп лексики: а) найменування Бога та явищ потойбічного світу: *боговитий* (МЗ2:146), *богомвбережний* (ІМ:87), *вільні-богорівні* (АКаз:51), *христовоскресний* (ПТ1:58), *херувимний* (СПраск1:7), *пекельно-райський* (АКр2:55); б) назви предметів-символів християнського культу: *безхрестий* (ЯСл7:122), *єлейно-ніжний* (СЛ:39), *живице-ладановий* (ВВерб5:86), *благовісно-дзвонний* (ЛЛ:17); в) назви культових споруд: *монастиренський* (МПш2:20), *храмний* (М. Тимчак); г) номінації церковно-календарних подій, свят, релігійних обрядів: *страсноп'ятничний* (ББор:60), *колядувальний* (СПраск1:5), *зеленосвятський* (АКр3:29); г) назви культових книг: *добіблійний* (ВВерб5:26), *надбіблійний* (ЯСл4:130) та ін.

Найбільш репрезентативну групу біблійних онімів у поезії ХХ ст. становлять біблійні антропоніми (32 АЛН), із-поміж яких домінує образ-символ Бога-Творця. Теонім *Бог* – це носій національної унікальності мови, своєрідний мовний код гносеологічної інформації [28, с. 38]. Відповідно в поетичній творчості аналізованого періоду представлені відтеонімні прикметникові АЛН як “відбиток важливого пункту в системі ціннісних координат не тільки митців слова, а й усього українського народу” [26, с. 15]. Найчастіше їхнє словотвірне гніздо – номени з твірною основою *бог* - / *бож* -: *свят-божий* (ПТ7:33), *щонайпобожніший* (Стус1:294), *богодайний* (БРуб:111), *боговірний* (С. Процюк), *богосхожий* (ЮБ1:110), *богоприхильний* (Бабій7:6), *богородний* (ІМ:118), *богозахисний* (ЯСл3:186) тощо.

Оніми, що позначають першу особу Святої Трійці, актуалізують у семантичній структурі прикметникових АЛН здебільшого такі семи: ‘вічність’: *А не зроблю кумира з вас. / Безживні ви, божисто-вічні, / Ви*

ідеально-іделичні, / *Нехай ви – супер, екстра-клас...* (Світл1:63); ‘вищість’, ‘надприродність’: *Незбагненно-всевишній* / *Сонця смак у душі* (ВБ5:112). Номінація *Всевишній* (єврейське Еліон) категоризує одне з імен Бога, підкреслюючи його вищість над усім, символізує абсолютне верховенство над небом і землею як джерело сили й влади [262, с. 171].

Найповніше символіка Божого імені представлена в ІАП В. Стуса. Більшість відтеонічних прикметників у творчості поета зберігають первісні оцінні конотації, проєктовані на Бога як Творця видимого й невидимого світу, пор.: *...пробудь мені в солоній і гіркій / у богонарожденній вроді* (Стус1:147); *Мов богорожденні – соснові ліси, / немов ошелешені, струнчаться в простір* (Стус3:110); *Мені за березневі є дари / оця богорожденна стала святість...* (Стус3:198). Уводячи в контекст оказіональний прикметник *боговірний*, В. Стус акцентує на антропоморфізмі мотивувального оніма (*То ж витайте наді мною, / я ж витатиму над вами – / над водою і над твердю, – / боговірний*) (Стус1:203), указуючи таким чином на поетичний асоціативний зв’язок України з Богом. Як бачимо з контекстів, усі прикметникові АЛН із компонентом-символом *Бог* у творчості поета мають позитивну емоційно-оцінну семантику, яка часто стає домінантною, а також усталені значення символічного плану, пор.: *Отож і він, богоявленийний, дляє / свій щедрий порив і спостерігає* (Стус3:84).

АЛН *богоприхильний* має значення “той, хто прихильний до Бога”. Номінація *Бог* у цьому прикметнику наповнена християнським сакральним звучанням, оскільки віра в Божу владу над душею поширилися після витіснення язичництва [156, с. 68]: *Що зробив із землею мою такою масною, родючою, /.../ з душами богоприхильними, в слово і працю закоханими?* (Бабій7:6).

У значенні ІАП *вільні-богорівні* актуалізовано семи ‘оновлення’, ‘очищення’, ‘воскресіння’: *Всього Світу Воскресіння! / – Встаньте ж, вільні-богорівні!* (АКаз:51). А. Казка закликає до певних дій за допомогою порівняння людини з Богом, наголошуючи, що саме в цьому й проявляється

її воля й незалежність [138, с. 2].

Негативнооцінного ставлення до описуваного досягає В. Барка введенням у текст АЛН *богозамінний*, пор.: *Ряхтить привиддя: князь розграбник, богозамінний князь, вінцем, що в халцедонах, вирізнявсь, як ідол як відразний*.

У поетичній творчості досліджуваного хронологічного зрізу представлена також новозавітна символіка, сконденсована в особі Ісуса Христа. Але осмислення образу Спасителя, позначеного прозорим асоціативним зв'язком між біблійним міфом та обставинами сучасного авторам ХХ ст. суспільного життя в Україні, мало негативну конотацію: *Очима чесними, / Христовоскресними / Поеми тчуть* (ПТ1:58). Як бачимо з контексту, морально-етична категорія добра, традиційно уособлена в цьому образі, поступається місцем протилежним асоціаціям, оскільки за допомогою прикметника *христовоскресний* змальовано негативні риси людини. Антонімічним відповідником до попередньої інновації став композит *христовбивчий*, який має прозору негативну семантику: *...бо з апокаліптичного негоддя вже бурі христовбивчі, вже набродять – і повинь їх розгрібна* (В. Барка).

Своєрідними орієнтирами для християн у пізнанні Бога є ангели – “символи невидимих сил, що витають між Джерелом життя й світом яви, реальністю; символи світла, доброго, духовного, того, що підноситься; символи вісника долі, Божої волі тощо” [СС-97]. У структурі ІАП компонент *ангел* частково втрачає своє богословське значення й набуває антропоморфних ознак, напр.: *З ангелокрилатим пацаном / До гнізда б зозулю завертати...* (ПТ7:158); *...свіжоангельські руки...* (С. Процюк).

Лексеми, що містять у семантичній структурі сему ‘ангел’, можуть мати іронічне забарвлення завдяки контрастуванню функційно-стильових конотацій слова й контексту, як-от у поезії В. Цибулька: *...ангелячий пух вперемішечку із тополиним...* (ВЦ1:37).

У значеннєвій структурі ІАП В. Каневської *білоангельський* актуалізовано семи ‘високий’, ‘божественний’, ‘світлий’: *Та опалих квіток білоангельська віхола / Промовляє до мене, як ти, “Прощавай!”* (ВК1:29). Авторка вводить до тексту лексему релігійної тематики, щоб надати поезії піднесеності, урочистості.

У лексиконі українських поетів ХХ ст., зокрема в доробку І. Павлюка, мають місце художні образи так званих “ангелів темряви”, ангелів-бунтівників, які повстали проти Бога. Їхній образ автор пов’язує з суспільно-політичними подіями, із відступництвом, (а згодом наверненням) народу до Бога: *Вітер зробиться льодом. Під ним наші нерви поснули. / Демонічно-бунтарська спочила у Бозі трава* (ІП8:133).

Стилістичні особливості антропонімів у художньому мовленні пов’язані з їхнім біблійним культурним фоном, чітко вираженою негативною або позитивною емоційно-оцінною семантикою, яка часто стає домінантною при введенні до контексту, а також з усталеними значеннями символічного плану [26, с. 12]. У поетичному лексиконі І. Павлюка зафіксовано інновацію, утворену від антропоніма *Іуда* як символу зради, підступності, жорстокості – понять, що узагальнено характеризують життя людини в суспільстві: *Хто іудіишій: / Розум, наприклад, в столиці, / Чи Калитка якийсь...* (ІП8:189). Автор вдався до свідомого порушення морфологічної норми (які відомо, категорії ступенів порівняння властиві лише одиницям зі значенням якості), унаслідок чого новотвір набув експресивного забарвлення й подвійної негативності.

Одиничними в поетичній мові аналізованого періоду є прикметникові АЛН, що містять у семантичній структурі топоніми *рай* та *пекло* як символи потойбічного життя. Концептуальна опозиція *рай / пекло* в структурі ІАП надає словесним асоціативним символам нових для них значень: з одного боку – уособлення життя й людської природи у всьому їхньому розмаїтті, вічної гармонії (пор.: *В пекельно-райському вогні / Ми палахтіли...* (АКр2:55); *Сині сні / Про пекельно-райське у людині* (ІП10:28), з іншого боку

– образного втілення спустошення, душевного неспокою: *А від цвіту до плоду – / Лиш райсько-пекельна печаль* (ІП8:139).

Семантику небезпеки, смерті відображено в ІАП *страшносудний*, сконструйованому на основі біблеїзму Страшний суд “як символу Господньої кари за земні гріхи чи вчинені злочини” [87, с. 586]: *В Немирів кинулась ляхота, / Й посікла все й усіх упень, / Й труп’ям вкрилася Голгота / В цей лютий страшносудний день!..* (МитІ3:126). У значеннєвій структурі інновації актуалізовано семи ‘біль’, ‘смерть’, ‘страждання’ та ін., що й вказує на її негативну конотацію.

Українські поети переосмислюють зазначений біблеїзм або як суд справедливий, якщо він Божий, або як нечестивий, неправедний, лукавий, якщо його здійснюють люди з нечистим сумлінням, пор.: *О, підними, всесудна доле справедлива, – і меч і терези, і знак подай, щоб дощ погроз потьмарив небокрай і задзвенів як кара...* (В. Барка); *Буревій!.. / Бурелім стоукрутний, стогудний!.. / Як є народ страшносудний, / То це лише мій!* (ОСтеф:119).

Лексема *Потоп* у структурі авторських прикметникових новотворів частково втрачає своє первісне біблійне значення “повінь, яку через гріхи людей наслав Бог, щоб затопити землю” [СУМ-11, т. 7, с. 416] й актуалізує в контексті семи ‘страждання’, ‘сум’: *Дощ сьогодні іде, мов приречений / На всесвітньопотопну печаль* (ЛПшен:50); ‘безвихідь’: *Глухомура стіна / Потоп’ової хмари навала...* (ОСтеф:119).

Християнські геортоніми в українській поезії ХХ ст. мають прозору семантику й використані передусім із виразною стилістично-інформативною метою, напр.: *...Та вже архангели святі / Вішують радісно й пророче / Колядувальними дзвінками...* (СПраск1:5); *...Знову повторяться і лепеха, / Й зеленосвятська негода...* (АКр3:29); для образної характеристики інших об’єктів: *До серця притулився милий Чулин – / Лежить в різдвяно-голубих снігах* (ВР2:427); *І такий планетарний відчай! / Нче раптом погасла свіча / В страсноп’ятничне опівніччя* (ББор:60).

Символ *Біблія* вжито в значеннєвій структурі ІАП аналізованого хронологічного зрізу тричі: *добіблійний* (ВВерб5:26), *надбіблійний* (ЯСл4:130), *полиново-біблейський* (ВВерб5:26). Перші дві інновації набувають у контекстах нетрадиційної символізації значення, актуалізуючи такі конотативні семи: ‘час’: *І подих замре: не в майстерню ввіходиш – / У мить добіблійної ери* (ВВерб5:26); ‘Україна’: *...Щоб твої перемоги узріти і твою надбіблійну красу* (ЯСл4:130). У семантичній структурі АЛН *полиново-біблейський* реалізовано пряме значення символу й актуалізовано семи ‘гіркий’, ‘передбачений Біблією’ (*В полиново-біблейській купаюся гіркоті, / Аж у горлі пече...* (Бабій5:47)), що, на думку В. В. Максимчука, зумовлено впливом новозавітних мотивів (див. Об. 8:10–11) [156, с. 97].

Із-поміж інших символів християнського культу в структурі прикметникових АЛН трапляється номінація *ладан* (ароматична смола, яку використовують звичайно для куріння під час виконання релігійних обрядів [СУМ-11, т. 4, с. 433]), яка в поєднанні з компонентом-символом *живиця* (одна з бальзамічних смол) актуалізує в значеннєвій структурі ІАП *живице-ладановий* семи ‘смерть’ і ‘плач’: *Храмовий живице-ладановий крик* (ВВерб5:86).

До предметів-символів християнського культу належить *дзвін* – ударний сигнальний підвісний інструмент, який передусім служить для скликання вірних до церкви [87, с. 180]. Саме з таким символічним значенням твірна основа *дзвін*- входить до складу ІАП-комполітів: *тиходзвонна церквиця* (Вертіль1:11), *стодзвонні собори* (НД2:84), *благовісно-дзвонні ранки* (ЛЛ:17) тощо.

У народі *дзвін* також символізує звістку про якусь подію, що й відображено в ІАП як репрезентантах НМПКС, пор. у контекстах: *Скоро залунають співи похоронні, / Журно заридають струни тиходзвонні* (СЧ:122); *Нам знову послано про день бурхливий вість, / Про вітер сніговий із рогом міднодзвонним* (МР:160).

Головний символ християнства *хрест* у семантичній структурі okazіональних прикметників, разом із традиційним релігійним трактуванням – “знаряддя рятівної смерті Господа нашого Ісуса Христа, символ Нового заповіту, символ перемоги над смертю тощо” [СС-97] – набуває в контекстах символічних значень пам’яті, віри, національної свідомості, напр.: *...останній, / Безхрестий руйнують храм* (ЯСл7:122); *А скільки – / Безіменних / І безхрестих / Десь біля магаданів і воркут!* (СПраск1:21).

В етносвідомості українців з давніх часів *віск* символізував чистоту й відсутність скверни в людей, що його приносять. Це був знак каяття, готовності служити Богу, жертвувати йому [СС-97]. У словотворчості поетів ХХ ст. ІАП із цим компонентом загалом набувають переносного значення, актуалізуючи такі семи: ‘соковитий’: *А полем, полем – зерно по груди, / Восковостигле, рясне до часу...* (АМ5:76); ‘ослаблений’, ‘кволий’ *Травно-воскові руки / Течуть до вогню колін* (ІП5:24); ‘спокусливий’: *Для твоєї розм’яклої / на ґрунтах родючих / під сонцем південним / душі та й восковосолодкого тіла / треба різьбленолицього витязя / з каменю скандинавського...* (Бабій7:24).

Набувають експресивності ІАП релігійної тематики, виражені формою найвищого ступеня порівняння прикметників, яку найчастіше спостерігаємо в поетичних рядках В. Барки та В. Стуса, напр.: *Ісус: за них [кутнярів. – О. Р.] найпекляніші муки відболів...* (ВБар1:212); *...на прю із духом світу станеш, / на цей щонайсвятіший бій* (Стус1:306) та ін. Їхня поява значною мірою зумовлена особливостями релігійного світосприйняття поетів: уживання прикметникових форм вищого та найвищого ступенів порівняння, що експліцитно виражають емоційно-оцінний значеннєвий компонент, характеризують ставлення вірянина до об’єктів поклоніння, притаманні саме для релігійних текстів [149, с. 9].

Отже, ІАП релігійної тематики несуть експресивне навантаження, оскільки автори проектують біблійні символи на сучасний український ґрунт,

наділяють їх ментальними рисами українців, надають національного колориту зображуваним подіям тощо.

2.3.3 Авторські прикметникові новотвори – репрезентанти колірної картини світу

Семантична структура кожної лексеми – це фіксація засобами мови фрагментів картини світу, під якою в науковій літературі розуміють сукупність уявлень людини про навколишню об’єктивну дійсність. Оскільки адресат сприймає навколишній світ у кольорі, дослідники пропонують виділяти особливу систему кольорових образів – колірну (кольорову) картину світу як компонент мовної картини світу (Т. В. Пастушенко [170], І. О. Голубовська [63], І. Є. Цегельник [259], К. О. Давиденко [74], С. Є. Ігнат’єва [94]) й лінгвоколірну картину світу як мовне втілення уявлень про колір (А. М. Тимофєєва [242], Л. Р. Гатаулліна [59], Я. А. Астахова [6] та ін.) (детальніше див. пункт 2.2).

Одиницею ККС є колірний концепт як когнітивне поняття. Колірні концепти містять інформацію про власне колірні ознаки, а деякі з них пов’язані з індивідуальними асоціаціями, народними віруваннями й уявленнями, історико-культурним досвідом [259, с. 8]. Результатами вербалізації колірних концептів є кольоропозначення.

Для української поетичної мови ХХ ст. використання лексики на позначення кольору традиційне. “Колірна гама як важливе мовноестетичне явище є одним із показників індивідуального стилю автора, а її аналіз має принципове значення для розуміння специфіки поетичномовних картин світу, визначення особливостей розвитку ідейно-художніх систем, характеристики традиційного і новаторського тощо” [73, с. 1]. У формально-граматичному плані ядро категорії назв кольорів сучасної української мови становлять прикметники зі значенням кольору, оскільки прикметник – це особлива форма мовних знаків, за допомогою яких закріплено статичну

ознаку предметів, зокрема, колір [14, с. 7]. Поява нових прикметників, які позначають відтінки кольорів, є результатом збагачення знань людини про ККС. Порівняно із загальноновживаними лексемами на позначення кольору ад'єктивні АЛН мають складнішу семантичну структуру, що зумовлено, на думку Н. В. Гаврилюк, складнішою словотвірною структурою, а також контекстним оточенням, під впливом якого в похідних одиницях з'являються додаткові семи [53, с. 79].

В українському мовознавстві кольороназви розглядають насамперед у зв'язку з вивченням ідіостилів окремих письменників (Л. Г. Савченко [212; 213], Л. О. Пустовіт [188], Г. А. Губарева [73], Л. К. Гливінська [61], Н. А. Адах [3], Н. В. Гаврилюк [53]), а також дослідженням індивідуально-мовної картини світу (А. П. Критенко [139], І. М. Бабій [14], Г. М. Вокальчук [42; 43; 47; 49], Т. П. Беценко [22], Т. В. Ковальова [109]). Особливості внутрішньосистемних відношень кольоропозначень у народнопоетичних і художніх текстах детально схарактеризувала О. А. Шеховцова. Дослідниця виділила колірні етноїдеми – культурні знаки, характерні для лінгвокультурних традицій, які є частиною національної символіки та культури [265].

Докладному аналізу словотвірної й семантичної структури складних прикметників із колірним компонентом присвячені наукові розвідки О. М. Рудь. Дослідниця описала семантичні типи ад'єктивів-комполітів із препозитивними компонентами *біл(о)-*, *жовт(о)-*, *золот(о)-*, *зелен(о)-*, *синь(о)-*, *голуб(о)-*, *блакитн(о)-*, з номінаціями червоного спектра й одиниці з компонентом *чорн(о)-*. Проте ІАП-кольороназви як важливий чинник формування колірної картини світу в українській поезії ХХ ст. досі ще мало досліджені. Тому, враховуючи сучасні тенденції вивчення семантики кольоропозначень, проаналізуємо особливості взаємодії традиційного та індивідуально-авторського в уживанні прикметникових АЛН із колірним компонентом.

У творчому доробку поетів досліджуваного періоду оказіональні прикметники-кольороназви утворюють велику тематичну групу (8 % від усіх ІАП). Із-поміж авторських кольоративів кількісно переважають складні номінації, хоча трапляються й однокореневі прикметники: *прабілий* (БРуб:194), *пребагрянтіший* (ВБар7:42), *сивовий* (МВінгр5:149), *фіолетний*, (Стус5:56), *безпрозорий* (МС3:83) та ін.

Традиційна образність властива ІАП-композирам із колірним компонентом, які за структурно-семантичними ознаками розподіляємо на дві підгрупи: а) АЛН, утворені з двох або кількох основ, які означають якість із додатковим відтінком, відтінки кольорів або поєднання кількох кольорів в одному предметі; б) АЛН, у яких колірний компонент (у складі композита може займати будь-яку позицію) поєднаний із якоюсь іншою характеристикою денотата. Індивідуально-авторські ад'єктиви першої підгрупи самі собою, зазвичай, не експресивні, напр.: *смарагдово-золотистий* (ЮК:433), *молочно-синій* (МР:135), *осяйно-білий* (СЧ:260), *рожево-світлий* (МЯк2:51), *смагляво-чорний* (НГум:104) тощо.

Значно багатша й складніша семантика ІАП-композитів другої групи, у яких колірний компонент поєднаний зі складником, що містить:

- сему 'емоційно-психічний стан': *божевільно-білий* (Стус1:20), *бентежно-пурпуровий* (Гризун4:8), *ніжно-волошковий* (РБ:15), *печально-сірий* (ІС1:41), *тоскно-сірий* (ВВ2:20), *весело-чорний* (ВЦ1:82);
- сему 'істота': *бірюзово-медузний* (МС5:32), *густопсовий* (ЕБ4:114), *блакитнововчий* (ВЦ1:59), *срібнопташий* (ВЛ2:13), *зміюватий* (Дубов:46);
- сему 'частина тіла істоти': *золототілий* (ЯСл:169), *багряногровий* (ВС4:11), *синьогрудий* (В. Барка), *зеленовухий* (МПш:48), *салатовочолий* (ВЯрм1:22), *білоносий* (ББ:141);
- сему 'явище природи': *туманно-голубий* (ПТЗ:107), *зеленоросий* (Драч1:38), *морозночорний* (Драч1:168), *сіроімлавий* (Бабій4:6);

- сему 'рослина': *яблуново-рожевий* (ЄМал1:37), *біло-ромашковий* (ГЦ2:63), *соняшниково-золотистий* (Бабій8:263), *чорно-калиновий* (ІП7:107);
- сему 'дія': *миродайний* (МР2:79); *чорнолетучий* (МВінгр8:168), *синьоплинний* (МВінгр4:110), *крізьвидючий* (Затул1:48);
- сему 'речовина / матеріал': *біломармний* (МС1:251), *сріблесто-склистий* (БЛ:51), *блакитно-кришталевий* (Драч1:56), *буриштиново-голубий* (ІП7:190), *сталевосизий* (ЕБ1:115);
- сему 'предмет': *рожево-лихтарний* (МС5:71), *білоодежний* (МР1:145), *рудоцегляний* (ВБар1:13), *срібновежий* (ІКалин2:362), *зеленорунний* (Воронько1:116);
- сему 'темпоральність': *срібно-вечірний* (М32:424), *жовто-осінній* (МХ:66), *синьо-учораиний* (ЮК1:47), *вечірньо-чорний* (ВКл3:35);
- сему 'кількість': *дво-сірий* (ПТ6:319), *срібностосклистий* (БЛ:421), *сточорний* (Стус2:185);
- сему 'тактильність': *гарячо-жовтий* (ІКалин3:46), *тепло-голубий* (ВСв1:17), *волого-чорний* (КШ1:55), *мокро-сірий* (ВЛит:22);
- сему 'одоративність': *червоно-запашиий* (МР1:342), *пахучо-сизий* (АМ2:348), *сморідномузейний* (Драч2:48), *духмяно-бузковий* (ВМ:40).

Поєднання в структурі одного слова різних сем робить кольороназви надзвичайно важливим засобом формування образного світу художнього твору загалом та індивідуально-авторської картини світу зокрема.

Кожен автор має улюблену колірну гаму, яка виражає його творчу індивідуальність, а також певною мірою віддзеркалює епоху. Відповідно до домінантних колірних номінацій у тематичній групі кольороназв поетів означеного періоду виокремлюємо сім мікросистем кольорів: *білий, чорний, сірий, червоний, жовтий, зелений, синій*. В окрему мікросистему об'єднуємо назви неозначених кольорів. Периферійна зона кожної мікросистеми складається з кольоративів, які характеризують відтінки й інтенсивність кольору, назва якого входить до ядра мікросистеми, напр., *золотистий*,

багряний, сизий, русий, блакитний та ін. Сюди також належать композити, утворені від назви кольору ядра та слова з неколірною семантикою, напр.: *червоно-привітний* (ВС3:308), *синьо-благальний* (МВінгр5:124), *лагідно-сірий* (ЛПшен2:26) тощо. До мікросистеми неозначених кольорів відносимо ІАП-композити, утворені від цих назв, та колірні моделі, що позначають відповідний відтінок або інтенсивність кольору, напр.: *ясно-золотий* (МР1:132), *брудночервоний* (БА1:211), *чистосиній* (СМатв2:38), *смуглочололий* (ВР1:243), *свіжозелений* (Бабій1:38) тощо.

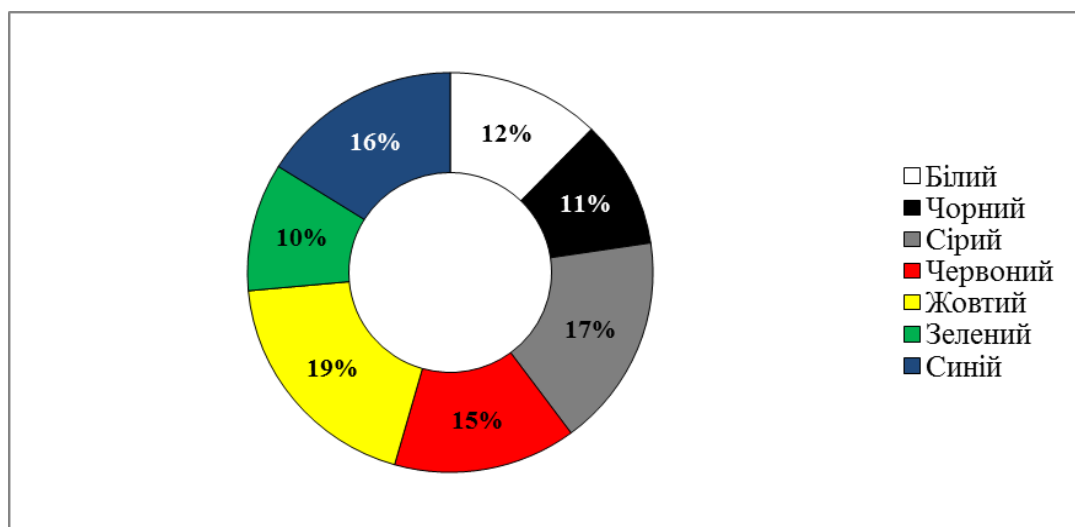

Рис. 2.1. Відсотковий розподіл ІАП-кольороназв в українській поезії XX ст.

За результатами обрахунків (див. рис. 2.1), найбільша кількість структурно-семантичних типів характерна для прикметникових утворень на позначення *жовтого* кольору та його варіантів: *золотий, буриштиновий* – 19 %. Порівняно меншою кількістю представлені ІАП-композити – складники мікросистем *сірого* (17 %), *синього* (16 %) та *червоного* (15 %) кольорів. Майже однаковою кількістю репрезентовані в поетичних текстах аналізованого періоду ІАП із компонентом *чорний, білий* (відповідно 11 % і 12 %). Найменш уживані ад’єктиви на позначення *зеленого* кольору – 10 %. Кількісна перевага прикметникових слововживань із конкретними колірними компонентами значною мірою зумовлена традиціями використання відповідних кольоропозначень в українському народнопісенному дискурсі.

Наприклад, номінації *золотоланний* (ІВ1:145), *білохатний* (МР:338), *золотодзвонний* (МР1:119), *синьожитний* (ІП9:68), *білосвітний* (ІП12:61–62), *синьонебий* (ВЯрм3:55), *сіроденний* (Стус4:107), *чорно-вороновий* (В. Стус), *небесно-синьо-золотий* (О. Доріченко) та ін., виступаючи репрезентантами НМПКС, суттєво поповнили арсенал мовновиражальних засобів поетичного мовлення ХХ ст. в царині індивідуально-авторської ад'єктивної номінації.

У Додатку Ж (табл. Ж. 1) представлено частотний розподіл прикметникових АЛН із колірним компонентом у лексиконах поетів – найпродуктивніших словотворців у сфері кольоропозначень (до уваги взято реєстри ІАП тих авторів, у чиєму лексиконі зафіксовано понад 20 інновацій; прізвища поетів у таблиці розміщено за низхідним принципом). Найбільше ІАП із семантикою кольору зафіксовано в лексиконі А. Малишка, В. Барки, М. Рильського, І. Павлюка. Порівняно менше okazіональних прикметників-кольоративів засвідчено в поетичній творчості В. Стуса, П. Тичини, Ю. Клена та ін. У поетичному словнику зазначених авторів ІАП-кольороназви формують вагомий щодо кількості клас із різноаспектними значеннєвими характеристиками.

Простежимо значення найпоширеніших мікросистеми кольорів, ужитих у поетичному мовленні ХХ ст., урахувуючи те, що часто прикметники з колірною семантикою самі собою не містять емоційної оцінки, а набувають її під впливом контексту [1, с. 19].

В українській мові можливості передачі найрізноманітніших відтінків кольорів за допомогою складних найменувань не обмежені. Як відомо, у літературі назва *білого* кольору належить до однієї з найпоширеніших і демонструє в поетичному мовленні аналізованого хронологічного зрізу широкий спектр значень – від власне номінативних до символічно-узагальнених. У своїх прямих значеннях кольоративи, що передають ознаку “білий”, слугують для змалювання природних явищ: *білошквалий* (ЯСл:215), *білоцвітний* (ІП7:74), *білоснігий* (Тимчак:52); предметних реалій: *білоодежний* (МР1:145), *біловітрильний* (ЮК:158), *білоблужий* (ВЯрм1:34).

Семантика назв *білого* кольору в художньому мовленні поч. ХХ ст. зумовлена народнопоетичними традиціями, в основі яких лежить архетипне значення самого кольору. Білий колір завжди втілював чистоту, непорочність, святість [194, с. 10], що віддзеркалено в поезії: *...читай: Христос – біловівтарна зірка, / паланнями розп'яття вірна...* (ВБар1:205); *Там живуть казкові феї в білому, / Ти між ними в празниково-білому / Вийшла, глянула на мене з лоджії* (БОл5:305).

Частотність уживання компонента *білий* засвідчує прихильність поетів до традицій української фольклорної поетики, адже здавна в українців *білий* колір належав до сакральних символів. У поезії номінації *білого* кольору стають виразною деталлю художнього відтворення національно-локалізованого колориту, напр.: *білохатня вулиця* (МР:343), *білозоряна зима* (ЮК1:158), *білоконні хмари* (ОСтеф:154), *нереально-білий-білий світ* (СЙов1:244), *білосвіті квіти* (ІП12:61–62) та ін.

Колір в українській поезії ХХ ст. часто – основний компонент метафоричного образу. Прикметникова ознака *білий* поширена на абстрактні предмети, об'єкти духовного й суспільного життя, продукти думки, фантазії, причому білий колір утрачає семантику кольору, натомість увиразнюються емоційно-оцінні елементи, напр.: *несмертельно-білий поет* (ЮК:403), *байдуже-біле сонце* (ЄМал:79), *тривожно-білий сніг* (Стус6:199).

Компонент *білий* у складі ІАП використовує Є. Маланюк, змальовуючи важкі для українського народу роки: *...В померлім серці в шатах сніжних / Смертельно-біла спить весна* (ЄМал1:81); *...Ти ж дихнув, смертельно-білий маю...; ...Все скує смертельно-білий жах* (ЄМал:271).

У використанні назв *білого* кольору для позначення забарвлення волосся або тіла людини актуалізовано позитивні конотативні семи 'гарний, вродливий', оскільки в давній стандарт краси людини неодмінно входило біле обличчя, білі руки, біле тіло [109, с. 11], пор. у поезії І. Павлюка: *Тепер хвилює серце і думки. // Білявокосе, з поглядом озерним, / Що промінь сонця тче куцями вій...* (ІП9:35).

Аналіз мікросистеми назв *чорного* кольору засвідчив, що в поетичній мові аналізованого періоду його традиційне значення трапляється рідко, напр.: *чорновершечка гречка* (АМЗ:136), *сліпуче-чорний вугіль* (БА:243), *чорноробочий труд* (ВСЗ:24), *чорнорука юрба* (М. Бажан), *чорнорясий схимник* (Бабій1:15) та ін. Найчастіше інший компонент ІАП-композиції, що позначає колір, уносить у семантику номінації емоційно-експресивну конотацію (негативну оцінку когось / чогось): *зловісно-чорні крила* (АМ8:59), *тучно-чорне тіло* (ЄМал:183), *чернечо-чорно-чорні губи* (МВінгр1:108), *закривавлено-чорний дощ* (В. Махно); передає трагізм ситуації: *напруго-чорне гілля* (АМ7:104), *чорнокипуча туча* (ВБар1:108), *безумно-чорні сльози* (ВК:11). Іноді компонент *чорний* ужито для характеристики внутрішніх якостей людини: *чадно-чорне серце* (Драч1:92), *клеветочорна мразь* (АМ5:19). Назви *чорного* кольору максимально повно реалізують свій семантичний потенціал у поетичному осмисленні концепту час: *чорнополонові дні* (ПСавч:110), *суворо-чорні вечори* (ЮК:321), *сліпуче-чорний вугіль ночі* (БА:243), *криваво-чорний вік* (Світл1:149), *вогненно-чорна ніч* (Луц2:101).

Привертає увагу функція контрастів, одним із компонентів яких є чорна барва. До прийому антитези вдається В. Стус у такому контексті: *І не море – ставкове багно то, / і не гуси – ворони важкі / на одній пречисто-чорній ноті / вивіряють радісні віки...* (Стус3:262).

У поетичному словнику досліджуваних авторів чорний колір відбиває й фольклорні традиції, напр.: *Зринула, мов ластівка. Легкою тривогою / Тільки чорно-воронове креше синь крило...* (Стус6:203); *Кричать граків горласто-чорні роти* (Б. Білецький). Традиційно колірні образи чорного ворона, чорного грака, чорного крука називають провісниками лиха й тому мають негативне забарвлення. Трапляються ІАП, що позитивно характеризують зовнішність людини: *На народ наш подивіться, – / він у всьому чорнобровен, / силою ж – це океан! / Океан повен...* (ПТ2:7); *Дівчатко горнеться до мами – / Чорнявокосе ластів'я* (ОБ:117, 119).

Метафорично вживаний прикметник *чорний* може передавати не тільки негативний емоційний зміст, а й указувати на інтенсифікацію позитивно сприйманої ознаки [188, с. 21], що відображено в контексті: – *Не піддавайся нечестивим / Катам смердючим, – / Дід сказав / Ізсиза-чорний весь, та чистий...* (П. Воронько).

Творче переосмислення народнопоетичної образності спостерігається в творчості рівненського поета М. Пшеничного, який переносить ознаку *чорнобровий* на поняття “мова”, персоніфікуючи його так, що мова уявляється жінкою з національними рисами зовнішності: ...*Тут наша мова гордочорноброва...* (МПш1:20).

Лексико-семантична мікросистема *сірого* кольору різноманітно представлена в українських поетичних текстах ХХ ст. Традицією відзначені варіанти *сивий, сизий, срібний*, хоча в контекстах вони здатні набувати індивідуального значення. Цим лексемам притаманна переважно негативна конотація. *Сивий, срібний і сизий* кольори символізують умирання, напр.: *Хіба кохання свят не дарував / Тобі щодня у будні чорноробні?/ Хіба тебе я сонечком не звав, / коли в пільмі йшли хмари сивогробні?!* (Таран3:149); ...*осінь вмирає / на сивому-сизому вітрі...* (БОл2:58); ...*І над срібно-смертним сном весни / Голос Кари загримить – / “воскресни!”...* (ЄМал:271). Дуже часто ці кольори слугують лише для опису картин природи й не мають додаткового забарвлення: *Вже сумно вечір колір свій міняв з багряного на сизо-фіалковий* (ПТ2:253); *Глянь – до келишка подібна / Чиста квітка сніжно-срібна... / Хоч зірви і пий із неї, / Із тендітної лілеї!* (ОЮщ2:422).

Із-поміж одиниць аналізованої мікросистеми автори активно використовують кольоратив *сивий* (близько 46 поетичних слововживань). У системі естетичного цілого сивий колір, на думку Г. А. Губаревої, стає одним із маніфестантів концепту часу. Відповідні кольороназви можуть указувати на наближення старості й набувати психологічного наповнення, пов’язуючись із поняттями горя, журби, втоми [73, с. 8], що й відображено в творчості поетів досліджуваного періоду: *Велична Старість мудросива,* /

Столітній досвіду це пень (МитІ1:78); *Із туману – / Сивоїнеєвий зблиск / Ликів, що очима / Сяяли колись* (ВВ2:14). Поєднання кольоратива *сивий* з абстрактними назвами сприяє актуалізації в їхній семантиці ознаки “давній”, напр.: *Вогнем – сивуха архаїчно-сива* (ВВ1:5). Для глибшого розкриття психологізму образів автори вдаються до прийому антитези, поєднуючи метафоризовану колірну ознаку з темпоральним компонентом, як-от: *А квітень бродить / Сиво-юною Варшавою...* (ВВ2:52); *Ми давно помирали, тому існуємо досі – / Для одних сиво-юні, для інших – мов діти старі* (ІП8:198).

Кольоратив *сизий* демонструє в поетичних текстах ХХ ст. переважно традиційну сполучуваність, напр.: *димно-сиза імла світанку* (АМ2:166), *жемчужно-сизі хмарки* (АКаз:104), *зеленосизі голуби* (ВБар9:57), *далекосизна просторінь* (ПТ6:321). У поетичному словнику В. Барки відтінок сірого кольору *сизий* ужито в переносному значенні “міцний, суворий” [3, с. 8]: *І тут, коли мовчання грізно-сизе за мертвими за островами, а щастя: криник світлий, як з Ассізи, в чутті скромніє – не зірвати...* (В. Барка).

До репрезентативних в українській поезії аналізованого хронологічного зрізу належить мікросистема *червоного* кольору (48 АЛН), до якої, окрім *червоного*, увіходять також *багряний* (39 АЛН), *кривавий* (19 АЛН), *рожевий* (25 АЛН), *вишневий* (11 АЛН), *маковий* (3 АЛН) кольори. Червоний колір наділений найвищим ступенем інтенсивності, насиченості, цим і зумовлена продуктивність кольороназви і як номінативної одиниці – для означення найрізноманітніших реалій, і як засобу символізації [61, с. 28]. Прикметник *червоний*, окрім власне кольоропозначення (*червонорогий віл* (АМ2:145), *червонокиті ягоди* (СГ1:8), може містити виразний оцінний компонент: *криваво-червона свидина* (Стус6:125), *ласкаво-червоне проміння сонця* (ВС3:16). Помітна загальна тенденція до ускладнення метафоричних образів у віддаленні прикметника *червоний* від “джерела” кольору, перенесення його в кількаступеневі асоціативні сполучення, утворення метафори в метафорі, напр.: *І вир поніс юнацькі кроки / в червоно-буйні зливи-дні* (ОВедм2:34).

Ад'єктив *червоний* має ідеологічну конотованість у поезії модерністів, що спричинено суспільно-політичними обставинами, й виявляється в актуалізації семи “революційний” у структурі значення кольоратива [109, с. 7], напр.: *Сонячно-червоні / Радянські прапори шумлять крильми...* (МР2:296); *Криваві квіти – прапори, / Червоно-бунтівливе море* (ЕБ1:78); *В церкву йде червоносутній лідер...* (М. Удовиченко). У контексті вірша М. Семенка номінація *нечервоне* набуває метафоричного значення: *нечервоне* – це все, що вороже революції, а тому й нежиттєздатне (актуалізатором цього значення є словоформа *в труні*), напр.: *Цілий світ сьогодні з нами! / сьогодні все нечервоне в труні!* (МС1:201).

Назва *червоного* кольору в поетичних текстах аналізованого періоду увиразнює національну маркованість слова-символу *калина*, напр.: *Мабуть, в радості грона тугі / І незгасно-калинно-червоні, / Коли є деь гарячі сніги, / Що серця обпікають й долоні* (АЛ:14); *Калина лежить на долоні – / Червоно-яскраві вогні...* (ЛБ:52).

Поширеними лексемами зі значенням червоного кольору є *багрянний*, *вогнистий*. Поєднуючись з абстрактними прикметниками, вони набувають значення “заповітна мрія, ідея”, напр.: *На різьбляному мрій тлі / він викарбовує постаті, / суворо-багрянні і ніжно-блакитні, / що ними майбутнє вагітне* (ЮК:241); *...Щоб камінь був темним, наче ніч, / А, ніби кров, вогнисто-подум'яним* (АМ6:36).

Звертає на себе увагу ІАП *ранкорожевий*, експресивність якого зумовлена інверсійним розташуванням компонентів складного слова – залежний компонент *рожевий* перебуває в постпозиції щодо основи стрижневого іменника *ранок* [53, с. 80]: *Де вона, жінка, що, маючи / світ рятувати, / стала б на чаті, / срібну лілею тримаючи, / в ясностях шати, – / там, на високій горі / заклики нам посилаючи, / в ранкорожеве квітаючи / світло зорі?* (ЮК:349).

Багрянець і пурпур традиційно вважають символами величі. За назвами багряного й пурпурного кольорів у мові закріплено конотативні значення,

“урочистий”, “величний”, не зафіксовані в словниках, але реалізовані в поезії [109, с. 8], як-от в А. Малишка: *...голос кличе в славне місто багряноглаве...* (АМЗ:42); *Іде соперний батальйон дівчат /.../ В столицю світлу та багряноглаву...* (АМ7:320).

Денотативне значення лексем *багряний*, *багрянородний* у поетичному контексті супроводжують конотативні семи ‘тривожний’, ‘лиховісний’, напр.: *То конала війна велика / І ніяк не могла сконать – / Розкуйовджена, багрянолика, / Многозначно-таємна статъ* (ЄМал:164); *Минаймо зловивства багрянорогі!* (ВБар1:344).

Найбільш уживані відтінки червоного кольору в поетичному мовленні В. Барки (див. Додаток Ж, табл. Ж. 1), зокрема автор часто використовує компоненти: *пурпурн-(ий)*, *вогненн-(ий)*, *огненн-(ий)*. У таких неолексемах актуалізовано сему ‘вогонь’ / ‘огонь’ [3, с. 7]: *Краплини впаляться з дощів огнезалізних: / на кутнярів, на їх – озвірність* (ВБар1:212), або ж кольороназви мають виразну позитивну оцінну семантику: *І золотом каштан думок перейде; / там вечір – огнерукий старчик* (ВБар6:189); *Як зірку де торкнеш пурпурноусту чи пташку сполохнеш дитячу* (В. Барка).

Мікросистема *жовтого* кольору представлена в українській поезії ХХ ст. найбільшою кількістю одиниць (190 ІАП) і містить такі назви: *буриштиновий*, *золотистий*, *русий*, *восковий*, *буланий*. Прямі асоціації з *жовтим* кольором трапляються рідко, як-от: *прозора-жовті граби* (МР1:132), *вогненно-жовтий капелюх* (СПраск2:18), *плямисто-жовті метелики* (ПМ1:46). ІАП із компонентом на позначення *жовтого* кольору набувають традиційно-символічного звучання й ужиті або з нейтральним, або з негативним емотивно-оцінним значенням “той, що відмирає, відживає”, “старий, давній”, “понурий, печальний”, напр.: *восково-жовтий листок* (Бабій4:56), *жовтопалий день* (ІАндр:18), *сумно-жовта осінь* (ЛГ:21) та ін. Мікросистема назв *жовтого* кольору має особливе значення в розкритті образу осені, як-от у контекстах: *А в садах жовто-вогнистих /*

Пролітає осінь (АГр:40); ...*осінь жовтозора* / на золотих човнах до заходу пливе... (ВС1:19).

Можливості лексико-семантичної сполучуваності означення *золотий* в поезії аналізованого періоду різноманітні. І. Павлюк, у чиєму поетичному лексиконі засвідчено найбільшу кількість ІАП із компонентами *жовтий*, *золотий* (див. Додаток Ж, табл. Ж. 1), надає цим інноваціям загалом виразного негативного, часто іронічного забарвлення: *А баран злоторунний, то він все одно баран* (ІП7:128); ...*Адже усі ми в глину перейдем: / І ці ось / Сиво-злоті менестрелі...* (ІП7:214); *Осінь фальшивозлота – неначе спів уві сні* (ІП8:264).

Українські поети ХХ ст. активно залучають номінації *золотого* кольору для вербалізації образу України, наповнюючи їх узагальнено-символічним змістом. *Золотий* колір стає уособленням рідного краю, його минувшини й сьогодення, напр.: *Радуйся, Україно, / Золотоланна долино...* (ІВ1:145); *Звелася край села струнка, золотогранна / Солом'яна вкраїнська піраміда – / Вночі на ній зоря спане багряна / І Віз Чумацький по вершку пройде* (Бабій8:33) та ін.

У складі ІАП-композита *криваво-золотий* завдяки першому компоненту *криваво-*, колірна ознака *золотий* набуває негативного оцінного забарвлення: *Огонь горів криваво-золотий...* (МР1:105); ...*Примари мрій криваво-золотих* (ПФ3:68); ...*вечори криваво-золоті...* (ВС1:149).

Атрибутика золотого кольору є також невід'ємною ознакою античності (*золотий вік*, *золоте руно*, *золота зброя коней Геліоса*, *золотий щит Аполлона*, *золоті підшви (взуття) Гермеса* тощо). Поети інтерпретують семантичне підґрунтя найвідоміших міфологем давньогрецької літератури й передають їх ад'єктивними інноваціями на зразок: *злоторунні барани* (ПСавч:119), *злотогриві коні* (МР:79), *злострунна арфа* (БА:261), *злotosяйний Феб* (ПФ:156).

Із-поміж одиниць аналізованої мікросистеми відзначаємо індивідуально-авторські кольоропозначення з компонентом *левиний* у поезії

Л. Костенко, напр.: *На Верховині, ой на Верховині / в зелено-чорну химородь лісів / гарчать обвали вохрово-левині / і йде луна далеких голосів* (Л. Костенко); *Дніпро, старенький дебаркадер, левино-жовті береги / лежать, на кігті похиливши / зелену гриву шелюги* (ЛК:45). ІАП-кольороназви з цим компонентом надають відповідним поетичним образам підкресленої видимості, рельєфності [73, с. 10].

Колірна ознака нейтралізована в АЛН *золотодзвонний, золотоспівний*, у яких компонент *золото-* (*-золотий*) має значення “той, який виражає чи викликає приємні емоції, навіює радісні почуття”. У контексті згадані інновації, поєднуючись із незвичними іменниками, опосередковано передають емоційний стан, суб’єктивно-оцінні враження автора чи ліричного героя [53, с. 82], пор.: *Золотодзвонні пісні вириваються з серця невпинно, / Тільки не чути тобі золотодзвонних пісень* (МР1:119); *...вже трембітає над світом / золотоспівна зоря* (ДХ1:159).

Семантика ІАП на позначення *зеленого* кольору досить прозора. Переважає зв’язок із рослинним світом, із конкретними явищами природи: *Коли земля колише сині сні, / Провісницю й провідницю весни, / Мою земну, зелено-чисту руту...* (АМ6:266); *На гори круті і на схили, / На срібно-зелені вершини, / Щоб буйні вітри розносили / Пісні чарівні з полонини* (АГриг:13).

В українській поезії ХХ ст. за допомогою *зеленого* кольору не лише опоетизовано окремі пейзажні деталі: *зелений* колір як ознака всього рослинного світу асоціюється з життєдайною силою природи, напр.: *...Й під снігом смерті бачити весну / В міцнозеленій пружності ялини...* (ЄМал1:179); *Ніхто не намалює траву так, як літо, – / Таку незнищено-зелену* (НГум:134).

Семантика *зеленого* кольору іноді ускладнена такими філософськими й морально-етичними категоріями, як сутність людського життя на землі, зумовлює й виникнення власне індивідуальних поетичних образів, зміст яких розкрито тільки в контексті: *Витривалее життя, стрімко-зелене!* (ПТ2:559);

*...І душам високим людським, як високим тополям, / Де свіжо-зелене перейде
колись в золоте (Бабій1:38).*

В ІАП із колірним компонентом *зелений* завдяки поєднанню з іншим, найчастіше абстрактним прикметником, втрачається зв'язок із денотатом, якому властива ознака *зеленого* кольору. Виникають нетрадиційні образи: *...очерет зелено-босий / приблукав...* (Р. Лиша); *Агей, ви, гори, гей! стрімкі, зелено-стигли!* (ПТ6:18).

Синій колір посідає третю позицію за частотністю вживання в поезії ХХ ст. Найбільш поширений (див. Додаток Ж, табл. Ж. 1) цей колір у лексиконах М. Рильського (*молочно-синій, небесно-синій, ніжно-синій, рожево-синій* тощо) й А. Малишка (*квітучо-синій, прозоро-синій, пружносиній, синьогожий* тощо). Не можна не нагадати, що збірки поезій А. Малишка мають назву “За синім морем” (1951 р.), “Долина синіх скель” (1956 р.), “Синій літопис” (1968 р.), а М. Рильського – “Синя далечінь” (1922 р), що, своєю чергою, символізує колористичну домінанту в творчості поетів.

До мікросистеми *синього* кольору зараховують назви *блакитного* й *голубого* кольорів. Лексико-семантичне поле *синього* кольору відзначається традицією у вживанні з іменниками “небо”, “очі”, “вода”: *...птах незнаний чорною стрілою / Перелетів знезацька над горою / І зник, немовби зовучи усіх / До обріїв промінно-голубих* (МР2:131); *Небо ніжно-синьо-голубе, / Незабудками сміється просінь...* (РБ:220); *Я вас кохаю, пане Травень, / За ваші очі синьо-чисті...* (ДГ:45); *Ще – колодязь, як хребет, глибокий, / З буриштиново-голубими струмами* (ІП7:190 # 07.11.2002).

У поетичному контексті значення *синього* кольору нейтралізовано, коли до складу ІАП-композиції з колірним компонентом увіходить абстрактний прикметник, напр.: *лірично-синій спокій* (ЮК:73), *синьо-благальна далечінь* (МВінгр5:124), *блакитногрішні губи* (Драч1:155), *синьо-ніжний погляд* (ВК1:41) та ін.

Виразної негативної оцінки надає синьому кольору Є. Маланюк у такому контексті: ...Нестерпно-синє полум'я Європи / Випалює тривкі й міцні сполуки (ЄМал:203).

Усталеність у поезіях М. Вінграновського демонструє семантико-асоціативна паралель сині кольори – пори року, зокрема автор живописує в синіх, голубих, небесних барвах усі пори року, хоч і найбільш натхненно “роздає” ці “фарби” літу [61, с. 28], напр.: *Але було вже пізно мальвам, / і літові, і ластівкам, / лиш далечінь синьо-благальна / когось благала: не пускай!* (МВінгр5:124); *У білім сні, у білім сні зимовім / в землі під серцем ворухнулася весна, / і тінь конвалій синьоголосна / нам почала весну в своїм пахучім слові* (МВінгр6:14); пор. у В. Литвак: ... “про що ти думаєш?” / про літосінній-літосиній дощ (ВЛит:6).

Синьо-голуба гама в поетичному світі авторів набуває особливого значення в розкритті концептуально навантаженого образу неба, яке акумулює в собі істину, вічність [73, с. 11], як-от у поезії описуваного періоду: *Самотність виростає в істину, / Таку ж, як небо, синьо-учорашиню* (ЮК1:47); *Дунай / одвік блакитно-піднебесний, / У гніві зблиснув, / як дамаська сталь* (БОл1:298); *Летии над піснею хмарин / В голубостиглій високості* (ПМ2:147).

У мовній картині світу поетів ХХ ст. особливої художньої значущості набувають ІАП, у яких один із компонентів позначає неозначений колір. У мікросистемі таких номінацій складно виділити домінантну сему, тому, враховуючи семантичну класифікацію неозначених кольороназв І. М. Бабій і Т. В. Ковальнової, об'єднуємо складники цієї мікросистеми за їхнім семантичним наповненням у такі групи:

1. ІАП-композиції, що вказують на ступінь інтенсивності вияву кольору, для передачі якого в сучасній українській мові використовують стандартні основи *яскраво-, яро-, блідо-, густо-, сліпучо-, світло-, темно-, тьмяно-, ясно-, соковито-, прозоро-*, напр.: *густоімлиста тиша* (ЮК1:49), *сліпучо-синя шата* (МЗ1:411), *свіжо-тьмяно-юна глиця* (ПТЗ:25), *блідоволосі*

дні (МХ:67), червоно-яскраві вогні (ЛБ:52), ярогронна калина (Стус3:180), непорушно-темний зір (ВСв1:47), перлинно-ясна сльоза (МитІ1:252), прозоро-біле полотно (ДГ:29).

2. ІАП-композиції, що вказують на наявність або відсутність забарвлення (*барвистий, стобарвний, кольоровий, квітчастий, безбарвний, вицвілий, строкатий*), напр.: мінливо-кольорові іскри (МР/ПТ:28), барвовеселчастий звід (ВБар2:34), квітчасто-золоті фони (ІКалин2:32), вицвіло-чорні плаття (А. Тимченко).

3. ІАП-композиції, що передають колір із додатковим відтінком. Значення таких кольороназв уточнює основа відносного прикметника, напр.: сніжно-синя зима (МР4:265), сніжно-срібна квітка (ОЮщ2:422), смолянисто-срібні коси (РБ:39), фіалково-блакитний ранок (ІМ:104).

4. ІАП-композиції – емоційно-підсилювальні позначення, супроводжувані колірною деталізацією, один компонент яких указує на суб'єктивну оцінку, напр.: похмуробронзові голови (МЙ3:56), ніжно-блакитні постаті (ЮК:241), смутоголубий Дунай (ВБар1:89), ніжнопастельні поліські пейзажі (Бабій2:18).

5. ІАП-композиції на позначення способу забарвлення реалії (*смугастий, строкатий, загорілий, засмаглий, смуглий, брудний, чистий, свіжий*), напр.: смуглясто-голе киргизеня (ПФ:114), зелено-чиста рута (АМ6:266), свіжо-червоні троянди (СЧ:105), смуглочоле сімейство (ВР1:243), брудно-жовта каша (ВКл:25).

Показово те, що ці одиниці виявляють специфічне смислове наповнення в тематично різнорідних текстах, а особливо в інтимній та пейзажній ліриці, тому не випадково саме в ідіолекті А. Малишка трапляється найбільше прикметникових АЛН із неозначеним компонентом-кольоративом (22 АЛН). У художньому слововжитку поета такі неолексеми підпорядковані описово-зображальній меті й мають експресивне навантаження: *Кохали дівчат, гуляли в діброві, / Розорювали степ, юні, смаглотілі* (АМ:330); *І тиха осінь, мрійна, яснолиста, / Несла в серці надію і*

тривогу... (АМ1:122); А в кольорі світливо-багряному / Нам червня цвіт, пшениці цвіт ряснів... (АМ3:44).

Показова кількість неозначених кольорів у поезії неокласиків, зокрема найбільше ІАП із цим компонентом засвідчено в Ю. Клена (12 АЛН) та М. Рильського (16 АЛН). Таку тенденцію пояснюємо передусім тим, що головною змістовою домінантою неокласичного тексту є кларизм, представлений насамперед численною групою колоративної лексики, зокрема з коренями *прозор-*, *світл-*, *ясн-*, *срібн-* та ін., напр.: *прозоро-блакитний* (МР1:319), *ясно-голубий* (МР:77), *яснокрилий* (МР1:155), *світлосяйний* (ПФ:104), *світлобарвий* (ДХ:171), *ясно-місячний* (ЮК:383), *ясновербий* (МЗ2:37), *яснозбройний* (ЮК:358), *ясно-мудрий* (МР4:299) та ін.

Аналізований матеріал дає змогу визначити деякі особливості функціонування неозначених кольороназв у поезій ХХ ст. Найбільш репрезентативні ІАП першої семантичної групи, зокрема номінації, похідні від коренів *ясн-* (48 АЛН) та *світл-* (42 АЛН), які автори використовують загалом для характеристики наскрізних образів поетичного світу, насамперед таких, як *небо*, *сонце*, *сад*, *ліс*, *дерево*, *зима*, *осінь*, *душа*, напр.: *Лиш один незмінно, як маяк, горів у світлобарвих водах неба – мов ждав когось* (ДХ:171); *Край вод і хмар собі я звів / Яснодеревний дім тривання* (ЯСл:142); *І стрепенулося / в душі / щось тепле, / ясно-голубине* (ЛЛ:79); *...в сонці світлозорнім / Грає море...* (В. Пачовський).

До образного слововжитку автори активно залучають ІАП із компонентом *темно-* (31 АЛН), які традиційно мають негативну оцінну семантику, органічно нашаровану на власне номінативне значення слів. Зауважимо, що назви *темного* кольору за своїм символічним наповненням виявляють спорідненість із кольороназвами *чорного* й символізують здебільшого гріх, страждання, смерть, напр.: *Четверту ніч горять квартали /.../ І зорі в небі повдягали / Криваво-темні сорочки* (АМ2:179); *Лицемірство церков і святенність конвалії, / Неприкааяність в нас темно-*

блудних ночей... (Ш10:16); *Нема назад коханій вороття. / А тіні мертвих темно-бузинові* (АКр2:58).

Як бачимо, попри відмінності в кількісному наповненні різних мікросистем кольорів, усі вони важливі в організації індивідуальної мовно-поетичної картини автора.

Отже, досліджуваний матеріал дає змогу зробити висновок, що в структурі ІАП аналізованого хронологічного зрізу представлено весь спектр кольорів із загальномовними, фольклорними, усталеними поетичними, а також індивідуально-авторськими значеннями. Одиниці цієї лексичної групи віддзеркалюють національно-культурну специфіку уявлень мовного колективу про колір і його роль у житті людини, а також специфіку колірних асоціацій, які стають основою формування ККС.

2.3.4 Семантика індивідуально-авторських прикметників, сконструйованих на основі базових концептів загальнолюдської та національної культури

У корпусі ІАП поширений ще один тип АЛН (близько 400 одиниць), відзначених лінгвокультурною специфікою. Ідеться про так звані культурні концепти (“ключові слова культури”). Така висока частотність уживання концептів не випадкова, оскільки саме в ХХ сторіччі (за винятком доби тоталітарного режиму) українська поезія набула загальнонародного характеру, надала художні зразки високої майстерності, виявила глибинні підвалини “української душі” [116, с. 45].

Пізнаючи й членуючи об’єктивний світ, людина не лише називає (іменує) його окремі реалії, а й осмислює їх у слові, тому постає потреба говорити не просто про слова, а про мовні одиниці – етнокультурні концепти, породжені історико-культурною свідомістю народу [88, с. 11]. Проблемі вивчення концепту та концептуальному аналізу присвячені наукові розвідки як вітчизняних (С. Я. Єрмоленко [83], В. В. Жайворонка [87; 88],

В. І. Кононенка [116–119], Л. В. Кравець [131; 132], Н. Д. Бабич [8; 9], І. О. Голубовської [63; 64], Т. А. Космеди [122], М. В. Мамич [157], Н. В. Слухай [221], А. В. Чернової [261], Я. В. Купіної [144], І. В. Хоменської [255] та ін.), так і закордонних лінгвістів (Ю. С. Степанова [227], А. Вежбицької [29], О. С. Кубрякової [140; 141], В. А. Маслової [158], М. Ф. Алефіренко [4; 5] та ін.).

На сьогодні термін “концепт” у науковій літературі має різні тлумачення. М. Ф. Алефіренко розглядає його як глобальну мисленнєву одиницю, що представляє собою квант структурованого знання. Концепт складається з компонентів (концептуальних ознак), тобто окремих ознак об’єктивної і суб’єктивної дійсності [5, с. 26, 28]. Поняття концепту білоруська дослідниця В. А. Маслова витлумачує так: “це семантичне утворення, відзначене лінгвокультурною специфікою, що певною мірою характеризує носіїв певної етнокультури” [158, с. 50]. У ситуаціях, коли потрібно схарактеризувати одиниці мисленнєвих процесів і те, чим оперує людина в цих процесах, на думку О. С. Кубрякової, краще вжити термін “концепт”, але як тільки треба вказати, для чого людина ними оперує, відповідь може бути інша – для об’єктивації думки, її вербалізації за допомогою мовних засобів дослідниця пропонує говорити про концептуальні структури [141, с. 317].

В. В. Жайворонок розрізняє як загальнолюдську концептуалізацію реальності, тобто загальнолюдський поняттєвий універсум, так і національну її концептуалізацію, що містить специфічні для тієї чи тієї культури аспекти світосприймання [88, с. 11]. В. А. Маслова виділяє ще й специфічні, етноцентричні концепти, орієнтовані на певний етнос [158, с. 83].

У складі концепту дослідники зазвичай виокремлюють ядро й периферію [141, с. 313; 5, с. 75; 158, с. 65]. Ядро – це словникові значення тієї чи тієї лексеми. Саме матеріали словників (тлумачних, етимологічних, енциклопедичних) пропонують дослідникові більше можливостей у плані розкриття змісту концепта, у виявленні специфіки його мовного вираження.

Периферія – це суб’єктивний досвід, різні прагматичні складники ядерної лексеми, конотації й асоціації [158, с. 65]. Під час дослідження концепту варто враховувати його ментальну природу, подвійний характер, який пов’язаний із середовищем виникнення, трансформації та розвитку [255, с. 5].

На думку В. І. Кононенка, шар “культурних” слів найкраще виявляє себе в контекстах, у яких і визначається лінгвокультурологічний аспект мовлення [116, с. 30]. Однак описати весь шар культурних концептів, опираючись лише на контекстне оточення, суб’єктивну оцінку й екстралінгвальні чинники, вочевидь до кінця не можливо, бо, як слушно зауважує Ю. С. Степанов, “у всіх духовних концептах ми можемо довести свій опис лише до визначеної межі, за якою лежить певна духовна реальність, яку не можна описати, а можна лише пережити” [227, с. 83].

З огляду на подані вище зауваги щодо концептуального аналізу, розглянемо внутрішньосемантичні особливості загальнолюдських і національних концептів у структурі прикметникових АЛН.

Одним із культурно значущих для української лінгвоспільноти є концепт “пам’ять”, який, хоч і не є етнознаковим, однак позначений національною специфікою в змістовому наповненні, у конотаціях, асоціативних зв’язках [144, с. 6]. Найбільше авторських прикметникових інновацій із цим компонентом зафіксовано в поетичному лексиконі В. Стуса, у якого *пам’ять* пов’язана з трансцендентним: з уявленнями про вічність і час, смерть і безсмертя, долю, напр.: *В мені уже народжується Бог / і напівпам’ятний, напівзабутий...* (Стус3:47); *Володарю своєї смерти, доля – / всепам’ятка, всечула, всевидюща – / нічого не забуде...* (Стус2:63).

У структурі ІАП концепт *пам’ять* вербалізовано не лише як біологічний, а й суспільно-політичний феномен, як-от у поезії В. Мисика: *А що вже наприкривсь людям / Той пам’ятозлобний уряд!* (Мисик:275).

“У концептуалізації пам’яті вагоме місце посідає натурморфна метафора, що зумовлює появу в українській мові метафоричних моделей

“пам’ять – речовина, матеріал” [144, с. 14], пор.: ...*Пропам’ятний хрест мій положиш на груди...* (С. Чарнецький). У наведеному контексті оказіональний прикметник *пропам’ятний* характеризує *хрест* як символ пам’яті, любові та пошани.

Концепт *пам’ять* Я. В. Купіна відносить до класу антропоморфних і виокремлює в ньому групу ментальних, куди, окрім досліджуваного, входять концепти *розум, дума, думка, гадка, ідея* та ін. [144, с. 6].

Специфічними концептами, які тісно пов’язані з українською ментальністю й відображають її своєрідність, на думку української лінгвістки Т. А. Космеди, є концепти *дума, думка*. Поняття *думки* важливе для людської онтології, воно специфічно співвідноситься в українському мовленні з поняттям *дума*. Як відомо, “дума” – жанр, притаманний лише українській культурі, а значить, – це також один з основних специфічно українських культурних концептів [122, с. 368].

Поети аналізованого періоду успішно експериментували у створенні ІАП із компонентом, що містить сему ‘дума’. У їхніх творах цей концепт містить певний емоційний заряд, на який нашаровано значення “сумний”, “лихий”, напр.: *Як злоба вам нашепче зраду / у нічну, в лиходумну мить, / гроно світлого винограду / ви в отруту міцну вмочіть* (БРуб:173); ...*Щоб за злодумним помислом колись / Моє братерське серце розітнути* (В. Рабенчук). В інших контекстах *дума* співвіднесена з концептом *мовчання*, напр.: ...*Втекти б до моря голубого, / До скель задумливо-німих* (ОО:285).

В українських поетичних текстах описуваного періоду зафіксовано прикметникові АЛН, які в семантичній структурі містять такі знакові для української культури концепти: *воля, доля, щастя, лихо, серце, душа* тощо. Розглянемо їхнє контекстуальне вживання й семантичне наповнення.

Етнічний компонент семантики концепту *воля* в українській колективній свідомості пов’язаний насамперед із мрією про краще життя, напр.: *І виухла буря сил м’ятежних, / й осяяла – після ночей – / людей, душею безбережних, / людей синь-вольових очей* (ПТ7:107).

Один із ключових концептів загальнонародної й індивідуальної свідомості – концепт *доля* – визначає взаємодію людини з навколишнім світом, її діяльну чи бездіяльну позицію щодо всього, що відбувається з нею або з тими, хто навколо неї [132, с. 141]. Внутрішня форма концепту *доля* в структурі ІАП розкриває уявлення українців про існування вищої сили, яка наділяє кожну людину щасливим або нещасливим життям [64, с. 97]. В українській поезії ХХ ст. переважає поняття нещасливої *долі* або ж відсутності будь-якої *долі*, відповідно контексти функціонування цього концепту мають здебільшого негативне аксіологічне забарвлення, як-от: *...і жінка, що стала сьогодні Тобою, мала великі очі чорнодолі* (ІКалин3:283); *Стремлінням зболене життя бездоле / Дрижить, мов павутини срібна нить, / Щоб птаха лет не обірвавсь ніколи* (М. Корсюк).

Етимологічно споріднений із концептом *доля* концепт *щастя*. Українці вважають, що щасливий той, кому випала добра, “нещербата” доля, до кого вона прихильна. Тому *щастя* й *доля* вживають в українській поезії як семантичні варіанти-дублети: *Йтиму боса, / Як доля незграбно-щаслива...* (О. Рута). Шлях до щастя зумовлений долею, що є для поетеси не збігом обставин, а чимось відчутним, реальним.

Якщо в українському фольклорі слова *щастя* й *доля* зближені переважно із загальним поняттям молодих літ, то в українській поезії зміст, оцінна семантика поняття *щаслива доля* ототожнена як із *юністю*: *Я щасливо-юна була, / це канікули звалось* (СЙов1:20), так і зі *старістю*: *Лірник чекає – / Ніби біжить, спішить... / Сивий-щасливий, / Сивий, але щасливий* (ІП8:126).

Із-поміж концептів, які характеризують нашу ментальність, варто виділити поняття *лихо*, яке, на думку І. О. Голубовської, відбиває певні установки світосприйняття українців, зумовлені реакцією – “відступом у себе” внаслідок усвідомлення неможливості подолати несправедливість, неволю і нещастя [62, с. 406]. Схожої конотації набуває цей концепт і в

складі ІАП, напр.: *Хіба не забути ніколи / очей лиховісно-грізних, тих, що згїрдно кололи, / тих іскор, що били із них?* (БА:310).

Дослідники української душі одностайно підтверджують її емоційно-почуттєвий характер, “кордоцентричність”, що відносно зменшує роль раціонально-вольового компонента в проявах національного характеру [257, с. 29]. На основі “кордоцентричності” українця формується ідилічне уявлення про нього як побожну, сентиментальну та м’яку людину. Невипадково в поетичних текстах досліджуваного періоду значна частина ІАП містить у структурі компонент *серце*. В українських поетичних текстах номен *серце* має позитивне значення й вважається символом любовних почуттів, душевної прихильності, напр.: *Співучі, м’якосердечні анти, / русі руси, / русява Слов’яніє – / Україно!..* (О. Бабій); *І ніжносердна і печальна, рідна нам сестра, збирала іскорки і щастя ждала, і слів співучі свічі принесла у храм* (В. Барка).

ІАП із компонентом *серце* властива також негативна конотація, напр.: *...ревучосердий [кондор. – О. Р.], зводи крає, над кручами кружма – несито; А птиця ревучосерда над горою кружляє...* (ВБар1:91); *Крутіж злосердних днів...* (СвГорд:124); *Він проявляє доброту крізь скрегіт зубовно-серце-душний* (Б. Чіп). Наведені контексти можуть стати ще одним аргументом на користь визнання української кордоцентричності, особливостей емоційної вдачі українця, яку трагічна доля України здебільшого визначила через негативну чутливість [62, с. 408].

Концепт *душа* – ширше поняття щодо *серця*, вона “відає не лише емоціями, а й думками, бажаннями, схильностями і преференціями людини” [62, с. 409]. Репрезентуючи внутрішній світ людини загалом, номен *душа* метонімічно може позначати людину в певному морально-етичному ракурсі, напр.: *В суворо-добродушній простоті, / Скупим на слово, на думки багатим / Він [Якуб Колас. – О. Р.] жив* (МР4:168). Проте поняття *душа* в українській мовній свідомості часто асоціюється з негативною оцінкою, що віддзеркалено в таких слововживаннях: *Нині нащадки його куцодуші / З*

болота золото роблять... (ВКуч1:43); ...із кодом / Облеснодушних руйначів... (БНеч:415); Згине душетріскача, згине автоматна раса! (ПТ5:214).

До найважливіших понять у національній та світовій культурі належать концепт *правда*, який має набір значень “істина”, “правдивість”, “справедливість”, “правильність” та ін., пор.: *...Десь у землі стискаються алмази, / Щоб стати правдоносними зірками...* (Гризун4:2). Однак смислове наповнення концепту *правда* в текстовому оточенні виходить далеко за межі цього набору значень. У структурі прикметникових АЛН описуваного періоду цей концепт може набувати конотації, що визначають її різнорівневий характер (є велика правда, єдина правда, часткова правда), напр.: *З трибуни йде поклик правдиво-єдиний: Все в ім'я людини, для блага людини!* (ПТ3:161). У цьому ідеологізованому контексті другої половини ХХ ст. концепт *правда* втрачає значення ідеалу, абсолюту, стаючи більшовицьким гаслом.

Характерне для української поезії поєднання концепту *правда* з компонентом на позначення рослинного світу: *А ліс стояв – немов і не вві сні – / Ялиново-справдешній, празелений* (Мойс5:111). За допомогою ІАП-композиції *ялиново-справдешній* А. Мойсієнко співвідносить поняття *правди* та *краси* й у високохудожній формі передає велич і неповторність картин української природи.

Від слова *правда* утворено прикметник *праведний* на позначення дотримання релігійних норм, безгрішності [116, с. 185]. У С. Луцкової цей концепт утратив богословське значення, але зберіг поняття безгрішності, правильності дій і вчинків: *О друже праведно-хороший, / Що знов рихтуєш ти мені?* (СЛ:39).

Унаслідок семантичних зрушень у слові *праведний* розвинулося значення “правильний”, “справедливий”, тобто відбувся процес вторинного зближення із загальним смислом концепту *правда* [116, с. 185], що чітко

ілюструє контекст: *...і озивається правдивий, / стоправедний її глагол...* (ІКалин3:90).

У лексикографічній парадигмі концепту *правда*, на думку М. В. Мамич, найбільш повторюваними синонімами тлумачень є іменники *справжність*, *справедливість*, *істинність*, *правильність* [157, с. 8]. Одиниці з такою семантикою наявні в словотворчості поетів ХХ ст., напр.: *...відмирають /.../ усі достоїнності щонайсравжніші...* (Стус1:39); *Це чиясь лиха ламає воля / Богом дане, істинно-одне* (ВКл:14).

Менш репрезентативна група одиниць, які містять у структурі поняття *брехня* як “одна з протинаг *правди*, її зворотний бік, але водночас і невід’ємний від *правди* складник єдиного онтологічного рівня” [116, с. 181–182], напр.: *Не слухай, принце, непотрібних слів / Улесливо-брехливого вельможі!* (МР1:129); *Звісило з трибуни злиденський ковпак забрехує слово* (ЛК2:163); *Я знаю: в одязі чужому – / Вбранні фальшиво-золотому – / Було вам [мрії. – О. Р.] тяжко, ви марніли* (Г. Дем’янчук). Як бачимо, АЛН із кореневими морфемами *брех-*, *фальши-* мають у структурі семи, що вносять у значення відтінки нещирої шанобливості, лицемірства, примарної ясності.

Для НМПКС українців показове лексико-асоціативне поле, центром якого є знакове, “найгостріше слово – Україна” (О. Теліга) [83, с. 40]. Етноцентричне наповнення концепту *Україна* нерозривно пов’язане з особливостями ментальності народу, у концептуальній системі якого воно функціонує, оскільки в національно-культурних вербальних стереотипах якнайповніше відображено особливості сприймання світу певним етносом [255, с. 8]. Тому не випадково в українській поезії аналізованого хронологічного зрізу зафіксовано часте вживання ІАП *українний*, який має виразне позитивне забарвлення, напр.: *...Оживає в мені все українне...* (ББор:18); *Не окраїнна ти, українна єси...* (ВГ3:5); *І біль твій такий українний, / тонкий і смагливий на вроду* (Н. Нікуліна); *...І СЛОВОМ осінить мене / Та одержимість українна, / Та мука самозабуття, / Що перероджує життя...* (СПраск1:5). У наведених контекстах актуалізовано співвіднесення

понять “Україна – Батьківщина”, “Україна – світогляд”, “Україна – мова”, “Україна – образ”.

Політичні аспекти концепту переплетені з культурними підходами, образними баченнями [116, с. 126] в контексті: *...в / вусатого / україно-хохлацького міщанина / вилупилася – / як ви гадаєте? – чотирнадцята дитина* (Є. Яворовський).

Локалізаційно-символічну функцію виконують ІАП-композиції, у яких концепт *Україна* поєднано з іншим топонімом, напр.: *Грецьке щось чи іспанське, / чи угорсько-циганське / українсько-гуцульським / сяяло у тих карих безоднях* (Бабій6:95).

Особливе місце в асоціативних зв'язках макротопоніма *Україна* посідають лексеми *мова, слово, пісня*. Мова й Україна об'єднуються в одному поетичному образі, ототожнюючись з усіма поняттями, що становлять характерний етнопростір ліричного мислення українця [83, с. 45–46], пор. у поезії аналізованого періоду: *І ми /.../ єдину творимо сім'ю / прекрасні, дужі, ясномовні / в своїм улюбленім краю* (ПТ2:479); *Де рідномовні голоси / З-над Золотих воріт – у світ...* (Мойс1:22).

У поодиноких прикметникових АЛН концепт *мова* ототожнений зі стражденою долею українського народу, напр.: *А ось (слова ж якії гіркомовні, / у назві ще стоять!) хто з вас просив / “Хіба режуть воли, як ясла повні?”* (ПТ3:89–90); постає важливою ознакою нації: *...Мова – / Крізь зуби двомовно-трикутні / Одвічна держави основа...* (ГЦ1:219).

У словотворчості М. Пшеничного й О. Забужко ІАП-композиції з компонентом-концептом *мова* актуалізують сему ‘просвіта’, напр.: *Друкарю Йване, / й ти допоможи / нам “Біблію” зладнати... / І то – скоро... / Слов'янськомовну. / Першу на Русі!* (МПш2:17); *І темномовну книжчину поволі хлопчик горта...* (ОЗаб1:85).

У концептосфері українських поетичних текстів особливе місце посідає концепт *слово*, який у складі ІАП містить індивідуальні конотативні семи, що вказують як на позитивні, так і на негативні ознаки денотата, напр.:

‘жорстокий, кровопролитний’: *Дуже сумно в юрбі, / Молодому, / Серед тих необжитих, / Словесно-кривавих століть* (ІП8:139); ‘ідеалізований, примарний’: *Вихлюпує змінний закличник / рожевословесні слей...* (ЄШм:30); ‘знаменитий, славетний’: *В кобзарський репертуар / увіходить Великий Кобзар, / Шевченко Тарас, / в якого є / громохкословий “Кавказ”...* (М. Скуба).

У словотворчості поетів досліджуваного періоду етнокультурної семантики набувають ІАП, що містять у своїй структурі один із найвизначальніших культурних концептів української мови – концепт *пісня*. Видатний український філософ М. Шлемкевич у статті “Душа і пісня” так описав значення пісні в житті українців: “Коли можна говорити про опій для народу, то для українського народу не була ним і не релігійність, але пісенність” [268, с. 107]. Пісенна ліричність, на думку мислителя, це приблизне окреслення української душевності [Там само, с. 107]. У структурі прикметникових АЛН цей концепт зреалізовано такимим семами: а) ‘моральна сила людини’: *...Вся райдуга летить наготові / Наповнити вогнем те сяйво крил, / Наш славний друг і брат пісеннокрил!* (Драч2:90); б) ‘доля, майбутнє’: *Для мене була ти і будеш, як мати, / Бо долю зіткала пісенно-ясну* (АЛ:3); в) ‘Україна’: *Мені від земляків приносить вісті / пісенно-хліборобна сторона* (МСинг3:305); г) ‘мова’: *На сторони світові піснемовний!* (ВБар2:92).

В українських поетичних текстах ХХ ст. репрезентативна група ад’єктивних інновацій, що містить у структурі лексему *спів*, напр.: *А півня крик розбуджено-співучий / Розноситиме вітер по горбах* (ОІрв1:22); *Я лірик і трамп / поет дзвінких арій / і павз співострунних палкого кохання* (МС1:83 # 1916); *...І Мирний голову клонив / Благоговійно перед нею [М. Заньковецькою. – О. Р.], / І Лисенко її любив / Співучо-ніжною душею...* (МР3:282); *Линуть гуки вечірні гуки незнані / Щастя співанного щастя незмінного* (МС1:136). Як бачимо, наведені ІАП влучно характеризують душу українського народу (*співучо-ніжна* душа), щастя українців (щастя

співанне), кохання (павзи *співострунні* палкого кохання), пробудження української природи (крик півня *розбуджено-співучий*) тощо.

Виразна етнокультурна семантика властива ІАП із компонентом-концептом *голос*, які актуалізують сему ‘Україна’, ‘український народ’, як-от: *Її* [пшениці. – О. Р.] *наливів колосистих, / Її шумливо-голосистих вітрів...* (АМ7:109); *То моя ранкова Україна: / Голуба, свята й дивноголоса* (ВР3:14).

Особливо виразними, на думку В. В. Жайворонка, є концепти історико-культурної свідомості народу. Це не просто слова-знаки, а мовні одиниці, наповнені етнокультурним змістом, напр.: *батько-мати, берегиня, весілля, гайдамаки, лиха година, рід, родина, щастя-доля, та багато* ін. [88, с. 16]. Концепти *батько* й *мати* належать до найважливіших (базових), що входять до набору констант національної культури. Цей закономірний факт впливає з космічно-планетарної ролі цих двох найрідніших і найважливіших людей у житті й долі кожного індивіда [261, с. 8]. Ядерну зону номінативно-семантичного поля концепту *батько* в поезії ХХ ст. репрезентують такі його семантичні компоненти, як “захисник, рятівник”, напр.: *Душа шугає з Зір на Зорі / В мою Всебатьківську Опіку* (МитІ1:19); “рідний дім, родина”: *Село затис в збайдужених щупальцях / Руїнний безбатьківський холодок* (Пащук4:16).

Базовий концепт національної та загальнолюдської культури *мати* в складі прикметникових АЛН трапляється вкрай рідко. Наприклад, для образної характеристики української землі Б. Олійник уводить у канву твору атрибутивну конструкцію, що поєднує в свої структурі когнітивну метафоричну модель концепту *мати* – сегмент “Праматі (праматір)” та “Мати-Земля”: *І врешті: доки ж утікати... з дому, / Бо це ж таки праматірна земля!* (БОл8:16).

Українська поетична мова ХХ ст. засвідчує вживання ад’єктивної номінації *тещелюбивий*, яка наповнена виразним етнолінгвальним змістом, пор. у контексті: *...край тещелюбівих дипломатів...* (ЕБ4:168).

Одним із домінантних в українській етносвідомості та культурі є етноконцепт *краса*, для якого характерне емоційно-почуттєве освоєння дійсності. Етноцентричний характер концепту *краса* в світогляді українців визначили особливості української ментальності, її кордоцентричність, де домінує архетип серця [258, с. 7]. Головні риси української ментальності переконливо демонструють ІАП-композиції та юкстапозиції, у яких цей етноконцепт є “ідіоконцептом авторських поетичних картин світу” [Там само, с. 15], напр.: *привабливо-безсилий* (ЄМал1:32), *непрístupно-гарний* (МЗ2:467), *божественно-прекрасний* (АКаз:69), *красиво-хижий* (БОл1:336), *димногарний* (Л. Зимний).

В українській етносвідомості концепт *краса* пов’язаний із біоморфним кодом культури, а саме з архетипом землі, на що вплинули геопсихічний чинник і специфіка етнічного світосприйняття. Проекція архетипу “земля” на такі складники суперконцепту *людина*, як концепти *жінка* й *мати*, зумовила ототожнення таких понять: краса природи – землі – жінки – матері [258, с. 7], що й відображено в поетичному лексиконі ХХ ст.: *Живемо собі / Без усяких докорів сумління / На древньо-прекрасній, / Розтерзаній нами землі* (ББор2:123); *Тут – безсилою жінкою, непритомно-прекрасна, / Розгорнулась обаболі тілом земля* (ЄМал1:75).

Концепт *мудрість* як “один із головних концептів будь-якого колективного, масового, народного, національного світовідчуття” [227, с. 126] репрезентативний (23 АЛН) у структурі прикметникових АЛН аналізованого відтинку часу. Як слушно зауважив В. І. Кононенко, провідна ідея багатьох творів українських поетів – визнання мудрості свого народу, зазвичай без пояснень, у чому саме виявляється ця його властивість [116, с. 233], що й відображено в ІАП: *А головне, мій мудроокий хлопча, / Що тут за це ніхто нас не розтопча* (НГ:66); *...Оцей молодець мудроокий...* (ДПавл2:491).

Цей концепт може розширювати свій смисловий потенціал, “втягувати” в своє мікрополе інші позитиви (мудрість – доброта – людяність)

[116, с. 221], пор.: *Де ватра дише полиском червоним, / Житниця пахне добротою серця, / І жартівливим, тепло-мудрим словом...* (ББор2:74).

У поезії С. Йовенко концепт *мудрість* має конотацію зниженості, іронічності, підсилену компонентом *много-*: *Однокласники мої – тоді бешкетні мавпочки міста, – люди вже многомудрі...* (С. Йовенко). Як бачимо, мудрість характеризується як зовнішня ученість, що не є дійсною мудрістю, а лише її імітацією.

У структурі ІАП-композита *премудрогожий* префікс *пре-* та другий компонент *гожий*- підкреслюють цінність саме протонародної мудрості, високий позитивний потенціал якої не підлягає сумніву: *Не поклонявсь оздобі царських врат, / Ні вівтарям, ні готиці в оздобі, / І лягли святоші вузьколобі / Його пісень премудрогожий сад* (АМ6:289).

Частотні в словотворчості поетів ХХ ст. індивідуально-авторські назви статичних ознак, що містять у своїй структурі концепт *сум*, зокрема такі його мовні назви, як: *смуток, журба, печаль, скорбота* тощо. ІАП із цим компонентом в українських поетичних текстах аналізованого періоду служать для відтворення настрою, почуття, спричиненого негативними обставинами, напр.: *Я прочитав твої [дівчино. – О. Р.] словечка сумноброві...* (ПТ2:458); *Ридає хтось в імлі червоній, / криваві сльози, молитви / Сплітає в шуми сумнодзвонні* (СЧ:87); *День розлуки осіяний, / сумно, сумно-золотий...* (ПТ3:137); для створення психологізму в змалюванні картин природи: *Купами темними, сумно-таємними / Верби схилились* (СЧ:148).

В індивідуально-авторському світобаченні П. Воронька ІАП *сумноока* характеризує образ України-неньки, матері, рідної землі, пам'яті: *...Іде із двадцятого чи сорок першого року. / У вузлику в неї сухарик дитині голодній – / То пам'ять народна, то мати моя сумноока* (Воронько1:60). У поетичних рядках звучать ноти співчуття стражданням, що зазнав український народ, відчутний і відгомін минулого, і докір за сучасність.

“Мерехтіння почуттів, переходи їх від щастя до журби, від втіхи до суму відбите в художніх текстах як коливання самих концептуальних

сміслів, нечіткість кордонів між ними, як відтворення “сірої перехідної зони”, властивої багатьом життєвим ситуаціям” [116, с. 163]. Яскравою ілюстрацією цієї думки слугують ІАП, у структурі яких поєднано антонімічні компоненти, пор.: *Насталене серце скипає мажором, / і пісня скипає – весело-сумна* (Стус3:110); *Він весь – у погляді, / Що відгорів / (Сумносмішна / стара дитина)* (ВВ1:89).

Із-поміж ключових слів української культури В. В. Жайворонок виокремлює слово *туга*, оскільки для ментальності українців властивий стан суму, тривоги, тужіння душі й не лише в особистому плані (за коханим, за близькими, матері за дітьми), а й у соціальному [88, с. 43]. Іменник *туга* в словотворчості поетів ХХ ст. мотивувальний для прикметникових АЛН, у семантичній структурі яких наявні семи ‘розлука’, ‘прощання’, ‘печаль’: *Мій край ключі тужноголосі / В політ збира* (РСл:33); *...І очі оленя – тужливо-передсмертні – / З дитинства раннього в мені сплелися* (Світл1:127); ‘лагідний’, ‘теплій’: *І знов тужливо-ніжний спомин / мене цілує в вічі* (ПФ:153); ‘злісно-глузливий, уїдлиий’: *Оце ти, сардонічно-тужна втіхо: / живи – один. На віддалі людській* (Стус3:181).

У жалошах із приводу недосконалості соціального буття виявляються риси національного характеру – підвищена чутливість, схильність до суму [116, с. 252], що чітко ілюструє ІАП *безжально-сповідальний* у такому контексті: *Чи ж байдуже, чому він бачить згубу / В словах, які ти так бездумно губиш, / В реальності безжально-сповідальній?* (Мейта5:47). Зі словами *жальість*, *жаль* за загальним смислом зближується слово *жалоба* ‘скорбота, туга за ким-небудь, частіше померлими’ [116, с. 247], яку в складі ІАП-комполітів підсилюють копоненти *много-*: *На цій многожальній могилі...* (П. Воронько); *гіркий-*: *Сьогодні хлопці сумували, / Журба їх жалісно-гірка: / Ізнов одного поховали* (ГрДон:226).

Як бачимо з прикладів, українські поети ХХ ст. продовжують і творчо розвивають започатковану попередниками мовну традицію створення оригінальних номінативних одиниць на позначення специфічно українських

культурних концептів (пор. субстантивні номінації, засвідчені в поетичному словнику Т. Шевченка: *журба-мова, історія-правда, пташка-душа* тощо та Лесі Українки: *ненька-Україна, жаль-туга, дівчина-краса, щастя-доля, отець-мати*) [47, с. 45–48].

Отже, авторські прикметникові інновації, що містять у семантичній структурі НКК, слугують не лише інтенсифікаторами образності, експресивності, виразниками народнопісенного колориту, а й важливими репрезентантами світобачення й світовідчуття сучасних носіїв української етнокультури.

Висновки до розділу 2

На сучасному етапі розвитку лінгвістики дослідники звертають посилену увагу на всебічний аналіз мовних одиниць, що віддзеркалюють менталітет і творчий потенціал народу, репрезентують особливості розвитку його мови, висвітлюють специфіку вербального самовираження лінгвокультурної спільноти. У цьому аспекті особливої уваги заслуговують ІАП, які не лише посилюють метафоричність тексту, інтенсифікують його образність, експресивність, поетичність, а й слугують важливими репрезентантами НМПКС.

У словотворчості українських поетів ХХ ст. ІАП із НКК становлять близько 30 % від усіх АЛН. Національно забарвлені ад'єктиви неоднорідні за ступенем маркованості. За результатами дослідження, найбільш репрезентативні в семантичній структурі ІАП елементи, співвідносні зі словами-символами (понад 1100 АЛН), а також культурні концепти (близько 400 АЛН) як елементи концептуальної та мовної картин світу.

Етнокультурної семантики набувають ІАП, що містять у значеннєвій структурі слова-символи таких семантичних груп: 1) фітосимволи (*верба, пшениця, калина, барвінок, полин, тополя* та ін.); 2) зоосимволи (*кінь, бджола, орел, журавель* та ін.); 3) космогонічні слова-символи (*сонце, небо,*

місяць, зорі); 4) символіка першоелементів буття (*вода, земля, вогонь, повітря*); 5) символи на позначення традиційної їжі (*хліб, борщ*) та народного побуту (*хата, рушник, криниця, колиска*) тощо. Більшість ужитих в мові поезії зазначеного хронологічного зрізу символів мають народнопоетичне підґрунтя. Автори поряд з узуальними фольклорними символами творять індивідуально-авторські, а також надають суб'єктивних смислів традиційним символам.

Вагому частину серед усього корпусу ІАП із компонентом-символом становлять номінації релігійно-християнського змісту (180 АЛН), що пояснюємо тяжінням авторів до християнства і / чи прагненням надати поезії урочистості, піднесеності. Біблійно-християнські слова-символи актуалізують у семантичній структурі прикметникових АЛН аналізованого періоду здебільшого такі семи: 'вічність', 'оновлення', 'очищення', 'воскресіння', 'Україна'. Такі інновації відзначаються, як правило, позитивною оцінною семантикою. Негативна конотація характерна для ІАП, у семантичній структурі яких виділяються семи 'гіркий', 'передбачений Біблією', 'біль', 'смерть', 'страждання' та ін.

Визначальна стильова ознака української поезії ХХ ст. – активне вживання ІАП-кольороназв, семантика яких тісно пов'язана з національною символікою. Відповідно більшість колірних інновацій – складні слова з компонентами *жовтий (золотий)* – 19 %, *синій* – 16 %, *червоний* – 15 %. У процесі функціонування в поетичному мовленні кольороназви набувають індивідуально-авторських значень, а також уживаються без зміни семантики.

Поети ХХ ст. продовжили й творчо розвинули традицію конструювання оригінальних номінативних одиниць, які в семантичній структурі містять знакові для української культури концепти *воля, доля, лихо, щастя, серце, душа, Україна* тощо. Такі ІАП відбивають певні характерологічні ознаки українців та їх пращурів, особливості їхньої зовнішності, а також специфіку їхнього світосприйняття.

Отже, індивідуально-авторські ад'єктивні номінації в українському поетичному дискурсі ХХ ст. – не лише засіб суб'єктивного увиразнення мови, а й репрезентанти національної й культурно-історичної самобутності поетичного твору, світогляду, соціального й життєвого досвіду письменника.

Основні положення цього розділу висвітлено в статтях: “Авторські ад'єктивні композити в українській поезії ХХ століття” [190], “Індивідуально-авторські прикметники з нумеративним компонентом в українській поезії ХХ століття” [177], “Індивідуально-авторські прикметники-композити у поетичному лексиконі ХХ століття” [178], “Семантика авторських прикметникових новотворів в українській поезії ХХ–ХХІ ст.” [181], “Індивідуально-авторські прикметники на позначення звукової характеристики денотата у поезії ХХ століття” [179], “Семантика авторських прикметникових новотворів із колірним компонентом (на матеріалі української поезії ХХ століття)” [182], “Художньо-виражальні функції індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ століття” [183], “Авторські прикметникові новотвори як специфічні репрезентанти національної культури” [175], “Національно-культурні елементи в семантичній структурі індивідуально-авторських прикметників” [196], “Біблійно-християнські слова-символи в семантичній структурі авторських прикметникових новотворів” [191], “Етнокультурні концепти в семантичній структурі індивідуально-авторських прикметників (на матеріалі української поезії ХХ–ХХІ сторіч)” [193], “Семантика okazіональних прикметників-композитів із компонентом на позначення соматичного поняття” [198], “Авторські новотвори-репрезентанти колірної картини світу в українській поезії ХХ століття” [174].

РОЗДІЛ 3

ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКІ ПРИКМЕТНИКИ В СУЧАСНИХ НЕОЛОГІЧНИХ СЛОВНИКАХ

3.1 Особливості фіксації авторських прикметникових новотворів у словниках / словопоказчиках

Активне поповнення лексикону української поезії ХХ ст. індивідуально-авторськими прикметниками зумовило потребу їхнього лексикографічного опису в спеціальних джерелах, зокрема в словниках мови письменників. Вітчизняна письменницька лексикографія представлена рядом праць, у яких об'єктом лексикографічного опису, окрім узуальної лексики, стали прикметникові новотвори. Це словники, словопоказчики, напр.: “Поетичне слово Кобзаря: Словник лексичних компонентів атрибутивних конструкцій” І. І. Меншикова та Н. В. Підмогильної [ШЕВЧЕНКО-93; ШЕВЧЕНКО-08⁴]; “Новий словник епітетів української мови” укл. С. П. Бирик, С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко [СЕУМ-2012]; “Поетичне слововживання складних прикметників та дієприкметників: Словник” О. М. Рудь [ПССПД-01], довідник “Художнє слово Бориса Грінченка: Словник іменників та їх атрибутів” К. Д. Глуховцевої, З. С. Сікорської, Т. П. Терновської, В. О. Шевцової [ГРІНЧЕНКО-96] та ін. Прикметникові новотвори зафіксовано й у додатках до дисертацій: “Алфавітний показчик прикметникових метафор у поезії 90-их років ХХ ст.” – додаток М до дисертації Т. А. Єщенко “Метафора в українській поезії 90-х років ХХ століття” [Єщенко-01-а]; “Словник епітетів поетичної мови 20–30-их рр. ХХ століття” Л. І. Шутової, уміщений у додатку А до дисертації [Шутова-03-а] та ін. Показово, що лише деякі з цих джерел репрезентують теоретичні

⁴ Тут і далі умовні позначення словників див. у “Списку лексикографічних джерел та їх умовних позначень”.

аспекти лексикографічного опису одиниць. Проаналізуємо особливості фіксації атрибутивних номінацій у цих матеріалах детальніше.

Однією з перших спроб лексикографічного опрацювання епітетів атрибутивних номінацій, зокрема й індивідуально-авторських, у творчості українських письменників став систематичний абетковий показчик “Епітети поетичної мови Т. Г. Шевченка” В. С. Ващенка (Дніпропетровськ, 1982 р.). Словник-показчик укладений на матеріалі академічного видання творів Т. Шевченка і “являє собою довідник, який указує на епітетні одиниці, але не коментує і не ілюструє їхнє уживання, оскільки побудований на основі простіших лексикографічних засобів, і в такій своїй побудові він загальнодоступний для широкого використання та може задовольнити як наукові, так і практичні вимоги” [ШЕВЧЕНКО-82, с. 5]. Структура словника складається з двох частин: у першій подано систематичний реєстр пояснюваних епітетами слів та епітетів до кожного з них, у другій – абетковий показчик, у якому всі епітети наведено з покликаннями на ті слова, з якими вони зареєстровані в систематичному реєстрі.

Словникова стаття має такий вигляд:

Розум *вольний* I 266.148, *дурний* I 393.8, *лукавий* I 524.В, *святий* II 266.69;

Садок *вишневий* I 34.236, I 390.1 *зелений* II 9.57, *райочок* II 348.2;

Серденько *дівоче* I 85.364, *кохане* I 463.В [ШЕВЧЕНКО-82, с. 34, 36].

У реєстрах словника-показчика зафіксовано й індивідуально-авторські епітети Т. Шевченка, виражені прикметниками, напр.:

Розмова *тихосумна* [підкреслення наше. – О. Р.] I 241.83;

Собор *чесний* I 347.261., II 274.377, *тисячоглавий* [підкреслення наше. – О. Р.] I 269.244;

Сон *нечистий* I 110.1197, *ясний* II 348.9, *давнє-колишній* [підкреслення наше. – О. Р.] II 348.9, *лукавий* II 92.15 [ШЕВЧЕНКО-82, с. 34, 38].

Аналізований словник В. С. Ващенка продемонстрував актуальність і доцільність подальшого лексикографічного опрацювання атрибутивних

номінацій у поетичній творчості Т. Шевченка. Своєрідним продовженням зазначеної праці стало інше джерело – “Поетичне слово Кобзаря: Словник лексичних компонентів атрибутивних конструкцій” І. І. Меншикова та Н. В. Підмогильної (Дніпропетровськ, перше видання в 1993 р., друге – 2008 р.). У цьому словнику, на відміну від попереднього, застосовано багатоаспектний підхід до лексикографічного опрацювання обраного об’єкта наукового дослідження.

У словнику зафіксовано атрибутивні конструкції, у яких узагальнено представлені певні художні образи, що виникають унаслідок мовленнєвого сполучення найбільш поетичних класів лексичних одиниць – прикметника (дієприкметника) й іменника. “Ці образи особливо цікаві й значущі тому, що вони, формуючись в поетичних творах Т. Шевченка, певною мірою відображають образно-поетичну техніку, творчу індивідуальність і навіть світогляд видатного українського письменника і мислителя” [ШЕВЧЕНКО-08, с. 3]. Тому не випадково в реєстрах словника зафіксовано велику кількість авторських ад’єктивних номінацій на зразок *злочачатий, обікрадений-окрадений, тихо-сумний, хребетносилий* та ін. [ШЕВЧЕНКО-08, с. 12, 13, 14]. Без сумніву, ці й інші номінації, що описують українську землю та її народ, характерні для індивідуального поетичного стилю Т. Шевченка й дають змогу визначити національну належність поета. Проте нерідко появу таких слів потрібно розглядати в суто спеціальному аспекті, з погляду техніки віршування.

У структурі словника представлено два основних аспекти поетичної творчості Т. Шевченка: двомовність його поезії й характер лексичного наповнення створюваних художніх образів, утілених в атрибутивних конструкціях. Перший аспект відображено в двох частинах лексикографічного джерела, у яких зафіксовано атрибутивні конструкції в українських і російських поезіях Т. Шевченка. Другий аспект реалізовано в обох частинах словника двома взаємно зумовленими словниковими масивами, перший із яких становить список іменників із наведеним до

кожного з них комплексом слів-ознак, другий – перелік прикметників та дієприкметників із супровідним списком наведених до них слів-предметів. Кожне входження того чи того слова в атрибутивну конструкцію документовано, тобто супроводжено покажчиком того твору Т. Шевченка, у якому ту чи ту детермінацію було зафіксовано [ШЕВЧЕНКО-08, с. 7]. Аналізований покажчик оформлено як числовий індекс, що вказує на номер відповідного твору за алфавітним списком поетичних творів письменника, поданим наприкінці словника. Лексичні одиниці, що утворюють словникові масиви, розміщено в порядку зменшення кількості поставлених відповідно до цих одиниць слів-ознак у першому масиві та слів-предметів – у другому, і пронумеровано [Там само, с. 8]. Словникові масиви оформлені так:

60. **Гетьман** – вольний [163], добрий [181], дурний [135], наказний [163], праведний [14], проклятий [161], сивий [192], славний [38], старий [14, 181], ясновельможний [14, 51] [ШЕВЧЕНКО-08, с. 8].

Під номером 60 у словнику вказано, що слово ГЕТЬМАН у сполученні з атрибутом ДОБРИЙ ужито в творі, який за алфавітним списком стоїть під номером 181, тобто в поезії “У неділеньку, у святую...”.

Окрім зазначених елементів, до словника вміщено ще три інформаційні масиви: 1. Алфавітний покажчик поетичних творів Т. Г. Шевченка; 2. Алфавітний покажчик компонентів атрибутивних конструкцій; 3. Список функційно навантажених компонентів атрибутивних конструкцій в українських і російських поезіях Т. Г. Шевченка. За допомогою перших двох масивів можна відшукати потрібну читачеві лексичну конструкцію як у словнику, так і в конкретних творах поета. Третій масив дає змогу простежити певні особливості слововживання в українських і російських поезіях Т. Г. Шевченка [ШЕВЧЕНКО-08, с. 8].

2008 року вийшло друге видання аналізованого словника. Його поява зумовлена тим, що після завершення роботи над першим виданням було опубліковано 3 томи поезій Т. Г. Шевченка, до яких увійшли раніше не видані твори письменника. Загальна структура словника не змінилася, лише

окремі його розділи автори доповнили новими іменниками й атрибутивними конструкціями до них. В алфавітний покажчик творів Т. Г. Шевченка ввели назви поезій, що не ввійшли до першого видання [ШЕВЧЕНКО-08, с. 10]. Завдяки лише деяким технічним виправленням, авторам вдалося зберегти індексацію основного обсягу творів поета, що, своєю чергою, суттєво прискорило підготовку другого видання.

Аналізований словник продемонстрував можливість і доцільність застосування комплексного підходу до лексикографічного опису конкретної частини поетичної спадщини Т. Шевченка – атрибутивних конструкцій [47, с. 344], із-поміж яких велику кількість становлять ІАП. У цьому аспекті словник – цінне джерело для подальших наукових досліджень мови поезії Т. Г. Шевченка, зокрема виявлення специфіки авторських ад'єктивних номінацій.

Атрибутивні номінації, зокрема й індивідуально-авторські, зафіксовано в довіднику “Художнє слово Бориса Грінченка: Словник іменників та їх атрибутів” К. Д. Глуховцевої, З. С. Сікорської, Т. П. Терновської, В. О. Шевцової (Луганськ, 1996 р.). Автори словника обґрунтовують вибір об'єкта лексикографічного опису нетрадиційністю атрибутивних конструкцій у художньому стилі Б. Грінченка. Матеріалом для укладання словника слугували художні твори, що ввійшли до двох видань вибраних творів письменника (1963 та 1990 років).

Словникова стаття складається з реєстрового слова – іменника як в однині, так і множині, поданої в дужках загальної кількості вжитих до нього атрибутів, перелік атрибутів, виражених прикметниками (найчастіше), дієприкметниками (рідше), змістовно навантаженими займенниками. Словник не містить означень, виражених іменниками. Перелік атрибутів до реєстрового слова подано в порядку спаду функційної активності, на що вказує зазначена при кожному атрибуті кількість слововживань. Спочатку наведено означення, ужиті найбільшу кількість раз, потім ті, що використано

один раз (біля них проставлено цифру (1). Словникова стаття має такий вигляд:

Будинок (16) – невеличкий 4, панський 3, великий 2, білий, величезні, височенний, городянський, дерев'яний, жовтий, замкнутий, кам'яний, непривітний, сірий, старий, старосвітські, чималий 1;

Вечір (10) – тихий 4, гарний, осінній 2, весняний, вчорашний, довгий, святий, теплий, хмарний, щирий 1;

Вітер (5) – рвачкий 2, буйний, мій, могутній, степовий 1 [ГРІНЧЕНКО-96, с. 36, 38, 39].

У довіднику зафіксовано також і поодинокі, індивідуально-авторські епітети, виражені прикметниками, напр.:

Бог (16) – правий 3, великий, милосердний, мій 2, вовчий, вседобрий [підкреслення наше. – О. Р.], всемогутній, всемогучий, дорогий, єдиний, милий, поганські, свій, святий, чужий, ясний 1;

Буття (1) – спокійно-тихе [підкреслення наше. – О. Р.];

Вкраїна (6) – квітчасто-люба, квітчасто-тишина [підкреслення наше. – О. Р.], наша, рідна, сама, широка 1 [ГРІНЧЕНКО-96, с. 36, 39].

Незважаючи на те, що в словникових статтях відсутні граматичні кваліфікації та ілюстративний матеріал до реєстрових слів, це не знижує наукової цінності праці, основна мета якої – лексикографічне представлення найбільш функційно-навантажених епітетів при окремих іменниках у художній творчості Б. Грінченка. У цьому аспекті матеріал аналізованого словника може бути корисним під час укладання зведеного словника індивідуально-авторських прикметників.

Визначним явищем у розвитку української лексикографії та індивідуально-авторської неографії став “Словник епітетів української мови” С. П. Бибик, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт (К., 1998 р.). У словнику вміщено й узуальні, й індивідуально-авторські атрибутивні номінації, що уможливорює зіставлення узагальнених характеристик понять, винесених як реєстрові слова, із індивідуально-авторськими епітетами. Матеріалом для

фіксації епітетів слугували не лише художня, а й публіцистична, наукова, науково-популярна мова, тобто ті джерела, де важливу змістову й емоційно-експресивну роль виконують оцінні означення [84, с. 2].

Словникова стаття складається з реєстрового слова – іменника в називному відмінку однини або множини. Заголовні слова розтлумачено лише в тих випадках, коли епітети подано до різних значень іменника, або якщо епітети стосуються слова лише в конкретному значенні, напр.:

МОВЧАННЯ. 1. Відсутність мови, розмови, виступу у пресі, настороженість.

Байдуже, велике, величне, вперте, глибоке...

Все, що було в хаті, мовчало глибокою мовчанкою (У. Самчук) [СЕУМ-98, с. 206].

2. Відсутність звуків, тиша.

Бездонне, безмежне, біле, важке...

Іноді буває мовчання таке важке, мамо, переповнене почуттям, таке невимовно тяжке (О. Кобилянська) [СЕУМ-98, с. 206].

Після реєстрового слова наведено алфавітний перелік епітетів у формі означень прикметникового та дієприкметникового походження, ужитих у значенні прикметників. Епітетні ряди складаються переважно з якісних прикметників, а також із відносних у значенні якісних. У кількісно й семантично розгалужених рядах епітетів використано систему семантичних груп, тобто об'єднань епітетів за конкретними семантичними ознаками: *Про розмір; Про форму; Про колір; Про психологічне сприйняття* тощо.

До словникової статті введено рубрику “Оригінальні епітети”, у якій подано алфавітний перелік індивідуально-авторських епітетів та відповідні ілюстрації з художніх текстів, напр.: “**Земля. Оригінальні епітети.** *Безсоромно-прекрасна, весело-зорна, владисто-висока., джерельно-струмна., зелеоброва., криваво-зливна., маєстатична., повногруда, похмура, п'янюча, рабована., рахманно-тиха, свіжовмивана, сонцелика., чорнотила., щедроогнелика...* В здоблену зірками неба шаль / запнулася

земля зеленоброва. (*В. Семенко.*) Земля! Земля! Плодюча, повногруда! (*О. Ольжич*) [СЕУМ-98, с. 146]. Проте з-поміж оригінальних епітетів не всі є власне новотворами, напр.: Була велична, маєстатична, свята земля – гордість Бога й натхнення людини... Сувора, як чоло Савофа, і радісна одночасно, як гарний спів (*У. Самчук*) [СЕУМ-98, с. 146]. Наведені означення виявляють свою оригінальність лише в контексті за рахунок порушення норм лексико-семантичного поєднання компонентів, тоді як структурно-граматичні ознаки цих одиниць нормативні.

У 2012 р. у відділі стилістики та культури мови Інституту української мови НАН України підготовлено “Новий словник епітетів української мови” (автори С. П. Бирик, С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко), який “репрезентує мовну картину світу українців, виражену ознаковими словами” [136, с. 144]. Словник значно розширено новими заголовними словами, зокрема: *абрикос, бандурист, батьківщина, брат, верба, гріх, дитина, жаль, тиєниця, родина, світ, спів, українець, явір* та ін. Усього вміщено 119 нових означуваних іменників-дистрибутивів (у попередній версії словника їх було 399). Новий словник доповнено за рахунок збільшення кількості зафіксованих означень до всіх заголовних слів. Якщо, наприклад, до іменника *батько* в Словнику 1998 року було наведено 333 епітети, то в Новому словнику – 372 [84, с. 1].

Серед означуваних іменників трапляються слова, знакові для українського народу, напр., *Україна, Дніпро, калина, Київ, рушник*. Означуваність цих лексем пов’язана з національно-культурним світоглядом, особливостями сприймання національного простору й вербалізацією його в мові. Ідея україноцентризму яскраво представлена в кількісних характеристиках заголовного слова *Україна*: у Новому словнику зафіксовано 311 епітетів-означень проти 72 в попередньому виданні [84, с. 2–3].

Безсумнівною заслугою авторів нового словника епітетів, на думку Л. В. Кравець, є виокремлення в словниковій статті індивідуально-авторських епітетів під рубрикою з однойменною назвою [136, с. 146].

Нова структура словникової статті визначає функційне навантаження епітетів. Окремо виділено епітети, ужиті в структурі порівняння (їх уміщено після значка ○), а також епітети в складі метафори (їх уміщено після значка ●) [84, с. 3].

Важливо також те, що в новому словнику епітетів збережено застосування функціонально-стильових ремарок, які відображають конотації прикметників і дієприкметників в українському мовно-національному просторі. Наприклад, позначками конотованості є, зокрема, ремарки *діал.*, *ірон.*, *ласк.*, *нар.-поет.*, *поет.*, *розм.*, *уроч.* та ін [136, с. 146].

В аспекті досліджуваної проблеми значне зацікавлення становить матеріал, представлений у словнику О. М. Рудь “Поетичне слововживання складних прикметників та дієприкметників” (Суми, 2001 р.), де зібрано й упорядковано понад 3600 епітетів, що мають форму складних прикметників та дієприкметників і є художнім означенням до найбільш уживаних іменникових назв у поетичній мові ХХ ст. Означувані іменники в словнику репрезентовані 942 одиницями. Матеріалом для фіксації епітетів слугувала українська поезія ХХ ст., зокрема й тексти, не відомі широкому читачеві у зв’язку з тим, що вони були донедавна вилучені з літературного процесу. Це поезія Е. Андіївської, М. Зерова, В. Стуса, В. Барки, Є. Маланюка тощо.

Словникова стаття складається із заголовного слова – іменника в називному відмінку однини, рідше множини (*друзі, кроки, ниви*). Заголовні слова розташовано за абеткою. В окремих випадках біля заголовного слова подано найбільш уживані семантично близькі спільнокореневі слова, наприклад: *блискавиця (блискавка), велетень (велет), серце (серденьтко)* та ін. У словнику зафіксовано також іменники-омоніми. Їх розміщено в різних словникових статтях під цифровими індексами (напр., *РІГ¹* і *РІГ²; ТОН¹* і *ТОН²*). Тлумачення заголовного слова подано в тих випадках, коли епітети стосуються різних його значень (див. *СОН, СОКІЛ*).

Після заголовного слова за абеткою наведено епітети, об’єднані семантично, що, на думку укладача, “дає змогу врахувати семантичні,

емоційно-експресивні та стилістичні відтінки епітетів і глибше зрозуміти значення іменника” [ПССПД-01, с. 4]. Кількість семантичних груп і наведених до них епітетів різна – від одного, наприклад, до слова **ВИНОРАД** подано епітет семантичної групи **Про форму (стогронний)**, до кількох десятків. Наприклад, до заголовного іменника **ДЕНЬ** наведено 54 епітети (*сонцеокий, гордопишний, тверезо-працьовитий**, *днедавній* тощо), об’єднані в 7 семантичних груп (**Про стан погоди; про колір неба, прозорість повітря; Про визначний день; Про оцінку денної роботи** тощо).

До кожної семантичної групи подано контекст, у якому зафіксований виділений епітет. У словникових статтях зазначено авторів цитованих матеріалів, проте відсутні вказівки на першоджерела.

Словникова стаття має такий вигляд:

ПРАЦЯ Про тривалість: цілоденна.

Лишилася сама, коханка безіменна, І дивиться на путь, де курява паде.
Одного вечора, як праця *цілоденна* Кінчиться геть, вона дитину приведе
(М. Бажан).

Про психологічне сприйняття: благородна.

...Хто досі на землі єдине право мав – Для інших умирать у праці
благородній – Той голову в ті дні погрозно підіймав... (М. Рильський)
[ПССПД-01, с. 166].

До словника вміщено велику кількість індивідуально-авторських епітетів, які вперше в лексикографічній практиці спеціально виділені позначкою *, наприклад:

ПЕРЕВИСАННЯ Про психологічне сприйняття: арко-дуже*.

Глибинним будучи і пружним, чужим і чуждим рідних бродів, я
володію *арко-дужним* перевисанням до народів (П. Тичина) [ПССПД-01,
с. 144].

РОМАН Про психологічне сприйняття: ліврейно-ліверний*.

На стапелі – «Велике щастя», *Ліврейно-ліверний* роман (М. Данько)
[ПССПД-01, с. 183].

ХИТРИСТЬ Про психологічне сприйняття: *примітивно-дідовська**.

І спитав його навздогад, З *примітивно-дідовською* хитрістю: – А пробачте, ви той... в однині Стоїте на оцій ... платформі? (Б. Олійник) [ПССПД-01, с. 230].

За нашими обрахунками, у словнику зафіксовано більше 400 індивідуально-авторських епітетів, що мають позначку *, проте ця кількість може коливатися, адже дуже часто в словникових статтях відсутня позначка, що символізує okazіональність епітетів. Наприклад, у словниковій статті **ВІК** не позначено індивідуально-авторську належність епітетів *високосвітний, мудро-буденний, ясно-тверезий*, у словниковій статті **ГУБИ** не позначено okazіональність епітетів *чернечо-чорно-чорні, гріхководні, іронічно-ніжні*. Натомість нерідкісні випадки, коли відповідна позначка наявна біля узуальних слів, наприклад, у словниковій статті **БІЛЬ** епітет *білокрилий** позначено як індивідуально-авторський, хоча його фіксує “Словник української мови” [СУМ-11, т. 1, с. 184] (за аналогією побудована словникова стаття **БОГ** *світловолосий**, *широкоплечий** тощо).

У деяких словникових статтях один і той самий епітет розглянуто то як узуальний, то як okazіональний. Наприклад, у словниковій статті **ДОБА** епітет *народолюбна* не має позначки *, отже, його потрактовано як узуальний, а в словниковій статі **РАЙ** епітет *народолюбний** розглянуто як індивідуально-авторський.

Відсутність чіткої диференціації узуальних та індивідуально-авторських складних прикметників та дієприкметників зумовлена тим, що okazіональні епітети не були спеціальним об’єктом лексикографічного опису в цій праці. Проте зібраний і проаналізований лексикографічний матеріал, що вміщує велику кількість авторських епітетів у творах ХХ ст., є цінним джерелом для створення словника індивідуально-авторських прикметників.

У додатку М до дисертації Т. А. Єщенко “Метафора в українській поезії 90-х років ХХ століття” уміщено “Алфавітний покажчик прикметникових метафор у поезії 90-их років ХХ ст.” (Донецьк, 2001 р.),

який становить значне зацікавлення в аспекті досліджуваної проблеми – лексикографуванні атрибутивних номінацій.

Словникові статті покажчика містять у своїй структурі розташовані за абеткою метафори й елемент паспортизації (покликання на джерело й сторінку фіксації метафори). Контекстне оточення в покажчику мінімальне – це просте словосполучення.

В аналізованій праці, окрім прикметникових (дієприкметникових) метафор, утворених на основі узуальних лексем, описано велику кількість індивідуально-авторських новотворів, напр.: безструсоміzkова пташина, отруєно-вишнева Україна, солодко-жорстоке ніщо, терново-сині сни, солодкочола безтяма, тоскнобілі дні [підкреслення наше. – О. Р.] тощо [Єщенко-01-а, с. 288, 298, 303, 305].

Показовим із погляду лексикографічного представлення прикметникових новотворів поетів ХХ ст. є “Словник епітетів поетичної мови 20–30-их рр. ХХ століття” Л. І. Шутової, уміщений у додатку А до дисертації. Словник фіксує понад 12695 епітетних лексем до понад 2000 заголовних слів, розташованих за абеткою. Як ключові лексеми представлено іменники в називному відмінку однини чи множини (якщо слова використовуються переважно в цій формі) – 83 %, а також дієслова у формі інфінітива – 17 %, напр.: ЗЕМЛЯ, РУКИ, БАЧИТИ. У деяких випадках наведено тлумачення слів (коли іменник або дієслово вжито в різних значеннях або коли розрізнявачем їхньої семантики є наголос) [270, с. 15].

У дужках після заголовного слова подано синонімічні відповідники, а також суфіксальні утворення: НІЧ (нічка), ВІТЕР (вітрець, вітрисько) тощо. Праворуч від заголовного слова наведено розташовані за абеткою епітети з указівкою на авторів відповідних контекстів. До епітетів авторка зараховує прикметники, дієприкметники, прислівники, іменники. У словнику зафіксовано також апозитивні епітети, наведені разом із першою літерою заголовного слова, напр.: БАТЬКО – б.-кукіль (М. Хвильовий); МІСЯЦЬ – м.-білоріг (М. Зеров), м.-срібноріг (М. Рильський) [270, с. 15]. У контексті епітет

разом з означуваним словом виділений жирним шрифтом. На зв'язок епітетів з іншими тропами в словнику вказують спеціальні маркери:

Е – епітет використано в його основній функції. Наприклад: ЗЕМЛЯ Е: Страждальна (Мал.), холодна (Сос.), чужа (Леп.);

Е у Гк – епітет у генітивній конструкції. Наприклад: НІЧ Е у ГК: “Релігіє ночей кипуча, / коли гримлять рослинні тучі” (Ант.);

Е у ПРФР – епітет у перифразі. Наприклад: СОН Е у ПРФР: “Важкі повіки / **Останній сон** (смерть – Л. Ш.) йому закрив?” (Сос.) [Шутова-03-а, с. 191, 292].

Зацікавлення в аспекті досліджуваної проблеми становить представлена в словнику значна кількість індивідуально-авторських епітетів, виражених прикметниками. Наприклад, до слова ЗЕМЛЯ наведено 89 епітетів, із-поміж яких натрапляємо на okazіональні одиниці, напр.: *непритомно-прекрасна, стодзвонна* (Баж.); із 124 епітетів, наведених до заголовного слова НІЧ (нічка), індивідуально-авторським є *нафарблено-п'яна* (Сос.); зі 112 епітетів до іменника ПІСНЯ – *блискучо-радісна* (Сос.), *земноносна, сонцебризна, щиро-прямовисна* (Тич.), *золотодзвонна* (Рильськ.), *ріжноцвітна* (Пач.), *срібноструйна* (Хв.); зі 113 епітетів до іменника РУКИ – *великоогненні* (Др.-Хм.), *пружисто-юні, рожевоперсті* (Рильськ.); із 107 епітетів, наведених до іменника СОН, – *золотобарвний* (Сос.), *турботно-хорий* (Рильськ.) та ін. [Шутова-03-а, с. 191, 113, 292].

Незважаючи на те, що в праці Л. І. Шутової зафіксовано значну кількість ІАП, вони спеціально не марковані. Простежимо це на прикладі okazіонального епітета *задушно-темний*:

СУТЕРЕН Е: Вогкий (Рильськ), задушно-темний (Мал.).

“Десть в **задушно-темних сутеренах** – / від тхора і хама лютий глум...” (Мал.) [Шутова-03-а, с. 320].

Хоча okazіональні епітети не були спеціальним об'єктом лексикографічного представлення в аналізованому словнику, зафіксований у ньому багатий і повний лексичний матеріал відкрив нові перспективи для

укладання словників індивідуально-авторських епітетів, зокрема й виражених прикметниками.

Атрибутивні номінації в складі метафори зафіксовано в покажчику наскрізних образів, уміщеному в монографії О. М. Тищенко “Метафора Євгена Маланюка (семантико-функціональний аспект)” (К., 2004 р.). Як зазначає укладач, “показчик – це репрезентація констант поетичного світосприйняття митця” [МАЛАНЮК-04, с. 119]. В основу систематизації фактичного матеріалу покладено функційний і тематичний принципи. Відповідно до першого принципу, за функцією стрижневого компонента наскрізного образу (метафоричне слово чи модифікатор), наскрізні образи поділено на базові й інтродуктивні. Згідно з тематичним принципом, наскрізні образи поділено на тематичні групи, напр., *кольороназви*, *хронотоми*, *зооморфізми* тощо. З урахуванням цього показчик містить два розділи: **НАСКРІЗНІ БАЗОВІ ОБРАЗИ** та **НАСКРІЗНІ ІНТРОДУКТИВНІ ОБРАЗИ** [Там само, с. 119].

Словникова стаття показчика складається з метафори, виділеного курсивом і жирним шрифтом в її складі наскрізного образу (базового чи інтродуктивного), а також зазначеного номеру сторінки опрацьованого першоджерела. Наскрізні образи розміщено за тематичними групами. У кожній тематичній групі наскрізні образи подано за їхніми ключовими словами за абеткою, напр., у першому розділі **НАСКРІЗНІ БАЗОВІ ОБРАЗИ** в групі *Зооморфізми* на літеру “В” подано такий образ: **вовчими** очима сяють зорі (186) [МАЛАНЮК-04, с. 123]. Місце деяких ключових образів визначено за початковою літерою не самого ключового слова, а тієї його частини, яка має визначальне смислове навантаження, напр.: у групі **Кольороназви** наскрізний базовий образ **прачорне** обличчя (112) [МАЛАНЮК-04, с. 120] подано на літеру “Ч”, оскільки в названій групі смисловим центром цієї метафори є сема “чорний”.

У показчику натрапляємо на чимало словникових статей, у яких компонентом метафори є ІАП, напр.: **золототілі** діви (32); земля – наречена

в молочнім цвіті **яблуново-рожевих** садів (135); **сонцеокий** день (131); яка покірлива вона земля, яка **привабливо-вагітна** (159); отак лежиш – **замріяно-безсила** (141), хорал **сонценосних** вітрів (86); **сонячно**-хмільний мед (165, 153), **сонячно**-ярий оркестр (46) [МАЛАНЮК-04, с. 120, 125, 127, 131, 133, 138].

Незважаючи на те, що в цій праці прикметники, зокрема й індивідуально-авторські, не стали об'єктом спеціального лексикографічного опису, а зазначені лише в складі метафори, їхня фіксація надала цінний матеріал для дослідження ад'єктивних номінацій у творчості Є. Маланюка.

Фундаментальним виданням, присвяченим лексикографічному описові атрибутивних номінацій у російській мові, став “Словарь эпитетов русского литературного языка” К. С. Горбачевича і Є. П. Хабло (Л., 1979 р.). Як зауважують укладачі, словник є новим типом лексикографічного видання, якщо не брати до уваги виданого раніше довідника “Эпитеты литературной русской речи” О. Зеленецького (1913 р.), а також “Краткого словаря эпитетов русского языка” М. В. Ведернікова (1975 р.) – навчального посібника, який містить 730 іменників і наведених до них 13270 епітетів [СЕРЛМ-79, с. 5].

Основними джерелами словника були художні й публіцистичні твори російської літератури – від Пушкіна до наших днів. Загалом у словнику процитовано близько шестисот письменників XIX–XX ст.

У передмові до словника укладачі наводять погляди різних мовознавців щодо тлумачення терміна *epiteta* і наголошують на тому, що епітети разом із синонімами й фразеологізмами можна віднести до золотого фонду національної мови [СЕРЛМ-79, с. 3].

В аналізованій праці зафіксовано три типи епітетів: загальномовні, народно-поетичні, рідкісні (індивідуально-авторські). Найчисленнішу групу становлять загальномовні епітети, ужиті як у прямому, так і в переносному значенні. Найбільша кількість таких означень (декілька сотень) наведена до іменників “обличчя”, “погляд”, “посмішка”, “життя” [СЕРЛМ-79, с. 6].

Словникова стаття складається із заголовного слова – іменника в називному відмінку однини та множини (якщо заголовне слово має тільки форму множини, особливо це стосується парних іменників, напр.: **Брови, Губи, Плечі**). Заголовні слова дібрано на основі двох основних принципів: а) уживаність слова; б) різноманітність епітетів до певного слова. Дотримуватися принципів побудови списку заголовних слів сприяли тлумачні й частотні словники російської мови [СЕРЛМ-79, с. 8].

Після заголовного слова за абеткою наведено переліки загальномовних і народнопоетичних епітетів. У словнику зібрані епітети-прикметники, з-поміж яких переважають якісні; із відносних прикметників представлені ті, які мають якісне значення. У словникових статтях наведено також наголоси й фонетичні варіанти прикметників, які за потреби мають стилістичну позначку, напр.: **Весна** ... хмельная (хмѣльная, устар.) [СЕРЛМ-79, с. 9].

Для зручності користування словником загальномовні й народнопоетичні епітети розміщені за семантичними рубриками, напр.: *О величине, размере; О форме, внешнем виде; О цвете* тощо. Наприклад, епітети до слова **Берег** мають таку рубрикацію: *О внешнем виде, цвете, наличии или отсутствии растительного покрова и т. п.; об отдаленности берега* (близкий, голый, желтый, пышный, туманный, уединенный, цветущий и т. д.); *О впечатлении, психологическом восприятии* (безмолвный, грустный, молчаливый, печальный, сонный, тихий, угрюмый и т. п.) [СЕРЛМ-79, с. 24–25]. Проте семантичні рубрики представлено не в усіх словникових статтях. У тих випадках, коли перелік епітетів невеликий або коли епітети семантично різноманітні, поділ на групи не відбувається.

Після переліку загальномовних і народнопоетичних епітетів у багатьох словникових статтях наведено рідкісні (індивідуально-авторські) епітети, позначені *, напр.: **БЕРЕЗА**. * *Редкие эпитеты*. Беззащитная, зеленокошая, зябкая, кипучая. *Зеленокошая, В юбчонке белой Стоит береза над прудом*. Есенин, *Мой путь* [СЕРЛМ-79, с. 26]; **БЕСЕДА**. * *Редкие эпитеты*. Рискованно-смелая, сладкая, яростная. *Но ничто не меняется в мире / от*

рискованно-смелых бесед, / лишь становится жарче и шире изнурительный солнечный свет. Васильева, Аппиева дорога [СЕРЛМ-79, с. 27]. Із-поміж наведених рідкісних епітетів не всі є новотворами, значна частина таких прикметникових означень виявляє свій okazіональний характер завдяки тому, що в їхній основі лежать неочікувані, часто неповторювані смислові асоціації або ж алогічність поєднання слів, що, своєю чергою, створює психологічний ефект, привертає увагу читача, підсилює виразність образу. Натомість у групі загальномовних епітетів часто натрапляємо на індивідуально-авторські прикметники, напр.: *слащаво-ядовитый, голокаменный, светлоснежный* [СЕРЛМ-79, с. 93, 95].

Аналізована праця – цінне надбанням російського словництва, оскільки в ній чітко розроблено принципи укладання словникових статей, у яких зафіксовано велику кількість епітетів й означуваних іменників. Це, своєю чергою, продемонструвало нові перспективи лексикографічного опису епітетів, зокрема й індивідуально-авторських.

Отже, незважаючи на те, що індивідуально-авторська неографія ХХ–ХХІ ст. представлена працями, у яких об'єктом лексикографічного опису стали атрибутивні номінації, у зазначених словниках авторські прикметникові новотвори не були об'єктом спеціального опису, тому важливою стала поява словника, у якому зафіксовано ІАП в українській поезії аналізованого хронологічного зрізу.

3.2 Аналіз лексикографічних параметрів опису прикметникових інновацій у словниках мови письменників

Методологія лексикографічного опису слів стала об'єктом вивчення в працях українських і закордонних дослідників (Г. М. Вокальчук [38; 42; 45; 47; 49], О. А. Стишова [229; 232], Л. П. Попової [185], В. В. Морковкіна [163], Н. З. Котелової [128], Ю. Н. Караулова [99], С. В. Гринев-Гриневича [69], В. В. Дубічинського [78] та ін). Основне поняття теоретичної

й практичної лексикографії – “лексикографічний параметр” мовознавці тлумачать як:

1) деякий квант інформації про мовну структуру, який в екстремальному випадку може становити для користувача самостійний інтерес, але, зазвичай, виступає в поєднанні з іншими квантами (параметрами) й специфічно виражений у словниках; інакше кажучи – це особливе словникове представлення структурних ознак мови [99, с. 52, 111];

2) спосіб лексикографічної інтерпретації того чи того структурного елемента або функційного явища мови та їхніх екстралінгвальних відповідностей [78, с. 54–55];

3) композиційні характеристики й набір елементів словникової інформації [69, с. 20];

4) лінгвістичні характеристики словникової одиниці (тлумачення слова, наведення його синонімів та антонімів, граматичні та стилістичні характеристики, ілюстрації його вживання в мові, фразеологічні одиниці з цим словом та ін. [238, с. 611].

Незважаючи на подібність підходів до визначення поняття “лексикографічний параметр” у сучасній лінгвістиці, практична реалізація параметричного аналізу лексики далеко неоднорідна. Неоднаковим є як набір лексикографічних параметрів у різних словниках, так і способи їхньої систематизації (так званий “закон свободи параметрів” [99, с. 66]). У різних типах словників конфігурація лексикографічних параметрів може змінюватися, оскільки “теоретичне дослідження лексикографічних праць полягає у визначенні відповідності семантичних властивостей мовної одиниці, які їй іманентно властиві, семантичним параметрам, застосовуваним для її опису в словнику” [185, с. 9].

Найповнішою й логічно несуперечливою, на наш погляд, є класифікація лексикографічних параметрів Ю. М. Караулова, яку й було взято за основу для параметричного аналізу ІАП у різноманітних словниках та покажчиках. До аналізу залучено також запропоновані Г. М. Вокальчук

лексикографічні параметри опису АЛН у дисертаціях. Ураховуючи те, що лексикографічний параметр може бути по-різному представленим у словниках залежно від цілей і специфіки мовної структури, яку він відображає (у нашому випадку – це опис прикметників), виокремлено основні лексикографічні параметри, за якими описано ад’єктивні АЛН у проаналізованих у попередньому підрозділі словниках і покажчиках. До поданого нижче аналізу залучено ті лексикографічні джерела, у яких так чи так зафіксовано ІАП (результати проведеного дослідження подано в табл. 3. 1 Додатка 3).

До аналізу не залучено такі лексикографічні параметри, як морфемна структура та спосіб творення АЛН, оскільки в наведених нижче працях їх не засвідчено.

У Додатку 3 (табл. 3. 1) подано також інформацію про кількість ІАП в аналізованих словниках і покажчиках (окрім тих праць, де авторські ад’єктиви не були об’єктом спеціального лексикографічного опису), джерела матеріалу (поезія, проза, драматургія тощо) й хронологічний зріз, до якого належить досліджуваний матеріал.

Згідно з перерахованими лексикографічними параметрами опису АЛН було проаналізовано такі словники (скорочена назва праці в поданому нижче списку відповідає його номеру в табл. 3. 1):

1. СЕУМ-98	6. Єщенко-01-а
2. ШЕВЧЕНКО-82	7. ШЕВЧЕНКО-08
3. СІАП-2016	8. ПССП-01
4. ГРІНЧЕНКО-96	9. МАЛАНЮК-04
5. СЕРЛМ-79	10.Шутова-03-а

У таблиці використано такі умовні позначення:

- 1) * – у словниках / покажчиках, окрім АЛН, описані й узуальні лексичні одиниці;
- 2) ч – часткова паспортизація лексикографованої одиниці (напр., відсутнє значення сторінки джерела, у якому зафіксовано АЛН);

- 3) **м** – мінімальне контекстне оточення лексикографованої одиниці (зазвичай, словосполучення);
- 4) **~** – указівка на приблизну кількість лексикографованого матеріалу;
- 5) **>** – указівка на більшу кількість зазначеного лексикографованого матеріалу;
- 6) **<** – указівка на меншу кількість зазначеного лексикографованого матеріалу.

За даними таблиці робимо висновок, що з-поміж проаналізованих лексикографічних джерел у кількісному плані найрепрезентативнішим є словник Г. М. Вокальчук, О. Г. Радько (описано понад 5100 прикметникових АЛН). Менша кількість ІАП зафіксована в працях О. М. Рудь – понад 3600 інновацій, Т. А. Єщенко – близько 600 новотворів. У деяких лексикографічних джерелах кількість ІАП вдалося встановити частково, або не вдалося встановити зовсім, оскільки в цих працях зазначені номінації не становили об'єкта спеціального лексикографічного опису, а зафіксовані лише в складі епітетів та метафор поряд з узуальними лексемами. У словникових статтях окремих лексикографічних джерел часто відсутня позначка, що символізує okazionalnıst' епітетів. Натомість часто відповідна позначка (або помітка “індивідуально-авторські епітети”, “оригінальні епітети”) наявна біля узуальних слів (див., зокрема, словники: СЕУМ-98, ПССПД-01, СЕРЛМ-79). Суттєва відмінність в кількісному складі описуваних інновацій зумовлена також тим, що об'єктами лексикографічного опису стали лексичні одиниці різних хронологічних зрізів.

У процесі аналізу лексикографічних джерел виявилось, що більшість словників і покажчиків фіксує прикметникові АЛН у мові поезії. Звернення до поетичних творів, на думку О. О. Жижоми, є закономірним, оскільки саме поетична мова, як ніяка інша, вільна від різного роду штампів і канонів, а все ненормативне, врешті-решт, підкоряється авторському задумові [90, с. 18]. Окрім того, індивідуально-авторські епітети, які стали об'єктом опису в

багатьох аналізованих працях, найчастіше є тропами саме поетичного мовлення й “вносять у загальну картину епітетних словосполучень як колективне, усталене, типове, так і оригінальне, індивідуальне сприйняття світу” [СЕУМ-98, с. 5]. Враховуючи специфічність умов комунікації в поетичному мовленні, Н. В. Підмогильна висловлює припущення, що якесь несподіване, сміливе, гіпотетично можливе ад’єктивне словосполучення з’явиться передусім у поезії, а не в прозі, або не з’явиться взагалі [173, с. 12].

Значно меншу увагу дослідники звертають на ІАП, зафіксовані в мові художньої прози й драматургії, що, на думку Г. М. Вокальчук, засвідчує наявність певної лексикографічної “ніші” в українському словництві [47, с. 368], оскільки чимало сучасних українських прозаїків і драматургів (О. Ірванець, Н. Неждана, Ю. Андрухович та ін.) виробили чудову традицію зображення художнього за допомогою okazіонального, й залишаються вірними цій традиції.

Автори проаналізованих лексикографічних джерел (СЕУМ-98, СЕРЛМ-79) фіксували іменниково-прикметникову сполучуваність не лише в художній, а й у публіцистичній, науковій, науково-популярній мові, тобто в тих джерелах, де важливу змістову й емоційно-експресивну роль виконують оцінні означення. Таких спроб фіксації прикметникових АЛН у нехудожній мові дуже мало, незважаючи на те, що останнім часом (2000-і рр.), у період інтенсивного розвитку науково-технічної, культурної, суспільно-політичної сфер українського суспільства, мова новітніх мас-медіа, науки та техніки продукує цінний матеріал для оновлення словникового складу української мови. Крім того, корпус прикметникових новотворів у мові мас-медіа ХХ ст. численний і, за підрахунками О. А. Стишова, налічує понад 1000 одиниць, що становить понад 20 % від усіх інновацій [232, с. 177]. Тому цей напрям роботи перспективний для реалізації подальших лексикографічних досліджень.

Загальновідомо, що без означальних слів-епітетів не обходиться й розмовно-побутовий стиль. Проте, лише СЕУМ-98 фіксує прикметникові

новотвори, що функціують у розмовній мові. Розглядаючи стилістичне використання епітетів, С. Я. Єрмоленко слушно зауважує, що без епітетів наша мова взагалі була б неточною, недолугою, в ній не відчувалося б суб'єктивної індивідуальної оцінки, живого сприйняття дійсності [СЕУМ-98, с. 4].

Здебільшого словники / словопоказчики аналізують прикметникові новотвори письменників, чия творча діяльність припадає на ХХ ст. [ГРІНЧЕНКО-96, Єщенко-01-а, МАЛАНЮК-04, Шутова-03-а, ПССПД-01, ШЕВЧЕНКО-93, СІАП-2016], кінець якого, за влучним висловом О. А. Земської, “навіть називають віком okazіоналізмів” [92, с. 128]. Закономірно, що епоха демократизації всіх галузей суспільного життя, істотного послаблення цензури, моди на виражальні стереотипи видозмінює загалом і мовні смаки доби, що виходять за межі стандарту, й активізують okazіональне словотворення [114, с. 8].

Показово, що серед проаналізованих праць об'єктом лексикографічного опису стали авторські новотвори багатьох авторів. Порівняно менша кількість словників і показчиків фіксує ІАП одного автора – це, зазвичай, видатні постаті в українській літературі, напр. Т. Шевченко [ШЕВЧЕНКО-82, ШЕВЧЕНКО-93], Є. Маланюк [МАЛАНЮК-04], Б. Грінченко [ГРІНЧЕНКО-96], які є справжніми майстрами створення оригінальних (okazіональних) атрибутивних конструкцій із різноаспектними семантичними характеристиками.

У процесі аналізу лексикографічних параметрів опису прикметникових АЛН виявлено такі закономірності:

1. Більшість лексикографічних джерел укладена за алфавітним принципом систематизації фактичного матеріалу, значно менша – за тематичним та функційним (детальніше див. Додаток 3, табл. 3. 1). Відповідно перспективним напрямом в українській індивідуально-авторській неографії є створення тематичних словників okazіональних прикметників.

2. Орфографічний параметр представлено в СІАП-2016, а також у ШЕВЧЕНКО-08, де автори зберегли орфографічну систему, яку використовував Т. Г. Шевченко. Завдяки цій системі у випадку недетермінованості якогось написання (напр., НЕ з прикметником) відзначено факультативність норми за допомогою дужок, напр.:

157. **(НЕ)МАЛИЙ, НЕМАЛА, НЕ МАЛІ** – Дніпро [139], жертва [110], літа [191], рік [101]... [ШЕВЧЕНКО-08, с. 10].

3. В ієрархічній моделі параметричної системи вітчизняних словників *наголос* – обов'язковий елемент структури словникової статті, здатний впливати на якість, наукову цінність лексикографічної продукції та виконувати релевантні функції [66, с. 9]. Серед проаналізованих праць акцентуаційний параметр репрезентовано в СІАП-2016, СЕРЛМ-79 та частково в Шутова-03-а.

4. Щодо граматичної кваліфікації ІАП, то варто зауважити, що в аналізованих працях вона представлена по-різному:

1) у всіх джерелах, окрім СІАП-2016, прикметникові новотвори подано в алфавітних реєстрах без зазначення їхньої частиномовної належності;

2) багато словників / покажчиків не всі ІАП фіксують у традиційно виділюваній для них початковій формі чоловічого роду однини, напр.: *клиноподібна голова, громо-глагольна гроза, легкохмарне небо, густо-карі очі, сонно-теплі очі* [СЕУМ-98, с. 81, 94, 219, 241, 242]; *дзвінко-струнка душа, вогненногрізні копита, багряно-безкрає полотно* [ПССПД-01, с. 59, 88, 160]; *яблунево-рожеві сади, привабливо-вагітна земля* [МАЛАНЮК-04, с. 125, 159] та ін. У наведених прикладах ужито ту форму прикметника, яка відповідає означуваному іменнику;

3) короткі та нестягнені форми прикметників наведено в усіх працях, окрім Єщенко-01-а, МАЛАНЮК-04; ступені порівняння ад'єктивів репрезентовані лише в СІАП-2016.

5. Тлумачення значення ІАП подано частково в СІАП-2016 як коментарі щодо розкриття значення новотвору, напр.:

Вергáрний, прикм., <від прізвищ. письм. *Е. Вергарна (Верхарна)*>, *Блиснула пляма дзеркально / в хвилях вергарної бучі...* (МС5:123 # 1918).

Натомість у більшості лексикографічних джерел [СЕУМ-98, Шутова-03-а, ПССПД-01, СЕРЛМ-79] розтлумачено значення лише заголовних слів (у випадках, коли різні епітети означають іменник у його різних значеннях, або якщо епітети стосуються слова лише в певному конкретному значенні).

6. Лексикографічний параметр “стилістична диференціація” застосований у ПССПД-01, СЕУМ-98 та СЕРЛМ-79. У названих працях стилістичні позначки вказують не на стилістичне забарвлення прикметника як окремого слова загалом, а лише на стилістичні особливості його як епітета до конкретного іменника. Тому одне й те ж саме прикметникове означення в різних словникових статтях може мати неоднакову стилістичну кваліфікацію.

7. Оказіоналізм виникає в контексті, формується за допомогою нього й водночас нерідко є текстотвірною одиницею. Контекст як основний чинник реалізації значення новотвору наведено в усіх проаналізованих лексикографічних джерелах, проте його типи різняться, залежно від мети й завдань, які ставили перед собою дослідники. Наприклад, розгорнутий контекст наявний у Шутова-03-а, СІАП-2016. В інших лексикографічних джерелах наведено мінімальний контекст, зазвичай, у формі простого словосполучення. Наприклад, у ШЕВЧЕНКО-82 біля кожного епітета подано вказівку на місце його функціонування в текстах Шевченкових поезій – том видання, сторінка й рядок, що, на думку автора, замінює наведення ілюстративних прикладів, оскільки такі контекстні зразки легко відшукати в поезіях письменника за покликаннями. Тому дослідник обмежується лише мінімальним контекстним оточенням епітетів, як-от: *давнє-колишній сон* II 348.9, *тисячоглавий собор* I 269.244 [ШЕВЧЕНКО-82, с. 38] (докладніше див. у підрозділі 3.1).

У складі простого словосполучення зафіксовано прикметникові означення в Єщенко-01-а, напр.: закривавлено-чорний дощ, обдерто-зухвалий світ [Єщенко-01-а, с. 292, 297]; у ГРІНЧЕНКО-96: неосвітська біль, небесночистая блакить [ГРІНЧЕНКО-96, с. 35, 36].

Показово, що серед проаналізованих лексикографічних джерел відсутні словники / покажчики, які фіксують прикметники лише в складі алфавітних реєстрів. Проте, за результатами дослідження робимо висновок, що принцип уніфікації в доборі ілюстративного матеріалу до АЛН в тому самому джерелі часто порушено: в одному випадку новотвір зафіксовано в мікроконтекстному оточенні, тоді як в іншому (аналогічному випадку) він має розгорнутий контекст. Дослідники обґрунтовують такий спосіб репрезентації номінацій по-різному. На думку авторів СЕРЛМ-79, цитати повинні супроводжувати лише всі рідкісні (індивідуально-авторські) епітети. Натомість не потребують підтвердження ілюстративним матеріалом загальномовні епітети з прозорою семантикою. Укладачі СЕУМ-98 в ілюстраціях віддають перевагу лише тим прикладам, де наявні два і більше епітетів, а також тим, які відбивають типове для сучасної української літературної мови слововживання. Епітети термінологічного характеру та означення розмовно-побутового стилю автори наводять без ілюстративного матеріалу.

У джерелі “Поетичне слово Кобзаря: Словнику лексичних компонентів атрибутивних конструкцій” І. І. Меншиков та Н. В. Підмогильна після кожного словникового масиву подають ілюстративний матеріал, у якому представлено найбільш функційно навантажені лексичні одиниці відповідних частин мови. До кожної семантичної групи подає контекст, у якому зафіксований виділений епітет, і авторка словника “Поетичне слововживання складних прикметників та дієприкметників” О. М. Рудь.

Незважаючи на те, що окремі проаналізовані лексикографічні джерела містять потрібну інформацію щодо специфіки представлення неологічної

лексики в контекстному оточенні, проблема використання ілюстративного матеріалу потребує детальнішого й ґрунтовнішого вивчення.

8. Порівняльний аспект лексикографічного опису послідовно застосований у СІАП-2016, а також у Шутова-03-а, у якому до заголовного слова наведено перелік епітетів (узуальних та okazіональних), засвідчених у поезії різних авторів 20–30-их років ХХ ст. У решті проаналізованих лексикографічних джерел ІАП за цим параметром не описано. У зв'язку з цим гостро постає проблема детальнішого та різноаспектного опрацювання творчих доробків українських письменників.

9. Лексикографічне покликання подано лише в СІАП-2016 на такі лексикографічні джерела, як: КСАН-04, ПССПД-01, СЕУМ-98 тощо.

10. У поодиноких словниках застосовано лексикографічний параметр “фіксація дати появи новотвору (точної або приблизної)” – це праця Г. М. Вокальчук, О. Г. Радько, частково – К. С. Горбачевича та Є. П. Хабло, у словникових статтях останньої датовано здебільшого лише епістолярний ілюстративний матеріал.

11. У більшості аналізованих словників / покажчиків лексикографічний параметр “паспортизація новотворів – інформація про опрацьовані в процесі укладання реєстру АЛН джерела” представлений досить поверхово. Деталізована паспортизація здійснена в СІАП-2016, а також в ШЕВЧЕНКО-82. Часткова інформація про джерело, у якому зафіксовано АЛН, подана, напр., у СЕРЛМ-79 та Шутова-03-а, де вказано лише назву твору, однак не зазначено, з якого саме видання взято ілюстративний матеріал і відсутнє зазначення сторінки джерела. Елемент паспортизації (покликання на джерело й сторінку фіксації метафори) містить покажчик Т. А. Єщенко. Лексикографічний параметр “паспортизація новотворів” зовсім не представлений у словниках СЕУМ-98, ШЕВЧЕНКО-93, ПССПД-01, оскільки дослідники не мали цього на меті.

За даними проведеного дослідження робимо висновок, що ІАП описувано в проаналізованих словниках / покажчиках в основному за такими

лексикографічними параметрами: алфавітний принцип систематизації фактичного матеріалу (рідше – тематичний); фіксація прикметників багатьох авторів; хронологічний зріз – переважно ХХ ст.; подання ілюстративного матеріалу до новотворів (мікро- й макроконтексту), нерідко – лише до найбільш функційно навантажених лексичних одиниць; паспортизація ад’єктивних новотворів – переважно часткова або відсутня взагалі.

У процесі роботи над укладанням реєстру словника ІАП варто ширше представити передусім такі лексикографічні параметри: наголос, характеристику конкретних граматичних форм прикметника (рід та родові закінчення, короткі форми, ступені порівняння); тлумачення значення новотворів; порівняльні / зіставні аспекти (для “унаочнення” стилістичних, словотвірних, семантичних особливостей реєстрового слова); хронологічну фіксацію; паспортизацію тощо.

Отже, досягнення слов’янської індивідуально-авторської неографії засвідчують актуальність створення спеціальних словників АЛН, присвячених науковому описові неологічної лексики окремих частин мови, зокрема прикметників як специфічних репрезентантів національної мовно-поетичної картини світу.

3.3 Теоретичні засади укладання “Словника індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч”

Теоретичним і практичним аспектам опису власне ад’єктивних інновацій поряд із неолексемами інших частиномовних класів у словотворчості українських поетів присвячено праці Ж. В. Колоїз, Г. М. Вокальчук, Н. А. Адах, О. О. Жижоми, А. А. Калетнік, Н. В. Гаврилюк, В. В. Максимчука, О. В. Семенюк (Кирилюк), О. Б. Ліпкевич (Тимочко) та ін. В аспекті досліджуваної проблеми заслуговує уваги монографія “Словотворчість сучасних поетів Рівненщини” В. В. Максимчука [СЛН], у якій проаналізовано семантичну, лексико-граматичну структуру авторських

лексичних новотворів поетів Рівненщини середини ХХ – початку ХХІ сторіч. Автор уперше в українському (і слов'янському загалом) мовознавстві уклав словник новотворів поетів одного територіального угруповання (описано понад 5200 одиниць, серед яких прикметникових АЛН – понад 1300 одиниць).

Утім, попри значні здобутки вітчизняного словництва в царині опису прикметникових найменувань (у тім числі й авторських), в українській лексикографії досі відсутнє спеціальне джерело, у якому з урахуванням теоретичних надбань сучасної лексикографії представлено значний за обсягом корпус специфічного лексичного матеріалу – індивідуально-авторських прикметникових номінацій, засвідчених в сучасній українській поезії. Відтак пропонований “Словник індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч” – перша спроба системного лексикографічного опису прикметникових неолексем. Актуальність створення такого словника зумовлена потребою всебічного вивчення вагомого щодо кількості й значеннєво розмаїтого корпусу авторських найменувань статичних ознак денотатів у поетичному дискурсі минулого сторіччя.

3.3.1 Загальна характеристика словника

“Словник...” укладений з урахуванням основних теоретичних засад сучасної вітчизняної індивідуально-авторської неографії, викладених у працях Ж. В. Колоїз [ТССО-03], Г. М. Вокальчук [КСАН-04, с. 44–68; СМС-06, с. 141–175], Н. А. Адах [БАРКА-07, с. 42–52], Н. А. Гаврилюк [КНС-09, с. 32–60], О. Б. Тимочко [ДИСИД-10, с. 158–181], В. В. Максимчука [РІВНЕ-08, с. 57–64], О. В. Кирилюк [ТИЧИНА-11, с. 175–180] (фрагмент словника див. у Додатку К).

До типології сучасних словників “Словник...” належить як різновид словників мови письменника.

За **призначенням** “Словник...” – довідкове лексикографічне джерело, присвячене описові специфічного лексичного матеріалу в українському поетичному дискурсі ХХ–ХХІ ст., – авторських прикметникових новотворів.

За **повнотою опису матеріалу** “Словник...” – вибіркове джерело, у якому описано АЛН одного лексико-граматичного класу – прикметників. Реєстр “Словника...” охоплює понад 5100 ад’єктивних лексичних одиниць, створених із використанням українських та іншомовних дериваційних засобів. На повноту представлення всього масиву прикметникових АЛН у поезії ХХ–ХХІ сторіч “Словник...” не претендує.

За **кількістю авторів**, чия неологічна лексика обрана об’єктом дослідження, “Словник...” є зведеним: у ньому описано лексичні інновації понад 250 українських поетів ХХ–ХХІ ст.

Мета “Словника...” – абеткова фіксація індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ ст. із їхньою граматичною кваліфікацією та хронологічною характеристикою (частково). Тлумачення семантики АЛН у “Словнику...” не передбачено.

За **складом** “Словник...” є власне лексичним (різноманітні сполучення слів не становили об’єкта лексикографічного опису).

Об’єктом “Словника...” є авторський новотвір (а саме ІАП), який у сучасній неології витлумачується як різновид okazіонального лексичного утворення, що виник у процесі індивідуального творчого акту внаслідок свідомого порушення автором мовної норми для естетизованої вербалізації особливостей світобачення й світосприйняття креативної мовної особистості. АЛН уперше зафіксовані в поетичних текстах і не засвідчені в словниках національної мови відповідного періоду. За сприятливих об’єктивних умов (інтра- й екстралінгвального характеру) АЛН може стати узуальним [45, с. 4; 1, с. 24; 156, с. 28; 214, с. 29–52].

Беручи до уваги наведене тлумачення поняття “авторський лексичний новотвір”, до “Словника...” внесено ІАП таких лексико-граматичних розрядів:

- 1) якісні: *прачорний* (Драч2:90 # 1981), *вседорогий* (Стус3:184 # 1973–1979), *пахливий* (ПТ5:25 # 1937), *сухастий* (АМ5:241);
- 2) відносні: *безпросторовий* (МС1:257 # 1921), *магійний* (Севернюк3:127 # 17.12.2007), *довкружний* (ВБар7:152 # 1966);
- 3) присвійні: *солов'євий* (НЛів:88), *дитинчиний* (ІМалк:32 # 90-і);
- 4) присвійно-відносні: *качкарьський* (ЮК:137 # 1943–1947), *прадятловий* (БНеч:235 # 1962).

До реєстру “Словника...” введено різні за структурою прикметники:

- 1) прості: *безбратний* (Світл1:58 # ~70-і), *дослізний* (МС1:77 # 1916), *забвенний* (СЧ:232), *неумовкний* (МЗ1:241 # 1931–1935), *проваллястий* (ІМалк2:47), *пренеоссяжний* (Мойс1:21 # ~2008), *атлантний* (Пашук1:18);
- 2) складні (композиції): *веселокрилий* (МР:220 # 1925), *яскраво-золотий* (ДХ:227 # 1929–1930), *самолестивий* (Світл1:382 # 1974–1975), *гіркаво-терпкий* (Бабій4:42), *душепродажний* (ОБ:77);
- 3) юстапозити: *срібен-зелен* (ВБар1:89 # 1946), *многовартий* (МитІ2:265 # 28–29.01.1946), *дивен-ясновроден* (Драч1:192 # 1972), *босий-простоволосий* (НГ:159), *перший-останній* (ІП8:135 # 22.02.2003). Уведені до “Словника...” юстапозити віднесено до індивідуально-авторських номінацій на підставі врахування таких їхніх ознак, як: ненормативність, функційна одноразовість, номінативна факультативність, індивідуальна належність (свідчення цього – відсутність аналогічних номінацій у поетичному лексиконі інших авторів), словотвірна похідність [146, с. 11; 47, с. 52];
- 4) багатокomпонентні номінації (3 і більше коренів): *блакитно-зеленяво-юний* (АКаз:134 # 06.03.1925), *сміхо-боже-вільно-рухливий* (А. Чужий: СЕМ-1:27), *біло-кругло-спіритичний* (Ю. Бедрік: Іменник-90:29), *нетутешньо-крилато-гіркий* (ОП2:68 # ~2009).

До реєстру “Словника...” внесено також субстантивовані ІАП, яким характерна зазвичай семантична (й структурна) новизна. Поява субстантивованих утворень зумовлена переважно характеризувальними завданнями, прагненням автора виокремити з ряду ознак якусь типову,

визначальну [273, с. 93], напр.: **Архіконкрéтне**, прикм., субст., ...*бо поезія – це вічний сад, / В якому архіконкретне і неймовірне затято у барвах міниться.* (Драч1:265 # 1974).

У “Словнику...” зафіксовано й авторські модифікації узуальних лексем, зокрема такі їхні основні різновиди:

1. Фонетичні модифікації: *шестокрилий* (ГрДон:25) – пор. з узуальним *шестикрилий* [СУМ-11, т. 11, с. 447]; *грімкотливий* (ПТ7:64) – пор. з узуальним *гримкотливий* [ВТССУМ-05, с. 261]; *диточий* (Стус2:56 # 1972–1980) – пор. з узуальним *дитячий* [СУМ-11, т. 2, с. 288].

2. Дериваційні (словотвірні) варіанти – спільнокореневі похідні, утворені за допомогою аломорфів [30, с. 8]. Невід’ємним параметром дериваційної варіантності є спільна лексична й словотвірна семантика її компонентів на одному синхронному зрізі [143, с. 47], напр.: *сивовий* (МВінгр5:149) – пор. з узуальним *сивий* [СУМ-11, т. 9, с. 153]; *безжурий* (ДХ:210 # 1935) – пор. з узуальним *безжурний* [СУМ-11, т. 1, с. 128].

3. Дериваційні (словотвірні) синоніми – всі спільнокореневі похідні, які мають тотожні або близькі лексичні та словотвірні значення [30, с. 7]: *великолюдний* (ВБар1:47 # 1944) – пор. з узуальним *багатолюдний* [СУМ-11, т. 1, с. 81], *велелюдний* [СУМ-11, т. 1, с. 317]; *голеноголовий* (МС5:75 # 26.05.1918) – пор. з узуальним *бритоголовий* [СУМ-11, т. 1, с. 237].

4. Дериваційні (словотвірні) дублети – деривати, що походять від різних мотивувальних основ, але мають однакові словотвірні засоби [18, с. 66]: *хилиткий* (ЮК:170 # 1943–1947) – пор. з узуальним *хиткий* [СУМ-11, т. 11, с. 64]; *потаєнний* (ВСв2:231) – пор. з узуальним *потаємний* [СУМ-11, т. 6, с. 393]; *невкірний* (ДПавл4:191) – пор. з узуальним *непокірний* [СУМ-11, т. 5, с. 360].

Наведені вище номінації, хоч і мають мінімальний ступінь новизни, проте відрізняються від узуальних відповідників відтінками в лексичній та словотвірній семантиці. Створені переважно з версифікаційною метою,

індивідуально-авторські варіанти й дублети узуальних прикметників допомагають увиразнити манеру оповіді, її звучання тощо, напр.: *Жду я ранку пурпурового / На красу недужу – / Твого слова цілункового / Я чекаю, Музо!* (ПСавч:33 # 03.07.1912); *Гримнуло “Слава!” й “Ще не вмерла”, / і скоростріли козакам / завісу хилитку роздерли / помежи смертю і життям.* (ЮК:170 # 1943–1947).

Джерелами “Словника...” стали тексти українських поетів, опубліковані впродовж XX–XXI ст. До них належать оригінальні твори й перекладна література (поетичні переклади з інших мов М. Зерова, П. Тичини, М. Рильського, М. Драй-Хмари, М. Йогансена та ін.).

До аналізу залучено твори різної ідейно-художньої вартості, що зумовлено прагненням укладачів якомога повніше охопити фактичний матеріал, який підлягав лексикографічному описові. Частина словникових статей містить ілюстративний матеріал виразного ідеологічного забарвлення, яке було характерним (нерідко – знаковим) для художніх текстів відповідного хронологічного відтинку, напр.: **Всепролетарський**, прикм., *Всепролетарська сім'я / ідеологія моя.* (ПТ1:337 # 1917–1919); **Краснозорий**, прикм., ...*За Вітчизну полягли суворі / Воїни радянські краснозори.* (АМЗ:278).

Номінативні одиниці розмовного забарвлення на зразок *копитентний* (від *компетентний*), *гамерицький* (від розм. *Гамерика* (*Америка*)) не введено до реєстру “Словника...”.

Лексичні номінації добиралися методом суцільного відбору.

3.3.2 Лексикографічна експертиза реєстру авторських прикметникових новотворів

У процесі дослідження АЛН важливе значення має лексикографічна експертиза (далі – ЛЕ) – скрупульозне цілеспрямоване опрацювання дослідником максимальної кількості різножанрових словників задля уточнення й фільтрації реєстру власне авторських інновацій. Як відомо, саме

лексикографічний критерій ідентифікації okazіонального слова (авторського чи неавторського) є одним із основних, хоча й не абсолютним, про що зазначалося вище.

На важливості лексикографічного критерію в процесі формування реєстру власне авторських інновацій наголошували Г. М. Вокальчук [38; 45; 47; 48], А. А. Калетнік [97], В. В. Максимчук [152–154], О. В. Семенюк (Кирилюк) [101; 214] та ін. В. В. Максимчук на прикладі формування реєстру АЛН поетів Рівненщини виокремив такі основні завдання ЛЕ: а) комплексне дослідження мікроструктури якомога більшої кількості як паперових, так і електронних різножанрових словників, що унеможливить потрапляння до реєстру АЛН розмовної, просторічної, діалектної лексики; б) ґрунтовна перевірка авторства інновації, зважаючи на час творення АЛН та період появи словника; в) аналіз макроструктури словника, зокрема передмови, списку джерел, із метою з'ясування фіксації в ньому АЛН; г) виокремлення порівняльних аспектів опису АЛН з узуальними словами, діалектною та розмовною лексикою за структурними, семантичними і стилістичними особливостями; ґ) обґрунтування підстав для вилучення слова чи внесення його до реєстру АЛН [156, с. 104]. Оскільки в процесі створення “Словника...” використано матеріали опублікованих словників АЛН [БАРКА-07, КНС-09, КСАН-04, РІВНЕ-08, СМС-06, НЕОКЛ-08, ТИЧИНА-11 та ін.], коротко проаналізуємо особливості ЛЕ новотворів у деяких із них. Досліджуючи неологізми в неокласичних текстах, А. А. Калетнік підкреслила, що “в технічному плані для розгляду добиралися одиниці лексикографічно не засвідчені, але також і засвідчені словниками, проте в інших у порівнянні з неокласиками значеннях або такі, що їх новизна (абсолютна або відносна) для того періоду не викликає сумнівів” [97, с. 12–13].

Н. В. Гаврилюк, формуючи реєстр АЛН київських неокласиків, також урахувала відсутність новотворів у лексикографічних джерелах ХХ ст. Унаслідок ЛЕ за різними словниками з первинно сформованого реєстру

новотворів неокласиків було вилучено понад 30 слів, із-поміж яких – прикметники *золотоустий, елегантський, незбагнений, тягаровий, харпацький* та ін. Найбільшу кількість вилучених згодом слів, як зазначає дослідниця, було виявлено в першому томі “Словника української мови” Д. Яворницького [54, с. 57].

У ході ЛЕ новотворів поетів Рівненщини В. В. Максимчук залучив до роботи понад 100 різножанрових словників, а також результати моніторингу віртуального дискурсу, унаслідок чого з реєстру АЛН вилучено більше 100 одиниць [156, с. 105]. Що стосується конкретно прикметників, то за допомогою додаткової звірки за різними джерелами з реєстру словника було видалено такі номінації, як: *злотокрилий, підлабузний, золотоперий, ясноликий, багряно-синій, ніжно-білий, ніжно-голубий, слизькоязыкий, чорноликий, півбожевільний, багатошумний, чистокрилий, куцоногий* та ін. [152].

У процесі укладання “Словника авторських лексичних новотворів Павла Тичини” (О. В. Кирилюк; за ред. Г. М. Вокальчук) лексикографічну експертизу АЛН здійснено за 46 лексикографічними джерелами та фольклорними текстами. Основний акцент О. В. Кирилюк зробила на аналізі словників, виданих ще до часу створення АЛН, що, на думку дослідниці, дало змогу з більшою вірогідністю відфільтрувати досліджуваний реєстр АЛН [101, с. 39]. Деякі прикметникові номінації укладач спочатку внесла до “оновленого” реєстру АЛН П. Тичини, оскільки вони фіксувалися в попередньому виданні словника авторської неологічної лексики, укладеного Г. М. Колесником [Г-Кол-71], однак, як згодом було з’ясовано, ці неологізми функціують у прозових текстах поета, тому їх не може реєструвати словник АЛН, зафіксованих у поетичних творах, напр.: *вічноплінний, напружено-тривожний, предівно-неосяжний, руйнацький* та ін. [101, с. 39].

Окрім опублікованих лексикографічних джерел, до “Словника...” було залучено матеріали 32 словників АЛН українських поетів ХХ–ХХІ ст. (рукописних та з електронного ресурсу неографічних лабораторій

“Острозький неограф” Національного університету “Острозька академія” та “NEOLEX-Рівне” Рівненського державного гуманітарного університету; 2007–2015 рр.). Вартим уваги є той факт, що до реєстрів зазначених словників поряд з okazіональними прикметниками помилково внесено узуальні лексеми, а також розмовні, просторічні слова, діалектизми й іншомовні запозичення, які спочатку були залучені до “Словника..”. Однак після ретельної перевірки за різножанровими лексикографічними джерелами та інтернет-ресурсами понад 100 прикметників було вилучено з реєстру, з-поміж них такі номінації, як: *мідноликий* [СУМ-11, т. 4, с. 725], *парокінний* [СУМ-11, т. 6, с. 74], *теповійний* [СУМ-11, т. 10, с. 80], *ніжно-голубий* [ОСССУМ-08, с. 155], *зореносний* [ВТССУМ-05, с. 477], *погрозний* [ВТССУМ-05, с. 1005], *семибарвний* [ВТССУМ-05, с. 1305], *білоногий* [БГ, с. 1, с. 66], *людославний* [БГ, т. 2, с. 388], *сухозлотий* [БГ, т. 4, с. 233], *золотосяйний* [СУМЯ-20, с. 311] та багато інших.

Значну частину з цієї сукупності становлять номінації, які є росіянізмами чи кальками з російської мови або ж рідковживаними українськими відповідниками, напр.: *злополучний* [УРС, т. 2, с. 234], *косноязычний* [РУССЛ-98, с. 215], *лазоровий* [РУС-06, с. 180], *мишистий* [РУС-69, т. 1, с. 697], *скоморошиний* [РУССЛ-98, с. 571]. Принагідно зауважимо, що до ЛЕ залучено перекладні словники різних хронологічних періодів, як-от: “Російсько-український словник” за ред. М. Я. Калиновича, Л. А. Булаховського, М. Т. Рильського [РУС-48], “Російсько-український словник” С. І. Головащука [РУС-69], “Російсько-український словник складної лексики” С. Караванського [РУССЛ-98], “Російсько-український словник” С. Іваницького, Ф. Шумлянського [РУС-06] та ін.

До лексикографічної експертизи прикметникових номінацій був залучений “Короткий словник юкстапозитів у народнописаних текстах (понад 3000 одиниць)” О. В. Семенюк (за ред. Г. М. Вокальчук [ЮКСТ-14]).

Чимало ІАП мають фольклорне забарвлення, частина складних і складених АЛН створено за традиційними словотворчими моделями,

особливо продуктивними в народнопісенному мовному дискурсі. Відтак для максимальної фільтрації реєстру ІАП був здійснений частковий моніторинг фольклорних текстів. Із цією метою аналізувалися матеріали сайту українських народних пісень proridne.com.ua, а також інші інтернет-джерела. Наприклад, підставою для вилучення номінації *тройзільний* (**Тройзільний**, прикм., *То таїна така тройзільна – / Тур тятиву тугу трима...* (Мойс3:290) стала наявність його відповідника – фольклоризму *тройзілля* в текстах українських народних пісень і балад (*Не копай, козаченьку, тройзілля, тройзілля, / Дівчина тя змудрвала, в дівчини весілля*); купальських пісень (*А й уродиться да й тройзіллячко, / Що перве зілля – то ж василечки, / А друге зілля – то барвіночок, / А третє зілля – то ж любисточок...*); стародавньої колядки (*Та з нас ся вродить трояке зілля, / Перше зіллячко – біж деревочок, / Друге зіллячко – крутая м'ята, / Третє зіллячко – зелен барвіночок*) (<http://proridne.com/%20Українські%20народні/.html>), а також у “Словнику української мови” Б. Грінченка [БГ4, с. 286]. Отже, моніторинг народнопісенних текстів уможливив ретельніше розмежування власне авторських прикметників від оригінальних номінацій фольклорного походження.

Не можна не погодитись із думкою лінгвістів (Н. З. Котелової [128], О. В. Сенько [216], Т. Г. Юрченко [273], Т. В. Попової [186], К. В. Брітікової [27] та ін.), що лексикографічний критерій – не визначальна підстава для ідентифікації новотворів, оскільки майже третину прикметників було вилучено з реєстру “Словника...” без урахування факту їхньої фіксації в загальномовних лексикографічних джерелах. Прикладом слугує численний корпус прикметників-кольороназв на зразок: *прозоро-золотий, пурпурночорний, рожево-блідий, рожевосизий, синьопрозорий, темно-сивий, червонясто-голубий, червоно-чорно-сірий, червонясто-рудаво-білий*, які були вилучені з реєстру, хоч вони не фіксувалися в словниках нормативної лексики (унаслідок широкої сполучуваності елементів на зразок *прозоро-, темно-, блідо-, червоно-* та ін.) (детальніше див. пункт 1.1.2).

Так само розв'язано питання про okazіональність / узуальність прикметників, утворених від антропонімів. Як відомо, в українській мові існує декілька моделей, за якими від більшості імен та прізвищ – як українських, так і іншомовних – можна утворювати прикметники, напр.: за допомогою суфіксів *-ів-* (*-ов-*, *-ев-*, *-єв-*, *-їв-*): *Іван – Іванів син, Андрій – Андрієві діти*; *-ин-* (*-їн*): *Ольга – Ольжин, Галя – Галин*; *-ськ-ий* від українських, російських прізвищ, на *-ів-*, *-ин-*: *Сенів – Сенівський, Тимків – Тимківський, Пушкін – Пушкінський* [67, с. 112]. Загальномовні словники, зазвичай, не реєструють такі прикметники. Наприклад, у “Словнику української мови в 11 т.” відсутні статті *шевченківський, сосюрівський, пушкінський, бетховенський* та ін.

Оскільки подібні найменування вільно утворюються за продуктивними моделям (точніше, за варіантами однієї моделі) і мають типові значення, то, за одиничними винятками, навряд чи доцільна їхня фіксація і в неологічних словниках. У зв'язу з цим із реєстру “Словника...” вилучено статті: **Мондріанівський**, прикм., *Метелик з мондріанівським візерунком*. (ІКалин2:27 # 1970); **Лотреківський**, прикм., *Стрімка лотреківська постель, / панчіх легка і тепла сітка*. (Небор:16 # 1990) та ін.

Водночас реєстрація таких ад'єктивів у словниках нових слів в окремих випадках здійснювалася за умови наявності в ІАП нового значення чи його відтінку, напр.: *гнівно-шопенгаверський* (А. Чужий: НГ-28. – № 4), *не-Августинів* (Ю. Бедрик: Іменник-90:26); *хвилювистий* (МС8:103) “Аполлон”-ський (МС3:187), *передмазенівський* (ЯСл:426), *прагоголівський* (Мейта1:15 # ~1990–і), *прадавидів* (Мейта3:62).

Отже, лексикографічна експертиза “Словника індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч” засвідчила важливість застосування лексикографічного критерію в процесі формування реєстру авторських інновацій.

3.3.3 Структура словникової статті

Основна структурна одиниця будь-якого словника – словникова стаття, яка складається з декількох зон опису, причому кожна з них становить особливий тип словникової інформації. Кількість зон і характер інформації залежить від типу лексикографічного джерела [47; 54; 101; 266]. Структурні компоненти статті “Словника...” такі: реєстрове слово – прикметник у початковій формі (називний відмінок однини чоловічого роду), його граматична кваліфікація (указівка на вищий / найвищий ступінь порівняння якісних прикметників, коротку форму), ілюстративний матеріал, адреса (паспортизація), дата створення інновації (у деяких випадках відсутня). Окрім зазначених вище основних структурних компонентів, у деяких словникових статтях подається додаткова інформація про порівняння ІАП із загальноновживаними лексемами, з іншими семантично чи структурно подібними (зрідка – однаковими) АЛН того самого автора / авторів. Застосування порівняльного аспекту опису новотворів дає змогу з’ясувати їхню мотивацію, структуру й семантику, причини створення, виявити творчі зв’язки (асоціації) у царині неологічних експериментів, продуктивність словотвірних типів / моделей тощо.

В ілюстративному матеріалі збережено правопис першоджерел.

У реєстрі “Словника...” новотвори подано за абеткою, що традиційно для лексикографічних джерел такого типу. АЛН, утворені від іншомовних слів у відповідному графічному оформленні або так звані “поліграфіксати”, розташовано після власне українських АЛН, як-от: **Каштаново́о́ка**, прикм., субст., *Каштановооока! фуги, над камінь могильний, / подождуть, божевільні.* (ВБар2:190 # 1981); **Caffé’їний**, прикм., *Ех, маляріє, квітни, командуї, / Маклерське тіло їж / Тіло закохане у лихоманку / Чорних caffé’їних бірж.* (В. Ковалевський: НГ-29. – № 8:20).

Реєстрове слово. Реєстрові (заголовні) слова надруковано з великої літери напівжирним шрифтом із позначенням наголосу, напр.: **Атла́нтний**,

Близнючий, Гнівнo-твóрчий, Сивомóлод, Золотомóвний, Стоті́сяч-безкра́йї. В окремих випадках, коли наголос проставив автор тексту або коли від наголосу залежить значення слова, – відповідний символ збережено й в ілюстративному матеріалі, напр.: **Славетноі́мени́ний**, прикм., *Славетноі́мени́ними* [наголошення П. Тичини. – О. К.] / *в наш дозрілий вік / гордимось ученими...* (ПТЗ:226 # поч. 60-х рр.); **Книгозбі́рня́ний**, прикм., *Хто радіє: до гірського джерела; / хто сердиться – книгозбі́рня́ний кіт / (реалістичні миші цікавлять, лебеді символів – ні).* (ВБар1:130 # 1947).

Після реєстрового слова подано граматичну характеристику новотвору. Реєстрове слово зафіксовано в традиційній для прикметника початковій формі називного відмінка однини чоловічого роду. В окремих словникових статтях реєстрове слово – коротка форма прикметника, що вказано в зоні граматичної характеристики новотвору, напр.: **Лют**, прикм., кор. ф., *Хтось пі́рнув до кока-коли, / Лют на світ з жури-похмілля.* (Драч2:29 # 1980); **Прав-непра́в**, прикм., кор. ф., *...знайте ж усі, хто прав-неправ!* (ПТ7:530).

У деяких випадках реєстрове слово – прикметник у вищому / найвищому ступені порівняння, напр.: **Світанко́віший**, прикм., вищий ст. пор., *Світанковіша від дзеркал, приходить, / притихши, течія в скелини.* (ВБар6:121 # 1951); **Щонайряхті́ший**, прикм., найвищий ст. пор., *Цвіли сади – щонайряхті́ших барв, / ті барви за подзвінням осипались...* (Стус3:63 # 1972–1980). Детальніше про такі й інші складні випадки лексикографічного опису ІАП див. у п. 3.3.4.

Довідки щодо тлумачення семантики новотворів. Якщо поданий у словниковій статті ілюстративний матеріал не цілком достатній для остаточного з'ясування значення прикметникового АЛН, то відповідну інформацію подано в ремарках після реєстрового слова (у ламаних дужках), напр.: **Де́ри-ба-ба́сівська**, прикм., субст. <модиф. від назви вулиці *Дерибасівська* в м. Одесі + *бабах!* (звуконаслідування)>, *До поштамту / Дери-ба-ба́сівською / офіцерні прибі́й / виван-та-тажувано́ї / з кораблі́в.* (В. Вер: НГ-29. – № 12:16).

Таким самим способом подано й додаткові відомості про мотивацію ІАП, напр.: **Фе-Ніченковий**, прикм., <утворено поєднанням виг. Фе! – що вживається для вираження осуду, огиди, незадоволення, несхвалення й т. ін. [СУМ10, с. 572], та сегмента від Винниченковий>, *Невдалий і смішний анахронізм, наївний, Ве / (Чи як вони кажуть Фе-/Ниченкова сонце-машина).* (М. Гаско: НГ-29. – № 1:39).

Ілюстративний матеріал. Після граматичної кваліфікації АЛН (а в деяких випадках після ремарок щодо тлумачення семантики новотворів) подано ілюстративний матеріал (контекст), у якому вжито ІАП. Під контекстом лексикографічно описуваної одиниці в лінгвістиці розуміють уривок тексту художнього твору, що демонструє заголовну одиницю в конкретному словесному оточенні й виконує дві основні функції: 1) уточнює значення заголовної одиниці; 2) наводить ілюстративні докази, що доповнюють (розкривають) семантику мовної одиниці. Основними вимогами до лексикографічних ілюстрацій є їхня стислість і точність [78, с. 59].

Контекст, у якому вжито ІАП, подано курсивом (новотвір при цьому підкреслено), а кінець віршованого рядка позначено скісною рисою, напр.: **Лівре́йно-лі́верний**, прикм., *На стапелі – “Велике щастя”, / ліврейно-ліверний роман.* (Данько:79 # 1991).

У науковій літературі прийнято розмежовувати поняття мікро- (за іншою термінологією – міні-контексту) й макроконтексту. Міні-контекст (контекст найближчого оточення) – це контекст рядка або строфи, речення або абзацу, достатній для з’ясування семантики АЛН. Контекст твору, або макроконтекст, застосовується для аналізу АЛН, семантика яких експлікована в усьому художньому тексті [7, с. 14–15].

У реєстрі “Словника...”, зважаючи на вищевказані зауваги, подано такі види мікроконтексту:

1) словосполучення: ...естетико-містична ідейка (МС8:113 # 1928); ...квітковіслівний зов... (М. Влад: Жижома-2003:12); ...Світло-пустельне море (ВСв1:45);

2) просте двоскладне речення: **Гірко-гарячий**, прикм., *Сум її гірко-гарячий / В серце синівське проліг.* (ПМ2:156);

3) просте односкладне речення: **Звіріно-чесний**, прикм., *Чекаю від весни / Звіріно-чесних ласк.* (П7:160 # 27.06.2002); **Вічноруїнний**, прикм., *Запилений, тісний, вічноруїнний Рим.* (Затул1:11 # 1956); **Сніжно-сіній**, прикм., *Як не любити зими сніжно-синьої...* (МР4:265 # 10.02.1960);

4) неповне речення: **Неколіноприклонний**, прикм., *Як душі неколіноприклонній / В порошок, в порохи!* (Матіос3:182).

У деяких словникових статтях для повного розуміння поетичного контексту загалом і новотвору зокрема, а також аби продемонструвати, що АЛН виконує функцію рими, зумисно подано дещо ширші контексти, з-поміж яких:

1) просте ускладнене речення: **Бадьоро-супокійний**, прикм., *І серед літа вітру спів, / Такий бадьоро-супокійний, / Нагадає про щастя снів, / Про день сновійний.* (МР1:111 # 1918);

2) складносурядне речення: **Буржуазно-галянтерейний**, прикм., *Ми не проти залізниць і не проти радіо, / але нам непотрібний / європейсько-краваточний / буржуазно-галянтерейний / “психологічний” / дух* (М. Семенко: НГ-29. – № 3:8);

3) складнопідрядне речення: **Наївно-прадідний**, прикм., *І тішусь, що содом пустих новіть / Так не дороста до верховіть / Моїх наївно-прадідних засад.* (ЄШм1:517 # 05.05.1996);

4) складне багатокomпонентне речення: **Ласкаво-променістий**, прикм., *То хмарка набіжить, і бризне дощ краплистий, / Ясною вільгістю оббризкавши цвітінь, / То сонце вигляне ласкаво-променисте / І знов сховається, і знову дощ і тінь.* (МР2:15 # 1931);

5) складне безсполучникове речення: **Празниково-білий**, прикм., субст., *Там живуть казкові феї в білому, / Ти між ними в празниково-білому / Вийшла, глянула на мене з лоджії.* (БОл5:305);

б) складне речення з різними типами зв'язку: **Замкнено-тужливий**, прикм., *Кругом Париж – як море гомінливе; / Бульварів плеск, очей і вікон блиск, / І в тих нуртах – Луксорський обеліск / Стоїть самотній, замкнено-тужливий*. (МЗ2:410 # ~30-і).

У місці скорочення цитати поставлено три крапки, напр.: **Обоюдожа́лий**, прикм., *...ще обрадіє із печалі / твій обоюдожалий край*. (Стус2:36 # 1972–1980); **Яскра́во-золоті́й**, прикм., *Під ним у милі кінь баский, на масть яскраво-золотий...* (ДХ:227 # 1929–1930); **Бездумно-ласка́вий**, прикм., *...такий бездумно-ласкавий світанок...* (МС1:83 # 27.08.1916).

У випадку, коли цитату перервано (купюра тексту), на місці пропуску поставлено три крапки в скісних рисках: **Сліпося́йний**, прикм., *І світ /.../ посиротіє /.../ од навічних сліпосяйних щасть*. (Стус2:79 # 1972–1980).

Трапляються випадки, коли АЛН подано тільки в ролі заголовка твору, тоді на це вказано в ламаних дужках після вказівки на частиномовну належність новотвору, напр.: **Першоосі́ннє**, прикм., субст., <назва поезії> (НД1:24).

В окремих словникових статтях застосовано компаративний аспект опису ІАП. Загалом це уможливлює визначити роль і місце АЛН у загальнономовних та okazіональних словотворчих процесах [214, с. 159], виявити типове й одиничне в структурі, семантиці, стилістичних особливостях лексикографованих інновацій.

У словникових статтях авторські прикметники порівнюються:

1) із загальновживаними прикметниками: **Ледяній**, прикм., *Вабить мене в краї неznані далекі / В царство ледяних шпилів і червоної міді...* (МС1:65 # 1914); пор. з узуальними **льодовий**, **льодяний** [ОСУМ-94:354]. Інформація компаративного характеру сприяє зокрема виявленню причин появи АЛН (зазвичай це зумовлено версифікаційними потребами);

2) із тими самими новотворами одного автора, уживаними в різних контекстах: **Жерќий**, прикм., *Нас п'ятдесят / було у камері. Жерка задуха /*

запаморочувала нас, як чад. (ЮК:214 # 1943–1947); *Не від долонь / Господніх, мудрі пропадете: / на себе з хмар самі проллєте / жеркий вогонь.* (ЮК:302 # 1943–1947). Такі порівняння дають змогу з'ясувати додаткові семантичні відтінки значень ІАП. Окрім того, автор таким чином апробовує “життєспроможність” новоствореного слова. Приміром, АЛН *крилля* В. Барка використав у 13 різних контекстах [1, с. 60]. До того ж, чим частіше використовується АЛН (порушуючи при цьому одну з основних ознак оказіонального слова – його функційну одноразовість [146, с. 11]), тим більше в нього з'являється шансів на узуалізацію. Наприклад, узуальними стали вжиті в різних текстах П. Тичини АЛН *квітний* [СУМ-11, т. 4, с. 135], *юнка* [СУМ-11, т. 11, с. 614], *цвіт* [СУМ-11, т. 11, с. 189]. М. Рильський також прагнув перевірити “життєздатність” новостворених слів: тричі вжиті поетом номінації *погрозний* [СУМ-11, т. 6, с. 725], *хижоокий* [СУМ-11, т. 11, с. 54] стали узуальними;

3) із тими самими ІАП, засвідченими в творах інших авторів: **Мільйонно́кий**, прикм., *В царстві хартія, над тайгу – широка; / темниця мільйонноока / з горем крижаним...* (ВБар1:189 # 1959); *Світе мій, гучний, мільйонноокий, / Пристрасний, збурунений, німий, / Ніжний, і ласкавий, і жорстокий, / Дай мені свій простір і неспокій...* (ВСим1:67 # 1964); див.: **Мільйонго́лосий**. У таких випадках ілюстрації розташовано за хронологією написання творів. Якщо ж дату фіксації новотвору не встановлено, – за абеткою прізвищ авторів. Такий підхід дає змогу з певною частиною імовірності з'ясувати, кому належить першоавторство ІАП (для остаточного визначення першоавторства АЛН необхідно проводити спеціальну історико-літературну пошукову діяльність, текстологічний аналіз тощо);

4) із семантично чи структурно подібними прикметниковими АЛН того самого автора: **Вогневі́стий**, прикм., *І в буряну ніч вогневисту / громаддя ти чорне штурни, – / і враз серед вихору й свисту / побачиш вогню буруни.* (ПТ5:93 # 1954); пор.: **Вогневі́цький; Вогневі́цький**, прикм., *Щоб мати волю вогневицьку – вдивляйся поглядом своїм / у партію ти більшовицьку, у*

всю історію її. (ПТ2:342 # 1947); пор.: **Вогневістий**. Завдяки такій інформації користувач має змогу зазирнути в творчу лабораторію автора, з'ясувати причини конструювання АЛН;

5) із семантично і / чи структурно подібними ІАП інших авторів: **Гіркаво-запаху́щий**, прикм., *Добридень наш – гіркаво-запаху́щий, / осотом і щирцею пропах.* (Стус5:23 # 08.1966); пор.: **Гіркаво-паху́чий** (Калин2:291 # 1973–1978); **Гіркаво-паху́чий**, прикм., *Чи не здається Тобі, / що то жовті, оранжеві, червоні і вишневі / громофони, / з яких ллється гіркаво-пахуча музика?* (Калин2:291 # 1973–1978); пор.: **Гіркаво-запаху́щий** (Стус5:23 # 08.1966). Така інформація сприяє виявленню частотності значущих для українських поетів ХХ–ХХІ сторіч епітетних характеристик певних фрагментів об'єктивної дійсності.

Отже, інформація компаративного характеру слугує виявленню тенденцій індивідуально-авторського словотворення впродовж аналізованого періоду на тлі національної літературної мови загалом і поетичної зокрема.

У частині словникових статей для того, аби читач мав повне уявлення про описувані реалії, інформацію про них (пояснення, коментарі) наведено в квадратних дужках. Оскільки в “Словнику...” використано матеріали опублікованих, електронних і рукописних словників АЛН, то в таких випадках у квадратних дужках подано скорочення прізвищ укладачів: Г. В. – Г. Вокальчук, О. Р. – О. Радько, Н. А. – Н. Адах, Н. Г. – Н. Гаврилюк, В. М. – В. Максимчук, Г. М. – Г. Максимчук, О. К. – О. Кирилюк (Семенюк), О. Т. – О. Тимочко (Ліпкевич), Ю. К. – Ю. Костюкевич, напр.: **Великовóдий**, прикм., *Сила в нім [у потоці. – Г. В.] великовода.* (ПТ5:313 # 1950); **Всерозмóвні**, прикм., *Що мов пташка пуста, / Щастя повні були, всерозмовні [уста. – О. Р.]...* (БЛ:463); **Кисля́вий**, прикм., *...ви [ельфи. – Н. Г.], дрібні створіння, / Що в сяйві місячному на траві / Закручуєте ті кисляві кільця, / Що вівці не їдять...* (ЮК:378 # ~1918) та ін.

Умовні позначення джерел ілюстрації. Після ілюстративного матеріалу в круглих дужках подано вказівку на джерело, у якому вжито ІАП

(Список першоджерел та їх умовних позначень уміщено наприкінці “Словника...”), напр.: (ЄМал:30 # 30.08.1924). Під умовним скороченням (ЄМал:30 # 30.08.1924) у списку джерел подано збірку Є. Маланюка “Поезії” (Київ, 1992. – 318 с.), цифра після двокрапки (:30) вказує на сторінку, на якій розміщено ілюстративний матеріал.

У поодиноких випадках, коли в збірці відсутня нумерація сторінок, то після двокрапки подано назву поезії, у якій зафіксовано ІАП, напр.: **Двотілий**, прикм., ...двотілий бог *Ерос* шепоче. (В. Неборак: Вечір еротичної поезії # 1993).

Якщо ІАП ужито в поезії, опублікованій у часописі (колективній збірці, антології тощо) або ж у наукових джерелах (дисертаціях, словниках), то зафіксовано ініціали й прізвище автора АЛН, потім після двокрапки подано назву часопису (або її умовне скорочення, зазначене в списку використаних першоджерел), далі – рік, число (номер) і сторінка, напр.: (А. Бондар: Антологія-2001:156); (Б. Рубчак: Поза:210 # 1983); (Д. Тась: ЧШ-28. – № 5–6:21); (М. Влад: Жижома-2003:12); (М. Бажан: ПССП-01:125).

Хронологічна довідка. Хронологічну довідку позначено символом # і подано після умовного позначення джерела ілюстративного матеріалу, напр.: **Кількамільйоновоголосий**, прикм., *Лили подив-спів / Весни зростав / І всіх в симфонії єднав / Кількамільйоновоголосій*. (АКаз:114 # 05.05.1924).

У деяких лексикографічних джерелах, що слугували базою фактичного матеріалу “Словника...”, фіксація часу появи АЛН не передбачена, напр., у словнику “Поетичне слововживання складних прикметників та дієприкметників” О. М. Рудь (ПССПД-01), тому ІАП, узяті з цього джерела, у “Словнику...” не датовані: **Стонародний**, прикм., *Ох, і велика ж без мір / Наша земля стонародна!* (П. Воронько: ПССП-01:67).

У багатьох джерелах “Словника...” дата подана не до всіх АЛН або визначена приблизно. В останньому випадку після знака # перед датою поставлено знак ~, що означає приблизну дату створення ІАП, напр.:

Взолóчено-ляклівий, прикм., ...і той садок взолочено-лякливий, де кожен шелест сповнений сум'ять... (Чубай1:160 # ~1976).

Якщо ж ІАП зафіксований у часописі (антології, колективній збірці), то часом його появи умовно вважається рік виходу конкретного номера / випуску джерела. У такому випадку рік указано після назви часопису (антології, колективної збірки тощо) чи його умовного позначення, напр.:

Вітрокóсий, прикм., Зволожені згадок піщинки / будили в мені вітрокосу закохану жінку. (І. Мироненко: Березіль-94. – № 11–12:5); **Хохлáндський**, прикм., ...кожен сопливець / чужестранський /.../ гукає: “Ви ж нація хохландська...” (Г. Коляда: НГ-29. – № 1).

Скорочення й умовні позначки, вживані в “Словнику...”. Для заощадження т. зв. словникового простору в тексті “Словника...” використано скорочення часто вживаних слів та умовні позначки, які сприяють уніфікації оформлення словникових статей, що, своєю чергою, полегшує роботу користувачеві словника. Перелік скорочень і позначок розташовано перед корпусом словникових статей.

Отже, реєстр “Словника...” сформовано згідно з сучасними вимогами до лексикографічних праць такого типу.

3.3.4 Складні випадки лексикографічного опису індивідуально-авторських прикметників

У процесі укладання “Словника...” виникали труднощі, зумовлені специфікою лексикографічного опису саме прикметникових новотворів, тому проаналізуємо їх детальніше.

Складні випадки, коли реєстрове слово – ІАП – не збігається з контекстуальною формою його використання. Відомо, що початкова форма прикметників – називний відмінок однини чоловічого роду. Проте в “Словнику...” значну частину ІАП наведено у формі вищого та найвищого ступенів порівняння. Оскільки початкова форма призведе до зміни

значеннєвого відтінку прикметникового АЛН (а водночас і позбавить його новизни), у “Словнику...” такі інновації подано не в початковій, а у відповідній авторській формі вищого або найвищого ступенів порівняння, напр.: **Криштáльніший**, прикм., вищий ст. пор., *У солов’їв дзвінкiшi голоси, / Їх заспiви криштальніші й солодшi.* (Мисик:104 # 1945); **Найобіймúщий**, прикм., найвищий ст. пор., *Чи пнеться вгору плац тисячорукий, / найобіймуцiщий, пiзнаю вмиць.* (Стус1:314 # 1972).

Дискусійне питання про внесення до “Словника...” складних прикметників, зокрема й тих, що містять у своїй структурі поєднання кольорів та їхніх відтінків. Різні підходи до кваліфікації узуальних та неузуальних прикметників-комполитів та юкстаполитів наведено в пунктi 1.1.2).

В окремих випадках важко з повною вірогідністю визначити частиномовну належність АЛН, напр.: *І от він [Ленін. – Г. В.] вмер. І кажуть різно: / то се, то те. / непманюче.* (ПТЗ:234). У словнику неологізмів П. Тичини новотвір *непманючé* подано в початковій формі прикметника – *непманючий* [Г-Кол-71, с.132]. Утім, є певні підстави кваліфікувати інновацію як кличну форму іменника *непманюк* (з акцентуаційним відхиленням, пор.: *гайдуче*). У “Словнику...” відповідна стаття має такий вигляд: **Непманючé**, прикм., субст.?, *І от він [Ленін. – Г. В., О. Р.] вмер. І кажуть різно: / то се, то те, / непманюче.* (ПТЗ:234). У розгляданому випадку знак питання поряд з указівкою на пропонувану укладачами граматичну кваліфікацію АЛН сигналізує про вірогідність останньої.

У поетичних текстах ХХ ст. вжито велику кількість прикметникових новотворів – словотвірних варіантів узуальних лексем, напр.: *вечіровий* (МС5:78 # 01.06.1918) – узуальні *вечірній, вечоровий; гігантний* (СвГорд:32 # 1933) – узуальне *гігантський; прозорний* (АМ1:279) – узуальне *прозорий; трав’яновий* (Пащук4:51) – узуальне *трав’яний; хилиткий* (ЮК:170 # 1943–1947) – узуальне *хиткий* та ін. Питання про внесення цих

одиниць до складу “Словника...” дискусійне, адже вони майже нічим не відрізняються від узуальних слів у плані лексичної й словотвірної семантики. Основною підставою вважати такі номінації прикметниковими АЛН є, на думку Г. М. Вокальчук, свідома видозміна (іноді – зумисна деформація) автором словотвірної структури узуального слова, що зумовлено передусім специфікою поетичного мовлення, а саме – його версифікаційними особливостями [47, с. 64]. Основні причини появи словотвірних варіантів та дериваційних синонімів у поетичному дискурсі ХХ–ХХІ сторіч такі:

1. Пошук відповідної рими для естетичної організації контексту: *Виростемо, виростемо дзвінкоголосистими, / будемо поетами, будемо артистами*. (ПТ:245–246 # 1961–1967); *Навколо вогняним кільцем / вирує полум'я зловроге, / і тільки сміливий конем / туди проб'є собі дорогу*. (ЮК:245).

2. Потреба збереження ритміки строфи як одна з вимог силаботонічного віршування: *неповздержливий* (МЗ2:148 # 1925) – узуальне *нездержливий*; *всесвіт'янський* (БОЛ2: 226 #1984) – узуальне *всесвітній*. Автори відмовилися від узуальних прикметників, використавши майже ідентичні за експресивністю та стилістичним забарвленням, однак більші за кількістю складів модифіковані номінативні одиниці.

3. Прагнення автора надати новотворів і відповідному контексту певного стилістичного забарвлення: *Хіба можна куценятим / Ялівцям / До такого дорівнятись / Молодця?!* (ЄШм:103); пор. з узуальним *куценський* [СУМ11:421]; *Стоїть нетрібна, як моя Вкраїна, стоїть вона – нетрібна, а стоїть*. (П. Скунець: Київ-2006. – № 4:23); пор. з узуальним *непотрібний* [СУМ5:364]. Такі інновації створені для того, щоб експресивно увиразнити оповідь, відповідно вплинути на емоційне сприйняття контексту читачем.

Отже, щоб уникнути зазначених проблем у процесі роботи над укладанням словника новотворів, потрібно залучати до аналізу реєстру АЛН якомога більшу кількість різнотипних словників (тлумачних, діалектних, етимологічних, історичних тощо), що дасть змогу з максимальною точністю

встановити новизну авторської інновації та належність її до складу неузуальних (маргінальних) лексичних одиниць.

3.4 Перспективи лексикографічного опису авторських прикметникових новотворів

“Словник...” – лише перший крок на шляху комплексного лексикографічного дослідження прикметникових АЛН, оскільки він не є абсолютно повним і може бути доповнений (щодо кількісного складу), а словниковий матеріал може бути опрацьований у різних аспектах. В останньому випадку йдеться про перспективи створення різноманітних лінгвістичних словників ІАП, зокрема ідеографічних і словотвірних.

Оскільки найбільш зручним для комплексного вивчення різних рівнів лексичної системи мови є тематичний принцип класифікації матеріалу, доцільним уважаємо створення ідеографічного словника ІАП. Очевидна також і практична потреба в створенні тематичних словників, оскільки в українській лексикографії трапляються лише поодинокі праці такого зразка. Натомість першість у цьому напрямі, як слушно зауважує О. М. Костюшко, належить польській і російській лексикографії, в активі яких трапляється чимало різних варіантів тематичних словників [127, с. 276].

Актуальним є створення тематичних словників й у руслі сучасних антропозорієнтованих лінгвістичних студій. На думку Ж. П. Соколовської, усі ідеографічні словники відображають сукупність уявлень людини про реальний світ, який її оточує, з тих позицій, з того рівня розвитку свідомості, науки, які характерні для її часу, для рівня розвитку її суспільства [222, с. 19]. Іншими словами, реконструкція картини світу – одне з найважливіших завдань ідеографічного словника.

Словники ідеографічного типу є найбільш наочним і безпосереднім відображенням запасу смислів, накопичених мовою та її носіями впродовж віків, саме тому їх справедливо вважають моделлю закріпленої в мові

картини світу [126, с. 226]. До словника введено окремі, характерні для певної мови (лінгвоспецифічні) поняття, які є ключовими для певної культури, тобто дають ключ до її розуміння [Там само, с. 231].

Існують різні погляди щодо типів ідеографічного словника. Такі дослідники, як Ю. М. Караулов, Ю. С. Степанов, І. М. Гетьман ототожнюють поняття ідеографічний словник і тезаурус [99, с. 148; 228, с. 50; 60, с. 26]. В. В. Дубічинський, В. В. Морковкін виділяють тезаурус як один із типів ідеографічного словника [78, с. 81; 163, с. 27]. Л. В. Щерба виокремлює ідеографічний словник і тезаурус у два окремих типи, не виділяючи при цьому тематичного словника [272, с. 288].

Ми дотримуємося думки, що тематичний словник повинен бути побудований за типом тезаурусу. Характерною рисою тезаурусів є те, що слова в них розміщені не за абеткою, а на основі логіко-філософської класифікації предметів і явищ дійсності. Словники, створені за алфавітним принципом, порушують семантичні зв'язки між словами та їхніми контекстами. Тезаурус покликаний установити семантичні відношення між одиницями мови [78, с. 82]. У сучасному мовознавстві під тезаурусом розуміють словник, у якому лексичний матеріал систематизовано на основі ієрархічної класифікації, згідно з якою лексико-семантична система послідовно членується на тематичні групи від ширшого до вузьких категоріальних значень [239, с. 679]. Під час створення ідеографічних словників, на думку Л. В. Щерби, варто звертати особливу увагу на класифікацію слів-понять, яка повинна ґрунтуватися лише на емпіричних дослідженнях, але в жодному разі не бути суб'єктивною [272, с. 292]. Дослідник зазначає, що в таких словниках повинні бути зібрані всі слова, уживані в певній мові (за винятком термінів); що стосується різних новоутворень, то можливість їхньої фіксації має бути безумовно передбачена: потрапити в словник повинні лише ті, які “набули, так би мовити, деяку індивідуальність” [Там само, с. 289].

Зважаючи на теоретичні засади укладання ідеографічних словників, наведемо фрагменти тематичного словника ІАП в українській поезії ХХ–ХХІ ст. (тематична група “Зовнішні особливості істот”):

Айстро́бкий, прикм., ...сузір'я айстроокі / печаль дотерплять... (ВБар5:14 # ~1942); пор.: **Астро́бкий**

Ангелокри́латий, прикм., З ангелокрилатим пацаном / До гнізда б зозулю завертати... (ІП7:158 # 17.06.2002)

Антенноло́бий, прикм., Супутники горять антеннолобі, / Схиляючись до світового дна. (ДПавл5:132)

Астро́бкий, прикм., А зорі астроокі / вислухують печалі кипариса. (ВБар3:24 # 1942); пор.: **Айстро́бкий**

Баборе́брений, прикм., А потім було весілля, / на Йвана Купала було, / Тоді баборебрене зілля / Казковим вогнем зацвіло. (Воронько2:94)

Багато́гóрлий, прикм., Захова / багатогорлий крик в морській безодні. (Стус7:99 # 1958–1971)

Зразки словникових статей прикметникових АЛН ТГ “Звукова характеристика денотата”:

Архімажо́рний, прикм., Море замовляло все ультрамарином, архімажорне, та найбравурніші мелодії в цвіркуна завершувались мажором. (Драч1:173 # 1967)

Багато́гóрлий, прикм., Захова / багатогорлий крик в морській безодні. (Стус7:99 # 1958–1971)

Багатодзвóнний, прикм., Безодню мук, пекучих мук, / В один багатодзвонний звук / І з ним – сконать!.. (СЧ:93)

Багато́лу́нний, прикм., Він іде у ніч багатолунну, / До світання вже не буде спати. (ПБ:1 # 1954); А що свіжса та юна – / Квітка багатолунна. (ОЮщ1:72 # 1979)

Повний тематичний словник тематичної групи “Звукова характеристика денотата” див. у Додатку Л. За таким принципом формуємо всі інші реєстри пропонованого словника.

На думку В. В. Жайворонка, активізація етнолінгвістичних досліджень сприяє написанню нових типів лінгвістичних словників, із-поміж яких особливе місце посідають ідеографічні словники етнолінгвістичного типу, які здатні відтворити колективну пам'ять носіїв мови, духовне минуле й теперішнє нації, стререотипи її культури [88, с. 194]. Основним його завданням є реконструкція мовними засобами і через мову констант української народної культури [Там само, с. 202]. Словникова стаття такої праці вміщує розташовану за абеткою лексику, яка має етнографічний, міфологічний, релігійний та інший національний смисловий підтекст. Маючи відповідні тлумачення й коментарі, вона ілюструється прислів'ями, приказками, характерними цитатами з класичної художньої літератури; фольклорних джерел тощо [Там само, с. 201].

Оскільки поети аналізованого періоду успішно експериментували у створенні індивідуально-авторських ад'єктивних номінацій, що містять у семантичній структурі національно-культурний компонент (див. Розділ 2), на окрему увагу заслуговує створення словника національно маркованих ІАП в українській поезії ХХ ст.

Словникова стаття запропонованої праці, на нашу думку, схематично може мати такий вигляд (детальніше див. Додаток М):

Базар *базарно-балаганний, базарно-мадонний*

Де вже нам до слави, – популярність / На базарно-балаганний кшталт...
(Мейта5:138)

І знову товчуть на сцені / Брехні базарно-мадонні. (ВПоп1:30 # 1990)

Баран *бараноздібний*

Крутить вченості педалі, / Хоч бараноздібне: / “Я та інші, і так далі, / І тому подібне...” (ЮБ5:310)

Барвінок *барвінково-хрещатий, барвінкоцвітний*

Тому світ барвінково-хрещатий / Спокій мій від часу стереже.
(ІП2:43 # 14.07.2001)

Мережана, уся барвінкоцвітна, / Тепло у ній сердечне і дива.
(О. Дробаха: Київ-2000. – № 7–8:79)

Батько *безбатьківський, всебатьківський*

Село затис в збайдужених щупальцях / Руїнний безбатьківський
холодок. (Пашук4:16)

Душа шугає з Зір на Зорі / В мою Всебатьківську Опіку. (Мит11:19)

Отже, створення словників етнолінгвістичного типу вимагає від авторів універсальних знань про культурні концепти певної мови.

Простежити тенденції оновлення атрибутивних номінацій в українській поезії уможливить також словотвірний словник ІАП– це словник, що лексикографічно параметризує словотвірну систему мови. Реєстровою одиницею такої праці, на думку Н. Ф. Клименко, є або слова упорядковані в гнізді залежно від ступеня похідності та відношень між твірними й похідними словами, або словотворчі компоненти слова з їхніми семантичними, словотвірно-функційними характеристиками [107, с. 621]. Ураховуючи наукові здобутки дослідників української лексикографії та дериватології (З. С. Сікорської, Є. А. Карпіловської, Н. Ф. Клименко, Ж. В. Колоїз та ін.), наведемо фрагменти пропонованого словника. Словникова стаття складається із заголовного (реєстрового) слова, його частиномовної належності (у нашому випадку – це прикметник), основних граматичних характеристик (коротка форма, ступінь порівняння); зазначення словотвірної структури й способу творення деривата; ілюстративного матеріалу та покликання на джерело, напр.:

Безбédрий, прикм., без + бедр-ий (**префіксальний**)

В люстрах німо ридають / танцюристкі безбедрі. (Стус4:160)

Безсіло-зелéний, прикм., безсил + о + зелен + ий (**композиція**)

Ось все барви – безсило-зелені, / відкриваються чорні глибини.
(ООл:143 # 1931)

Міжсвітний, прикм., між + світ + н-ий (**префіксально-суфіксальний**)

Якої син планети чи комети, / Які твій лет міжсвітний мав мети...
(БА:129)

Цілу́нко́вий, прикм., цілунк + ов-ий (суфіксальний)

Жду я ранку пурпурового / На красу недужу – / Твого слова цілункового / Я чекаю, Музо! (ПСавч:33 # 03.07.1912); пор. з узуальним **поцілунковий** [ВТССУМ-05:1095]

Наявність значної кількості індивідуально-авторських ад'єктивів у поетичному словнику ХХ ст. дає підстави для створення словника словотвірних рядів ІАП. У складі реєстрових одиниць таких неологічних словників об'єднуються неолексеми з різними (старими або новими) твірними основами, але з тим самим формантом [100, с. 9]. Словник складається з трьох частин: кореневої, префіксальної та суфіксальної. Реєстровими одиницями словника є окремі морфеми, які подано в порядку частоти їх використання в українських поетичних текстах зазначеного періоду, напр.:

Кореневі морфеми

крил-: *багрянокрилий, крилоорлиний, ніжнокрилий, орлекрилий, полум'янисто-бурекрилий, пружнокрилий, сивокрилатий, соломокрилий, трагічнокрилий, тугокрилий, шестокрилий, яснокрилий;*

зор-: *високозоряний, допитливо-зорний, жовтозорий, зверхзоряний, єдинозорий, краснозорий, мудрозорний, ніжнозорий, перлозорий, світлозорий;*

лиц-: *багрянолиций, смиреннолиций, сонячнолиций, срібнолиций, сумнолиций, тисячолиций, трояндолиций, усміхненолиций, хохлолиций.*

Афіксальні морфеми

Префіксальні морфеми

за-: *завечірній, завранішній, зацінічний;*

поза-: *позавінчальний, позалюдський, позарозумний, позатойбічний;*

над-: *надалегоричний, надкоштовний, надкультурний, надмістичний, надніжний, надосінній, надрасовий, надстарий, надфатальний, над'ясний;*

не-: *неголий, неодакий, несмирений, несонний, не-тихий;*

пра-: *праарійський, прабілий, правкраїнський, прадикий, прасдиний, празелений, пралютний, прапервісний, прасвітлий, прасумний, прачорний;*

пре-: *превельможний, превчений, препекельний, препечальний;*

при-: *приминущий, приостанній.*

Суфіксальні морфеми

-н-: *атлантний, благісний, блискний, будущний, гігантний, дерзотний, зграйний, ланцюжний, листний, люлійний, магійний, набридний, стихарний, цнотний;*

-ист-: *взористий, долонистий, залетистий, захмелистий, калюжистий, метлистий, мінористий, нектаристий, оболочистий, окуляристий, орлистий, похмуристий, прозорчистий, простористий;*

-ов-, -ів-, -ев-, -єв-: *автомобілевий, айболітовий, астралевий, біловий, блаватовий, вазовий, вечіровий, вихревий, дзвонковий, димаровий, кабареетковий, капелюховий, карпатовий, сміховен, форситієвий.*

Афіксоїди (префіксоїди)

пів-: *півдухий, півжіночий, півіконний, півногий, півокий, півриб'ячий, півчорний, півчутний;*

напів-: *напівантичний, напівдитинний, напівматеріальний, напівнезнайомий, напівосінній, напівпомітний, напівщирий;*

зверх-: *зверхблаженний, зверхвизвольний, зверхдушорізний, зверхзоряний, зверхнебесний, зверхсутній, зверхтишинний, зверхщасливий.*

В афіксальну частину словника не внесено ІАП-комполітів, оскільки складні слова потребують специфічних порівняно з простими одиницями алгоритмів опрацювання. У їхній структурі змінюються комбінаторні й позиційні характеристики афіксів [САМ-98, с. 5–6], наприклад, префікси можуть займати позицію всередині слова: /ніжн/о:без/борон/н*ий, /пасмурн/о:без/жив/н*ий, з'являються нові класи морфем: міжкореневі прокладки: /дв/*ох/с/половин/н/*ий тощо. З цих причин складні

прикметникові новотвори варто виділити в самостійний об'єкт дослідження й опрацювати в подальших студіях.

Отже, словотвірний словник індивідуально-авторських ад'єктивних номінацій дає можливість простежити традиційне й нове у використанні прикметників як засобів художньої виразності, оскільки поява кожного okazіоналізму пов'язана із тим чи тим застосуванням можливостей словотвірної системи мови.

Висновки до розділу 3

Значне поширення в лексиконі українських поетів ХХ ст. ІАП закономірно зумовило потребу лексикографічної інтерпретації інновацій. Українське письменницьке словництво ХХ–ХХІ ст. представлене працями, у яких ІАП не становили спеціального об'єкта лексикографічного опису, а зафіксовані в складі епітетів та метафор поряд з узуальними лексемами. Показово, що лише деякі з аналізованих джерел репрезентують теоретичні аспекти лексикографічного опису одиниць (праці Л. І. Шутової, О. М. Рудь, Г. М. Вокальчук, О. Г. Радько). У словниках / покажчиках, додатках до дисертацій ІАП описано здебільшого за такими лексикографічними параметрами: алфавітний принцип систематизації фактичного матеріалу (рідше – тематичний), фіксація ІАП різних авторів, хронологічний зріз – переважно ХХ ст., ілюстративний матеріал до АЛН (мікро- й макроконтекст), нерідко – лише до найбільш функційно навантажених одиниць, паспортизація ІАП – переважно часткова або відсутня взагалі.

Ширшого представлення, окрім зазначених вище, потребують такі параметри: характеристика конкретних граматичних форм прикметника (рід, короткі форми, ступені порівняння), тлумачення значення АЛН, порівняльні / зіставні аспекти (для “унаочнення” стилістичних, словотвірних, семантичних особливостей реєстрового слова), дата створення АЛН (точна або приблизна), наголос, паспортизація тощо.

“Словник індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч” – перша спроба системного лексикографічного опису АЛН одного лексико-граматичного класу. Актуальність створення словника зумовлена потребою комплексного вивчення чисельного за обсягом і значеннєво розмаїтого корпусу авторських найменувань статичних ознак денотатів в українській поезії відповідного періоду.

Словник укладений за принципами, які розробили свого часу українські неографи (Є. А. Карпіловська, О. А. Стишов, Ж. В. Колоїз, Г. М. Вокальчук). Структурні компоненти словникової статті такі: реєстрове слово – прикметник у початковій формі, його граматична кваліфікація, ілюстративний матеріал, адреса (паспортизація), дата створення інновації (у деяких випадках відсутня), порівняльний аспект опису АЛН (в окремих словникових статтях). Наведені лексикографічні параметри опису АЛН містять потрібну лінгвістичну інформацію, яка сприяє реалізації мети й завдань цієї праці.

Запропоновані фрагменти ідеографічного, етнолінгвістичного, словотвірного й морфемного словників ІАП слугуватимуть основою для подальших наукових досліджень й дадуть змогу простежити важливі структурно-семантичні характеристики okazіональних ад’єктивів у сучасному поетичному дискурсі.

Основні положення цього розділу висвітлено в таких статтях: “Індивідуально-авторські прикметники у поезії ХХ століття: лексикографічна репрезентація” [180], “Словник індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч” [СІАП-2016], “Лексикографічне представлення прикметникових новотворів поетів ХХ століття” [194], “Специфіка лексикографічного опису індивідуально-авторських прикметників” [199].

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дало змогу зробити такі висновки.

1. Для лексикону української поезії ХХ сторіччя характерна велика кількість АЛН, які становлять об'єкт спеціальних неологічних та неографічних студій. У корпусі АЛН вагоме місце посідають лексичні інновації, що позначають статичні ознаки денотатів. Активне використання новотворів-прикметників суттєво розширило арсенал зображально-виражальних та оцінних засобів поезії досліджуваного хронологічного зрізу.

Визначальними критеріями зарахування ад'єктивів до АЛН стали: лексикографічний, експресивно-стилістичний, словотвірний. Основне порушення мовної норми в системі прикметника сучасної української мови – утворення ступенів порівняння від відносних та присвійних прикметників, а також від субстантивних одиниць. Це явище поширене в поетичній творчості українських авторів ХХ ст., які вдаються до свідомого відхилення від граматичної норми, щоб досягти певного стилістичного ефекту, передати найтонші смислові або емоційно-оцінні відтінки значення ІАП.

2. Важливу роль у виявленні певних тенденцій в індивідуально-авторській словотворчості українських поетів минулого сторіччя відіграє різновекторне кількісне дослідження АЛН. ІАП формують вагомий щодо кількості клас (понад 5100 одиниць) із різноаспектними значеннєвими характеристиками.

Оказіональні ад'єктиви характеризують денотат за найрізноманітнішими ознаками. У значеннєвій структурі ІАП аналізованого періоду найчастотнішими виявилися такі диференційні семи: 'внутрішні властивості істоти' (23%), 'зовнішні особливості істоти' (22 %), 'звукова характеристика денотата' (9 %), 'колір, інтенсивність його вияву' (8 %). ІАП із зазначеними семами суттєво поповнили лексикон української поезії відповідного періоду, віддзеркаливши цим самим актуальні для сучасного соціуму загалом і креативної мовної особистості зокрема ті фрагменти

довкілля, для номінації яких здійснювалися особливо активні словопошуки. Такі ІАП інтегрувалися в НМПКС, хоча, зважаючи на специфічність плану вираження, залишилися на її маргінесі.

3. Із-поміж досліджуваних ІАП виокремлюються композити (80 % від загальної кількості), які, порівняно з простими за структурою номінаціями, значно багатші й складніші з семантичного погляду. Їхня експресивність посилена за рахунок метафоричності, яка може бути властива одному або ж обом мотивувальним словам.

4. За здобутими результатами частотного аналізу встановлено, що найактивнішими “словотворцями” в царині прикметникової неології були українські шістдесятники (створено близько 600 ІАП) та київські неокласики (майже 530 ІАП) – попри їхню вірність класичним традиціям у поезії. Доведено, що словотворчість авторів безпосередньо залежала від загальних тенденцій розвитку сучасної української мови аналізованого періоду й особливостей формування поетичного лексикону.

5. Найбільш репрезентативним у царині авторської прикметникової номінації був період 1956–1989 рр. завдяки активним пошукам шістдесятників (засвідчено 981 інновацію). Низька продуктивність авторів у добу комунізації (1934–1940 рр. – 148 АЛН), в умовах Другої світової війни (1941–1945 рр. – 174 АЛН), у період повоєнних років (1946–1955 рр. – 145 АЛН) значною мірою зумовлена впливом чинників позамовного характеру.

6. Поетичний лексикон аналізованого хронологічного зрізу засвідчує активне вживання ІАП (близько 30 %), які в семантичній структурі містять НКК і слугують важливими репрезентантами НМПКС. У структурі описуваних одиниць найпоширеніші два типи утворень, відзначених лінгвокультурною специфікою: так звані культурні концепти (близько 400 АЛН), а також слова-символи (понад 1100 АЛН), які виразно демонструють етнічно-ментальну специфіку українців. Наявність етнічно маркованого компонента допомагає виявити особливості національно-мовної

картини світу в її конкретному відтворенні через мову поезії.

Аналіз національно-культурної конотації символів у семантичній структурі ІАП дав змогу виявити такі закономірності: 1) активне творення АЛН із компонентом на позначення типових для українського етнопростору рослинних слів-символів (*верба, пшениця, калина, полин, тополя* та ін.) (близько 100 АЛН), у структурі яких увиразнено значення флоролексми або ж актуалізовано переважно такі семи: ‘рідний край’, ‘Україна’, ‘гармонія’, ‘краса’, ‘любов’, рідше – ‘туга’, ‘сум’, ‘горе’; 2) конструювання значної кількості ІАП (майже 80 АЛН), у семантичній структурі яких наявні зооморфні символи майже всіх класів тваринного коду: звірі, гади, птахи, риби; традиційні зоосимволи в поетичному мовленні вжиті переважно з метою характеристики позитивних чи негативних рис людини; 3) висока частотність інновацій (22 % від усіх лексем із компонентом-символом) на позначення неба й небесних світил, сконструйованих на основі архаїчних міфологічних поглядів предків або ж традиційних образних паралелей; 4) наявність ІАП із компонентом “пори року” (81 АЛН), які в поетичному мовленні набувають універсальних для багатьох міфологічних систем антропоморфних ознак, а також мають тісний зв’язок з обрядовістю давніх українців; 5) порівняно невелика кількість АЛН (лише 2 % від усіх ІАП із компонентом-символом), що позначають реалії народного побуту (*рушник, криниця, колиска*) та традиційну їжу українців (*хліб, борщ*); загалом такі АЛН увиразнюють контекст і надають йому етнокультурного забарвлення.

7. У поетичній мові ХХ ст. зафіксовано значну кількість ІАП (180) із компонентом на позначення біблійно-християнських символів таких тематичних груп: а) найменування Бога та явищ потойбічного світу (*Бог, Христос, ангел, пекло, рай*); б) назви предметів-символів християнського культу (*хрест, ладан, дзвін*); в) назви культових споруд (*монастир, храм, могила*); г) номінації церковно-календарних подій, свят, релігійних обрядів (*Страшна п’ятниця, Зелені свята, колядка*); ґ) назви культових книг (*Біблія*) та ін. Релігійні компоненти-символи в значеннєвій структурі ІАП

допомагають акцентувати увагу адресата на вагомих для української ментальності духовних поняттях, викликати в нього певні асоціації, спонукають по-новому поглянути на традиційні християнські мотиви й образи.

8. Поети аналізованого періоду успішно експериментували у створенні ІАП, у семантичній структурі яких актуалізовано й відтворено (експліковано) не лише специфічно національні концепти (*дума, думка, Україна, доля, туга, батько-мати* та ін.), але й загальнолюдські універсальні (*краса, пам'ять, мудрість, правда* та ін.). Останні, хоч і не є етнознаковими, однак різною мірою віддзеркалюють національні особливості в своєму змістовому наповненні, у конотаціях, асоціативних зв'язках.

9. У творчому доробку поетів ХХ ст. велику тематичну групу (8 % від усіх АЛН) утворюють ІАП-кольороназви, що відбивають національно-культурну специфіку уявлень мовного колективу про колір і його роль у житті людини, репрезентують специфіку колірних асоціацій. Із-поміж авторських кольоративів кількісно переважають прикметники, що позначають *жовтий* колір та його відтінки (19%), *сірий* (17 %) і *синій* (16 %) кольори. Це пояснюється впливом традиції творення колірних образів у мові фольклору та художньої літератури. Автори не тільки актуалізують усталені (переважно фольклорні) значення кольорів, а й створюють на їхньому ґрунті оригінальні (індивідуально-авторські) словообрази.

10. Попри значні здобутки вітчизняного словництва в царині опису прикметникових найменувань (у тім числі й авторських), в українській лексикографії досі було відсутнє спеціальне джерело, у якому з урахуванням теоретичних надбань сучасної лексикографії представлено значний за обсягом корпус специфічного лексичного матеріалу – індивідуально-авторських прикметникових номінацій, засвідчених у сучасній українській поезії. Відтак здійснено першу спробу системного опису прикметникових неолексем – “Словник індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч”.

Лексикографічна інтерпретація неuzuальних номінативних одиниць, створених креативними мовними особистостями, слугуватиме емпіричною базою для подальших лексикологічних, семасіологічних, дериватологічних, лінгвокультурологічних, неографічних студій, поглибленому дослідженню актуальних проблем теорії лексикографії, теорії okazіональної номінації, поетики, історії літературної мови, сприятиме виявленню загальних тенденцій у мовно-естетичній вербалізації знакових для української ментальності фрагментів довкілля, реалізації подальших лексикографічних проєктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адах Н. А. Авторські лексичні новотвори в поезії Василя Барки: семантика, функції, прагматика : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Н. А. Адах. – Рівне : Рівненський державний гуманітарний ун-т, 2008. – 253 с.
2. Адах Н. А. Індивідуально-авторські прикметники в поезії Василя Барки / Н. А. Адах // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : НаУОА, 2014. – Вип. 50. – С. 42–45.
3. Адах Н. А. Семантика індивідуально-авторських кольороназв у поетичній мові Василя Барки / Н. А. Адах // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : НаУОА, 2008. – Вип. 10. – С. 3–10.
4. Алефиренко Н. Ф. Лингвокультуральная природа ментальности / Н. Ф. Алефиренко // Язык. Словесность. Культура. – 2011. – № 1. – С. 23–43.
5. Алефиренко Н. Ф. Проблемы когнитивной лингвистики : [научная монография] / Н. Ф. Алефиренко, Н. Б. Корина. – Нитра : УКФ, 2011. – 216 с.
6. Астахова Я. А. Цветообозначения в русской языковой картине мира : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Я. А. Астахова. – М. : Московский педаг. государ. ун-т, 2014. – 234 с.
7. Бабенко Н. Г. Оказиональное в художественном тексте. Структурно-семантический анализ : [учеб. пособие] / Н. Г. Бабенко. – Калининград : Калинингр. гос. ун-т, 1997. – 79 с.
8. Бабич Н. Д. Концепти “думка”, “слово” в наукових працях Івана Франка // Іван Франко: дух, наука, думка, воля: Матеріали Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана Франка (Львів, 27 вересня – 1 жовтня 2006 р.). – Львів : Видавничий центр Львівського нац. ун-ту імені І. Франка, 2010. – Т. 2. – С. 151–159.
9. Бабич Н. Д. Лексеми батько і мати як ключові слова українських фразеологізмів / Н. Д. Бабич // Ученые записки Таврического нац. ун-та

им. В. И. Вернадского: научный журнал. Серия “Филология. Социальные коммуникации”. – Симферополь : Таврический национальный университет им. В. И. Вернадского, 2009. – Т. 22 (61). № 4 (2). – С. 6–73.

10. Бабич Н. Д. Символьні лексеми – назви дерев у складі фразеологізмів української мови / Н. Д. Бабич // Науковий вісник Чернівецького університету: [зб. наук. праць]. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т. – Вип. 484: Романо-слов’янський дискурс, 2009. – С. 3–8.

11. Бабич Н. Д. Фразеологічні мікроконтексти символу хрест в українській мові / Н. Д. Бабич // Біблія і культура : [зб. наук. статей / за редакцією А. Є. Нямцу]. – Чернівці : ЧНУ, 2010. – Вип. 13. – С. 302–307.

12. Бабич Н. Магія слова для всього живого : мовно-народознав. наук. студії / Надія Бабич. – Чернівці : Букрек, 2012. – 383 с.

13. Бабич Н. Мова як середовище побутування національного гена / Надія Бабич // Рідне слово в етнокультурному вимірі. – 2013. – 2013. – С. 8–16.

14. Бабій І. М. Семантика, структура і стилістичні функції назв кольорів у сучасній українській мові (на матеріалі малої прози В. Стефаника, М. Коцюбинського, М. Хвильового) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / І. М. Бабій. – К. : Інститут української мови НАН України, 1997. – 21 с.

15. Бакина М. А. Словотворчество / М. А. Бакина // Языковые процессы современной русской художественной литературы: Поэзия. – М. : Наука, 1977. – С. 78–128.

16. Бандальер Г. Експресивність як визначальна риса поетики В. Стуса / Г. Бандальер // Вісник НАН України. – 2005. – № 9. – С. 44–49.

17. Барабаш О. В. Лексичний склад мови як відображення картини світу народу / О. В. Барабаш // Вісник Львівського університету. Серія філологічна : [у II ч.]. – Част. II : [зб. наук. праць / відп. ред. Я. І. Гарасим]. – Львів : Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2006. – Вип. 38. – С. 116–121.

18. Белевцова С. О. Міфологема в українській поетичній моделі світу першої третини ХХ століття (на матеріалі творів В. Свідзінського і М. Драй-Хмари) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / С. О. Белевцова . – Харків : Харківський нац. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2010. – 24 с.
19. Белова Б. А. Об особенностях компонентного состава индивидуально-авторских сложных прилагательных (на материале поэзии В. Луговского) / Б. А. Белова // Русское слово в языке и речи. – Кемерово : Кемеровский гос. ун-т., 1976. – 116 с.
20. Бельчиков Ю. А. О культурном коннотативном компоненте лексики / Ю. А. Бельчиков // Язык: система и функционирование. – М. : Наука, 1988. – С. 30–35.
21. Берков В. П. Новые слова? / В. П. Берков, В. М. Павлов // Новые слова и словари новых слов / [отв. ред. Н. З. Котелова]. – Л. : Наука, 1983. – С. 58–70.
22. Беценко Т. П. Структура і поетичні функції атрибутивних словосполучень у поезіях шістдесятників : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Т. П. Беценко. – Харків : Харківський нац. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди, 1999. – 20 с.
23. Бибик С. П. Побутовизм як лінгвокультурема / С. П. Бибик // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : НаУОА, 2008. – Вип. 10. – С. 31–35.
24. Бойко Н. І. Українська експресивна лексика: проблеми семантики і функціонування : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 / Н. І. Бойко . – К. : НАН України, Ін-т української мови, 2006. – 36 с.
25. Бондар М. В. Метамова дослідження національно-культурного компонента / М. В. Бондар // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика : [зб. наук. праць / редкол.: Л. І. Шевченко (голов. ред.) та ін.]. – К. : Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2014. – Вип. 28. – С. 119–128.

26. Браїлко Ю. І. Конфесійна лексика у творчості українських поетів 60–80-х років ХХ століття (семантико-стилістичний аспект) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Ю. І. Браїлко. – К. : Нац. педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2005. – 20 с.

27. Брітікова К. В. Узуальне та okazіональне в інноваціях сучасної української мови: тенденції оновлення лексико-словотвірної категорії назв особи : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / К. В. Брітікова. – Донецьк : Донецький національний ун-т, 2007. – 305 с.

28. Бучко Д. Спільне та відмінне в номінації об'єктів на апелятивному та онімному рівнях / Дмитро Бучко // Семантика мови і тексту : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. – Івано-Франківськ : Видавничо-дизайнерський відділ ЦІТ, 2006. – С. 35–38.

29. Вежбицкая А. Понимание культуры через посредство ключевых слов / Анна Вежбицкая ; [пер. с англ. А. Д. Шмелева]. – М. : Языки словянской культуры, 2001. – 288 с.

30. Вербовська І. Т. Словотвірна синонімія і словотвірна варіантність прикметників української мови : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / І. Т. Вербовська. – Львів : Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2001. – 19 с.

31. Верещагин Е. М. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М. : Рус. яз., 1976. – 248 с.

32. Виноградова В. Н. Стилистический аспект русского словообразования / В. Н. Виноградова. – М. : Наука, 1984. – 184 с.

33. Виноградов В. В. Русский язык: Грамматическое учение о слове / В. В. Виноградов. – М. : Высшая школа, 1986. – 640 с.

34. Винокур Г. О. О языке художественной литературы : [учеб. пособие для филол. спец. вузов] / Г. О. Винокур ; [сост. Т. Г. Винокур ; предисл. В. П. Григорьева]. – М. : Высш. шк., 1991. – 448 с.

35. Висоцький А. В. Склад та структура лексико-семантичних груп якісних прикметників в українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / А. В. Висоцький. – К. : Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова, 1998. – 20 с.
36. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І. Р. Вихованець. – К. : Наукова думка, 1988. – 256 с.
37. Войтович В. М. Українська міфологія / В. М. Войтович. – К. : Либідь, 2002. – 662 с.
38. Вокальчук Г. М. Авторський неологізм в українській поезії ХХ століття (лексикографічний аспект) : [монографія] / Г. М. Вокальчук ; [за ред. А. П. Грищенка]. – Рівне : Перспектива, 2004. – 524 с.
39. Вокальчук Г. М. Авторські новотвори як специфічні репрезентанти національно-мовної картини світу (на матеріалі українській поезії 20–30-х рр. ХХ століття) / Г. М. Вокальчук // Науковий вісник Волинського державного ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк : Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2005. – Вип. 1. – С. 11–15.
40. Вокальчук Г. М. До питання про історію дослідження okazіональних лексичних новотворів в українському мовознавстві / Г. М. Вокальчук // Наук. записки Вінницького держ. педагог. ун-ту ім. М. Коцюбинського. Серія: Філологія : [зб. наук. праць / відп. ред. Н. Л. Іваницька]. – Вінниця : ВДПУ, 2003. – Вип. 5. – С. 14–18.
41. Вокальчук Г. М. Еволюція індивідуально-авторської номінації в українській поезії першої половини ХХ століття / Г. М. Вокальчук // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : НаУОА, 2009. – Вип. 12. – С. 45–64.
42. Вокальчук Г. М. Неологія Михайля Семенка в контексті словотворчої практики поетів 20–30-х рр. ХХ ст. / Г. М. Вокальчук // Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Серія : Філологічні науки : [зб. наук. праць]. – Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – Кн. 3. – С. 179–185.

43. Вокальчук Г. М. Неологія шістдесятників / Г. М. Вокальчук // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : НаУОА, 2011. – Вип. 21. – С. 35–49.

44. Вокальчук Г. М. Оказіональна ад’єктивна номінація в українській поезії 20–30-х років ХХ ст. / Г. М. Вокальчук // Система і структура східнослов’янських мов. Мовознавчі студії : [зб. наук. праць / ред. М. М. Пилинський]. – К. : Український держ. педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2003. – С. 131–135.

45. Вокальчук Г. М. Оказіональні лексичні новотвори в українській поезії ХХ століття : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 / Г. М. Вокальчук. – К. : Ін-т укр. мови НАН України, 2009. – 38 с.

46. Вокальчук Г. М. Семантико-стилістичні особливості юкстапозитів у поезії Лесі Українки / Г. М. Вокальчук // Лінгвостилістичні студії : [наук. журн. / редкол.: С. К. Богдан (голов. ред.) та ін.]. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – Вип. 1. – С. 48–55.

47. Вокальчук Г. М. Словотворчість українських поетів ХХ століття : [монографія] / Г. М. Вокальчук ; відп. ред. С. Я. Єрмоленко. – Острог : НаУОА, 2008. – 536 с.

48. Вокальчук Г. М. Українська індивідуально-авторська неографія: стан і перспективи / Г. М. Вокальчук // Вісник Дніпропетровського університету. Серія “Мовознавство” : [наук. журн.]. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський нац. ун-т ім. О. Гончара, 2011. – Вип. 17, т. 1. – С. 27–33.

49. Вокальчук Г. М. “Я – беззразковості поет” (словотворчість Михайля Семенка) : [монографія] / Г. М. Вокальчук. – Рівне : Перспектива, 2006. – 201 с.

50. Волошина А. В. Безеквівалентна і фонові лексика у східнослов’янських мовах : дис. ... канд. пед. наук : 10.02.17 / А. В. Волошина. – Кіровоград : Кіровоградський держ. педагогічний ун-т ім. Володимира Винниченка, 2001. – 195 с.

51. Гаврилюк Н. В. Емпірійні індивідуально-авторські прикметники у творчості неокласиків / Н. В. Гаврилюк // Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії : [зб. наук. праць Рівненського держ. гуманітарного ун-ту]. – Рівне : РДГУ, 2003. – Вип. 11. – С. 69–72.

52. Гаврилюк Н. В. Загальна характеристика словотворчої практики неокласиків з погляду статистики // Н. В. Гаврилюк // Київські неокласики: словотворчість / Н. В. Гаврилюк ; відп. ред. Г. М. Вокальчук. – Острог : НаУОА, 2009. – С. 37–43. – (Лексикографічна серія “Українська індивідуально-авторська неографія ; вип. 2).

53. Гаврилюк Н. В. Індивідуально-авторські кольороназви в поезії неокласиків / Н. В. Гаврилюк // Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії : [зб. наук. праць Рівненського держ. гуманітарного ун-ту]. – Рівне ; Острог : НаУОА, 2013. – Вип. 21 (3). – С. 79–83.

54. Гаврилюк Н. В. Лексикографічна інтерпретація авторських лексичних новотворів неокласиків / Н. В. Гаврилюк // Київські неокласики: словотворчість / Н. В. Гаврилюк ; відп. ред. Г. М. Вокальчук. – Острог : НаУОА, 2009. – С. 43–60. – (Лексикографічна серія “Українська індивідуально-авторська неографія ; вип. 2).

55. Гаврилюк Н. В. Оказіональні прикметники-композиції в поетичному словнику неокласиків (словотвірний аспект) / Н. В. Гаврилюк // Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії : [зб. наук. праць Рівненського держ. гуманітарного ун-ту]. – Рівне : РДГУ, 2002. – Вип. 10. – С. 74–78.

56. Гаврилюк Н. В. Раціональні індивідуально-авторські прикметники в творчому доробку неокласиків / Н. В. Гаврилюк // Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії : [зб. наук. праць Рівненського держ. гуманітарного ун-ту]. – Рівне : РДГУ, 2004. – Вип. 12. – С. 54–57.

57. Гаврилюк Н. В. Словотворчість поетів-неокласиків у контексті поетичного мовлення 20–30-х років ХХ ст. : автореф. дис. ... канд.

філол. наук : 10.02.01 / Н. В. Гаврилюк. – Луцьк : Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – 20 с.

58. Гаврилюк Н. В. Словотворчість поетів-неокласиків у контексті поетичного мовлення 20–30-х років ХХ ст. : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Н. В. Гаврилюк. – Рівне : Рівненський державний гуманітарний ун-т, 2010. – 226 с.

59. Гатауллина Л. Р. Лингвоцветовая картина мира: аспекты изучения / Л. Р. Гатауллина // Семантические категории в разных лингвистических парадигмах : [сборник научных статей]. – Уфа : РИО БашГУ, 2005. – С. 43–53.

60. Гетьман И. М. Общая идеография : [конспекты лекций по спецкурсу] / И. М. Гетьман. – Нежин : Изд-во Нежинского педагогического ин-та им. Н. В. Гоголя, 1993. – 154 с.

61. Гливінська Л. К. Колір як образ: мовно-поетичний живопис Миколи Вінграновського / Л. К. Гливінська // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського : [зб. наук. праць]. – К. : Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2010. – Вип. 12. – С. 24–29.

62. Голубовська І. О. Етнічні особливості української національно-мовної картини світу / І. О. Голубовська // *Studia Linguistica* : [зб. наук. праць / редкол.: І. О. Голубовська (відп. ред.) та ін.]. – К. : Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2010. – Вип. 4. – С. 400–412.

63. Голубовська І. О. Етноспецифічні константи мовної свідомості : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.15 / І. О. Голубовська. – К. : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2004. – 38 с.

64. Голубовська І. О. Українська ментальність *sub specie* національно-специфічних концептів / І. О. Голубовська // Українське мовознавство : [міжвідом. наук. зб. / відп. ред. А. К. Мойсієнко]. – К. : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2009. – Вип. 39/1. – С. 93–102.

65. Гончар О. Т. Твори : [у 7-и т.] / О. Т. Гончар ; примітки В. Ковалю. – К. : Дніпро, 1987–1988.

Т. 6: Берег любові : [роман; оповідання; статті]. – 1988. – 703 с.

66. Гордієнко Н. Г. Українська лексикографія 90–х років ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Н. Г. Гордієнко. – К. : Ін-т укр. мови НАН України, 2011. – 19 с.

67. Горпинич В. О. Морфологія української мови : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / В. О. Горпинич. – К. : Академія, 2004. – 336 с.

68. Григоренко Т. В. Етнографічна лексика і фразеологія у складі української літературної мови : [монографія] / Т. В. Григоренко. – Умань : ПП Жовтий, 2010. – 216 с.

69. Гринев-Гриневиц С. В. Введение в терминологию: Как просто и легко составить словарь : [учеб. пособие] / С. В. Гринев-Гриневиц. – [3-е изд., доп.]. – М. : ЛИБРОКОМ, 2009. – 224 с.

70. Гринів О. Василь Барка як послідовник Григорія Сковороди / О. Гринів // Літературознавство : III Міжнар. конгрес українців. – К. : Обереги, 1996. – С. 325–332.

71. Грищенко А. П. Прикметник / А. П. Грищенко // Сучасна українська літературна мова ; за ред. А. П. Грищенка. – К. : Вища школа, 1997. – С. 365–378.

72. Грищенко А. П. Прикметник в українській мові / А. П. Грищенко. – К. : Наук. думка, 1978. – 208 с.

73. Губарева Г. А. Семантика та стилістичні функції кольоративів у поетичній мові Ліни Костенко : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Г. А. Губарева. – Харків : Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2002. – 18 с.

74. Давиденко К. О. Кольороназви в індивідуально-авторській картині світу Максиміліана Волошина : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 / К. О. Давиденко. – Сімферополь : Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, 2007. – 20 с.

75. Данилюк Н. О. Мова української народної пісні (лексико-семантичний і функціональний аспекти) : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 / Н. О. Данилюк. – К. : Ін-т укр. мови НАН України, 2010. – 36 с.

76. Данилюк Н. Особливості порівнянь у мові української народної пісні / Ніна Данилюк // Волинь філологічна: текст і контекст : [зб. наук. праць / редкол.: М. В. Моклиця (голов. ред.) та ін.]. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – Вип. 14. – С. 38–49.

77. Деркач Т. В. Метафора в літературознавчому тексті 90-х років ХХ ст.: семантика, структура, функції : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Т. В. Деркач. – Сімферополь : Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, 2007. – 20 с.

78. Дубичинский В. В. Лексикография русского языка : [учеб. пособие] / В. В. Дубичинский. – М. : Флинта, Наука, 2008. – 431 с.

79. Дюкар К. В. Оказіоналізми в поетичних ідіостилях В. Голобородька, Т. Мельничука, С. Сапеляка (структурно-семантичний і функційний аспекти) [Електронний ресурс] : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / К. В. Дюкар. – Харків : Харківський нац. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2015. – Режим доступу : <http://nauka.hnpu.edu.ua>

80. Дюкар К. В. Оказіональні ад'єктиви як конститuentи означального простору поетичних світів В. Голобородька, Т. Мельничука, С. Сапеляка / К. В. Дюкар // Сучасні лінгвістичні студії ХХІ століття : тези доп. І Всеукр. наук.-практ. конф. (Житомир, 1 червня 2015 р.). – Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – С. 20–26.

81. Дяченко Л. М. Функціонально-семантична характеристика безеквівалентної та фонової лексики сучасної української літературної мови : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Л. М. Дяченко. – К. : НАН України ; Інститут української мови, 1997. – 18 с.

82. Єрмоленко С. Я. Експресивність / С. Я. Єрмоленко // Українська мова. Енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський (співголова),

О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 2004. – С. 170.

83. Єрмоленко С. Я. Мова і українознавчий світогляд : [монографія] / С. Я. Єрмоленко. – К. : НДІУ, 2007. – 444 с.

84. Єрмоленко С. Я. Новий словник епітетів української мови [Електронний ресурс] / С. Я. Єрмоленко // Лексикографічний бюлетень : [зб. наук. праць]. – К. : Ін-т української мови НАН України, 2009. – Вип. 18. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/73237>.

85. Єрмоленко С. Я. Сучасні проблеми дослідження літературної мови / С. Я. Єрмоленко // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика : [зб. наук. праць / редкол.: Л. І. Шевченко (голов. ред.) та ін.]. – К. : Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2001. – Вип. 4. – С. 3–12.

86. Жайворонок В. В. Етносимвольні асоціативні паралелі в українських народних піснях / В. В. Жайворонок // Мовознавство. – 2010. – № 6. – С. 23–31.

87. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури : словник-довідник / В. В. Жайворонок. – К. : Довіра, 2006. – 703 с.

88. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: нариси : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / В. В. Жайворонок. – К. : Довіра, 2007. – 262 с.

89. Жижома О. О. Індивідуально-авторські новотвори в поетичному дискурсі 80–90-х років ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / О. О. Жижома. – Донецьк : Донецький нац. ун-т, 2003. – 18 с.

90. Жижома О. О. Індивідуально-авторські новотвори в поетичному дискурсі 80–90-х років ХХ століття : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / О. О. Жижома. – Маріуполь : Приазовський держ. технічний ун-т, 2003. – 242 с.

91. Жижома О. Роль okazіональних прикметників у формуванні поетичного дискурсу / Оксана Жижома // Лінгвістичні студії : [міжнар. зб.

наук. праць / голов. ред. А. П. Загнітко]. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – Вип. 18. – С. 156–161.

92. Земская Е. А. Активные процессы современного словопроизводства / Е. А. Земская // Русский язык конца XX столетия (1985–1995). – М. : Языки русской культуры, 1996. – С. 90–141.

93. Земская Е. А. Оказиональные и потенциальные слова в русском словообразовании / Е. А. Земская // Актуальные проблемы русского словообразования: Материалы республ. научн. конф. – Самарканд, 1972. – С. 19–29.

94. Ігнат'єва С. Є. Особливості кольорової картини світу в українському щоденниковому дискурсі (аксіологічний аспект) / С. Є. Ігнат'єва // Психолінгвістика : [наук.-теорет. зб. / редкол.: Л. О. Калмикова (голов. ред.) та ін.]. – Переяслав-Хмельницький : Домбровська Я. М. [вид.], 2012. – Вип. 9. – С. 184–192.

95. Історія української літератури XX століття : [у 2 кн.]. – Кн. 1 : 1910–1930-ті роки : [навч. посібник] / за ред. В. Дончика. – К. : Либідь, 1993. – 784 с.

96. Калетнік А. А. Зумовленість продуктивних моделей творення неокласичного неологізму “полем культури” / А. А. Калетнік // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика : [зб. наук. праць / редкол.: Л. І. Шевченко (голов. ред.) та ін.]. – К. : Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2006. – Вип. 13. – С. 113–120.

97. Калетнік А. А. Лінгвістичний статус неологізмів у неокласичному тексті : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / А. А. Калетнік. – К. : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2008. – 333 с.

98. Калетнік А. А. Функціональний статус неологізмів як наукова проблема / А. А. Калетнік // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика : [зб. наук. праць / редкол.: Л. І. Шевченко (голов. ред.) та ін.]. – К. : Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2003. – Вип. 8. – С. 70–75.

99. Караулов Ю. Н. Лингвистическое конструирование и тезаурус литературного языка / Ю. Н. Караулов. – М. : Наука, 1981. – 363 с.
100. Карпіловська Є. Сучасна українська словотворчість та її відображення в неологічних словниках / Євгенія Карпіловська // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2004. – Вип. 34. – Ч. 1. – С. 3–10.
101. Кирилюк О. В. Основні принципи формування реєстру авторських лексичних новотворів Павла Тичини / О. В. Кирилюк // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: філологічні науки. Мовознавство. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – № 2 (279). – С. 37–42.
102. Кирилюк О. В. Фольклорна основа складених найменувань у сучасній українській поезії / О. В. Кирилюк // Наукові записки. Серія “Філологічні науки” / [відп. ред. проф. Г. В. Самойленко]. – Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – Кн. 3. – С. 203–207.
103. Кислицина Н. М. Прикметники зі значенням узагальненої позитивної оцінки як фрагмент мовної картини світу (на матеріалі російської, української та англійської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / Н. М. Кислицина. – К. : Київський нац. лінгвістичний ун-т, 2002. – 20 с.
104. Кіс Т. Є. Еволюція художньої метафори: лінгвокультурний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Т. Є. Кіс. – К. : НАН України ; Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, 2001. – 19 с.
105. Клименко Н. Ф. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі : [монографія] / Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська, Л. П. Кислюк. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2008. – 434 с.
106. Клименко Н. Ф. Потенційне слово / Н. Ф. Клименко // Українська мова : енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 2004. – С. 511.

107. Клименко Н. Ф. Словотвірний словник / Н. Ф. Клименко // Українська мова : енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 2004. – С. 621–622.
108. Климова Ю. А. Русские имена прилагательные: атрибутивная картина мира / Ю. А. Климова // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. Языкознание. – Белгород : Белгородский госуд. ун-т, 2008. – № 69. – С. 122–127.
109. Ковальова Т. В. Лексико-семантичні поля кольоративів в українській поезії початку ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Т. В. Ковальова. – Харків : Харківський держ. педагогічний ун-т ім. Г. Сковороди, 1999. – 19 с.
110. Козлова Н. Н. Цветовая картина мира в языке / Н. Н. Козлова // Ученые записки Забайкальского государственного гуманитарно-педагогического университета им. Н. Г. Чернышевского. – Чита : ЗабГГПУ, 2010. – Вып. 3. – С. 82–88.
111. Колоїз Ж. В. Неузуальне словотворення : [монографія] / Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг : Астерікс, 2015. – 156 с.
112. Колоїз Ж. В. Оказіональна деривація: теоретичний та функціонально-прагматичний аспекти : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01 / Ж. В. Колоїз. – К. : НАН України ; Ін-т укр. мови, 2007. – 36 с.
113. Колоїз Ж. В. Українська неологія: здобутки та перспективи / Ж. В. Колоїз // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. Серія : Філологія. Мовознавство : [наук. журн.]. – Миколаїв : Чорноморський держ. ун-т ім. Петра Могили, 2009. – Т. 105, Вип. 92. – С. 57–62.
114. Колоїз Ж. В. Українська оказіональна деривація : [монографія] / Ж. В. Колоїз. – К. : Акцент, 2007. – 310 с.
115. Комлев Н. Г. Компоненты содержательной структуры слова / Н. Г. Комлев. – [3-е изд., стереотипное]. – М. : КомКнига, 2006. – 192 с.

116. Кононенко В. І. Мова у контексті культури : [монографія] / В. І. Кононенко. – Київ ; Івано-Франківськ : Плай 2008. – 390 с.
117. Кононенко В. Ключові висловлення як текстотвірні знаки художнього дискурсу / Віталій Кононенко // Українська мова. – 2014. – № 1. – С. 38–50.
118. Кононенко В. Концептосфера в етнолінгвістичному аспекті / Віталій Кононенко // Лінгвістичні студії : [міжнар. зб. наук. праць / голов. ред. А. П. Загнітко]. – Донецьк : ДонНУ, 2010. – Вип. 21. – С. 22–25.
119. Кононенко В. Мова в етнокультурному вимірі / Віталій Кононенко // Гірська школа Українських Карпат. – 2014. – № 11. – С. 3–6.
120. Кононенко І. В. Лексико-синтаксичний потенціал прикметника у слов'янських мовах : автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.03 / І. В. Кононенко. – К. : НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, 2009. – 38 с.
121. Космеда Т. А. Денотат, конотація й аксіосемантика у проекції на лексико-семантичні відповідники російської та української мов / Т. А. Космеда // Мовознавство. – 1997. – № 4–5. – С. 58–63.
122. Космеда Т. Концепти дума, думка в українському мовленні крізь призму аксіологічної прагмалінгвістики / Тетяна Космеда // Вісник Львівського університету. Серія “Філологічна”. – [редкол.: Т. Салига (голов. ред.) та ін.]. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2004. – Вип. 34, ч. 1. – С. 367–371.
123. Костомаров М. І. Слов'янська міфологія / М. І. Костомаров ; [упоряд., приміт. І. П. Бетко, А. М. Полотай ; вступна ст. М. Т. Яценка]. – К. : Либідь, 1994. – 384 с.
124. Костомаров Н. Об историческом значении русской народной поэзии / Н. Костомаров // Костомаров М. І. Слов'янська міфологія / М. І. Костомаров ; [упоряд., приміт. І. П. Бетко, А. М. Полотай ; вступна ст. М. Т. Яценка]. – К. : Либідь, 1994. – С. 44–249.

125. Костусяк Н. М. Категорія ступенів порівняння прикметників і прислівників / Н. М. Костусяк. – Луцьк : Редакційно-видавничий відділ “Вежа” Волинського держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2002. – 180 с.

126. Костюшко О. М. Відображення мовної картини світу у тематичному словнику навчального типу / О. М. Костюшко // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка : [наук. журн.]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – Вип. 60. – С. 226–231.

127. Костюшко О. Тематичні словники у сучасній слов'янській лексикографії / Оксана Костюшко // Проблеми слов'янознавства : [зб. наук. праць]. – Львів : Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2003. – Вип. 53. – С. 271–280.

128. Котелова Н. З. Первый опыт лексикографического описания русских неологизмов / Н. З. Котелова // Новые слова и словари новых слов / [отв. ред. Н. З. Котелова]. – Л. : Наука, 1978. – С. 5–26.

129. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : [підручник] / М. П. Кочерган. – [вид. 2-ге, випр. і доп.] – К. : Видавничий центр “Академія”, 2006. – 464 с.

130. Кравець Л. В. Аксіологічні компоненти семантики метафор української поезії ХХ ст. / Л. В. Кравець // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови : [зб. наук. праць / відп. ред. М. Я. Плющ]. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Вип. 12. – С. 15–20.

131. Кравець Л. В. Динаміка концепту *місто* в поетичних метафорах ХХ ст. / Л. В. Кравець // Культура слова. – 2013. – № 79. – С. 90–96.

132. Кравець Л. В. “Доле! Доле! Моя ти співана воле!” (концепт *доля* у поезії Т. Шевченка) / Л. В. Кравець // Культура слова. – 2014. – № 80. – С. 141–150.

133. Кравець Л. В. Інтелектуалізація української поетичної метафори / Л. В. Кравець // Наукові записки [Кіровоградського державного

педагогічного університету ім. Володимира Винниченка]. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – Вип. 117. – С. 26–29.

134. Кравець Л. В. Метафора як лінгвоментальний феномен / Л. В. Кравець // Українська мова і література в школі. – 2014. – № 1. – С. 39–43.

135. Кравець Л. В. Метафоризація концепту хата в українській поезії ХХ ст. / Л. В. Кравець // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія: Філологічні науки: [зб. наук. праць]. – Ніжин: Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2013. – Кн. 1. – С. 17–20.

136. Кравець Л. “Коли епітет б’є стрілою у саму щонайглибшу суть” (Єрмоленко С. Я., Єрмоленко В. І., Бибик С. П. Новий словник епітетів української мови. – К.: Грамота, 2012. – 488 с.) / Л. Кравець // Українська мова. – 2013. – № 3. – С. 144–147.

137. Краснянский В. В. О развитии сложного эпитета в художественной речи / В. В. Краснянский // Проблемы структурной лингвистики. 1985–1987 / [отв. ред. В. П. Григорьев]. – М.: Н., 1989. – 389 с.

138. Кривко Л. Особливості семантики індивідуально-авторських новотворів Аркадія Казки [Електронний ресурс] / Любов Кривко // Студентські наукові записки. Серія “Гуманітарні науки” / [укл. В. В. Максимчук, Г. В. Максимчук]. – 2010. – Вип. 2. – Режим доступу: <http://eprints.oa.edu.ua/831>.

139. Критенко А. П. Семантична структура назв кольорів в українській мові / А. П. Критенко // Славістичний збірник. – К.: Вид-во АН УРСР, 1963. – С. 97–111.

140. Кубрякова Е. С. Части речи с когнитивной точки зрения / Е. С. Кубрякова. – М.: Институт языкознания РАН, 1997. – 331 с.

141. Кубрякова Е. С. Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е. С. Кубрякова. – М.: Языки славянской культуры, 2004. – 560 с.

142. Кузнецова Н. В. Лексикографічна інтерпретація семантичної структури багатозначних прикметників російської мови : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 / Н. В. Кузнецова. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський нац. ун-т, 2003. – 20 с.

143. Кузьма І. Т. Теоретичні питання словотвірної синонімії та словотвірної варіантності (на матеріалі українського прикметника) / І. Т. Кузьма // Дослідження з лексикології і граматики української мови : [зб. наук. пр. / редкол.: І. С. Попова (ред.) та ін.]. – Дніпропетровськ : Пороги, 2013. – Вип. 14. – С. 38–48.

144. Купіна Я. В. Вербалізація концепту “пам’ять” в українській літературній мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Я. В. Купіна. – Харків : Харківський нац. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2011. – 20 с.

145. Лановик М. Б. Українська усна народна творчість : [навч. посіб.] / М. Б. Лановик, З. Б. Лановик. – К. : Знання-Прес, 2006. – 591 с.

146. Лыков А. Г. Современная русская лексикология (русское окказиональное слово) : [учеб. пособие] / А. Г. Лыков. – М. : Высшая школа, 1976. – 118 с.

147. Ліпкевич О. Лексико-семантичні особливості новотворів українських поетів – дисидентів / Ольга Ліпкевич // Лінгвістичні студії молодих дослідників : [зб. наук. праць учасників VI Міжнародних наукових читань “Лінгвістичні студії молодих дослідників”, присвячених пам’яті професора К. Ф. Шульжука (Рівне, 25 травня 2016 р.)]. – Рівне : РДГУ. – Вип. 7. – С. 128–133.

148. Лопатин В. В. Рождение слова: Неологизмы и окказиональные образования / В. В. Лопатин. – М. : Наука, 1973. – 150 с.

149. Лук’янчук С. В. Епітет у конфесійному стилі сучасної української мови (функціонально-семантичний аспект) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / С. В. Лук’янчук. – К. : НАН України ; Ін-т української мови, 2008. – 19 с.

150. Мазурик Д. В. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літературної мови (90-і роки XX ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Д. В. Мазурик. – Львів : Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2002. – 21 с.

151. Максимчук В. В. Естетика авторського новотвору як результат порушення мовних норм [Електронний ресурс] / В. В. Максимчук // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : НаУОА, 2012. – Вип. 22. – Режим доступу : http://eprints.oa.edu.ua/1334/1/Maksymchuk_110512.pdf.

152. Максимчук В. В. Лексикографічна експертиза як один із критеріїв ідентифікації авторських лексичних новотворів / В. В. Максимчук // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : НаУОА, 2012. – Вип. 31. – С. 55–61.

153. Максимчук В. В. Лексичні новотвори поетів Рівненщини середини XX – початку XXI сторіч : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / В. В. Максимчук. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – 20 с.

154. Максимчук В. В. Лексичні новотвори поетів Рівненщини середини XX – початку XXI сторіч : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / В. В. Максимчук. – Острог : НаУОА, 2014. – 343 с.

155. Максимчук В. В. Складні випадки лексикографічної інтерпретації значеннєвої структури авторських лексичних новотворів (на матеріалі інновацій поетів Рівненщини) / В. Максимчук // Українське мовознавство : [міжвідом. наук. зб. / відп. ред. А. К. Мойсієнко]. – К. : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2009. – Вип. 39/1. – С. 277–282.

156. Максимчук В. В. Словотворчість сучасних поетів Рівненщини : [монографія] / В. В. Максимчук ; за ред. Г. М. Вокальчук. – Острог : НаУОА, 2015. – 386 с. – (Лексикографічна серія “Українська індивідуально-авторська неографія” ; вип. 7).

157. Мамич М. В. Концепти правда / неправда в українській літературній мові: семантико-стилістичний аспект : автореф. дис. ... канд.

філол. наук : 10.02.01 / М. В. Мамич. – Одеса : Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2002. – 19 с.

158. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика : [учеб. пособие] / В. А. Маслова. – [3-е изд. перераб. и доп.]. – Минск : ТетраСистемс, 2008. – 272 с.

159. Масло О. В. Національно-культурний компонент у лексиці українських народних казок : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / О. В. Масло. – Харків : Харківський нац. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2008. – 22 с.

160. Мень А. Символ / А. Мень // Библиологический словарь : в 3 т. / А. Мень. – М. : Фонд имени Александра Меня, 2002. – Т. 3. – 526 с.

161. Микитюк О. Р. Український прикметник як стрижень національної картини / О. Р. Микитюк // Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Філологічні науки. – Бердянськ : Вид-во БДПУ, 2014. – Вип. 3. – С. 138–146.

162. Мирний П. Хіба ревуть воли, як ясла повні? / Панас Мирний ; передмова О. Д. Сінченка. – К. : Шанс, 2013. – 384 с.

163. Морковкин В. В. Идеографические словари / В. В. Морковкин. – М. : Издательство Московского университета, 1970. – 71 с.

164. Намиткова Р. Ю. Авторские неологизмы: словообразовательный аспект / Р. Ю. Намиткова. – Ростов-на-Дону : Изд-во Рост. ун-та, 1986. – 156 с.

165. Нелюба А. Економія в словотвірній номінації української мови (системний вимір) : [монографія] / Анатолій Нелюба ; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Харків. іст.-філол. т-во. – Харків : Харків. іст.-філол. т-во, 2014. – 183 с.

166. Новікова Є. Б. Інноваційні прикметники-композити в лексичній системі сучасної української мови / Є. Б. Новікова // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету.

Філологія, педагогіка, психологія :[зб. наук. праць]. – К. : Київський нац. лінгв. ун-т, 2014. – Вип. 28. – С. 135–140.

167. Новоселова А. Г. Окказиональные и потенциальные слова в публицистике (на материале произведений 1965–1985 годов) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.02 / А. Г. Новоселова. – К. : Киевский ун-т им. Т. Шевченка. – К., 1986. – 24 с.

168. Онопрієнко Т. М. Епітет у системі тропів сучасної англійської мови (Семантика. Структура. Прагматика) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Т. М. Онопрієнко. – Харків : Харківський нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2002. – 19 с.

169. Пастух Н. А. Зооморфні образи в українському фольклорі. Образ зозулі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.07 / Н. А. Пастух. – Львів : Львівський нац. ун-т ім. І. Франка, 2001. – 19 с.

170. Пастушенко Т. В. Колірна номінація як елемент вторинної мовної картини світу (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Т. В. Пастушенко. – К. : Київський держ. лінгвістичний ун-т, 1998. – 16 с.

171. Пашко Л. В. Структурно-семантична та стилістична характеристика авторських неологізмів у творах О. Т. Гончара : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 / Харків : Харківський держ. ун-т, 1994. – 20 с.

172. Підкамінна Л. В. Епітет Т. Г. Шевченка: генеза, структура і сучасна мовна рецепція : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Л. В. Підкамінна. – К. : Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2011. – 19 с.

173. Підмогильна Н. В. Ад'єктивний атрибут у поетичному мовленні (на матеріалах поетичних творів О. С. Пушкіна) : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.02 / Н. В. Підмогильна. – Сімферополь : Таврійський нац. ун-т ім. В. І. Вернадського, 2001. – 35 с.

174. Поліщук О. Г. Авторські новотвори-репрезентанти колірної картини світу в українській поезії XX століття / О. Г. Поліщук // Актуальні

проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії : [зб. наук. праць Рівненського держ. гуманітарного ун-ту]. – Рівне : РДГУ, 2009. – Вип. 17. – С. 40–46.

175. Поліщук О. Г. Авторські прикметникові новотвори як специфічні репрезентанти національної культури / О. Г. Поліщук // Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії : [зб. наук. праць Рівненського держ. гуманітарного ун-ту]. – Рівне : РДГУ, 2012. – Вип. 20 (2). – С. 111–113.

176. Поліщук О. Г. Актуальні проблеми дослідження індивідуально-авторських прикметників у сучасному українському мовознавстві / О. Г. Поліщук // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : НаУОА, 2009. – Вип. 12. – С. 269–274.

177. Поліщук О. Г. Індивідуально-авторські прикметники з нумеративним компонентом в українській поезії ХХ століття / О. Г. Поліщук // Лінгвістичні студії молодих дослідників : [зб. наук. праць учасників Міжнародної наукової конференції “Динамічні процеси в граматиці і лексичному складі сучасних слов’янських мов”, присвяченої пам’яті проф. К. Ф. Шульжука (Рівне, 19–20 травня 2011)]. – Рівне, Оломоуць : НаУОА, 2011. – Вип. 1. – С. 98–99.

178. Поліщук О. Г. Індивідуально-авторські прикметники-композиції у поетичному лексиконі ХХ століття / О. Г. Поліщук // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : НаУОА, 2008. – Вип. 10. – С. 109–115.

179. Поліщук О. Г. Індивідуально-авторські прикметники на позначення звукової характеристики денотата у поезії ХХ століття / О. Г. Поліщук // Наукові дослідження молоді : [зб. тез III Звітної науково-практичної конференції]. – Рівне ; Дубно : Ассоль, 2011. – С. 206–208.

180. Поліщук О. Г. Індивідуально-авторські прикметники у поезії ХХ століття : лексикографічна репрезентація / О. Г. Поліщук // Українське мовознавство : [міжвідом. наук. зб. / відп. ред. А. К. Мойсієнко]. – К. : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2009. – Вип. 39/1. – С. 417–419.

181. Поліщук О. Г. Семантика авторських прикметникових новотворів в українській поезії ХХ–ХХІ ст. / О. Г. Поліщук // Наукові дослідження молоді : [зб. тез IV Звітної науково-практичної конференції]. – Рівне ; Дубно : Ассоль, 2012. – С. 353–356.

182. Поліщук О. Г. Семантика авторських прикметникових новотворів із колірним компонентом (на матеріалі української поезії ХХ століття) / О. Г. Поліщук // Проблеми граматики і лексикології української мови : [зб. наук. праць НПУ ім. М. П. Драгоманова]. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. – Вип. 5. – С. 111–113.

183. Поліщук О. Г. Художньо-виражальні функції індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ століття / О. Г. Поліщук // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : НаУОА, 2010. – Вип. 17. – С. 315–319.

184. Поліщук Я. Символи і метаморфози: своєрідність християнської символіки в модерній українській поезії перших десятиліть ХХ століття / Ярослав Поліщук // Дивослово. – 1997. – № 12. – С. 2–5.

185. Попова Л. П. Семантична параметризація абстрактних іменників у лінгвістичних словниках : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 / Л. П. Попова. – К. : НАН України ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, 2008. – 16 с.

186. Попова Т. В. Русская неология и неография : [учеб. электрон. текстовое издание] / Т. В. Попова. – Екатеринбург : Изд-во УГТУ-УПИ, 2005. – 96 с.

187. Потебня А. А. Слово и миф / А. А. Потебня. – М. : Правда, 1989. – 624 с.

188. Пустовіт Л. О. “Очі дихають синню...”: (колір у поезії І. Драча і Б. Олійника) / Л. О. Пустовіт // Культура слова : [республік. міжвід. Збірник / відп. ред. М. М. Пилинський]. – К. : Наук. думка, 1983. – Вип. 25. – С. 20–27.

189. Пустовіт Л. О. Словник української поезії другої половини ХХ століття: семантико-функціональний аспект : [монографія] / Л. О. Пустовіт. – К. : Рідна мова, 2009. – 242 с.

190. Радько О. Г. Авторські ад'єктивні композити в українській поезії ХХ століття / О. Г. Радько // Науковий вісник ВНУ ім. Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – № 1 (226). – С. 111–114.

191. Радько О. Г. Біблійно-християнські слова-символи в семантичній структурі авторських прикметникових новотворів / О. Г. Радько // Лінгвістичні студії молодих дослідників : [зб. наук. праць учасників VI Міжнародних наукових читань “Лінгвістичні студії молодих дослідників”, присвячених пам'яті професора К. Ф. Шульжука (Рівне, 25 травня 2016 р.)]. – Рівне : РДГУ, 2016. – Вип. 7. – С. 154–161.

192. Радько О. Г. До питання про диференціацію узуальних та okazіональних прикметників-композитів / О. Г. Радько // *Současné slovanské jazyky a literatury: problémy a perspektivy : sborník vědeckých prací účastníků vědeckého projektu Lingvistická studia mladých vědců III*. – Olomouc – Rivne, 2013. – S. 29–32.

193. Радько О. Г. Етнокультурні концепти в семантичній структурі індивідуально-авторських прикметників (на матеріалі української поезії ХХ–ХХІ сторіч) / О. Г. Радько // Лінгвістичні дослідження : [зб. наук. праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди]. – Харків : Харківський нац. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2015. – Вип. 40. – С. 123–130.

194. Радько О. Г. Лексикографічне представлення прикметникових новотворів поетів ХХ століття / О. Г. Радько // Українська мова у ХХІ столітті: традиції і новаторство : тези доповідей II Всеукраїнського лінгвістичного форуму молодих учених (Київ, 24–26 квітня 2012 року). – К. : ІУМ НАНУ, 2012. – С. 277–280.

195. Радько О. Г. Лінгвістична природа індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіччя / О. Г. Радько // Лінгвістичні студії молодих дослідників : [зб. наук. праць учасників V Міжнародних наукових читань “Лінгвістичні студії молодих дослідників”, присвячених пам’яті професора К. Ф. Шульжука (Рівне, 21 травня 2015 р.)]. – Рівне : РДГУ, 2015. – Вип. 6. – С. 45–49.

196. Радько О. Г. Національно-культурні елементи в семантичній структурі індивідуально-авторських прикметників / О. Г. Радько // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2014. – № 2 (279). – С. 42–46.

197. Радько О. Г. Особливості творення ступенів порівняння індивідуально-авторських прикметників в українських поетичних текстах ХХ–ХХІ сторіч / О. Г. Радько // Лінгвостилістичні студії : [наук. журн. / редкол.: С. К. Богдан (голов. ред.) та ін.]. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. – Вип. 2. – С. 159–166.

198. Радько О. Г. Семантика okazіональних прикметників-комполітів із компонентом на позначення соматичного поняття / О. Г. Радько // Матеріали II Регіональної міжвузівської науково-практичної конференції “Проблеми розвитку соціально-економічних систем: підприємництво, глобалізація, економічне зростання”. – Київ ; Дубно, 2013. – Вип. 2. – С. 183–187.

199. Радько О. Г. Специфіка лексикографічного опису індивідуально-авторських прикметників / О. Г. Радько // Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії : [зб. наук. праць Рівненського держ. гуманітарного ун-ту]. – Рівне ; Острог : НаУОА, 2013. – Вип. 21 (3). – С. 107–109.

200. Ріжко Р. Л. Семантико-стилістичні домінанти в українській поезії кінця ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук :

10.02.01 / Р. Л. Ріжко. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2011. – 20 с.

201. Ріжко Р. Оказіоналізми як домінанта поетичної мови кінця ХХ–початку ХХІ століття: функціональний аспект / Руслана Ріжко // Лінгвістичні студії : [міжнар. зб. наук. праць / голов. ред. А. П. Загнітко]. – Донецьк : ДонНУ, 2011. – Вип. 23. – С. 191–197.

202. Родюк Н. Ю. Семантична структура лексики з етнолінгвокультурним змістом / Н. Ю. Родюк // Наукові записки. Серія “Філологічна”. – Острог : НаУОА, 2010. – Вип. 14. – С. 134–140.

203. Рудь О. М. Порівняння у мові української поезії ХХ століття / О. М. Рудь // Філологічні науки : [зб. наук. праць]. – Суми : Сумський ДПУ, 2004. – С. 73–79.

204. Рудь О. М. Семантичні типи складних прикметників із другим соматичним компонентом / О. М. Рудь // Філологічні науки : [зб. наук. праць]. – Суми : Сумський ДПУ, 2003. – С. 47–55.

205. Рудь О. М. Структурна семантика та функціонування складних прикметників в українській поетичній мові ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / О. М. Рудь. – К. : НАН України ; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, 2002. – 18 с.

206. Рудь О. М. Структурно-семантичні моделі складних прикметників з першим компонентом на позначення кількості (на матеріалі української поезії ХХ століття) / О. М. Рудь // Вісник Сумського державного університету. Серія : Філологічні науки : [зб. наук. праць]. – Суми : Вид-во СумДУ, 2000. – С. 82–94.

207. Рудь О. М. Типи моделей складних прикметників з першим колірним компонентом (на матеріалі української поезії ХХ століття) / О. М. Рудь // Лінгвістичні дослідження : [зб. наук. праць / за заг. ред. проф. Л. А. Лисиченко]. – Харків : ХДПУ, 2001. – Вип. 7. – С. 148–153.

208. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики / В. М. Русанівський. – К. : Наукова думка, 1988. – 235 с.

209. Рязанцева Д. В. Ненормативне ступенювання прикметників та прислівників як характерна тенденція сучасної української мови / Д. В. Рязанцева // Лінгвістичні дослідження : [зб. наук. праць / гол. ред. Л. А. Лисиченко]. – Харків : Харківський нац. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2011. – Вип. 32. – С. 195–201.

210. Рязанцева Д. В. Ступені порівняння прикметників як ефективний засіб створення граматичного значення оцінки (на матеріалі сучасної української публіцистики) / Д. В. Рязанцева // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство : [наук. журн]. – Дніпропетровськ : Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара, 2011. – Т. 19, вип. 17(2). – С. 155–161.

211. Рязанцева Д. Порушення норми при ступенюванні прикметників / Дар'я Рязанцева // Культура слова. – 2011. – Вип. 74. – С. 70–74.

212. Савченко Л. Г. Поетика кольору ЗОЛОТИЙ у художній мові Олександра Олеся / Л. Г. Савченко // Лінгвістичні дослідження : [зб. наук. праць / гол. ред. Л. А. Лисиченко]. – Харків : Харківський нац. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2002. – Вип. 8. – С. 82–87.

213. Савченко Л. Г. Семантика кольороназв червоний – білий у поетичній мові Спиридона Черкасенка / Л. Г. Савченко // Вісник Харківського нац. ун-ту. – 2004. – № 631. – С. 151–154.

214. Семенюк О. В. Лексичні новотвори Павла Тичини: структура, семантика, лексикографічно-часові параметри : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / О. В. Семенюк. – Луцьк : Східноєвропейський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. – 275 с.

215. Семенюк О. В. Фольклорні лексичні інновації як одне з джерел формування авторської мовно-поетичної картини світу (на матеріалі лексичних новотворів П. Тичини) / О. В. Семенюк // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград : Видавець Лисенко В. Ф., 2015. – С. 630–635.

216. Сенько Е. В. Инновации в современном русском языке / Е. В. Сенько. – Владикавказ : Изд-во СОГУ, 1994. – 183 с.

217. Серебренников Б. А. Роль человеческого фактора в языке: Язык и мышление / Б. А. Серебренников. – М. : Наука, 1988. – 242 с.
218. Серебряков А. Н. О некоторых сложных окказиональных словообразованиях и их стилистических функциях (по материалам прессы 60–70-х годов) / А. Н. Серебряков // Актуальные вопросы лексики, словообразования, синтаксиса и стилистики современного русского языка. – Куйбышев, 1973. – С. 94–101.
219. Сидяченко Н. Г. До проблем лінгвостилістичного визначення епітета / Н. Г. Сидяченко // Семасіологія і словотвір. – К. : Наук. думка, 1989. – С. 107–111.
220. Слободянюк Н. Ю. Український національно-культурний компонент у мові художньої історичної прози Пантелеймона Куліша : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Н. Ю. Слободянюк. – К. : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2001. – 20 с.
221. Слухай Н. В. Етноконцепти та міфологія східних слов'ян в аспекті лінгвокультурології : [навч. посіб.] / Н. В. Слухай. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2005. – 167 с.
222. Соколовская Ж. П. “Картина мира” в значениях слов: “Семантические фантазии” или “катехизис семантики?” / Ж. П. Соколовская. – Симферополь : Таврия, 1993. – 232 с.
223. Сологуб Н. М. Мовний портрет Яра Славутича / Н. М. Сологуб. – К. : Дніпро ; Вінніпег : Українська Вільна Академія Наук, 1999. – 152 с.
224. Спиридонова Н. Ф. Язык и восприятие: семантика качественных прилагательных : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.19 / Н. Ф. Спиридонова. – М. : Рос. акад. наук ; Ин-т языкознания, 2000. – 23 с.
225. Ставицька Л. О. Естетика слова в українській поезії 10–30 рр. XX ст. / Л. О. Ставицька. – К. : Правда Ярославичів, 2000. – 156 с.
226. Степаненко О. Метафори з рослинним компонентом у поетичних текстах шістдесятників / Оксана Степаненко // Українське мовознавство :

[міжвідом. наук. збірник / відп. ред. А. К. Мойсієнко]. – К. : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2009. – Вип. 39/1. – С. 495–502.

227. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры / Ю. С. Степанов. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Академический проект, 2004. – 992 с.

228. Степанов Ю. С. Основы общего языкознания / Ю. С. Степанов. – [2-е изд., перераб.]. – Москва : Просвещение, 1975. – 271 с.

229. Стишов О. А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації): автореф. ... дис. д-ра філол. наук : 10.02.01 / О. А. Стишов. – К. : НАН України ; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, 2003. – 35 с.

230. Стишов О. А. Основні тенденції розвитку лексичного складу в українській мові початку ХХІ століття / О. А. Стишов // Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. – 2012. – № 1. – С. 406–415.

231. Стишов О. А. Творення складних прикметників-інновацій у мові сучасних мас-медіа / О. А. Стишов // Лінгвістичні дослідження : [зб. наук. праць / за заг. ред. проф. Л. А. Лисиченко]. – Харків : ХДПУ, 2001. – Вип. 6. – С. 100–106.

232. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : [монографія] / О. А. Стишов. – [2-ге вид., переробл.]. – К. : Пугач, 2005. – 388 с.

233. Строкаль О. М. Поетика прикметникових індивідуально-авторських утворень Павла Мовчана / О. М. Строкаль // Мовні і концептуальні картини світу : [зб. наук. праць / відп. ред. О. І. Чередниченко]. – К. : Вид-во “Київський університет”, 2014. – Вип. 48. – С. 430–437.

234. Сулименко Н. Е. Еще раз о семантике прилагательных / Н. Е. Сулименко // Критика и семиотика. – 2007. – Вып. 11. – С. 68–77.

235. Сюта Г. М. Мовні інновації в українській поезії шістдесятників та членів Нью-Йоркської групи : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02 / Г. М. Сюта. – К. : НАН України ; Ін-т укр. мови, 1995. – 18 с.

236. Таран А. Прикметники-неосемантизми та їхня роль у поповненні сучасного українського лексикону / Алла Таран // Мовознавчий вісник : [зб. наук. праць / ред. Г. І. Мартинова]. – Черкаси : Брама-Україна, 2010. – Вип. 10. – С. 21–25.

237. Тараненко О. О. Неологізм / О. О. Тараненко // Українська мова : енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 2004. – С. 408.

238. Тараненко О. О. Словник / О. О. Тараненко // Українська мова : енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 2004. – С. 610–612.

239. Тараненко О. О. Тезаурус / О. О. Тараненко // Українська мова : енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 2004. – С. 679.

240. Таран О. С. Семантика символів природи в поезіях Олександра Олеся: лінгвопоетичний та етнокультурний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / О. С. Таран. – Харків : Харківський держ. педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2002. – 20 с.

241. Тибилова М. И. Аббревиатуры-инновации: системно-описательный и лингвопрагматический аспект : автореф. дисс. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / М. И. Тибилова. – Владикавказ : Сев.-Осет. гос. ун-т им. К. Л. Хетагурова, 2011. – 22 с.

242. Тимофеева А. М. Сопоставительное исследование лингвоцветовых картин мира (на материале идиолектов Н. Заболоцкого и Р. Фроста) : автореф. дис. ... канд. філол. наук / А. М. Тимофеева. – Тюмень : Тюменский государственный ун-т, 2003. – 19 с.

243. Тимочко О. Б. Словник авторських лексичних новотворів поетів-дисидентів 60-70-х років XX століття: проблеми лексикографічного опису /

О. Б. Тимочко // Наукові записки. Серія : Філологічна. – Острог : НаУОА, 2011. – Вип. 21. – С. 85–90.

244. Тиха Л. Ю. Метафора в поетичному дискурсі Івана Драча : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Л. Ю. Тиха. – К. : НАН України, Ін-т укр. мови, 2007. – 18 с.

245. Толстой Н. И. Язык и народная культура. Очерки по славянской мифологии и этнолингвистике / Н. И. Толстой. – [2-е изд., испр.]. – М. : Индрик, 1995. – 512 с.

246. Тупиця О. Етномовна картина світу поетичного тексту / О. Тупиця, Л. Зімакова // Філологічні науки : [зб. наук. праць Полтав. нац. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка]. – Полтава : Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, 2012. – Вип. 10. – С. 83–90.

247. Тупиця О. Особливості організації поетичної картини світу / Олександр Тупиця // Філологічні науки : [зб. наук. праць Полтав. нац. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка]. – Полтава : Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка, 2009. – Вип. 1. – С. 98–104.

248. Турсунова Л. К. К проблеме классификации эпитетов / Л. К. Турсунова // Сборник науч. трудов МГПИИЯ им. М. Тореца. – М. : МГПИИЯ, 1974. – Вып. 75. – С. 147–158.

249. Турчак О. М. Оказіоналізми в мові української преси 90-х років ХХ століття : автореф. дис. ... канд. філол. наук. : 10.02.01 / О. М. Турчак. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський нац. ун-т, 2005. – 19 с.

250. Українські народні пісні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://proridne.com>.

251. Фельдман Н. И. Оказиональные слова и лексикография / Н. И. Фельдман // Вопросы языкознания. – 1987. – № 4. – С. 64–73.

252. Фоміна Л. Г. Естетична функція міфологеми степу в концептосфері М. Вінграновського [Електронний ресурс] / Л. Г. Фоміна // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. – 2012. –

Т. 4. – Вип. 9. – Режим доступу : <http://litzbirnyk.com.ua/wp-content/uploads/2013/11/37.4.9.pdf>

253. Фрасинюк Н. Мовна картина світу: статичне чи динамічне? / Наталія Фрасинюк // Українське мовознавство : [міжвідом. наук. збірник / відп. ред. А. К. Мойсієнко]. – К. : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2009. – Вип. 39/1. – С. 533–538.

254. Ханпира Э. Оказиональные элементы в современной речи / Эрик Ханпира // Стилистические исследования: на материале русского языка. – М. : Наука, 1972. – С. 245–317.

255. Хоменська І. В. Вербалізація концепту УКРАЇНА в українському художньому дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / І. В. Хоменська. – К. : Нац. педагог. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2016. – 20 с.

256. Хом'як О. І. Мовна картина світу в функціонально-стилістичному дискурсі [Електронний ресурс] / О. І. Хом'як // Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика. – 2005. – Вип. 11. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apyl_2005_11_17

257. Храмова В. Українська душа / Вікторія Храмова. – К. : Фенікс, 1992. – 128 с.

258. Цапок О. М. Мовні засоби репрезентації концепту краса в поезії українських шістдесятників : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / О. М. Цапок. – Одеса : Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2004. – 20 с.

259. Цегельник И. Е. Цветовая картина мира Иосифа Бродского: когнитивно-функциональный поход : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / И. Е. Цегельник. – Ростов-на-Дону : Педагогический институт ФГОУ ВПО “Южный федеральный университет”, 2007. – 22 с.

260. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови : [монографія] / В. А. Чабаненко. – Запоріжжя : ЗДУ, 2002. – 351 с.

261. Чернова А. В. Концепти “батько”, “мати” в українській лексико-фразеологічній системі світу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 /

А. В. Чернова. – Д. : Дніпропетровський нац. ун-т ім. О. Гончара, 2010. – 20 с.

262. Чугаєва В. В. Референти номінації Бог у біблійному дискурсі / В. В. Чугаєва // Лінгвістика : [зб. наук. праць / редкол. : К. Д. Глуховцева (голов. ред.) [та ін.]. – Луганськ : ДЗ “ЛНУ ім. Тараса Шевченка”, 2013. – № 2. – С. 167–174.

263. Шанский Н. М. Лексика и фразеология современного русского языка : [пособие для студентов-заочников пед. ин-тов] / Н. М. Шанский. – М. : Гос. учебно-педагогическое из-во Министерства просвещения РСФСР, 1957. – 168 с.

264. Шевельов Ю. У кого з українських письменників багатша мова / Юрій Шевельов // Українська мова та література. – 2005. – Січень (№ 2–3). – С. 4–6.

265. Шеховцова О. А. Формування символічної семантики кольоропозначень: культурологічний аспект : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец 10.02.01 / О. А. Шеховцова. – Донецьк : Донецький нац. ун-т, 2003. – 18 с.

266. Шилихина К. М. Теоретическая и практическая лексикография : [учеб. пособие] / К. М. Шилихина. – Воронеж : Изд-во ВГУ, 2006. – 59 с.

267. Шимків Н. Особливості функціонування прикметникових епітетів у поетичній мові представників “празької школи” / Надія Шимків // Мовознавчий вісник : [зб. наук. праць / ред. Г. І. Мартинова]. – Черкаси : Брама-Україна, 2010. – Вип. 11. – С. 173–177.

268. Шлемкевич М. Душа і пісня / Микола Шлемкевич // Українська душа. – К. : Фенікс, 1992. – С. 97–112.

269. Шрамм А. Н. Очерки по семантике качественных прилагательных / А. Н. Шрамм. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1979. – 134 с.

270. Шутова Л. І. Епітет в українській поезії 20–30-их років ХХ століття (структурно-семантичний і функціональний аспекти) : автореф.

дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Л. І. Шутова. – К. : НАН України ; Ін-т укр. мови, 2003. – 19 с.

271. Шутова Л. І. Епітет в українській поезії 20–30-х років ХХ століття (структурно-семантичний і функціональний аспекти) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Л. І. Шутова. – Луганськ : Луганський держ. педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка, 2003. – 564 с.

272. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность / Л. В. Щерба. – [2-е изд., стереотипное]. – М. : Едиториал УРСС, 2004. – 432 с.

273. Юрченко Т. Г. Оказіоналізми у творчості Павла Загребельного: структурно-семантичний і стилістичний аспекти : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Т. Г. Юрченко. – К. : НАН України, Інститут української мови, 2003. – 259 с.

274. Jadacka H. Neologizmy jako przedmiot opisu lingwistycznego (na marginesie pracy E. Worbs, A. Markowskiego, A. Megera *Polnisch-Deutsches Wörterbuch der Neologismen: Neuer polnischer Wortschatz nach 1989*) / Hanna Jadacka // *LingVaria*. – 2010. – Nr 1(9). – S. 39–53.

275. Smółkowa T. Nowe słownictwo polskie: przymiotniki i przysłówki / T. Smółkowa, D. Tekiel. – Warszawa, 1977. – 139 s.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЇХ УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

1. **БАРКА-07:** Адах Н. А. Словник авторських лексичних новотворів Василя Барки // Адах Н. А. Авторські лексичні новотвори Василя Барки (семантико-дериваційний та лексикографічний аспекти / Наталія Адах ; за ред. Г. М. Вокальчук. – Рівне : Вид-во Олега Зеня, 2007. – С. 52–132.
2. **БГ:** Словарь української мови : [у 4 т.] / [упоряд. з дод. власного матеріал Б. Грінченко]. – К. : Вид-во АН УРСР, 1958–1959. – Т. 1–4.
3. **ВЗОС-03:** Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики / [уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2003. – 896 с.
4. **ВТС-05:** Великий тлумачний словник української мови / [упоряд. Т. В. Ковальова]. – Х. : Фоліо, 2005. – 767 с.
5. **ВТС-08:** Загнітко А. П. Великий тлумачний словник. Сучасна українська мова: 100 000: від А до Я / А. П. Загнітко, І. А. Щукіна. – Донецьк : БАО, 2008. – 704 с.
6. **ВТССУМ-05:** Великий тлумачний словник сучасної української мови [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.
7. **ГГ-97:** Гуцульські говірки : короткий словник / [Г. Гузар, Я. Закревська, У. Єдлінська та ін.]. – Львів, 1997. – 232 с.
8. **Г-Кол-71:** “З’являються нові слова у мові” : [упоряд. Г. М. Колесник] // Тичина П. Г. Квітни, мово наша рідна! – К. : Наукова думка, 1971. – С. 95–171.
9. **ГПС-94:** Голоскевич Г. Правописний словник / Г. Голоскевич. – Львів : Лілея, 1994. – 460 с.
10. **ГРІНЧЕНКО-96:** Глуховцева К. Д. Художнє слово Бориса Грінченка : словник іменників та їх атрибутів / К. Д. Глуховцева,

З. С. Сікорська, Т. П. Терновська, В. О. Шевцова // Слово і пісня Бориса Грінченка (Вісник Інституту грінченкознавства). – Зошит третій. – Луганськ : Луганський держ. педагогічний ін-т ім. Т. Г. Шевченка, 1996. – С. 32–40.

11. **ДИСИД-10:** Тимочко О. Словник авторських лексичних новотворів поетів-дисидентів 60–70-х років ХХ століття (на матеріалі поезії В. Стуса, І. Калинця, І. Світличного та Г. Чубая) / Ольга Тимочко // Словотворчість шістдесятників. Василь Стус. Ігор Калинець. Іван Світличний. Григорій Чубай : [зб. наук. праць / відп. ред. Г. М. Вокальчук]. – Острог : Вид-во НаУ “Острозька академія”, 2010. – С. 158–181. – (Лексикографічна серія “Українська індивідуально-авторська неографія” ; вип. 4).

12. **ЕСУМ-62:** Рудницький Я. Етимологічний словник української мови : [у 2-х т.] / [укл. Ярослав Рудницький]. – Вінніпег-Оттава, 1962–1982. – Т. 1–2.

13. **ЕСУМ-82:** Етимологічний словник української мови : [у 7 т.] / [редкол. О. С. Мельничук (головний ред.) та ін.] – К. : Наук. думка, 1982–2012. – Т. 1–6.

14. **Єщенко-01-а:** Єщенко Т. А. Алфавітний покажчик прикметникових метафор у поезії 90-их років ХХ ст. / Єщенко Т. А. Метафора в українській поезії 90-х років ХХ століття : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.01 / Т. А. Єщенко / Донецький національний ун-т. – Донецьк, 2001. – С. 287–307.

15. **ІСУЯ-32:** Історичний словник українського язика / [Є. Тимченко, Є. Волошин, К. Лазаревська, Г. Петренко ; за ред. Є. Тимченка]. – К. ; Х., 1930–32. – Т. 1. – 948 с.

16. **КАЛИНЕЦЬ-10:** Тимочко О. Б. Словник авторських лексичних новотворів І. Калинця / О. Б. Тимочко // Словотворчість шістдесятників. Василь Стус. Ігор Калинець. Іван Світличний. Григорій Чубай : [зб. наук. праць ; відп. ред. Г. М. Вокальчук]. – Острог : Вид-во НаУ “Острозька академія”, 2010. – С. 426–451.

17. **КНС-09:** Гаврилюк Н. В. Словник авторських лексичних новотворів київських неокласиків / Н. В. Гаврилюк // Київські неокласики: словотворчість / Н. В. Гаврилюк ; відп. ред. Г. М. Вокальчук. – Острог : Вид-во НаУ “Острозька академія”, 2009. – С. 60–135. – (Лексикографічна серія “Українська індивідуально-авторська неографія” ; вип. 2).

18. **КСАН-04:** Вокальчук Г. М. Короткий словник авторських неологізмів в українській поезії ХХ століття / Г. М. Вокальчук // Авторський неологізм в українській поезії ХХ століття (лексикографічний аспект) : за ред. А. П. Грищенка. – Рівне : РДГУ, 2004. – С. 94–492.

19. **КСАН-Вінгр:** Вокальчук Г. М. Короткий словник авторських лексичних новотворів Миколи Вінграновського / Г. М. Вокальчук, А. І. Браун // Словотворчість шістдесятників. Ліна Костенко. Микола Вінграновський : [збірник наукових праць ; відп. ред. Г. М. Вокальчук]. – Острог : Видавництво НаУ “Острозька академія”, 2010. – С. 121–138. – (Лексикографічна серія “Українська індивідуально-авторська неографія” ; вип. 3).

20. **КСАН-Кост:** Цапук І. В. Короткий словник авторських лексичних новотворів Ліни Костенко / І. В. Цапук // Словотворчість шістдесятників. Ліна Костенко. Микола Вінграновський : [збірник наукових праць ; відп. ред. Г. М. Вокальчук]. – Острог : Видавництво НаУ “Острозька академія”, 2010. – С. 106–121. – (Лексикографічна серія “Українська індивідуально-авторська неографія” ; вип. 3).

21. **КСАН-Світл:** Тимочко О. Б. Словник авторських лексичних новотворів І. Світличного / О. Б. Тимочко // Словотворчість шістдесятників. Василь Стус. Ігор Калинець. Іван Світличний. Григорій Чубай : [збірник наукових праць ; відп. ред. Г. М. Вокальчук]. – Острог : Вид-во НаУ “Острозька академія”, 2010. – С. 451–468.

22. **КСАН-Чубай:** Тимочко О. Б. Словник авторських лексичних новотворів Г. Чубая / О. Б. Тимочко // Словотворчість шістдесятників. Василь Стус. Ігор Калинець. Іван Світличний. Григорій Чубай : [збірник

наукових праць ; відп. ред. Г. М. Вокальчук]. – Острог : Вид-во НаУ “Острозька академія”, 2010. – С. 468–471.

23. **МАЛАНЮК-04:** Тищенко О. М. Показчик наскрізних образів / О. М. Тищенко // Тищенко О. М. Метафора Євгена Маланюка (семантико-функціональний аспект). – К., 2004. – С. 119–141.

24. **НЕОКЛ-08:** Калетнік А. А. Алфавітний словник неологізмів неокласиків // Калетнік А. А. Неокласична неологія: лінгвістичний статус : [монографія] / А. А. Калетнік. – К. : ВПЦ “Київський університет”, 2008. – С. 177–293.

25. **НЕОШЕВЧ-16:** Вокальчук Г. М. Неологія Тараса Шевченка (лексикографічна інтерпретація) / Г. М. Вокальчук // Територія мови Тараса Шевченка : монографія / [С. Я. Єрмоленко, Г. М. Вокальчук, А. Ю. Ганжа, Л. П. Гнатюк, Г. М. Сюта] ; за ред. С. Я. Єрмоленко. – К., 2016. – С. 212–289; 328–331.

26. **НРС-08:** Шило Г. Наддністрянський регіональний словник / Г. Шило. – Львів : Ін-тут українознавства ім. Крип'якевича НАН України, 2008. – 288 с. – (Серія “Діалектологічна скриня”).

27. **ОСССУМ-08:** Головащук С. І. Орфографічний словник складних слів української мови : понад 23 000 сл. : [наук. вид.] / С. І. Головащук. – К. : Наук. думка, 2008. – 288 с.

28. **ОСУМ-01:** Орфоепічний словник української мови : [в 2 т.] / уклад. М. М. Пещак [та ін.]. – К. : Довіра, 2001. – Т. 1–2.

29. **ОСУМ:02:** Бурячок А. А. Орфографічний словник української мови: Близько 36000 сл. / А. А. Бурячок. – [4-те вид., доопрац.]. – К. : Наук. думка, 2002. – 463 с.

30. **ОСУМ-94:** Орфографічний словник української мови. – К. : Довіра, 1994. – 864 с.

31. **ПССПД-01:** Рудь О. М. Поетичне слововживання складних прикметників та дієприкметників / О. М. Рудь. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2001. – 270 с.

32. **РІВНЕ-08:** Максимчук В. В. Короткий словник авторських лексичних новотворів поетів Рівненщини / В. В. Максимчук // Проблеми й перспективи авторської лексикографії. “Регіональний” словник поетичних неолексем (Рівненщина) / [відп. ред. Г. М. Вокальчук : вид. 2-е, випр. і доп.]. – Острог : Вид-во НаУ “Острозька академія”, 2008. – С. 65–179. – (Лексикографічна серія “Українська індивідуально-авторська неографія” ; вип. 1).

33. **РУС-06:** Іваницький С. Російсько-український словник / С. Іваницький, Ф. Шумлянський. – Київ : Обереги, 2006. – 528 с.

34. **РУС-24:** Російсько-український словник / [за ред В. М. Ганцова, Г. К. Голоскевича, М. М. Грінченкова; гол. ред. акад. А. Е. Кримський]. – К. : Червоний шлях. – 1924–1933. – Т. 1–3.

35. **РУС-48:** Російсько-український словник. 80 000 слів. / [за ред. М. Я. Калиновича, Л. А. Булаховського, М. Т. Рильського]. – Москва : Державне видавництво іншомовних і національних словників, 1948. – 803 с.

36. **РУС-69:** Російсько-український словник / [за ред. С. І. Головащука]. – К. : Наукова думка, 1969. – Т. 1: А – М. – 700 с.; Т. 2: Н – приять. – 756 с.; Т. 3: про – Я. – 727 с.

37. **РУССЛ-98:** Караванський С. Російсько-український словник складної лексики / С. Караванський. – К. : Академія, 1998. – 709 с.

38. **САМ-98:** Словник афіксальних морфем української мови / [Н. Ф. Клименко, Є. А. Карпіловська, В. С. Карпіловський, Т. І. Недозим]. – К., 1998. – 434 с.

39. **СБГ-05:** Словник буковинських говірок / [за заг. ред. Н. В. Гуйванюк]. – Чернівці : Рута, 2005. – 688 с.

40. **СБГ-84:** Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок [у 2-ох частинах] / М. Й. Онишкевич. – Київ : Наук. думка, 1984. – Ч. 1 : А–Н. – 495 с.; Ч. 2: О–Я. – 517 с.

41. **СВП:** Горпинич В. О. Словник відтопонімічних прикметників і назв жителів України : у 2 т. / В. О. Горпинич. – Кіровоград, 1994. – Т. 1. – 160 с.
42. **СДКУМ-2006:** Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О. Сербенська, З. Терлак. – [3-тє вид., випр.]. – К. : Знання, 2006. – 367 с.
43. **СДУГ-58:** Москаленко А. А. Словник діалектизмів українських говірок Одеської області / А. А. Москаленко. – Одеса, 1958. – 78 с.
44. **СЕРЛМ-79:** Горбачевич К. С. Словарь эпитетов русского литературного языка / К. С. Горбачевич, Е. П. Хабло. – Л. : Наука, ЛО, 1979. – 567 с.
45. **СЕУМ-98:** Бирик С. П. Словник епітетів української мови / С. П. Бирик, С. Я. Єрмоленко, Л. О. Пустовіт ; [за ред. Л. О. Пустовіт]. – К. : Довіра, 1998. – 431 с.
46. **СЕУМ-2012:** Єрмоленко С. Я. Новий словник епітетів української мови / С. Я. Єрмоленко, В. І. Єрмоленко, С. П. Бирик. – К. : Грамота, 2012. – 488 с.
47. **СЗПГ-00:** Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок у [2-х т.] / Г. Л. Аркушин. – Луцьк : Ред.-вид. відд. “Вежа” Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2000. – 458 с.
48. **СІАП-2016:** Вокальчук Г. М. Словник індивідуально-авторських прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч / Г. М. Вокальчук, О. Г. Радько. – Луцьк : Терен, 2016 (у друці).
49. **СІС-06:** Бирик С. П. Словник іншомовних слів: тлумачення, словотворення та зловживання / С. П. Бирик, Г. М. Сюта ; [за ред. С. Я. Єрмоленко]. – Харків : Фоліо, 2006. – 623 с.
50. **СЛН:** Максимчук В. В. Словник лексичних новотворів сучасних поетів Рівненщини / В. В. Максимчук // Словотворчість сучасних поетів Рівненщини : [монографія] / В. В. Максимчук ; [за ред. Г. М. Вокальчук]. –

Острог : НаУОА, 2015. – С. 118–381. – (Лексикографічна серія “Українська індивідуально-авторська неографія” ; вип. 7).

51. **СМС-06:** Вокальчук Г. М. Словник лексичних новотворів Михайля Семенка / Г. М. Вокальчук // Вокальчук Г. М. “Я – беззразковості поет” (словотворчість Михайля Семенка) : [монографія]. – Рівне, 2006. – С. 141–175.

52. **СМСН-34:** Огієнко І. Словник місцевих слів, у літературній мові не вживаних / І. Огієнко. – Жовква : Друк. оо. василіян, 1934. – 155 с.

53. **СНУМ-59:** Погрібний М. І. Словник наголосів української літературної мови / М. І. Погрібний ; [за ред. І. О. Варченка]. – К. : Рад. шк., 1959. – 602 с.

54. **СПГ-74:** Лисенко П. С. Словник поліських говорів / П. С. Лисенко. – К. : Наукова думка, 1974. – 260 с.

55. **СПУМ-86:** Гринчишин Д. Г. Словник паронімів української мови / Д. Г. Гринчишин, О. А. Сербенська. – К. : Рад. шк, 1986. – 222 с.

56. **СС-97:** Словник символів [Електронний ресурс] / [за ред. О. І. Потапенка, М. К. Дмитренка]. – К., 1997. – Режим доступу : <http://ukrlife.org/main/evshan/symbol.htm>

57. **ССУМ-01:** Словник синонімів української мови : [у 2 т.] / [А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін.]. – К. : Наук. думка, 2001. – Т. 1. – 2001. – 1026 с.

58. **ССУМ-77:** Словник староукраїнської мови XIV–XV століття : [у 2 т.] / [Д. Г. Гринчишин, Л. Л. Гумецька, Г. М. Керницький]. – К. : Наук. думка, 1977. – Т. 1–2.

59. **СТУС-03:** Словник поетичної мови Василя Стуса. Рідковживані слова та індивідуально-авторські новотвори / [уклад. Л. В. Оліфіренко]. – К. : Абрис, 2003. – 90 с.

60. **СТУС-10:** Тимочко О. Б. Словник авторських лексичних новотворів В. Стуса / О. Б. Тимочко // Словотворчість шістдесятників. Василь Стус. Ігор Калинець. Іван Світличний. Григорій Чубай : [збірник

наукових праць ; відп. ред. Г. М. Вокальчук]. – Острог : Вид-во НаУ “Острозька академія”, 2010. – С. 328–426.

61. **СУМ-11:** Словник української мови : [в 11 т.] – К. : Наук. думка, 1973–1982.

62. **СУМ:** Словник української мови : [в 20 т.]. – К. : Наук. думка, 2010–2014. – Т. 1–4.

63. **СУМЯ-20:** Яворницький Д. І. Словник української мови. – Т. 1: А–К / Д. І. Яворницький. – Катеринослав : Слово, 1920. – 412 с.

64. **СЧ-77:** Штепа П. Словник чужослів : Знадібки / П. Штепа. – Торонто, 1977. – 452 с.

65. **ТИЧИНА-11:** Кирилюк О. В. Словник авторських лексичних новотворів Павла Тичини / О. В. Кирилюк // Мовотворчість Павла Тичини у дзеркалі третього тисячоліття : [збірник наукових праць; відп. ред. Г. М. Вокальчук]. – Острог : Вид-во НаУ “Острозька академія”, 2011. – С. 182–264. (Лексикографічна серія “Українська індивідуально-авторська неографія”; вип. 5).

66. **ТССО-03:** Колоїз Ж. В. Тлумачно-словотвірний словник okazіonalіzmіv / Ж. В. Колоїз. – Кривий Ріг : ЯВВА, 2003. – 168 с.

67. **УМЕ-04:** Українська мова : енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін.] – [2-ге вид., випр. і доп.]. – К. : Вид-во “Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.

68. **УРС:** Українсько-російський словник : [у 6 т.] – К., 1953–1962. – Т. 1: А – журі. – 506 с.; Т. 2: З – Н. – 767 с.; Т. 3: О – подаруночок. – 528 с.; Т. 4: податель – п’ять. – 570 с.; Т. 5: Р – С. – 591 с.; Т. 6: Т – Я. – 618 с.

69. **ФСУМ-98:** Ужченко В. Д. Фразеологічний словник української мови / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – К. : Освіта, 1998. – 224 с.

70. **ШЕВЧЕНКО-08:** Меншиков І. І. Поетичне слово Кобзаря: Словник лексичних компонентів атрибутивних конструкцій / І. І. Меншиков,

Н. В. Підмогильна. – [вид. 2-ге, доп.] – К. : ДП “Дирекція ФВД”, 2008. – 212 с.

71. **ШЕВЧЕНКО-82:** Епітети поетичної мови Т. Г. Шевченка: Словопоказчик [уклад. В. С. Ващенко]. – Дніпропетровськ : ДДУ, 1982. – 83 с.

72. **ШЕВЧЕНКО-93:** Меншиков І. І. Поетичне слово Кобзаря: Словник лексичних компонентів атрибутивних конструкцій / І. І. Меншиков, Н. В. Підмогильна. – Дніпропетровськ : Січ, 1993. – 206 с.

73. **Шутова-03-а:** Шутова Л. І. Словник епітетів поетичної мови 20-30-их років ХХ століття // Л. І. Шутова. Епітет в українській поезії 20–30-х років ХХ століття (структурно-семантичний і функціональний аспекти) : дис. ... кандидата філол. наук : 10.02.01 / Л. І. Шутова. – Т. 2. – К., 2003. – 387 с.

74. **ЮКСТ-14:** Семенюк О. В. Короткий словник юкстапозитів у народнопісенних текстах (понад 3000 одиниць) / О. В. Семенюк ; за ред. Г. М. Вокальчук. – Рівне, 2014 (рукопис).

СЛОВНИКИ АВТОРСЬКИХ ЛЕКСИЧНИХ НОВОТВОРІВ

УКРАЇНСЬКИХ ПОЕТІВ ХХ-ХХІ СТОРІЧ

(з електронного ресурсу неографічних лабораторій “Острозький неограф” Національного університету “Острозька академія” та “NEOLEX-Рівне” Рівненського державного гуманітарного університету, 2007–2015 рр.)

1. Бунько Н. С. Словник авторських лексичних новотворів поетів Харківщини / Н. С. Бунько ; за ред. Н. В. Гаврилюк. – Рівне : РДГУ, 2014 (рукопис).

2. Вокальчук Г. М. Короткий словник авторських лексичних новотворів поетів “Молодої Музи” / Г. М. Вокальчук. – Рівне : РДГУ, 2005 (рукопис).

3. Гнатюк Л. В. Короткий словник авторських лексичних новотворів Богдана Лепкого / Л. В. Гнатюк ; за ред. В. В. Максимчука. – Острог : НаУОА, 2012 (рукопис).

4. Гусарук Н. Д. Словник авторських лексичних новотворів Володимира Свідзінського / Н. Д. Гусарук ; за ред. Н. В. Гаврилюк. – Рівне : РДГУ, 2014 (рукопис).

5. Демчук В. В. Словник лексичних новотворів у поезії ХХІ сторіччя / В. В. Демчук ; за ред. Н. В. Гаврилюк. – Рівне : РДГУ, 2014 (рукопис).

6. Денищук І. П. Короткий словник авторських лексичних новотворів П. Г. Савченка / І. П. Денищук ; за ред. Г. М. Вокальчук. – Острог : НаУОА, 2010.

7. Завалюк М. С. Словник АЛН Галини Гордасевич / М. С. Завалюк ; за ред. В. В. Максимчука. – Острог : НаУОА, 2014 (рукопис).

8. Загоруй Б. М. Словник авторських лексичних новотворів поетів українських літературних шкіл та груп 60–90-х років ХХ століття (фрагменти) / Б. М. Загоруй ; за ред. Н. В. Гаврилюк. – Рівне : РДГУ, 2014 (рукопис).

9. Зозюк А. Словник авторських лексичних новотворів Платона Воронька / А. Зозюк ; за ред. Г. М. Вокальчук. – Острог : НаУОА, 2012 (рукопис).

10. Ковальчук В. М. Словник лексичних новотворів Оксани Горкуші / В. М. Ковальчук ; за ред. Н. В. Гаврилюк. – Рівне : РДГУ, 2014 (рукопис).

11. Корнійчук Я. Г. Словник авторських лексичних новотворів Івана Огієнка / Я. Г. Корнійчук ; за ред. В. В. Максимчука. – Острог : НаУОА, 2012 (рукопис).

12. Костюкевич Ю. Словник авторських лексичних новотворів Бориса Нечерди / Ю. Костюкевич ; за ред. Г. М. Вокальчук. – Острог : НаУОА, 2014 (рукопис).

13. Кривко Л. П. Словник лексичних новотворів Аркадія Казки / Л. П. Кривко ; за ред. Г. М. Вокальчук. – Острог : НаУОА, 2012 (рукопис).

14. Кулик Р. Короткий словник авторських новотворів Богдана Лепкого / Р. Кулик ; за ред. Н. А. Адах. – Рівне : РДГУ, 2014 (рукопис).
15. Куришко Ю. Словник авторських лексичних новотворів Юрія Андруховича / Ю. Куришко ; за ред. Н. А. Адах. – Рівне : РДГУ, 2014 (рукопис).
16. Кушко О. Словник авторських лексичних новотворів поетів Волині / О. Кушко ; за ред. Н. А. Адах. – Рівне : РДГУ, 2014 (рукопис).
17. Лопанчук М. Л. Словник новотворів Оксани Пухонської / М. Л. Лопанчук ; за ред. В. В. Максимчука. – Острог : НаУОА, 2010 (рукопис).
18. Максимчук В. В. Словник авторських лексичних новотворів поетів Рівненщини / В. В. Максимчук. – Острог, 2014 (рукопис).
19. Максимчук Г. В. Короткий словник авторських лексичних новотворів Ігоря Павлюка / Г. В. Максимчук. – Острог : НаУОА, 2012 (рукопис).
20. Мельник М. Словник авторських новотворів Анатолія Мойсієнка / М. Мельник ; за ред. Н. А. Адах. – Рівне : РДГУ, 2012 (рукопис).
21. Микуцька Н. Ф. Словник лексичних новотворів Гео Шкурупія / Н. Ф. Микуцька ; за ред. Г. М. Вокальчук. – Острог : НаУОА, 2008 (рукопис).
22. Ніколюк Ю. Словник авторських лексичних новотворів В. Цибулька / Ю. Ніколюк ; за ред. Н. А. Адах. – Рівне : РДГУ, 2012 (рукопис).
23. Новак І. А. Короткий словник авторських лексичних новотворів Є. Шморгуна / І. А. Новак ; за ред. Н. В. Гаврилюк. – Рівне : РДГУ, 2012 (рукопис).
24. Овсійчук Г. Є. Тлумачний словник авторських лексичних новотворів Івана Драча / Г. Є. Овсійчук ; за ред. Г. М. Вокальчук. – Острог : НаУОА, 2010 (рукопис).
25. Погорілець Н. О. Словник новотворів Євгена Маланюка / Н. О. Погорілець ; за ред. Н. В. Гаврилюк. – Рівне : РДГУ, 2012 (рукопис).

26. Романова Н. Короткий словник авторських лексичних новотворів Марії Матіос / Н. Романова ; за ред. Н. А. Адах. – Рівне : РДГУ (рукопис).

27. Салійчук В. В. Словник авторських лексичних новотворів поетів “Празької школи” / В. В. Салійчук ; за ред. Н. В. Гаврилюк. – Рівне : РДГУ, 2014 (рукопис).

28. Тарадай З. В. Словник авторських лексичних новотворів Д. Павличка / З. В. Тарадай ; за ред. Г. М. Вокальчук. – Острог : НаУОА, 2009 (рукопис).

29. Федорчук О. І. Словник авторських лексичних новотворів Б. І. Антонича / О. І. Федорчук ; за ред. Н. В. Гаврилюк. – Рівне : РДГУ, 2012 (рукопис).

30. Філонік Н. Словник авторських лексичних новотворів Б. Олійника та Л. Талалая / Н. Філонік ; за ред. Н. А. Адах. – Рівне : РДГУ, 2014 (рукопис).

31. Цімахович К. Словник авторських лексичних новотворів Тамари Севернюк / К. Цімахович ; за ред. Г. М. Вокальчук. – Рівне : РДГУ, 2014 (рукопис).

32. Шевчук Н. М. Зведений словник авторських лексичних новотворів сучасних поетів Волині / Н. М. Шевчук ; за ред. Г. М. Вокальчук. – Острог : НаУОА, 2013 (рукопис).

СПИСОК ПЕРШОДЖЕРЕЛ ТА ЇХ УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

- АВ** Войнарович А. Едемський сад : [поезії] / Анна Войнарович. – Рівне, 1992. – 120 с.
- АГ** Гарасевич А. До вершин : [зібрані поезії] / Андрій Гарасевич. – Нью-Йорк : Молоде життя, 1959. – 126 с.
- АГр** Грицай А. Бандура – душа моя : [збірник поезій різних років] / Анатолій Грицай. – Рівне : Рівненська друкарня, 2008. – 100 с.
- АГриг** Григорук А. На осонні серця : [поезії] / Анатолій Григорук. – Здолбунів, 1991. – 68 с.
- АД** Дикий А. Огонь цвіте : [поезії] / А. Дикий. – Х. : Плужанин, 1927. – 48 с.
- АКаз** Казка А. Васильки : [поезії] / Аркадій Казка. – К. : Рад. письменник, 1989. – 263 с.
- АКр** Криловець А. Скресання : [поезії] / Анатолій Криловець. – Рівне : Азалія, 1993. – 63 с.
- АКр1** Криловець А. Друга чаша : [поезії] / Анатолій Криловець. – Рівне : Азалія, 1999. – 55 с.
- АКр2** Криловець А. Моя вселенська тимчасовість : [поезії] / Анатолій Криловець. – Рівне : Овід, 2006. – 128 с.
- АКр3** Криловець А. О. Поезії взаємне почуття : [вірші] / Анатолій Криловець. – Луцьк : ПВД “Твердиня”, 2012. – 84 с.
- АЛ** Левкович А. Не жди сльози : [вірші] / Арсен Левкович. – Дубно, 1991. – 28 с.

- АЛист** Листопад А. Покрова : [поезії] / Антоніна Листопад. – К. : Укр. письменник, 1994. – 189 с.
- АМ** Малишко А. Твори : [у 5 т.] / Андрій Малишко. – К. : Держлітвидав, 1962. – Т. 1. – 471 с.
- АМ1** Малишко А. Лірика / Андрій Малишко. – К. : Держлітвидав, 1938. – 133 с.
- АМ2** Малишко А. 3 книги життя / Андрій Малишко. – К. : Держлітвидав, 1938. – 158 с.
- АМ3** Малишко А. Народження синів / Андрій Малишко. – К. : Мол. більшовик, 1939. – 200 с.
- АМ4** Малишко А. Листи червоноармійця Опанаса Байди : [поезії] / Андрій Малишко. – К. : Мол. більшовик, 1940. – 55 с.
- АМ5** Малишко А. Зореві дні : [поезії] / Андрій Малишко. – Львів : Рад. письменник, 1940. – 128 с.
- АМ6** Малишко А. Твори : [у 5 т.] / Андрій Малишко. – К. : Дніпро, 1987. – Т. 4. – 421 с.
- АМ7** Малишко А. С. Вибране : [вірші, поеми] / Андрій Малишко ; [упоряд. і автор вступ. сл. І. Зуба ; худож. О. В. Бесарабов]. – К. : Рад. письменник, 1984. – 238 с.
- АМ8** Малишко А. Твори : [у 5 т.] / Андрій Малишко. – К. : Дніпро, 1987. – Т. 5. – 407 с.
- Антологія-2001** Антологія альтернативної української поезії зміни епох. Друга половина 80-х – початок 90-х років. – Х. : Майдан, 2001. – 183 с.
- АТимченк
о** Тимченко А. Гарячі нитки / Антоніна Тимченко. – К. : Просвіта, 2008. – 87 с.

- АТ** Турчинська А. Урожай : [поезії] / Агата Турчинська. – К. : Держлітвидав, 1939. – 60 с.
- БА** Антонич Б.-І. Поезії / Богдан-Ігор Антонич. – К. : Рад. письменник, 1988. – 454 с.
- БА1** Антонич Б.-І. Велика гармонія : (Модерністична поезія ХХ ст.) / Богдан-Ігор Антонич. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К. : Веселка, 2003. – 350 с.
- Бабій1** Бабій С. Потривожені птахи : [поезії] / Степан Бабій. – Львів : Каменяр, 1990. – 87 с.
- Бабій2** Бабій С. Із вирію літ : [поезії] / Степан Бабій. – Рівне : Азалія, 1992. – 120 с.
- Бабій3** Бабій С. Криниці на пагорбах : [прозові та поетичні твори] / Степан Бабій. – Рівне : Азалія, 1993. – 167 с.
- Бабій4** Бабій С. Це інший світ : [поезії] / Степан Бабій. – Рівне, 1998. – 72 с.
- Бабій5** Бабій С. У холодному блиску комет : [поезії] / Степан Бабій. – Рівн : Азалія, 2000. – 56 с.
- Бабій6** Бабій С. Такий день : [поезії] / Степан Бабій. – Рівне : Волинські обереги, 2001. – 120 с.
- Бабій7** Бабій С. Україна під Сатаною : [політична поезія] / Степан Бабій. – Рівне, 1997. – 58 с.
- Бабій8** Бабій С. Незборимість : [вибране] / Степан Бабій. – Рівне : Волинські обереги, 2004. – 284 с.
- Бабій9** Бабій С. На хвилі, на часі / Степан Бабій. – Рівне : ППДМ, 2005. – 228 с.

- Бабій10** Бабій С. Спротив : [понад 150 віршів про Україну] / Степан Бабій. – Рівне : ПП ДМ, 2000. – 168 с.
- Бабій11** Бабій С. Осіння райдуга : [збірка поезій] / Степан Бабій. – Рівне : НУВГП, 2009. – 100 с.
- Бабій12** Бабій С. Відкриваю себе : [вірші] / Степан Бабій. – К. : Рад. письменник, 1980. – 78 с.
- ББ** Білецький Б. Сонет про новизну : [поезії] / Богдан Білецький. – Рівне : Волинські обереги, 2001. – 156 с.
- ББор** Боровець Б. Поліття : [поезії] / Борис Боровець. – Рівне : Овід, 2007. – 88 с.
- ББор1** Боровець Б. На берегах печалі : [поезії] / Борис Боровець. – Рівне : Державне редакційно-видавниче підприємство, 1993. – 128 с.
- ББор2** Боровець Б. Перехресні дороги : [поезії] / Борис Боровець. – Рівне : Державне редакційно-видавниче підприємство, 1995. – 182 с.
- ББор3** Боровець Б. Голос трави : [поезії] / Борис Боровець. – Рівне : Азалія, 1999. – 98 с.
- Березіль** Березіль. Літературно-художній та громадсько-політичний журнал Спілки письменників України / Нац. Спілка письм. України ; голов. ред. В. Науменко. – Х. : Ред. журн. “Березіль”, 1956. – Виходить щомісяця.
- БЛ** Лепкий Б. Поезії / Богдан Лепкий. – К. : Рад. письменник, 1990. – 383 с.
- БНеч** Нечерда Б. Вибране : [поезії] / Борис Нечерда. – К. : Дніпро, 1991. – 429 с.

- БНеч1** Нечерда Б. А. Лада : [книга поем] / Борис Нечерда. – Одеса : Маяк, 1965. – 96 с.
- БНеч2** Нечерда Б. А. Барельєфи / Борис Нечерда. – Одеса : Маяк, 1967. – 120 с.
- БНеч3** Нечерда Б. А. Поезії / Борис Нечерда. – К. : Молодь, 1970. – 104 с.
- БНеч4** Нечерда Б. А. Літак у краплі бурштину / Борис Нечерда. – Одеса : Маяк, 1972. – 156 с.
- БНеч5** Нечерда Б. А. Удвох із матір'ю : [поєми] / Борис Нечерда. – Одеса : Маяк, 1983. – 96 с.
- БНеч6** Нечерда Б. А. Вибране : [поезії] / Борис Нечерда ; передм. М. Ф. Слабошпицького. – К. : Дніпро, 1991. – 429 с.
- БНеч7** Нечерда Б. А. Вибрані твори / Борис Нечерда ; вступ. стаття М. Ф. Слабошпицького. – Одеса : Маяк, 2004. – 608 с. – (Сер. „Бібліотека Шевченківського комітету”).
- БОл1** Олійник Б. Поезії / Борис Олійник. – К. : Молодь, 1966. – 195 с.
- БОл2** Олійник Б. Поезії / Борис Олійник. – К. : Дніпро, 1986. – 342 с.
- БОл4** Олійник Б. Вибрані твори : [у 2 т.] / Борис Олійник. – Т. 2 : Цикли та поеми. – К. : Дніпро, 1985. – 245 с.
- БОл5** Олійник Б. Істина / Борис Олійник. – К. : Дніпро, 1976. – 389 с.
- БОл6** Олійник Б. І. Поеми / Борис Олійник. – К. : Дніпро, 1983. – 182 с.
- БОл7** Олійник Б. І. Вибрані твори : [у 6 т.] / Борис Олійник. – Т. 5 : Поеми. – К., Просвіта, 2007. – 190 с.

- БОл8** Олійник Б. І. Вибрані твори : [у 6 т.] / Борис Олійник. – Т. 6 : Поеми. – К., Просвіта, 2007. – 223 с.
- БРуб** Рубчак Б. Крило Ікарові : [поезії] / Богдан Рубчак. – К. : Дніпро, 1991. – 205 с.
- БСт2** Столярчук Б. Мій серпень : [лірика] / Богдан Столярчук. – Рівне : Ліста, 1997. – 120 с.
- ВБ1** Басараба В. Воля : [поезії] / Василь Басараба. – Рівне : Азалія, 1999. – 72 с.
- ВБ2** Басараба В. Калинова кров : [поема] / Василь Басараба. – Рівне : Волинські обереги, 2001. – 72 с.
- ВБ3** Басараба В. Прісне і присмачене. – Рівне : Волинські обереги, 2002. – 120 с.
- ВБ4** Басараба В. У країні Україні : [поезії] / Василь Басараба. – Рівне, 1991. – 128 с.
- ВБ5** Басараба В. Смак сонця : [поезії] / Василь Басараба. – Рівне : Рівненська друкарня, 2008. – 164 с.
- ВБ** Бобинський В. Поезії / Василь Бобинський. – К. : Рад. письменник, 1986. – 318 с.
- ВБар1** Барка В. Лірник / Василь Барка. – К. : Вид-во “Орій” при УКСП “Кобза”, 1992. – 688 с.
- ВБар2** Барка В. Океан : [лірика] / Василь Барка. – Т. 3. – К. : Вид-во “Орій” при УКСГТ “Кобза”, 1992. – 322 с.
- ВБар3** Барка В. Апостоли / Василь Барка. – Авгсбург : Друкарня Д. Сажнина, 1946. – 48 с.

- ВБар5** Барка В. Лірник : [вибрані поезії] / Василь Барка. – Нью-Йорк : Вид-во Нью-Йоркської Групи, 1968. – 301 с.
- ВБар6** Барка В. Океан : [лірика] / Василь Барка. – Друге видання – Нью-Йорк : Слово, 1979. – Ч. 1. – 348 с.
- ВБар7** Барка В. Океан : [лірика] / Василь Барка. – Друге видання – Нью-Йорк : Слово, 1979. – Ч. 2. – 284 с.
- ВБар8** Поза традиції : антологія української модерної поезії в діаспорі / [ред. кол. : Б. Бойчук (упор.), І. Макарик (відп. ред.), Д. Струк, І. Фізер]. – К., Торонто, Едмонтон, Оттава : Вид-во Канадського ін-ту укр. студій та досліджень при Оттавському ун-ті, 1993. – 473 с.
- ВБар9** Барка В. Білий світ : [поезії] / Василь Барка. – Мюнхен : Українська трибуна, 1947. – 179 с.
- ВБас** Басок В. Рушай на врожай : [збірка віршів про колективізацію] / Василь Басок. – Х. : Книгоспілка, 1930. – 35 с.
- ВБас3** Басок В. І. Смугляві дні : [поезії] / Василь Басок. – К. : Рад. письменник, 1991. – 77 с.
- ВВ** Вітковський В. Мобілізовані рядки : [поезії] / В. Вітковський. – К. ; Х., 1932. – 53 с.
- ВВерб1** Вербич В. О. За ширмою дощу / Віктор Вербич. – Луцьк : ВМА “Терен”, 2010. – 90 с.
- ВВерб2** Вербич В. О. Поклик / Віктор Вербич. – Луцьк : ВМА “Терен”, 2009. – 85 с.
- ВВерб3** Вербич В. О. Повернення / Віктор Вербич. – Луцьк : ВМА “Терен”, 2004. – 50 с.

- ВВерб4** Вербич В. О. Часоплину невидимі грані / Віктор Вербич. – Луцьк : ВМА “Терен”, 2004. – 60 с.
- ВВерб5** Вербич В. Зблиски задзеркалля / В. Вербич. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2001. – 30 с.
- ВГ1** Гей В. Під сузір’ям калини / Василь Гей. – Луцьк : МП “Гранослов”, 1993. – 43 с.
- ВГ2** Гей В. С. Де маминим голосом тиша мовчить : восьмивірші з рідного села / Василь Гей. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2001. – 124 с.
- ВГ3** Гей В. С. Великодне світання : [поезії] / Василь Гей. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2009. – 152 с.
- ВГр1** Грабоус В. Вельможний Крук : [байки, гуморески, сатиричні мініатюри, епіграми] / Володимир Грабоус. – Рівне : Азалія, 1995. – 85 с
- ВГр2** Грабоус В. Байки : [вибране] / Володимир Грабоус. – Рівне : Азалія, 1993. – 153 с.
- ВГр7** Грабоус В. Вибрані твори / Володимир Грабоус. – Рівне : Азалія, 2004. – 256 с.
- Вертіль1** Вертіль О. Троянди на пероні : [поезії] / Олександр Вертіль. – К. : Молодь, 1990. – 37 с.
- Вітчизна** Вітчизна : літературно-художній та громадсько-політичний журнал письменників України / Спілка художників України ; гол. ред. О. Глушко. – К., 1933.
- ВК** Каневська В. Кличе дзвін : [поезії] / Вікторія Каневська. – Рівне : Перспектива, 2003. – 60 с.

- ВК1** Каневська В. Плач за світлим : [поезії] / Вікторія Каневська. – Рівне : Волинські обереги, 2004. – 64 с.
- ВК2** Каневська В. В. Блакитна зоря : [поема] / Вікторія Каневська. – Рівне : НУВГП, 2009. – 54 с.
- ВКалашн** Калашник В. С. Незгасимі світи : [лірика, паліндроми, переклади] / Володимир Калашник. – Х. : Майдан, 2010. – 132 с.
- ВКл** Климентовська В. На крилах бузкових туманів / Вікторія Климентовська. – Рівне : Овід, 2007. – 76 с.
- ВКл1** Климентовська В. Каріатида / Вікторія Климентовська. – Рівне : Рівненська друкарня, 2003. – 72 с.
- ВКл2** Климентовська В. Ковток свободи, клаптик неба : [поезії] / Вікторія Климентовська. – Рівне : Азалія, 1995. – 48 с.
- ВКл3** Климентовська В. Кленова королева : [поезії] / Вікторія Климентовська. – Рівне : Рівненська друкарня, 2009. – 56 с.
- ВКуч1** Кучерук В. Мріє, не зрадь : [поезії] / Володимир Кучерук. – Острого, 1994. – 34 с.
- ВКуч3** Кучерук В. Крізь віків серпанок : [поезії] / Володимир Кучерук. – Костопіль : Роса, 2004. – 44 с.
- ВКуч4** Кучерук В. Контури і акценти / Володимир Кучерук. – Острого, 2005. – 28 с.
- ВКуч5** Кучерук В. *Finis vitae, sed non amoris* (кінчається життя, але не любов) / Володимир Кучерук. – Острого, 2005. – 28 с.
- ВКуч7** Кучерук В. На відстані серця / Володимир Кучерук. – Костопіль : Роса, 2003. – 48 с.

- ВЛ** Лящук В. К. Запахла нехворощ і м'ята : [вибрані поезії та переклади] / Василь Лящук. – Рівне : Волинські обереги, 2010. – 384 с.
- ВЛ1** Лящук В. Ноша бджоли : [поезії] / Василь Лящук. – Рівне : Волинські обереги, 2000. – 128 с.
- ВЛ2** Лящук В. Дзвіниця : [поезії] / Василь Лящук. – Рівне : Рівненська друкарня, 2008. – 112 с.
- ВЛит** Литвак В. Дощеволію за літом / Вікторія Литвак. – Луцьк : ПВД “Твердиня”, 2005. – 80 с.
- ВМ** Марценковський В. Земний театр : [поезії] / Володимир Марценковський. – Рівне : Формат-А, 2004. – 96 с.
- ВМіщ** Міщенко В. І. Незабутні адреси : [поезії] / В. І. Міщенко. – Дніпропетровськ : Промінь, 1982. – 78 с.
- Воронько** Воронько П. Узьмінь : [вірші та поеми] / Платон Воронько. – К. : Рад. письменник, 1979. – 263 с.
- Воронько1** Воронько П. Твори : [у 4 т.] / Платон Воронько. – Т. 1 : Поезії. – К. : Дніпро, 1982. – 350 с.
- Воронько2** Воронько П. Твори : [у 4 т.] / Платон Воронько. – Т. 2 : Поезії 1964–1980. – К. : Дніпро, 1982. – 375 с.
- Воронькоб** Воронько П. Твори : [у 2 т.] / Платон Воронько. – Т. 2 : Поеми. – К. : ДВУ, 1963. – 415 с.
- ВП** Поліщук В. Л. Вибране / Валер'ян Поліщук. – К. : Дніпро, 1987. – 316 с.
- ВП1** Петренко В. І. Благословенний листопад : [вірші] / Валентина Петренко. – Сарни : СловоСвіт, 2008. – 76 с.

- ВП2** Петренко В. Вишнева заметіль : [поезії] / Валентина Петренко. – Костопіль : Роса, 2009. – 104 с.
- ВП-2005** Відкриття почуттів : літературний альманах Радивилівського загальноосвітнього ліцею / [упор. В. Ящук]. – Радивилів, 2005. – 42 с.
- ВПач** Пачовський В. Зібрані твори. – Т 1. : Поезії / Василь Пачовський. – Філадельфія ; Нью-Йорк ; Торонто , 1984. – 743 с.
- ВПоп** Попенко В. Дорогобуж : [поезії] / Василь Попенко. – Рівне : Азалія, 1997. – 64 с.
- ВПоп1** Попенко В. З доріг і виріїв : [поезії] / Василь Попенко. – Рівне : Асоціація поліграфічних підприємств і редакцій газет, 1994. – 92 с.
- ВР1** Романюк В. С. Вибрані твори у двох томах. Том перший / Віктор Романюк. – Стрий : Щедрик, 1998. – 446 с.
- ВР2** Романюк В. С. Вибрані твори у двох томах. Том другий / Віктор Романюк. – Стрий : Щедрик, 1998. – 487 с.
- ВР3** Романюк В. Тривожні зіниці : [поезії] / Віктор Романюк. – Львів : Каменярь, 1969. – 52 с. – (Серія першої книжки “Пісня і праця”).
- ВС** Сосюра В. Твори : [у 10 т.] / Володимир Сосюра. – Т. 1. – К. : Дніпро, 1970. – 366 с.
- ВС1** Сосюра В. М. Твори : [у 2 т.] / Володимир Сосюра. – Т. 1 : Лірика. – К. : Дніпро, 1978. – 365 с.
- ВС2** Сосюра В. М. Твори : [у 2 т.] / Володимир Сосюра. – Т. 2 : Поєми. – К. : Дніпро, 1978. – 221 с.

- ВСЗ** Сосюра В. М. Твори : [у 4 т.] / Володимир Сосюра. – Т. 3 : Поезії 1941–1955 / [упоряд. В. В. Сосюра]. – К.: Дніпро, 1987. – 398 с.
- ВС4** Сосюра В. М. Твори : [у 4 т.] / Володимир Сосюра. – Т. 4 : Поезії 1956–1964 / [упоряд. В. В. Сосюра]. – К. : Дніпро, 1987. – 414 с.
- ВСв1** Свідзінський В. Вересень : [поезії] / Володимир Свідзінський. – Х. ; 1927. – 79 с.
- ВСв2** Свідзінський В. Є. Твори : [у 2 т.] / В. Є. Свідзінський ; вид. підготувала Е. Соловей. – К. : Критика, 2004. – Т. 1 : Поетичні твори. – 584 с.
- ВСим** Симоненко В. Берег чекань / Василь Симоненко. – К. : Сучасність, 1973. – 309 с.
- ВСим1** Симоненко В. А. Поезії / Василь Симоненко. – К. : Рад. письменник, 1984. – 246 с.
- ВЦ1** Цибулько В. М. Ангели і тексти / Володимир Цибулько. – Харків : Фоліо, 2005. – 223 с. – (Сафарі).
- ВЦ2** Цибулько В. М. Вибране. Вигране. Вирване. Випране / Володимир Цибулько. – Бердичів : Бердич, 2003. – 218 с.
- ВЦЗ** Цибулько В. М. Книга застережень. 999 / Володимир Цибулько. – Харків : Фоліо, 2003. – 143 с.
- ВЧ1** Чумак В. Г. Заспів : [твори] / Василь Чумак. – К. : Дніпро, 1968. – 207 с.
- ВШв** Швець В. Зима, любов і логіка : [вірші] / Віктор Швець. – Рівне : Волинські обереги, 2009. – 48 с.

- ВЯрм1** Ярмолук В. Холодні роси : [поезії] / Василь Ярмолук. – Рівне : Азалія, 1993. – 88 с.
- ВЯрм2** Ярмолук В. У хащах долі : [поезії] / Василь Ярмолук. – Рівне : Азалія, 1998. – 48 с.
- ВЯрм3** Ярмолук В. Вереснева віть : [поезії] / Василь Ярмолук. – Рівне : Азалія, 2000. – 90 с.
- ВЯрм4** Ярмолук В. Невідворотність : [вірші різних років] / Василь Ярмолук. – Рівне : Азалія, 2002. – 84 с.
- ВЯрм5** Ярмолук В. Колосилася доля : [вибране] / Василь Ярмолук. – Рівне : Формат-А, 2004. – 224 с.
- ГГорд1** Гордасевич Г. Веселки на тротуарах : [поезії] / Галина Гордасевич. – Одеса : Одеська друкоофсетна фабрика Комітету по пресі при Раді Міністрів УРСР, 1966. – 72 с.
- ГГорд3** Гордасевич Г. Високе полум'я дня : [поезії] / Галина Гордасевич. – Одеса : Одеська книжкова фабрика РВО “Поліграфкнига”, 1980. – 74 с.
- ГГорд4** Гордасевич Г. Слід зірниці : [поезії] / Галина Гордасевич. – К. : Радянський письменник, 1986. – 126 с.
- ГГорд5** Гордасевич Г. Сонце, вітер і жінка : [поезії] / Галина Гордасевич. – Львів : Піраміда, 2001. – 64 с.
- ГГорд6** Гордасевич Г. Станція ворожба : [поезії] / Галина Гордасевич. – Львів : Сполом, 2000. – 64 с.
- ГГорд7** Гордасевич Г. Рядок з літопису : [поезії] / Галина Гордасевич. – Львів : Сполом, 2000. – 64 с.

- ГГорд9** Гордасевич Г. Лілії для Юлії : [поезії] / Галина Гордасевич. – Львів : Сполом, 2001. – 64 с.
- ГГорд10** Гордасевич Г. Ішла весна по місту : [поезії] / Галина Гордасевич. – Львів : Піраміда, 2001. – 64 с.
- ГГорд11** Гордасевич Г. Над озером холодної води : [поезії] / Галина Гордасевич. – Львів : Піраміда, 2001. – 64 с.
- ГД** Дячок Г. Запізнілі жоржини : [поезії] / Ганна Дячок. – Рівне : Волинські обереги, 2004. – 56 с.
- ГОл1** Олійник Г. Вертикаль : [поезії] / Галина Олійник. – Рівне : Азалія, 2006. – 76 с.
- ГОл2** Олійник Г. Дотиком вогню : [поезії] / Галина Олійник. – Рівне : Азалія, 2007. – 84 с.
- Гризун2** Гризун А. Віче : [поезії] / Анатолій Гризун. – К. : Рад. письменник, 1989. – 83 с.
- Гризун3** Гризун А. Високосний рік / Анатолій Гризун. – К. : Рад. письменник, 1983. – 78 с.
- Гризун4** Гризун А. Розкрилля : [поезії] / Анатолій Гризун. – Х. : Прапор, 1976. – 55 с.
- ГС** Саченко Г. Зеніт : [поезії] / Г. Саченко. – К. : Мол. більшовик, 1936. – 89 с.
- ГС2** Саченко Г. На чатах : [поезії] / Г. Саченко. – К. : Рад. письменник, 1964. – 131 с.
- ГФ2** Філонюк Г. Голуби на вишитті : [поезії] / Галина Філонюк. – Костопіль : РОСА, 2008. – 32 с.
- ГФ3** Філонюк Г. Полиновий вінок : [поезії] / Галина Філонюк. – Острог, 2013. – 120 с.

- ГЦ1** Царик Г. М. Одкровення : [лірика] / Григорій Царик. – Рівне : Волинські обереги, 2007. – 268 с.
- ГЦ2** Царик Г. Зазираю щастю в очі : [лірика] / Григорій Царик. – Рівне : Волинські обереги, 2010. – 216 с.
- ГЦ3** Царик Г. Акації шаль біла... : [лірика] / Григорій Царик. – Рівне : Волинські обереги, 2011. – 124 с.
- ГеоШк** Шкурупій Г. Вибрані твори / Гео Шкурупій ; упор. О. Пуніна, О. Соловей. – К. : Смолоскип, 2013. – 872 с.
- ГрДон** Гренджа-Донський В. С. Твори / Василь Гренджа-Донський. – Ужгород : Карпати, 1991. – 605 с.
- ДАНУП** Дев'ятдесятники : антологія нової української поезії. – Тернопіль : Лілея, 1998. – 224 с.
- Данько** Данько М. Й сонця прихилив би! : [поезії] / Микола Данько. – К. : Рад. письменник, 1991. – 203 с.
- ДГ** Гузенкова Д. Обов'язково збудеться! : [вірші] / Дарина Гузенкова. – Рівне : Волинські обереги, 2006. – 52 с.
- ДЗ** Загул Д. Вибране / Дмитро Загул. – К. : Рад. письменник, 1961. – 411 с.
- ДЗ1** Загул Д. Поезії / Дмитро Загул. – К. : Рад. письменник, 1990. – 326 с.
- Дзвін** Дзвін : часопис Спілки письменників України / Спілка письменників України ; [ред. Р. Кудлик]. – Львів : Каменярь, 1940. – Виходить щомісяця.
- ДПавл2** Павличко Д. Вибрані твори : [у 2 т.] / Дмитро Павличко. – К. : Дніпро, 1979. – Т. 1. – 517 с.

- ДПавл3** Павличко Д. Вибрані твори : [у 2 т.] / Дмитро Павличко. – К. : Дніпро, 1979. – Т. 2. – 480 с.
- ДПавл4** Павличко Д. Золоте ябко : [поезії] / Дмитро Павличко. – К. : Основи, 1998. – 207 с.
- ДПавл5** Павличко Д. Сонети : [світовий сонет] / Дмитро Павличко. – К. : Генеза, 2004 – 536 с.
- ДрачБ** Драч І. Ф. Берло : [книга поезій] / І. Ф. Драч ; передмова І. М. Дзюби. – К. : Грамота, 2007. – 912 с.
- Драч1** Драч І. Вибрані твори: [у 2 т.] / Іван Драч. – К. : Дніпро, 1986. – Т. 1. – 351 с.
- Драч2** Драч І. Вибрані твори : [у 2 т.] / Іван Драч. – К. : Дніпро, 1986. – Т. 2. – 326 с.
- Дубов** Дубов М. Довіра : [поезії] / Михайло Дубов. – Рівне : Азалія, 1998. – 115 с.
- ДФ** Фальківський Д. Поезії / Дмитро Фальківський. – К. : Рад. письменник, 1989. – 175 с.
- ДХ** Драй-Хмара М. Вибране : [поезії та переклади] / Михайло Драй-Хмара. – К. : Радянський письменник, 1969. – 301 с.
- ДХ1** Драй-Хмара М. Вибране / Михайло Драй-Хмара. – К. : Дніпро, 1989. – 542 с.
- ЕБ1** Еллан-Блакитний В. М. Поезії / Василь Еллан-Блакитний. – К. : Рад. письменник, 1964. – 338 с.
- ЕБ4** Еллан (Блакитний) В. Поезії / Василь Еллан (Блакитний). – К. : Дніпро, 1983.

- ЕСтр** Стріха Е. Пародези / Едвард Стріха // Березіль. – 1991. – № 5. – С. 171–191.
- ЄМал,**
ЄМал2 Маланюк Є. Ф. Поезії / Євген Маланюк. – К. : Укр. письменник, 1992. – 318 с.
- ЄМал1** Маланюк Є. Повернення : Поезії. Літературознавство, Публіцистика. Щоденники. Листи / Євген Маланюк . – Львів : Світ, 2005. – 496 с.
- ЄМал3** Маланюк Є. Ф. Поезії / Євген Маланюк. – Львів : Фенікс Лтд, 1992. – 686 с.
- ЄМал4** Маланюк Є. Ф. Невичерпальність : [поезії, статті] / Євген Маланюк. – 2-ге вид. – К. : Веселка, 2001. – 318 с.
- ЄМал5** Маланюк Є. Вибрані твори / Євген Маланюк ; [упоряд. текстів, передмова, примітки І. В. Немченка]. – Х. : Ранок, 2009. – 288 с.
- ЄЦимб1** Цимбалюк Є. Лаври і терни : [поезії] / Євген Цимбалюк. – Рівне : Азалія, 1997. – 48 с.
- ЄШм** Шморгун Є. Вірші різних років / Євген Шморгун. – Рівне : Азалія, 1994. – 115 с.
- ЄШм1** Шморгун Є. І. Твори / Євген Шморгун. – Том третій. – Рівне : Рівненська друкарня ; Азалія, 2008. – 580 с.
- ЄШм3** Шморгун Є. Рослинничок : [вірші] / Євген Шморгун. – Рівне : Азалія, 2000. – 20 с.
- ЖАндр** Андрусік Ж. Душі жіночої одвічна таїна / Жанна Андрусік. – Кузнецовськ, 2003. – 52 с.

- Жижома-2003** Жижома О. О. Реєстр досліджуваних новотворів // Жижома О. О. Індивідуально-авторські новотвори в поетичному дискурсі 80–90-х років ХХ століття : дис... канд. філол. наук : 10.02.01 / Жижома Оксана Олександрівна ; Приазовський держ. технічний ун-т. – Маріуполь, 2003. – Арк. 197–242.
- ЖР** Життя й революція : щомісячний журнал громадського життя, літератури й науки. – К. : ДВУ.
- Забашта** Забашта Л. В. Відлуння тривожних доріг : [вірші, легенди, переклади] / Любов Забашта. – К. : Рад. письменник, 1985. – 135 с.
- Забашта3** Забашта Л. Вибране / Любов Забашта. – К. : Дніпро, 1977. – 383 с.
- Забашта4** Забашта Л. Вересневі світанки / Любов Забашта. – К. : Рад. письменник, 1978. – 94 с.
- Забашта5** Забашта Л. Ой катране, катраночку : [поезії] / Любов Забашта. – К. : Дніпро, 1968. – 600 с.
- Забашта6** Забашта Л. Київська гора : [вірші та поеми] / Любов Забашта. – К. : Рад. письменник, 1982. – 183 с.
- Затул1** Затуливітер В. Зоряна речовина / Володимир Затуливітер. – К. : Молодь, 1985. – 104 с.
- Затул2** Затуливітер В. Теперішній час : [поезії] / Володимир Затуливітер. – К. : Молодь, 1977. – 143 с.
- ЗГ** Золотий гомін. Поети української діаспори : Спецвипуск літ.-публіцист. альманаху “Авжеж!”. – Житомир, 1990, серпень ; ред. В. Врублевський / [упор. І. Римарук, В. Цибулько]. – 64 с.

- ЗНЗ-2010** Зорі народжуються на землі : літературно-мистецький альманах творчої юні / [упор. Л. Пшенична]. – Дубно, 2010. – 158 с.
- ІАндр** Андрусак І. Депресивний синдром / Іван Андрусак. – Івано-Франківськ : Перевал, 1992.
- ІВ1** Вирган І. Озброєна лірика : [поезії] / Іван Вирган. – Х. : Укр. робітник, 1934. – 61 с.
- ІЖ** Жиленко І. В. Дім під каштаном : Вірші. Поеми / Ірина Жиленко. – К. : Молодь, 1981. – 160 с.
- ІК** Кир'янчук І. Сягаючи в безмірну далечінь : [поезії] / Ігор Кир'янчук. – Рівне : Волинські обереги, 2010. – 68 с.
- ІКалин1** Калинець І. Тринадцять алогій / Ігор Калинець. – К. : Рад. письменник, 1991. – 223 с.
- ІКалин2** Калинець І. Ці квіти нестерпні. Малий поетичний зільник / Ігор Калинець. – К. : Факт, 2000. – 94 с.
- ІКалин3, ІрКалин** Калинець І. Це ми, Господи / Ігор Калинець, Ірина Калинець. – Львів : Логос, 1993. – 124 с.
- ІМ** Маловічко І. Голова на плечах / Іван Маловічко. – Х. : ДВУ, 1930. – 84 с.
- ІМалк** Малкович І. Ключ / Іван Малкович. – К. : Молодь, 1988. – 85 с.
- ІМалк2** Малкович І. Вірші / Іван Малкович. – К. : Укр. письменник, 1992. – 110 с.
- Іменник-90** Іменник : антологія дев'яностих / А. Кокотюха, М. Розумний. – К. : Смолоскип, 1997. – 271 с.

- ІІІ1** Павлюк І. З. Нетутешній вітер : [вірші] / Ігор Павлюк. – Львів : Каменярь, 1993. – 110 с.
- ІІІ2** Павлюк І. З. Стихія : [любовна лірика] / Ігор Павлюк. – Тернопіль : Джура, 2002. – 144 с.
- ІІІ3** Павлюк І. З. Чоловіче ворожіння : [поезії] / Ігор Павлюк. – Львів : СПОЛОМ, 2002. – 144 с.
- ІІІ4** Павлюк І. З. Голос денного Місяця : [лірика] / Ігор Павлюк. – К : Український письменник, 1994. – 63 с.
- ІІІ5** Павлюк І. З. Скляна корчма : [лірика] / Ігор Павлюк. – Дрогобич : Відродження, 1995. – 94 с.
- ІІІ7** Павлюк І. З. Бунт свяченої води : [лірика, драматизовані поеми] / Ігор Павлюк. – Львів : Сполом, 2005. – 280 с.
- ІІІ8** Павлюк І. З. Магма : [лірика і драматизовані поеми] / Ігор Павлюк. – Львів : Світ, 2005. – 280 с.
- ІІІ9** Павлюк І. Острови юності : [поезії] / Ігор Павлюк ; худож. О. М. Тищук. – Львів : Каменярь, 1990. – 71 с. – (Перша поет. касета вид-ва “Каменярь”).
- ІІІ10** Павлюк І. Стратосфера : [лірика] / Ігор Павлюк. – Луцьк : Твердиня, 2010. – 228 с.
- ІІІ11** Павлюк І. З. Бунт : [лірика і драматичні поеми] / Ігор Павлюк. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2006. – 220 с.
- ІІІ12** Павлюк І. З. Десята планета : [поеми, п’єси, вірші для дітей середнього та старшого шкільного віку] / Ігор Павлюк. – Луцьк, 2012 (рукопис).

- ІІІ13** Павлюк І. З. Україна в диму. Послання з резервації : [соціальна лірика] / Ігор Павлюк. – Луганськ : Книжковий світ, 2009. – 168 с.
- ІІІл2** Плюхіна І. Про що бринять дівочі струни : [вірші] / Ірина Плюхіна. – Рівне : Волинські обереги, 2006. – 90 с.
- ІР** Римарук І. М. Діва Обида. Видіння і відлуння / Ігор Римарук. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 1998. – 128 с.
- ІС** Сидорчик І. На святі смутку : [поезії] / Іван Сидорчик. – Рівне : Азалія, 1995. – 92 с.
- ІС1** Сидорчик І. Поросль : [поезії] / Іван Сидорчик. – Володимирець, 2002. – 104 с.
- ІЧ** Чернецький І. І. Двокоłos : [поезії] / Іван Чернецький. – Львів : Каменярь, 1980. – 79 с.
- ЙС1** Струцюк Й. Г. Терпкі сторінки : [поезії] / Йосип Струцюк. – К. : Рад. письменник, 1991. – 94 с.
- ЙС2** Струцюк Й. Г. Вогонь предків : [лірика] / Йосип Струцюк. – Луцьк : Твердиня, 2007. – 188 с.
- Київ** Київ : літературно-художній та громадсько-політичний журнал / Київська міська рада, Національна спілка письменників України ; [ред. В. Баранов]. – К. : Преса України, 1983. – Виходить щомісяця.
- КМоск** Москалець К. Нічні пастухи буття : [вірші] / Кость Москалець. – Львів : Кальварія, 2001. – 56 с.
- Коляда** Коляда Г. Золоті кучері : [лірика] / Гео Коляда. – М., 1926. – 72 с.

- Корот1** Коротич В. Вибрані твори : [у 2 т.] / Віталій Коротич. – К. : Дніпро, 1986. – Т. 1. – 1986. – 270 с.
- Красюк** Красюк П. Ретельний терпуг : [байки] / Петро Красюк. – Рівне, 1992. – 98 с.
- Кур'єр** Кур'єр Кривбасу : література, культурологія, політика, народознавство / [ред. Г. Гусейнов]. – Кривий Ріг, 1994. – Виходить раз на два місяці.
- КШ1** Шишко К. Після дощу: Вибране з неопублікованого : [поезії] / Костянтин Шишко / [упоряд. А. Якубюк]. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2001. – 250 с.
- КШ2** Шишко К. Писанки : [поезії] / Костянтин Шишко. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2010. – 212 с.
- ЛБ** Белеля Л. На струнах серця : [пісні, поезія] / Людмила Белеля. – Кузнецовськ, 2003. – 64 с.
- ЛГ** Гольонко Л. Поріг : [пісні та поезії] / Лідія Гольонко. – Рівне : Азалія, 1992. – 44 с.
- ЛК, ЛК2** Костенко Л. Вибране / Ліна Костенко. – К. : Дніпро, 1989. – 559 с.
- ЛК1** Костенко Л. В. Берестечко : [історичний роман] / Ліна Костенко. – К. : Укр. письм., 1999. – 157 с.
- ЛК3** Костенко Л. В. Маруся Чурай : [іст. роман у віршах] / Ліна Костенко. – К. : Дніпро, 1982. – 136 с. – (Серія “Романи й повісті”, № 2)
- ЛК4** Костенко Л. В. Сад нетанучих скульптур : [вірші, поема-балада, драматичні поеми] / Ліна Костенко. – К. : Рад. письменник, 1987. – 207 с.

- ЛКЗ1** Куліш-Зіньків Л. Цирк на дроті : [гумор і сатира] / Леонід Куліш-Зіньків. – Рівне : Азалія, 1995. – 74 с.
- ЛЛ** Литвинчук Л. Соколині гори : [лірика] / Людмила Литвинчук. – Львів – Дубно, 2000. – 90 с.
- ЛЛис** Лисенко Л. Пошепки : [поезії] / Леся Лисенко. – К. : Гранослов, 1998. – 35 с.
- ЛМ** Мельник Л. Его і центр : [поезії] / Ліда Мельник. – К. : Смолоскип, 1998. – 88 с.
- ЛМовч** Мовчун Л. “Я була січнева і травнева...” / Леся Мовчун // Дивослово. – 2003. – № 12. – С. 81.
- ЛПшен** Пшенична Л. Босоніж по материнці : [поезії] / Любов Пшенична. – Рівне : Азалія, 1995. – 88 с.
- ЛПшен1** Пшенична Л. Дика лілея : [поезії] / Любов Пшенична. – Рівне : Азалія, 2005. – 116 с.
- ЛПшен2** Пшенична Л. А. Пташка з райського саду : [поезії] / Любов Пшенична. – Рівне : ПП ДМ, 2013. – 152 с.
- ЛР** Рибенко Л. Світ світлотіні : [поезії] / Лідія Рибенко. – Рівне : Рівненська друкарня, 2008. – 80 с.
- ЛР-2010** Літературна Рівненщина : антологія / [упорядник Л. Рибенко]. – Рівне : Письменницька робітня “Оповідач”, 2010. – Вип. 2. – 480 с.
- ЛТ** Талалай Л. М. Вибране : [літературно-художнє видання] / Л. М. Талалай ; [ред. Б. А. Загребельний]. – К. : Дніпро, 2004. – 448 с.
- Луц1** Луценко Д. О. Вибране : [поезії] / Дмитро Луценко. – К. : Дніпро, 1981. – 343 с.

- Луц2** Луценко Д. О. Дорога спадщина : [лірика] / Дмитро Луценко. – К. : Рад. письменник, 1984. – 150 с.
- Матіос3** Матіос М. Жіночий аркан у саду нетерпіння / Марія Матіос. – Львів : ЛА “ПІРАМІДА”, 2007. – 308 с.
- Матчук** Матчук А. Стихія : [збірка поезій] / Алла Матчук. – Рівне ; Острого, 2009. – 96 с.
- МБ1** Бажан М. П. Доробок : [вибр. поезії] / Микола Бажан. – К. : Дніпро, 1979. – 375 с.
- МБ2** Бажан М. П. Твори : [у 4 т.] / Микола Бажан. – К. : Дніпро, 1984. – Т. 1 : Поезії та поеми 1923–1983. – 637 с.
- МБер** Береза М. Криниця дня : [поезії] / Микола Береза. – Рівне : РВВ облуправління по пресі, 1992. – 116 с.
- МБер1** Береза М. Громниця : [лірика] / Микола Береза. – Рівне : Овід, 2006. – 72 с.
- МБер3** Береза М. З немовлятком слова : [поезії] / Микола Береза. – Рівне : Волинські обереги, 2003. – 72 с.
- МБер5** Береза М. Очі ожинові : [лірика] / Микола Береза. – Рівне : Волинські обереги, 2008. – 68 с.
- МВівч** Вівчарук М. Пісня про Небо : [поезії] / Микола Вівчарук. – Дубно : Наш край, 1993. – 32 с.
- МВінгр1** Вінграновський М. З обійнятих тобою днів : [поезії] / Микола Вінграновський. – К. : Веселка, 1993. – 303 с.
- МВінгр2** Вінграновський М. Цю жінку я люблю / Микола Вінграновський. – К. : Дніпро, 1990. – 205 с.

- МВінгр3** Вінграновський М. Сто поезій / Микола Вінграновський. – К. : Молодь, 1967. – 128 с.
- МВінгр4** Вінграновський М. Любове, ні! не прощай! : вибр. лірика / Микола Вінграновський. – К. : Рад. письменник, 1996. – 149 с.
- МВінгр5** Вінграновський М. Київ : [поезії] / Микола Вінграновський. – К. : Дніпро, 1982. – 158 с.
- МВінгр6** Вінграновський М. Поезії / Микола Вінграновський. – К. : Дніпро, 1971. – 175 с.
- МВінгр7** Вінграновський М. Губами теплими і оком золотим : [поезії] / Микола Вінграновський. – К. : Рад. письменник, 1984. – 62 с.
- МВінгр8** Вінграновський М. Вибрані твори / М. Вінграновський ; [передм. І. Дзюби]. – К. : Дніпро, 1986. – 463 с.
- МД** Доленго М. Поезії / Михайло Доленго. – К. : Дніпро, 1988. – 223 с.
- МДуб2** Дубовик М. Багряний листопад : [поезії] / Михайло Дубовик. – К. : Рад. письменник, 1941. – 112 с.
- Мейта1** Мейта С. Приречене зілля : [поезії] / Світлана Мейта. – Рівне : Азалія, 1996. – 74 с.
- Мейта2** Мейта С. Горіховий човник : [поезії] / Світлана Мейта. – Рівне : Азалія, 1997. – 88 с.
- Мейта3** Мейта С. Горина : [поезії] / Світлана Мейта. – Костопіль, 2004. – 91 с.
- Мейта4** Мейта С. Любов у прихистку сльози / Світлана Мейта. – К. : Неопалима купина, 2004. – 112 с.

- Мейта5** Мейта С. М. Пора дощів : [книга віршів] / Світлана Мейта. – Рівне : ПП ДМ, 2012. – 160 с.
- Мельник** Мельник І. С. Віками зшиті слова : [поезії] / Ірина Мельник ; передмова Л. Рибенко. – Тернопіль : Терно-граф, 2012. – 124 с.
- МЗ** Зеров М. КАМЕНА / Микола Зеров. – К. : Слово, 1924. – 79 с.
- МЗ1** Зеров М. Вибране / Микола Зеров. – К. : Дніпро, 1966. – 539 с.
- МЗ2** Зеров М. Твори : [у 2 т.] / Микола Зеров. – Т. 1: Поезії. Переклади. – К. : Дніпро, 1990. – 843 с.
- Мисик** Мисик В. Планета : [вибране] / Василь Мисик. – К. : Дніпро, 1977. – 423 с.
- МитІ1** Огієнко І. Твори. – Том перший: Філософські містерії : [містерії] / Митрополит Іларіон. – Вінніпег : Trident Press Ltd., 1957. – 336 с.
- МитІ2** Огієнко І. Твори. – Том другий: Вікові наші рани : [драматичні поеми] / Митрополит Іларіон. – Вінніпег : Trident Press Ltd., 1960. – 272 с.
- МитІ3** Огієнко І. Твори. – Том третій: Наш бій за державність : [історична епопея] / Митрополит Іларіон. – Вінніпег : Trident Press Ltd., 1962. – 224 с.
- МІГол** Огієнко І. На Голготі : [поема] / Митрополит Іларіон. – Париж : Наша культура, 1947. – 90 с.
- МІЄгип** Огієнко І. Марія Єгиптянка : [поема] / Митрополит Іларіон. – Париж : Copyright by the Author and Editions J.A.B., Frg Poissonniere, 1947. – 78 с.

- МІЛег** Огієнко І. Легенди світу : [збірник світових легенд] / Митрополит Іларіон. – Париж : Наша культура, 1946. – 89 с.
- МІМаз** Огієнко І. Розп'ятий Мазепа : [історична драма] / Митрополит Іларіон. – Вінніпег : Наша культура, 1961. – 88 с.
- МЙЗ** Йогансен М. Г. Поезії / Майк Йогансен. – К. : Рад. письменник, 1989. – 196 с.
- МК** Кащук М. Дисертація : [гумор та сатира] / Микола Кащук. – Рівне : Принт Хауз, 2006. – 120 с.
- МК1** Кащук М. Хитрий Тарас : [гуморески та сатиричні мініатюри] / Микола Кащук. – Рівне : ПП ДМ, 1998. – 64 с.
- МН** Новак М. Любов, влада і революція. На крилах поезії Лесі Українки / Микола Новак. – Рівне : Волинські обереги, 2005. – 132 с.
- Мойс1** Мойсієнко А. К. З чернігівських садів : [нові сонети і верлібри, поезії і переклади] / Анатолій Мойсієнко. – Умань : Софія, 2008. – 130 с.
- Мойс2** Мойсієнко А. К. Нові поезії / Анатолій Мойсієнко. – Париж ; Львів ; Цвікау, 2000. – 92 с.
- Мойс3** Мойсієнко А. Сім струн / Анатолій Мойсієнко. – К. : Горудень, 1998. – 7 с.
- Мойс4** Мойсієнко А. К. Спалені камені : [поезії] / Анатолій Мойсієнко. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 96 с.
- Мойс5** Мойсієнко А. К. Сонети і верлібри / А. К. Мойсієнко. – К. : Довіра, 1998. – 103 с.

- Мориквас** Мориквас Н. Істина срібноти : [поезії] / Надія Мориквас. – Львів : Сполом, 1998. – 128 с.
- МПш** Пшеничний М. Осторога : [поезії] / Микола Пшеничний. – К. : Рад. письменник, 1988. – 103 с.
- МПш1** Пшеничний М. Душа / Микола Пшеничний. – Рівне : Овід, 2006. – 140 с.
- МПш2** Пшеничний М. Межа : [поема-фреска] / Микола Пшеничний. – Львів : Каменярь, 1986. – 42 с.
- МПш3** Пшеничний М. Сьомий материк : [поезії] / Микола Пшеничний. – К. : Молодь, 1982. – 64 с. – (Перша поетична збірка).
- МР, МР1** Рильський М. Зібрання творів : [у 20 т.] / Максим Рильський. – К. : Наукова думка, 1983 – Т. 1 : Поезії 1907–1929; Проза 1911–1925. – 535 с.
- МР2** Рильський М. Зібрання творів : [у 20 т.] / Максим Рильський. – К. : Наукова думка, 1983. – Т. 2 : Поезія (1930–1941). – 431 с.
- МР3** Рильський М. Зібрання творів : [у 20 т.] / Максим Рильський. – К. : Наукова думка, 1983. – Т. 3. – 440 с.
- МР4** Рильський М. Зібрання творів : [у 20 т.] / Максим Рильський. – К. : Наукова думка, 1984. – Т. 4. – 423 с.
- МР6** Брюсов В. ; [пер. з рос. М. Рильський] / В. Брюсов // Рильський М. Т. Зібрання творів : [у 20 т.] / Максим Рильський. – К. : Наукова думка, 1984. – Т. 6 : Поетичні переклади. – С. 17–27 (подано за першодруком: Брюсов В. [Збірник]. К., 1925)

- МР10** Рильський М. Зібрання творів : [у 20 т.] / Максим Рильський. – К. : Наукова думка, 1985. – Т. 10 : Поетичні переклади. – 568 с.
- МР/МВ** Пушкін О. С. Мідний вершник / О. С. Пушкін ; [пер. з рос. М. Рильський] // Пушкін О. С. Вибрані твори / О. С. Пушкін. – [2-ге вид.] – Х. ; К., 1930. – С. 73–85.
- МРуд** Руденко М. Поезії / Микола Руденко. – К. : Дніпро, 1991. – 413 с.
- МР/ПТ** Міцкевич А. Пан Тадеуш, або останній наїзд на Литві / А. Міцкевич ; [пер. з польськ. М. Рильський]. – К., 1927. – 326 с.
- МС1** Семенко М. Поезії / Михайль Семенко. – К. : Рад. письменник, 1985. – 311 с.
- МС3** Семенко М. Повна збірка творів / Михайль Семенко. – Х. : ДВУ, 1929. – Т. 1 : Арії трьох П'єро. – 259 с.
- МС4** Семенко М. Повна збірка творів / Михайль Семенко. – Х. : Літер. і мистецтво, 1930. – Т. 2 : В садах безрозних. – 256 с.
- МС5** Семенко М. Повна збірка творів / Михайль Семенко. – Х. : Літер. і мистецтво, 1931. – Т. 3 : Тов. Сонце. – 256 с.
- МС6** Семенко М. Поезюмалярство. Каблепоема за океан / Михайль Семенко. – К., 1922. – 8 с.
- МС8** Семенко М. Сучасні вірші / Михайль Семенко. – К. ; Х. : Література і Мистецтво, 1931. – 136 с.
- МСинг1** Сингаївський М. Родове дерево / Микола Сингаївський. – К. : Рад. письменник, 1988. – 156 с.

- МСинг2** Сингаївський М. Синові в дорогу : [поезії] / Микола Сингаївський. – К. : Дніпро, 1982. – 199 с.
- МСинг3** Сингаївський М. Ф. Вогненна трава : [вибрані вірші та поеми] / Микола Сингаївський. – К. : Молодь, 1986. – 336 с.
- МСт1** Степанюк М. Я намагаюся збагнути... : [поезії] / Михайло Степанюк. – Рівне : Азалія, 1998. – 74 с
- МСт2** Степанюк М. Діти гречкосіїв : [вірші] / Михайло Степанюк. – Рівне : Азалія, 2004. – 64 с.
- МТр** Трубілко М. Географія на дотик : [збірка віршів] / Микола Трубілко. – Рівне : ПП ДМ, 2012. – 68 с.
- МХ** Хвильовий М. Твори : [у 2 т.] / Микола Хвильовий. – К. : Дніпро, 1990. – Т. 1 : Поезія. – 650 с.
- МЩ** Щербатюк М. Голос чужої сльози : [поезії] / Микола Щербатюк. – Рівне : Рівненська друкарня, 2008. – 52 с.
- МЯк1** Яковчук М. Я родом звідти : [поезії] / Марія Яковчук. – Рівне : Державне редакційно-видавниче підприємство, 1993. – 88 с.
- МЯк2** Яковчук М. Доля : [поезії] / Марія Яковчук. – Рівне : Державне редакційно-видавниче підприємство, 1994. – 84 с.
- МЯк3** Яковчук М. Під сузір'ям Скорпіона : [поезії] / Марія Яковчук. – Рівне : Волинські обереги, 2000. – 96 с.
- Нагн** Нагнибіда М. Пісня походів / Микола Нагнибіда. – К. : Рад. письменник, 1949. – 155 с.
- НГ** Горик Н. П. Вересень. Поезії різних років / Ніна Горик. – Луцьк : ВМА “Терен”, 2008. – 172 с.

- НГ** Нова генерація : літературно-мистецький часопис / [за ред. М. Семенка]. – К. : Державне видавництво України, 1927–1930.
- НГум** Гуменюк Н. П. Голос папороті : [поезія] / Надія Гуменюк. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2009. – 200 с.
- НД1** Диб'як Н. Жіночі етюди : [поезії] / Неоніла Диб'як. – Рівне : Азалія, 1995. – 48 с.
- НД2** Диб'як Н. Літургія осіннього сонця : [поезії] / Неоніла Диб'як. – Рівне : Волинські обереги, 2004. – 104 с.
- НД3** Диб'як Н. Зозулі мого саду : [збірка поезій] / Неоніла Диб'як. – Рівне : НУВГП, 2009. – 92 с.
- НДем** Демедюк Н. Ескізи буднів : [збірка поезій] / Наталія Демедюк. – Рівне : Видавець Олег Зень, 2009. – 68 с.
- Небор** Неборак В. В. Розмова зі слугою : [поезії] / Віктор Неборак. – Івано-Франківськ : Перевал, 1993. – 96 с.
- НЛів** Лівицька-Холодна Н. Поезії, старі і нові / Наталя Лівицька-Холодна. – Нью-Йорк : Союз українок Америки, 1986. – 238 с.
- НМ** Миколайчук Н. Світає слово : [поезії] / Ніна Миколайчук. – Рівне : Рівненська друкарня, 2007. – 52 с.
- НМД-2007** На мольбертах днів : альманах творчості юних літераторів (додаток до збірника “Тези наукових робіт”) / [упоряд.: Мазур О. О.]. – Рівне, 2007. – 148 с.
- НМД-2008** На мольбертах днів-2008 : альманах творчості юних літераторів (додаток до збірника “Тези наукових робіт”) / [упоряд.: Мазур О. О.]. – Рівне, 2008. – 256 с.

- НМД-2009** На мольбертах днів-2009 : альманах творчості юних літераторів (додаток до збірника “Тези наукових робіт”) / [упоряд.: Мазур О. О.]. – Рівне, 2009. – 280 с.
- НМД-2010** На мольбертах днів-2010 : альманах творчості юних літераторів (додаток до збірника “Тези наукових робіт”) / [упоряд.: Мазур О. О.]. – Рівне, 2010. – 312 с.
- НН** Новицька Н. Цей світ я подихом ловлю : [вірші] / Надія Новицька. – Рівне : Азалія, 1999. – 52 с.
- НСв** Свищевська Н. Торкнутись таїни : [вірші, пісні та проза] / Надія Свищевська. – Сарни : СловоСвіт, 2007. – 80 с.
- ОБ** Богачук О. А час не жде... : [вибране] / Олександр Богачук. – Рівне : Волинські обереги, 2003. – 364 с.
- ОБ1** Богачук О. Т. Стогін землі : [поема] / Олександр Богачук. – Львів : Каменярь, 1983. – 70 с.
- ОБ2** Богачук О. Т. Цвіт роси : [поезії] / Олександр Богачук. – К. : Молодь, 1988. – 80 с.
- ОБ3** Богачук О. Т. А час не жде... : [вибране] / Олександр Богачук. – Рівне : Волинські обереги, 2003. – 364 с.
- ОБер** Берестяний О. Абетка почуттів : [лірика, гумор] / Олександр Берестяний. – Рівне : Друк Волині, 2012. – 160 с.
- ОВ1** Влизько О. Мій друг Дон-Жуан / Олекса Влизько. – Х. : Рад. літ., 1934. – 64 с.
- ОВедм1** Ведміцький О. Покуси : [поезії] / Олександр Ведміцький. – Х. : ДВУ, 1929. – 96 с.

- ОВедм2** Ведміцький О. Шумить тополя : [поезії] / Олександр Ведміцький. – Х. : Плужанин, 1927. – 64 с.
- ОГ** Горбатюк О. Серце плаче дощем : [поезії] / Олена Горбатюк. – Костопіль : РОСА, 2005. – 55 с.
- ОГоркуша** Горкуша О. Коло вікна : [збірка віршів] / Оксана Горкуша. – К. : Смолоскип, 1995. – 102 с.
- ОГ-П** Гаврилюк О. Я. Поезії / О. Я. Гаврилюк, Я. М. Кондра – К. : Рад. письменник, 1989. – 284 с.
- ОЗ1** Заїка О. Голос серця : [вірші] / Ольга Заїка. – Рівне : Рівненська друкарня, 2009. – 56 с.
- ОЗ2** Заїка О. Гобелен : [поезії] / Ольга Заїка. – Рівне : Рівненська друкарня, 2009. – 64 с.
- ОЗаб1** Забужко О. Автостоп : [поезії] / Оксана Забужко. – К. : Укр. письменник, 1994. – 95 с.
- ОЗаб2** Забужко О. Диригент останньої свічки / Оксана Забужко. – К. : Рад. письменник, 1990. – 139 с.
- ОІрв1** Ірванець О. “Тінь великого класика” та інші вірші : [поезії] / Олександр Ірванець. – К. : Молодь, 1991. – 72 с.
- ОІрв2** Ірванець О. Мій хрест / О. В. Ірванець ; післямова С. В. Жадана ; худож.-оформлювач О. М. Артеменко. – Харків : Фоліо, 2010. – 122 с. – (Графіті).
- ОЛ** Лятуринська О. Знаю казку / Оксана Лятуринська. – К. : Веселка, 1995. – 96 с.
- ОЛ1** Лятуринська О. Княжа емаль : [поезії] / Оксана Лятуринська. – Торонто : Слово, 1955. – 196 с.

- ОМ** Матвійчук О. Багрянні пам'яті листки : [вірші] / Олександр Матвійчук. – Львів : Джерело ; Дубно : Дубен, 2002. – 60 с. – (Бібліотечка альманаху “Український вісник” ім. В. Чорновола).
- ОО** Олесь О. Твори : [у 2 т.] / Олександр Олесь. – К. : Дніпро, 1990. – Т. 1 : Поетичні твори. – 959 с.
- ОО2** Олесь О. Твори : [у 2 т.] / Олександр Олесь. – К. : Дніпро, 1990. – Т. 2. – 683 с.
- ООл** Ольжич О. Цитаделя Духа / Олег Ольжич. – Братислава, 1991. – 245 с.
- ОП1** Пухонська О. Я. Кризь вени Всесвіту : [поезія] / Оксана Пухонська. – Тернопіль : Лібра Терра, 2008. – 100 с.
- ОП2** Пухонська О. Я. Вогонь : [поезії] / Оксана Пухонська. – Тернопіль : Терно-граф, 2009. – 96 с.
- ОП3** Пухонська О. Я. Час відвертіє : [поезія] / Оксана Пухонська. – Луцьк : Твердиня, 2012. – 92 с.
- ОПед** Педяш О. Спадщина : [поезії] / Олександр Педяш. – К. : Молодь, 1985. – 63 с.
- ОР1** Рохович О. Марші, памфлети, гасла / Олександр Рохович. – Х. : Літ. і мистецтво, 1931. – 56 с.
- ОР2** Рохович О. Дніпробуд / Олександр Рохович. – Х. : Рух, 1932. – 59 с.
- ОСтар** Старовойт О. Лад / Олесь Старовойт. – Львів : Сполом, 2001. – 63 с.

- ОСтеф** Стефанович О. Зібрані твори / Олекса Стефанович ; упор. Б. Бойчук. – Торонто : Євшан-зілля, 1975. – 304 с.
- ОСтр** Стрієнко О. Віражі долей : [поезії] / Олександр Стрієнко. – Рівне, 1994. – 34 с.
- ОТ** Теліга О. Найгостріше слово – Україна : [поезії] / Олена Теліга. – Рівне : Азалія, 1992. – 47 с.
- ОЮщ1** Ющенко О. Будуть пташки прилітати / Олекса Ющенко. – К. : Молодь, 1979. – 176 с.
- ОЮщ2** Ющенко О. Вибране / Олекса Ющенко. – К. : Дніпро, 1987. – 405 с.
- Пащук1** Пащук І. Відродини : [поезії різних років] / Іван Пащук. – Рівне, 1995. – 54 с.
- Пащук3** Пащук І. На терезах буднів : [поезії різних років] / Іван Пащук. – Рівне : Ліста, 1998. – 80 с.
- Пащук4** Пащук І. Сповідний день : [поезії] / Іван Пащук. – Рівне, 2007. – 60 с.
- ПБ** Бойко П. Чайка : [народні поезії. 1920–1925] / П. Бойко. – М. : СІМ, 1926. – 37 с.
- ПВ** Велесик П. Вербова колиска : [поезії] / Петро Велесик. – К. : Молодь, 1983. – 48 с.
- ПВ1** Велесик П. Вибрані твори / Петро Велесик. – Костопіль : РОСА, 2003. – 404 с.
- ПВ2** Велесик П. Листя у слідах : [поезія] / Петро Велесик. – Костопіль : Роса, 2006. – 116 с.

- ПВЗ** Велесик П. Я. Твори : [у 2 т.] / Петро Велесик. – Костопіль : Роса, 2009. – Т. 1. – 432 с.
- ПГ-2007** Проба голосу : літературний альманах Радивилівського загальноосвітнього ліцею / [упор. В. Ящук]. – Радивилів, 2007. – 48 с.
- ПД5** Дорошко П. Рідна сторона : [поезії] / Петро Дорошко. – К. ; Х. : Рад. письменник, 1941. – 156 с.
- Перв1** Первомайський Л. С. Твори : [у 7 т.] / Леонід Первомайський. – К. : Дніпро, 1985. – Т. 1. : Поезії. – 533 с.
- Перевесло** Перевесло : альманах / Обл. асоц. незалеж. волин. письм. ім. Павла Чубинського ; редкол. : С. І. Бородулін [та ін.]. – Луцьк : Волинська книга, 2005.
- Підс1** Підсуха О. М. Вибрані твори : [у 2 т.] / Олександр Підсуха. – К. : Дніпро, 1978. – Т. 1. : Поезії. – 374 с.
- ПК** Коломієць В. Партитура тривоги / Володимир Коломієць. – Х. : ДВУ, 1971. – 32 с.
- ПКарман** Карманський П. Вірші / Петро Карманський // Розсипані перли : поети “Молодої Музи” / [упоряд., автор передм. та приміт. М. Ільницький]. – К. : Дніпро, 1991. – С. 46–265.
- Плерома** Повернення деміургів / Плерома 3’98 : мала українська енциклопедія актуальної літератури. – Івано-Франківськ : Лілея – НВ, 1998. – 288 с.
- Плуг** Плуг : літературно-краєзнавчий альманах / [ред. М. Іванченко]. – Звенигородка, 1922. – Засновано 15 квітня 1922 р. у Харкові, поновлено 2 квітня 2002 р. у Звенигородці.

- ПМ1** Мах П. П. Плеса : поезії / Петро Мах. – К. : Дніпро, 1981. – 171 с.
- ПМ2** Мах П. П. Світанкові роси : поезії / Петро Мах. – К. : Рад. письменник, 1973. – 50 с.
- Поза** Поза традиції : антологія української модерної поезії в діаспорі / [упоряд. Б. Бойчук, відп. ред. І. Макарик, Д. Струк, І. Фізер]. – К., Торонто, Едмонтон, Оттава : Вид-во Канадського ін-ту укр. студій та досліджень при Оттавському ун-ті, 1993. – 473 с.
- Прапор** Прапор : літературно-художній та громадсько-політичний журнал Спілки письменників України. – Х., 1956–1991.
- Проріст-06** Проріст : літературний альманах Радивилівського загальноосвітнього ліцею / [упор. В. Ящук]. – Радивилів, 2006. – 60 с.
- ПСавч** Савченко П. Червоний вечір : [поезії] / Павло Савченко. – К. : Рад. письменник, 1991. – 200 с.
- ПТ** Тичина П. Г. “В серці у моїм...” : [вірші та поеми. із ненадрукованого й призабутого] / Павло Тичина. – К. : Дніпро, 1970. – 303 с.
- ПТ1** Тичина П. Зібрання творів : [у 12 т.] / Павло Тичина. – К. : Наукова думка, 1983.– Т. 1. : Поезії, 1906–1934. – 735 с.
- ПТ2** Тичина П. Зібрання творів : [у 12 т.] / Павло Тичина. – К. : Наукова думка, 1983.– Т. 2. – 662 с.
- ПТ3** Тичина П. Зібрання творів : [у 12 т.] / Павло Тичина. – К. : Наукова думка, 1983. – Т. 3. – 511 с.

- ПТ4** Тичина П. Зібрання творів : [у 12 т.] / Павло Тичина. – К. : Наукова думка, 1983. – Т. 4. – 591 с.
- ПТ5** Тичина П. Зібрання творів : [у 12 т.] / Павло Тичина. – К. : Наукова думка, 1983. – Т. 5. – 630 с.
- ПТ6** Тичина П. Зібрання творів : [у 12 т.] / Павло Тичина. – К. : Наукова думка, 1983. – Т. 6. – 703 с.
- ПТ7** Тичина П. Зібрання творів : [у 12 т.] / Павло Тичина. – К. : Наукова думка, 1983. – Т. 7. – 403 с.
- ПФ** Филипович /Зорев/ П. П. Земля і вітер / Павло Филипович. – К. : Слово, 1922. – 48 с.
- ПФ3** Филипович П. Поезії / Павло Филипович. – К. : Рад. письменник, 1989. – 196 с.
- Рачинець2** Рачинець С. Обличчям до сонця : [поезії] / Сергій Рачинець. – Луцьк : Надстир'я, 1995. – 64 с.
- Рачок1** Рачок П. Любисток для матері : [поезії] / Павло Рачок. – Березне, 1992. – 56 с.
- Рачок2** Рачок П. Ностальгія / Павло Рачок. – Рівне : Ліста-М, 2001. – 80 с.
- РБ** Балахно Р. В. Серпанок долі : [поезії] / Раїса Балахно. – Рівне : Ассоль, 2012. – 260 с.
- РЖ** Журомський Р. Обнімімо цей світ : [вірші різних років] / Ростислав Журомський. – Рівне : Волинські обереги, 2005. – 76 с.
- РП** Розсипані перли : поети “Молодої Музи”. – К. : Дніпро, 1991. – 710 с.

- РСл** Слободенюк Р. Шлях до себе / Ростислав Слободенюк. – Рівне : Азалія, 1993. – 36 с.
- СвГорд** Гординський С. Я. І переливи барв, і динамічність ліній... : [вірші та поеми] / Святослав Гординський. – Львів : Каменяр, 1990. – 270 с.
- Світл** Світличний І. Серце для куль і для рим : [поезії] / Іван Світличний. – К. : Рад. письменник, 1990. – 580 с.
- Світл1** Світличний І. У мене тільки – слово / Іван Світличний. – Х. : Фоліо, 1994. – 431 с.
- СГ1** Голованівський С. Рапортуя! : поезії / Сава Голованівський. – Х. : ЛІМ, 1931. – 96 с.
- СГ6** Голованівський С. Поезії / Сава Голованівський. – К. : Дніпро, 1990. – 422 с.
- Севернюк1** Севернюк Т. А. Дотик безсмертника : [поезії, сторінки щоденників] / Тамара Севернюк. – Чернівці : Золоті литаври, 2003. – 320 с.
- Севернюк2** Севернюк Т. А. Музика чорної вишні... : [поетично-сповідальне освідчення] / Тамара Севернюк. – Чернівці : Золоті литаври, 2009. – 460 с.
- Севернюк3** Севернюк Т. А. Спокуса білої пустелі. Сторінки життя : [поезії, бібліографія, архіви] / Тамара Севернюк. – Чернівці : Місто, 2001. – 560 с.
- СЕМ-1** Семафор у майбутнє. – К., 1922. – № 1. – 55 с.
- СЙов1** Йовенко С. Безсмертя ластівки : [лірика] / Світлана Йовенко. – К. : Дніпро, 1989. – 486 с.

- Скарб** Найдорожчий скарб : Слово про рідну мову : поезії, вислови / [упоряд. Лучук В. І.] – К. : Рад. письм., 1990. – 390 с.
- Скиба** Скиба Р. Хвороба росту : [поезії] / Роман Скиба. – К. : Смолоскип, 1998. – 240 с.
- СЛ** Луцкова С. Дивне коло : [поезії] / Світлана Луцкова. – Рівне : Азалія, 1999. – 72 с.
- Слав** Словотворення Яра Славутича // Сологуб Н. Мовний портрет Яра Славутича / Надія Сологуб. – К. : Дніпро; Вінніпег : Українська Вільна Академія Наук, 1999. – С. 45–138 с.
- СМ** Марчук С. Цукровий сніг : [поезії] / Світлана Марчук. – Дубно, 2009. – 32 с.
- СМатв2** Матвійчук С. І все, що в серці проросло... : [поезія] / Сильвестр Матвійчук. – Кузнецовськ, 2004. – 80 с
- СПраск1** Праск С. Незамолений гріх : [поезії] / Святослав Праск. – Ровно, 1991. – 76 с.
- СПраск2** Праск С. Купава : [поезії] / Святослав Праск. – Рівне : РВВ облуправління по пресі, 1992. – 100 с.
- СР** Роговик С. Тривога : [поезії] / Світлана Роговик. – Х. : Укр. робітник, 1934. – 72 с.
- Сташук** Сташук М. Моя мета : [духовні вірші] / Михайло Сташук. – Рівне, 1993. – 34 с.
- Стус1** Стус В. Час творчості / Dichtenszeit : [оригінальні твори та переклади з Й.-В. Гете]. – Т. 2 / Василь Стус. – Львів : Просвіта, 1995. – 429 с.

- Стус2** Стус В. Твори : [у 4-х т., 6-ти кн.] / Василь Стус. – Т. 3; книга 1 : Палімпсести. – Львів : Просвіта, 1999. – 486 с.
- Стус3** Стус В. Твори : [у 4-х т., 6-ти кн.] / Василь Стус. – Т. 3; книга 2 : Палімпсести. – Львів : Просвіта, 1999. – 495 с.
- Стус4** Стус В. Твори : [у 4-х т., 6-ти кн.] / Василь Стус. – Т. 5 (додатковий) : Переклади. – Львів : Просвіта, 1998. – 392 с.
- Стус5** Стус В. Час творчості / Dichtenszeit / Василь Стус. – К. : Дніпро, 2005. – 701 с.
- Стус6** Стус В. Твори : [у 4-х т., 6-ти кн.] / Василь Стус. – Т. 1 ; книга 1. – Львів : Просвіта, 1994. – 431 с.
- Стус7** Стус В. Твори : [у 4-х т., 6-ти кн.] / Василь Стус. – Т. 1; книга 2 : Поетичні твори, що не ввійшли до збірок (1958–1971). – Львів : Просвіта, 1994. – 302 с.
- СУ** Українець С. Непорочність кола : [вірші та поема] / Стефанія Українець. – К. : Укр. письменник, 1992. – 79 с.
- СУ1** Українець С. Відкриваються води : [поезії] / Стефанія Українець. – Рівне : Рівненська друкарня, 2008. – 64 с.
- Сучасність** Сучасність: Література, наука, мистецтво, суспільне життя : щомісячний часопис незалежної української думки / [гол. ред. І. П. Дзюба]. – К. ; Мюнхен : Видання Української всесвітньої координаційної ради та Республіканської асоціації українознавців, 1961.
- СЧ** Черкасенко С. Ф. Поезії / Спиридон Черкасенко. – К. : Рад. письменник, 1990. – 292 с.
- Таран1** Таран А. Жита і багнети / Анатолій Таран. – К. : Дніпро, 1990. – 255 с.

- Таран2** Таран А. Невтрачена мить / Анатолій Таран. – К. : Молодь, 1981. – 206 с.
- Таран3** Таран А. Ветерани фронтового дитинства / Анатолій Таран. – К. : Рад. письменник, 1986. – 158 с.
- Таран4** Таран А. Солдатське поле / Анатолій Таран. – К. : Дніпро, 1982. – 135 с.
- Таран5** Таран А. Квіти вогню / Анатолій Таран. – К. : Рад. письменник, 1978. – 95 с.
- ТДСС-2006** Там, де світить сонце : поезія, проза / [ред.-упор. Т. Марцинюк]. – Березне : Централізована система публічно-шкільних бібліотек, 2006. – 28 с.
- Тимчак** Тимчак М. Співаниця : [поезії] / Микола Тимчак. – К. : Рад. письменник, 1987. – 86 с.
- ТМ** Масенко Т. Поезії / Терень Масенко. – К. : Рад. письменник, 1983. – 302 с.
- ТО** Осьмачка Т. С. Поезії / Тодось Осьмачка. – К. : Рад. письменник, 1991. – 252 с.
- Толока** Толока : вірші. – Черкаси : Ред.-вид. відділ облпреси, 1991. – 170 с.
- УЛШГ-2009** Українські літературні школи та групи 60–90-х рр. ХХ ст. : антологія вибраної поезії та есеїстки / [упоряд., автор вступ. слова, біобібліограф. відомостей та прим. Василь Габор]. – Львів : Піраміда, 2009. – 620 с.
- Ундір** Ундір О. Друге дихання : [поезії] / Олесь Ундір. – Остріг, 2002. – 96 с.

- Ундір1** Ундір О. Материнка : [поезії] / Олесь Ундір. – Нетішин, 1996. – 96 с.
- Ундір2** Ундір О. Калинові крила : [вірші про Україну] / Олесь Ундір. – Острог, 2011. – 48 с.
- УС4** Українське слово : хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття : [у 4 кн.] – К. : Аконіт, 2001. – Кн. 4 : Культурно-історична епоха модернізму. Пізній модернізм (1961–1991). Постмодерна література дев'яностих років / [упор. В. Яременко]. – 2001. – 800 с.
- Х** Харків : вірші. – Х. : Укр. робітник, 1933. – 144 с.
- Чубай1** Чубай Г. Плач Єремії / Григорій Чубай. – Львів : Кальварія, 2001. – 320 с.
- Чубач1** Чубач Г. Заповіти землі : лірика / Ганна Чубач. – К. : Рад. письменник, 1978. – 80 с.
- Чубач2** Чубач Г. Літо без осені : лірика / Ганна Чубач. – К. : Рад. письменник, 1989. – 181 с.
- ЧШ** Червоний шлях : громадсько-політичний і літературно-науковий місячник / [ред. Г. Гринько]. – Харків. – Виходить щомісяця.
- ЮА** Андрухович Ю. Екзотичні птахи і рослини з додатком “Індія” : [колекція віршів] / Юрій Андрухович. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2002. – 112 с.
- ЮБ1** Береза Ю. Дефіцитний фанат : [гумор і сатира] / Юрій Береза. – Рівне : РВВ облуправління по пресі, 1991. – 160 с.
- ЮБ2** Береза Ю. Не роззявляйте рота : [гумор і сатира] / Юрій Береза. – Рівне : Азалія, 1995. – 124 с.

- ЮБЗ** Береза Ю. Безпрограшна лотерея : [гумор і сатира] / Юрій Береза. – Рівне : Волинські обереги, 2005. – 440 с.
- ЮБ4** Береза Ю. Копитентний керівник : [гумор і сатира] / Юрій Береза. – Рівне : Волинські обереги, 2009. – 392 с.
- ЮБ5** Береза Ю. П. Трофеї чи жертви? : [гумор і сатира] / Юрій Береза. – Рівне : ПП ДМ, 2012. – 462 с.
- ЮБедрик** Бедрик Ю. Метафізика восени : [поезії] / Юрій Бедрик ; післямова Я. Глібіщук. – К. : Смолоскип, 1996. – 78 с
- ЮБонд1** Бондючна Ю. Невивчена гладінь : [поезії] / Юлія Бондючна. – Рівне : ПП ДМ, 2012. – 128 с.
- ЮК** Клен Ю. Вибране / Юрій Клен. – К. : Дніпро, 1991. – 461 с.
- ЮК1** Клен Ю. /Освальд Бургардт/ Прокляті роки / Юрій Клен // Вітчизна. – 1990. – № 7. – С. 2–19.
- ЮКост** Костюкевич Ю. А давай поговорим про вічне / Юлія Костюкевич. – Рівне : Волинські обереги, 2006. – 40 с.
- ЮКост** Костюкевич Ю. Відчути безмежність / Юлія Костюкевич. – Рівне : Волинські обереги, 2012. – 60 с.
- ЮК/АРП** Антологія російської поезії в українських перекладах. – К. ; Х., 1925. – 284 с.
- ЮТ** Тарнавський Ю. Без нічого / Юрій Тарнавський. – К. : Дніпро, 1991. – 285 с.
- ЯД** Дейнека Я. Вірні клавішам пальці : [поезії] / Ярина Дейнека. – Львів : Українські технології, 2011. – 72 с.
- ЯК-П** Кондра Я. М. Поезії / О. Я. Гаврилук, Я. М. Кондра. – К. : Рад. письменник, 1989. – 284 с.

- ЯС** Савчук Я. Життя клавіатура : [лірика] / Ярослава Савчук. – Львів : Джерело ; Дубно : Дубен, 2003. – 112 с. – (Бібліотечка альманаху “Український вісник” ім. В. Чорновола).
- ЯСл** Славутич Я. Живі смолоскипи : [зб. поезій] / Яр Славутич. – Львів : Каменяр, 1992. – 95 с.
- ЯСл1** Славутич Я. Твори : [у 2 т.] / Яр Славутич. – Т. 1 : Поезії. – К. : Дніпро, 1994. – 671 с.
- ЯСл2** Славутич Я. Твори : [у 2 т.] / Яр Славутич. – Т. 2 : Поеми, переклади. – К. : Дніпро, 1994. – 365 с.
- ЯСл3** Славутич Я. Твори : [в 5 т.] / Яр Славутич. – Т. 1 : Поезії (1937–1997). – К. : Дніпро ; Едмонтон : Славута, 1998. – 469 с.
- ЯСл4** Славутич Я. Твори : [в 5 т.] / Яр Славутич. – Т. 2 : Поеми. Переклади. Нариси. Життєпис. – К. : Дніпро ; Едмонтон : Славута, 1998. – 331 с.
- ЯСл6** Славутич Я. Твори : [в 5 т.] / Яр Славутич. – Т. 3 : Розстріляна муза. Меч і перо. – К. : Дніпро ; Едмонтон : Славута, 1998. – 496 с.
- ЯСл7** Славутич Я. Твори : [в 5 т.] / Яр Славутич. – Т. 4 : Українська література й мова на Заході. – К. : Дніпро ; Едмонтон : Славута, 1998. – 487 с.
- ЯСл8** Славутич Я. Твори : [в 5 т.] / Яр Славутич. – Т. 5 : Спогади. Записи. – К. : Дніпро ; Едмонтон : Славута, 1998. – 352 с.

Додаток А
Таблиця А. 1.

**Способи творення індивідуально-авторських прикметників-
комполітів в українській поезії ХХ ст.**

Словотвірний тип	Приклади	
	Оказіональні прикметники-комполіти	Узуальні прикметники-комполіти
“П + -о- + І” “П + -о- + І-н-ий” “П + -о- + І-ий”	<i>калиноустий, жорсткоокий,</i> <i>вогнетілий, блакитнокрилий,</i> <i>яснозбройний, сиворунний</i>	<i>багатолистий, однобарвний,</i> <i>першорядний</i>
“П + П”	<i>байдужо-непривітний, рожево-</i> <i>сухий, солодко-темний</i>	<i>науково-дослідний,</i> <i>складально-клепальний</i>
“Присл. + -о- + П” “Присл.+о-+Дієпр.”	<i>трепетно-знайомий,</i> <i>глибоковдумливий, мінливо-змінний</i>	<i>легкодумний, легковажний,</i> <i>багатонаціональний,</i> <i>малоуявний</i>
“Числ. + І + -ий” “Числ. + І + -н-ий”	<i>двадцятивесний, двоберегий,</i> <i>двообразний, мільйононосний</i>	<i>двомовний, п'ятиструнний,</i> <i>стожильний</i>
“І + -о- + П-ий” “І + -о- + П-н-ий” “І + -е- + П-н-ий”	<i>вогненогарячий, глинянопервинний,</i> <i>сонцерадісний, льодозолотий,</i> <i>мрійножурний</i>	<i>людославний,</i> <i>життєздатний,</i> <i>громохмарний</i>
“І + Д”	<i>громобуйний, м'ясожерний,</i> <i>кароносний, вітровійний</i>	<i>жалоносний, газоносний,</i> <i>вітрогінний</i>
“Займ. + П” “Займ.+Дієпр.”	<i>всебідний, всевладущий, всенаучений</i>	<i>всебічний, самокатний,</i> <i>самоправний</i>

Додаток Б
Таблиця Б. 1

**Порівняльний аналіз кількісного складу прикметників із
компонентом-соматизмом у реєстрі “Словника української мови в 11 т.”
та “Словника індивідуально-авторських прикметників в українській
поезії XX–XXI сторіч”**

Опорний компонент прикметника- композита	“Словник української мови в 11 т.”		“Словник індивідуально- авторських прикметників в українській поезії XX– XXI сторіч”	
	у цифрах	у %	у цифрах	у %
-окий	31	12,9	62	15
-главий / -головий	27	11,2	22	5,3
-крил / -крилий- / крилатий	26	10,9	93	22,6
-ликий / -лиций	25	10,4	40	9,7
-ногий	25	10,4	4	1
-сердий /-сердний /- сердечний	14	5,8	16	3,9
-грудий	10	4,1	17	4,1
-чолий / -чоловий	10	4,1	30	7,3
-бок / -бокий	9	3,7	8	1,9
-бровий	8	3,3	16	3,9
-бородий	8	3,3	1	0,2
-лобий	7	2,9	9	2,2
-грив / -гривий	7	2,9	21	5,1
-рогий / -рогастий	7	2,9	12	2,9
-рукий / -рукатий	6	2,5	23	5,6
-тілий	6	2,5	15	3,6
-ротий	5	2,1	11	2,7
-вухий	7	2,9	4	1
-язикий / -язиковий	3	1,2	8	2
Усього	241	100	412	100

Додаток В
Таблиця В. 1

Кількісний розподіл прикметникових АЛН за авторами

Автори	Кількість АЛН	Автори	Кількість АЛН	Автори	Кількість АЛН
А. Войнарович	2	В. Гренджа-Донський	13	Г. Царик	38
А. Гарасевич	2	В. Еллан-Блакитний	24	Г. Чубай	6
А. Григоруку	1	В. Затуливітер	12	Г. Чубач	2
А. Гризун	26	В. Калашник	4	Г. Коляда	11
А. Грицай	1	В. Каневська	16	Гео Шкурупій	6
А. Дикий	1	В. Климентовська	15	Д. Гузенкова	2
А. Казка	28	В. Коротич	12	Д. Загул	14
А. Криловець	17	В. Кучерук	10	Д. Луценко	3
А. Левкович	6	В. Литвак	9	Д. Павличко	33
А. Листопад	4	В. Ляшук	32	Д. Фальківський	10
А. Малишко	249	В. Марценковський	6	Е. Стріха	2
А. Матчук	4	В. Мисик	9	Є. Маланюк	118
А. Мойсієнко	53	В. Неборак	10	Є. Цимбалюк	1
А. Таран	38	В. Пачовський	13	Є. Шморгун	37
А. Тимченко	19	В. Петренко	4	Ж. Андрусік	4
А. Турчинська	1	В. Поліщук	4	І. Андрусак	4
Б. Білецький	20	В. Попенко	7	І. Вирган	2
Б. Боровець	36	В. Романюк	46	І. Драч	83
Б.-І. Антонич	77	В. Самчук	2	І. Жиленко	1
Б. Лепкий	25	В. Свідзінський	60	І. Калинець	83
Б. Нечерда	8	В. Симоненко	5	Ірина Калинець	5
Б. Олійник	51	В. Сосюра	40	І. Кир'янчук	2
Б. Рубчак	27	В. Стус	282	І. Малкович	21
Б. Столярчук	1	В. Цибулько	18	І. Маловічко	4
В. Барка	266	В. Чумак	8	І. Мельник	23
В. Басараба	30	В. Швець	4	І. Огієнко	47
В. Басок	7	В. Ярмолук	35	І. Павлюк	238
В. Бобинський	5	Г. Гордасевич	26	І. Пашук	9
В. Вербич	69	Г. Дячок	10	І. Плюхіна	1
В. Вітковський	1	Г. Олійник	51	І. Римарук	6
В. Гей	5	Г. Саченко	4	І. Світличний	34

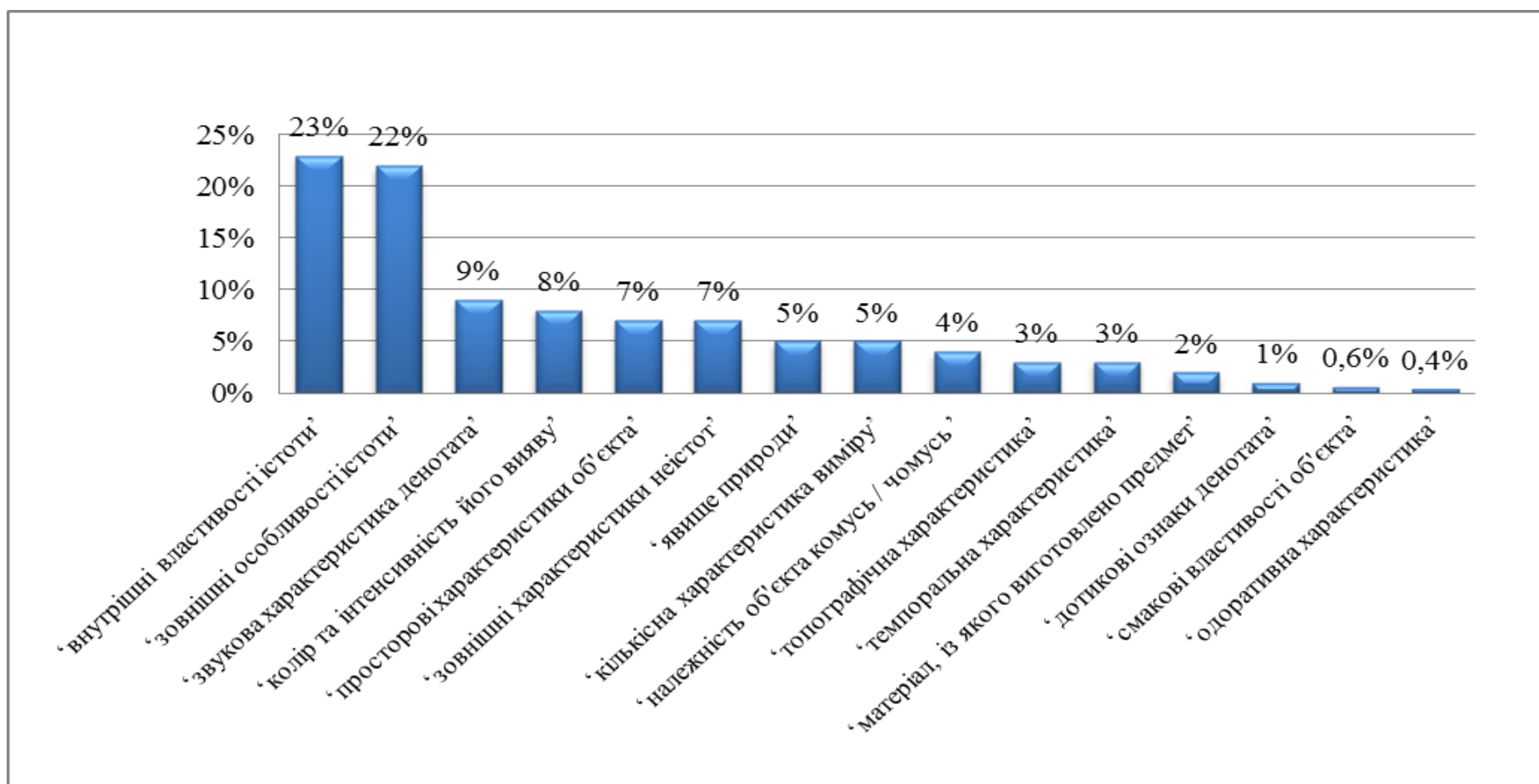
Продовження таблиці В.1

В. Грабоус	5	Г. Філонюк	13	І. Сидорчик	8
І. Тимошук	1	М. Сингаївський	20	О. Теліга	1
І. Чернецький	8	М. Степанюк	4	О. Ундір	16
Й. Струцюк	6	М. Тимчак	18	О. Ющенко	21
К. Москалець	3	М. Трубілко	1	П. Бойко	4
К. Шишко	19	М. Хвильовий	21	П. Велесик	7
Л. Белеля	3	М. Щербатюк	1	П. Воронько	23
Л. Гольонко	3	М. Яковчук	4	П. Дорошко	3
Л. Забашта	13	Н. Горик	10	П. Карманський	7
Л. Костенко	40	Н. Гуменюк	13	П. Коломієць	9
Л. Куліш-Зіньків	1	Н. Демедюк	1	П. Красюк	2
Л. Лисенко	8	Н. Диб'як	37	П. Мах	18
Л. Литвинчук	12	Н. Лівицька-Холодна	5	П. Рачок	5
Л. Мельник	16	Н. Миколайчук	4	П. Савченко	28
Л. Мовчун	1	Н. Мориквас	4	П. Тичина	256
Л. Первомайський	3	Н. Новицька	7	П. Филипович	24
Л. Пшенична	23	Н. Свищевська	1	Р. Балахно	4
Л. Рибенко	7	О. Берестяний	7	Р. Журомський	2
Л. Талалай	3	О. Богачук	29	Р. Скиба	2
М. Бажан	33	О. Ведміцький	9	Р. Слободенюк	2
М. Береза	8	О. Вертіль	11	С. Бабій	94
М. Вівчарук	8	О. Влизько	6	С. Голованівський	11
М. Вінграновський	62	О. Гаврилюк	4	С. Гординський	26
М. Данько	15	О. Горбатюк	2	С. Йовенко	31
М. Доленго	2	О. Горкуша	15	С. Луцкова	6
М. Драй-Хмара	54	О. Забужко	27	С. Марчук	2
М. Дубов	12	О. Заїка	19	С. Матвійчук	6
М. Дубовик	1	О. Ірванець	17	С. Мейта	39
М. Зеров	93	О. Лятуринська	3	С. Праск	16
М. Йогансен	2	О. Матвійчук	1	С. Рачинець	1
М. Кашук	10	О. Олесь	5	С. Роговик	2
М. Матіос	13	О. Ольжич	15	С. Українець	2
М. Нагнибіда	2	О. Педяш	5	С. Черкасенко	22
М. Новак	3	О. Підсуха	1	Т. Масенко	1
М. Пшеничний	63	О. Пухонська	45	Т. Осьмачка	23

<i>Продовження таблиці В.1</i>					
М. Рильський	247	О. Рохович	3	Ю. Андрухович	6
М. Руденко	9	О. Старовойт	2	Ю. Бедрик	11
М. Рудницький	1	О. Стефанович	12	Ю. Береза	37
М. Семенко	173	О. Стрієнко	1	Ю. Бондючна	1
Ю. Клен	95	Ю. Тарнавський	1	Я. Савчук	2
Ю. Костюкевич	19	Я. Дейнека	1	Я. Славутич	61

Примітка. Напівжирним шрифтом виділено прізвища авторів – найактивніших експериментаторів у царині індивідуально-авторської прикметникової номінації.

Рис. Г. 1. Відсоткове співвідношення диференційних сем у семантичній структурі індивідуально-авторських прикметників-композитів

Додаток Д
Таблиця Д. 1

**Індивідуально-авторські прикметники з компонентом-фітосимволом
у словотворчості українських поетів ХХ ст.**

Компоненти-фітосимволи		Прикметникові АЛН
Флоролексми	айстра	<i>айстриний</i> (ІКалин2:86), <i>білоайстровий</i> (Мойс4:60), <i>айстроокий</i> (ВБар5:14)
	барвінок	<i>барвінково-хрещатий</i> (ІП2:43), <i>барвінкоцвітний</i> (О. Дробаха)
	мак	<i>маково-ромашковий</i> (ІП12:28), <i>медово-маковий</i> (ІП9:68), <i>мікроскопічно-маковий</i> (ОБ:134)
	м'ята	<i>ментоло-м'ятний</i> (ЮК1:35), <i>м'ятовий</i> (М. Калитовська), <i>прохолодно-м'ятний</i> (БОлб:54), <i>меланхолійно-м'ятний</i> (К. Міщук)
	ромашка	<i>маково-ромашковий</i> (ІП12:28)
	троянда	<i>трояндолилейний</i> (ВБар1:353), <i>трояндолиця</i> (субст.) (ВБар1:135)
	фіалка	<i>тьмяно-фіалковий</i> (ПТ4:43), <i>фіалково-блакитний</i> (ІМ:104), <i>фіалково-гарячий</i> (ПТ:ГКол-71:161), <i>фіалково-ніжний</i> (Ундір:24), <i>весняно-фіалковий</i> (ББор1:77), <i>голубливо-фіалковий</i> (Стусб:199 # 1965), <i>непевно-фіалковий</i> (МР1:124), <i>сизо-фіалковий</i> (ПТ2:253), <i>тремтливо-фіалковий</i> (ПТ7:50).
Дендролексми	береза	<i>березово-калиновий</i> (ІП8:115)
	бузина	<i>темно-бузиновий</i> (АКр2:58)
	бузок	<i>духмяно-бузковий</i> (ВМ:40), <i>бузково-тканний</i> (Стусб:205), <i>бузково-ярий</i> (Стус1:186), <i>бузково-синій</i> (Стусб:206)
	верба	<i>вербистий</i> (ГД:16), <i>верб'яний</i> (ІС:45), <i>ясновербий</i> (МЗ2:37), <i>сонячно-вербовий</i> (Бабій8:18)
	вишня	<i>вишневогубий</i> (ДрачБ:675), <i>вишнево-полинний</i> (ІП7:180), <i>вишнево-сніжний</i> (ВП2:49), <i>вишнепахлий</i> (ІМ:56), <i>вишнево-бджолиний</i> (Таран1:108), <i>вишневоокий</i> (ДПавл3:194)
	каштан	<i>липово-каштановий</i> (ГрДон:178)
	калина	<i>калининий</i> (Бабій12:65), <i>калиново-березовий</i> (ІП8:138), <i>калиново-яскравий</i> (М. Луцюк), <i>чорно-калиновий</i> (ІП7:107), <i>калиново-святковий</i> (ГЦ3:89), <i>каліноокий</i> (ВВерб4:16), <i>незгасно-калинно-червоний</i> (АЛ:14)
	клен	<i>обвуглено-кленовий</i> (А. Свентах), <i>псевдокленовий</i> (ОЗ2:35)
	липа	<i>липово-каштановий</i> (ГрДон:178)
	осика	<i>осично-тополинний</i> (Воронькоб:51)
	полин	<i>гіркополинний</i> (ЛКЗ:99), <i>гіротно-полинний</i> (Н. Кашук), <i>журно-полинний</i> (Гризун3:19 # 1983), <i>ковилево-полиновий</i> (Стусб:113), <i>медово-полиновий</i> (ІП10:90 # 10.08.2005), <i>полиново-медовий</i> (ІП12:45), <i>черешнево-полиновий</i> (ІП8:32), <i>вишнево-полинний</i> (ІП7:180), <i>полинно-м'ятний</i> (А. Свентах), <i>полиново-чужий</i> (МПш1:102), <i>полиново-біблейський</i> (Бабій5:47), <i>сизополинковий</i> (В. Поліщук), <i>гірко-полиновий</i> (В. Каневська)
	сосна	<i>сосново-білий</i> (ІП3:91), <i>сосново-злотний</i> (Бабій2:92), <i>сосново-</i>

Назви фітоценозів		Продовження таблиці Д.1
		солом'яний (Бабій2:92)
	тополя	тополино-журавлиний (ПІ8:239), тополистий (МС8:124)
	черешня	черешнево-полиновий (ПІ8:32)
	яблуня	яблунево-бензиновий (Бабій4:5), стежскояблукатий (МВінгр7:34), яблунево-рожевий, яблунево-травневий (ПІ10:218), яблунний (ОПЗ:66)
	ясен	шум-ясеновий (ВСв2:147)
	ліс	лісовистий (АМ4:159), лісовничий (АМ2:22)
	степ	вербово-степовий (БОл5:70), середстепний (МВінгр1:101), снігостеповий (Мойс3:459), готично-мінаретно-степовий (БНеч2:113)

Додаток Е
Таблиця Е. 1

**Індивідуально-авторські прикметники з компонентом-зоосимволом
у словотворчості українських поетів ХХ ст.**

Компоненти-зоосимволи		Прикметникові АЛН
Орнітоніми	ворон	воронуватий (МЗ1:73), вороноконий (Стус2:64), чорно-вороновий (Стус6:203)
	голуб	безгрішно-голубиний (Світл1:251), голубинолебединий (ВБар2:136), голубино-непорочний (БОл5:297), ясно-голубиний (ЛЛ:79)
	журавель	співучо-журавлиний (Ундір:9), тополино-журавлиний (ПІ8:239), щемливо-журавлиний (ВКалашн:51)
	ластівка	дружньо-ластів'иний (АМ2:61)
	лебідь	лебіднобілий (ЯК-П:116), голубинолебединий (ВБар2:136), замріяно-лебединий (Бабій1:81), лебедино-білий (БОл2:109), лебедино-дикий (ЛГ:21), лебедино-єдиний (МПш:95), лебедокрилий (ГГорд9:46), лебедакий (Р. Мельників), людино-лебединий (ПІ3:80)
	лелека	лелечний (Р. Мельників), лелекокрилий (Мойс4:28), осінньо-лелечий (ПІ10:74)
	орел	крилоорлиний (ПТ5:220), орлистий (АМ1:200), орлинокрилий (ВС4:62), орлекрилий (В. Кочевський), орліший (ЛК:514), орломрійний (МитІ2:219), орлокрилий (МитІ3:11), стоорлий (Драч2:106), соколо-орло-яструбиний (Р. Купчинський)
	сокіл	надсоколиний (МР4:340), соколо-орло-яструбиний (Р. Купчинський)
	соловей	солов'євий (НЛів:88), прощально-солов'иний (ПІ3:8), солов'їно-лункий (Бабій3:161)
Фауноніми	баран	бараноздібний (ЮБ5:310)
	бджола	бджолинорійний (ЮК1:9), безбджолий (ВР1:288), вишнево-бджолиний (Таран1:108), бджолистий (ВЛит:49)
	ведмідь	ведмедуватий (ВЦ1:100)
	вовк	смирено-овчий, чернечо-вовчий (ПТ3:333), блакитнововчий (ВЦ1:59), правовчий (ПІ10:112)
	гадюка	гадючинський (ПВ3:340), гадючо-холодний (ОЗа62:137)
	гісна	гіснокрилий (Е. Андієвська)
	засць	безвинно-заячий (Світл1:40), заячо-сірий (ВЛит:26), сиротливо-заячий (АТимченко:46)
	змія	змієкосий (МС3:154), змійний (МС1:206), змієногий (МЗ2:324), зміюватий (Дубов:46)
	кінь	прекраснокінний (ЛК:427), коневояблукатий (МПш1:43)
	коза	козлошкірий (БН:53), козошкірий (БРуб:20)
	лев	мійстолезовий, містолезовий (ІМ:73), дядьколезовий (Н. Матюх)
	лисиця	лисячо-людський (ВСим:108)
	свиня	свиніший (ПТ2:194), свиномордий (ПІ10:148)
	собака	собаколиций (ВБар1:122), собачо-дріжкий (АМ8:73)
	черв'як	червиво-скороспілий (МПш1:44)

Додаток Ж
Таблиця Ж. 1

**Кількісний розподіл ІАП із колірним компонентом у лексиконах
українських поетів ХХ ст.**

Поети	Колір								
	Білий	Чорний	Сірий	Червоний	Жовтий	Зелений	Синій	Неозначені кольори	Загальна кількість
А. Малишко	6	6	12	18	7	13	13	22	97
В. Барка	4	8	8	22	15	3	11	18	89
М. Рильський	8	1	7	11	18	3	13	9	70
І. Павлюк	9	6	6	15	19	2	6	3	66
В. Стус	7	6	4	6	11	3	12	8	57
П. Тичина	1	3	8	11	11	6	9	8	57
Ю. Клен	6	2	-	5	6	3	9	12	43
С. Бабій	-	2	3	1	8	1	3	6	24
М. Семенко	4	2	-	5	2	-	4	5	22
М. Вінграновський	1	3	5	3	1	-	6	2	21

Додаток 3
Таблиця 3. 1

Лексикографічні параметри опису індивідуально-авторських прикметників у словниках / словопоказчика

№ праці	Кількість	Джерела матеріалу						Принципи систематизації фактичного матеріалу			Орфографічний параметр	Наголос	Граматична кваліфікація прикметників					Тлумачення значення	Стилістична диференціація/позначки	Ілюстративний матеріал	Кількість авторів			Порівняння		Лексикографічне посилання	Хронологічний зріз	Хронологічна фіксація	Паспортизація	Загальна кількість параметрів, представлених у лексикографічному джерелі		
		поезія	проза	драматургія	публіцистика	наукова мова	розмовний стиль	алфавітний	тематичний	функційний			частина мови	початкова форма	короткі, нестягнені ф.	ступені порівняння	стилістичні функції				одного автора	групи авторів	багатьох авторів	з узуальними од.	з АЛН інших авторів					повністю	частково	не представлено зовсім
1	*	+	+	+	+	+	+	+	+/	+	-	-	-	-	+	-	+	+/	+	+/			+	-	-	-	XVIII–XXI ст.	-	ч	5	4	7
2	*	+						+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-		-	+			-	-	-	1826/1837–1861 рр.	-	ч	5	1	10
3	5173	+						+	-	-	+	+	+	+	+	+	-	+/	+	+			+	+	+	+	XX–XXI ст.	+/	+	12	2	2
4	*	+	+	+				+	-	-	-	-	-	-	+	-	-	-		-	+			-	-	-	80-і рр. XIX ст.– п. XX ст.	-	-	5	0	11
5	*	+	+	+	+			+	+	-	-	+	-	-	+	-		+/	+	+			+	-	-	-	XIX–XX ст.	+/	-	5	2	6

Продовження таблиці 3. 1.																																
6	> 600*	+						+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	М		+			-	-	90-х рр. XX ст.	-	ч	7	1	8	
7	*	+						+	-	+	+	-	-	-	+	-	-	-	+	М/ -	+			-	-	-	1837–1861 рр.	-	ч	6	2	8
8	>3680 з них ~ 400*	+					+	+	+	-	-	-	-	-	+	-	-	-	+/	-			+	-	-	-	XX ст.	-	ч	6	2	8
9	*	+						-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+/	М	+			-	-	-	20–60 рр. XX ст.	-	ч	5	1	10
10	>1269 5*	+						+	-	-	-	+/	-	-	+	-	+	+/	-	+			+	-	+	-	20-30-і рр. XX ст.	-	ч	8	3	5

Примітка. У працях № 1, 2, 4, 5, 7, 9 ІАП не становили об'єкт спеціального лексикографічного опису, фіксуючись у складі епітетів та метафор.

**Словник індивідуально-авторських прикметників
в українській поезії ХХ-ХХІ сторіч
(фрагмент)**

Умовні скорочення і позначки, уживані в словнику

аналог. — аналогічний
англ. — англійський
букв. — буквально
вид. — видання
вл. н. — власна назва
див. — дивись
звуконаслід. — звуконаслідувальний
знач. — значення
ін. — інший
кор. ф. — коротка форма
лайл. — лайливе (слово)
літ. — літературний
модиф. — модифікація
письм. — письменник
пол. — польський
пор. — порівняй
прикм. — прикметник
прізви. — прізвище
Р. в. — родовий відмінок
ред. — редакція
розм. — розмовний
рос. — російський
словотв. — словотвірний
ст. пор. — ступінь порівняння
субст. — субстантивоване (слово)
тв. — твори
укр. — український
фразеол. — фразеологізм

**Умовні скорочення прізвищ укладачів опублікованих і рукописних
словників авторських лексичних новотворів (у ремарках до
ілюстративного матеріалу)**

Г. В. — Г. Вокальчук
О. Р. — О. Радько
Н. А. — Н. Адах
Н. Г. — Н. Гаврилюк
В. М. — В. Максимчук

Г. М. – Г. Максимчук
 О. К. – О. Кирилюк (Семенюк)
 О. Т. – О. Тимочко (Ліпкевич)
 Ю. К. – Ю. Костюкевич

< > – указівка на інформацію довідкового характеру, коментар щодо розкриття значення новотвору
 / – указівка на кінець віршового рядка
 // – відокремлення строф у поетичному тексті
 /.../ – пропуск тексту в ілюстрації
 [] – коментар укладача; указівка на наукове джерело
 # – указівка на дату створення інновації
 # ~ – указівка на приблизну дату створення інновації
 () – указівка на джерело ілюстративного матеріалу

А

Автомобілевий, прикм., *Але ж за мною женеться що є духу / автомобілева трель!* (МС1:199 # 1919); пор. з узуальним *автомобільний* [СУМ1:13]

Адольфовогітлеровий, прикм., <від вл. н. *Адольф Гітлер*>, *Як би не хотілося забути – / Вічно буде чути голоси: / Хановобатиєві верблюди, / Адольфовогітлерові пси...* (МПш:17)

Аеропліяновий, прикм., *...Моя душа – аероплянове / зомління і мерехтіння ще невиданої гри.* (МС5:31 # 1918); пор. з узуальним *аеропланний* [СУМ1:22]

АЕСівський, прикм., *В АЕСівському неклі ти лежиш.* (В. Ткаченко: Київ-2000. – № 12:106)

Азартівий, прикм., *Серед кількох компаній / Старий спинився оком на Мар'яні, / Що з тим ото незмінним „козаком” / Та ще з якимось миршавим панком / Вів гру малу, / та вельми азартову.* (МР2:148 # 1927–1932); пор. з узуальним *азартний* [СУМ1:24]

Айстріний, прикм., *Будеш в квітнику / в айстрінім вінку!* (ІКалин2:86 # ~1970); пор. з узуальним *айстровий* [ВТС-05:16]

Айстрообкий, прикм., *...сузір'я айстроокі / печаль дотерплять...* (ВБар5:14 # ~1942); пор.: **Астрообкий**

Акацієний, прикм., *В вікні застигло мовчали два силуета – / Нюхали аромат акацієний чоловік і жінка.* (МС1:161 # 16.06.1918); пор. з узуальним *акацієвий* [СУМ1:26]

Аліг'єрічний, прикм. <від вл. н. *Аліг'єрі (Алігієрі)*>, *Туманом покриває всі пейзажі / Аліг'єрічний профіль баядерки...* (І. Лучук: ДАНУП:100 # 30.09–01.10.1993)

Алмазноскіптровий, прикм., *Держави димом куряться, як чорний сон, / і виповітряється язва духу, / і визаконюється лжі закон / алмазноскіптровий.* (ВБар1:97 # 1946)

Альтіно-срібний, прикм., *Підтягнув Тичина / Альтино-срібним голосом, / Зблиснула в Сосюри / Сльоза-роса.* (БОл4:162)

Ангелокрилатий, прикм., *З ангелокрилатим пацаном / До гнізда б зозулю завертати...* (ІП7:158 # 17.06.2002)

Ангелячий, прикм., *...ангелячий пух вперемішечку із тополним...* (ВЦ1:37); пор. з узуальним **ангельський** [СУМ1:44]

Антеннолобій, прикм., *Супутники горять антеннолобі, / Схиляючись до світового дна.* (ДПавл5:132).

Антиорантовий, прикм., *...відчитує / за алфавітом Брайля рельєф / сліпець не збагне чому / родиться валун і пирій / але без археологів натрапляє / на старожитню мумію / вождя це той триванням / змагається з каменем Софії / не вільний громадянин від його / антиорантового жесту.* (ІКалин2:219 # 1972)

Антично-ясний, прикм., *...О моя степова Елладо, ти й тепер антично-ясна.* (ЄМал:57 # 04.06.1925)

„Аполлón”-ський, прикм., *Нудьгував над „Аполлон”-ськими репродукціями.* (МС3:187 # 27.06.1917)

Арко-дужний, прикм., *...Я володію арко-дужним / перевисанням до народів.* (ПТ2:7 # 1936); пор.: **Аркодужний**

Аркодужний, прикм., *Три строфи аркових колонад – / може, це – /.../ оплетений виноградною лозою / аркодужний стояк / П'ятницького іконостасу?..* (ІКалин1:180 # 1977–1980); пор.: **Арко-дужний**

Аркорайдужний, прикм., *Незбагненний чар оркестру – / Аркорайдужний едем.* (О. Доріченко: Київ-2006. – № 9:52)

Архаїчно-сівий, прикм., *Вогнем – сивуха архаїчно-сива.* (ВВерб5:5)

Архистратіжий, прикм., *...І хай завмре напруга ця, / Як обря стать архистратижа.* (ОСтеф:116 # 1940); *Сурмі, архистратижа міде...* (ОСтеф:151 # 1940); *І ми вірим – так і було: / Не вороже звірячо-хиже, / А дажбоже перемогло, / Побідило архистратиже.* (ОСтеф:124 # 1946)

Архіамерикáнський, прикм., *То ж ви, очевидно, Україну /.../ Віддали на поталу / якихсь архіамериканських Морганів. / Це видно із Ельборусної індустріалізації / із захватодухного хмародряпства...* (М. Гаско: НГ-28. – № 6:404)

Архіконкретне, прикм., субст., *...поезія – це вічний сад, / В якому архіконкретне і неймовірне затято у барвах міниться.* (Драч1:265 # 1974)

Архімажорний, прикм., *Море замовляло все ультрамарином, архімажорне, та найбравурніші мелодії в цвіркуна завершувались мажором.* (Драч1:173 # 1967)

Астрáлевий, прикм., *Я волю віддаю астрáлевим шляхам...* (МС3:134); пор. з узуальним **астральний** [СУМ1:68]

Астрообкий, прикм., *А зорі астроокі / вислухують печалі кипариса.* (ВБар3:24 # 1942); пор.: **Айстрообкий**

Асфальтно-блакитний, прикм., *Поверніте мені мене, / Вільно-дужий волинський вітер, / Синє небо високо-ясне / І асфальтно-блакитні квіти.* (Г. Філонюк: НМД-2009:45)

Асфальтно-зелений, прикм., *Гайда всі – / і ненароком пророком ображені, / і мимохіть злодійкуваті / до гостинної кімнати, / застеленої / паласом асфальтно-зеленим.* (КШ1:28 # 2000)

Асфальтово-шовковий, прикм., *Чумацький Шлях асфальтово-шовковий / Дзвенить, як нерв.* (ІП7:163 # 26.09.2002)

Атлантичний, прикм., *Та духовні / і справжні яблука – / пісня нескорена атлантичного лицаря.* (Пашук1:18)

Атмосферно-депресивний, прикм., *...у мене фронти / атмосферно-депресивні...* (ВЛит:62)

Атомнокорий, прикм., *...а більма жаху вкривають гору, / Термоскопічну, атомнокору.* (АМ5:39)

Атомно-нейтронний, прикм., *В ріці життя од дзвону похоронного / Донині скаламучена вода – / Чорнобильською атомно-нейтронною / До неї ще й підкралася біда.* (ВР2:57 # ~1990-і)

Афганістанний, прикм., *...горе афганістанне / Не тільки мені і їй.* (МПш1:116); пор. з узуальним **афганський** [СУМ1:73]

Афродітотворющий, прикм., *...який ув очах потонув планетарій / яка афродітотворюща піна / переміщалася з потом моїм...* (ВЦ3:11)

Б

Бабинолітний, прикм., *У бабинолітнім короткім теплі Співає Козацька гора; / А діти весело сміються в бабинолітньому теплі.* (П. Воронько: ПССП-01:218)

Баборібренний, прикм., *А потім було весілля, / на Йвана Купала було, / Тоді баборібрене зілля / Казковим вогнем зацвіло.* (Воронько2:94)

Бабукатий, прикм., *Швидкуйте ж, розперезані товариші, / Бабакайте, бийте в бабукатий бубон, / Рубайте, рубайте, прокльонів гуті – / Ну-бо! (МХ:78)*

Бабчиний, прикм., *Це прозоре тепло осіннє... / Наче бабчина тінь.* (НГум:158); пор. з узуальним **бабин** [СУМ1:76]

Багатобджолій, прикм., *...скоро в поле, навік роменне та багатобджоле...* (В. Барка: ПССП-01:158)

Багатогорлий, прикм., *Захова / багатогорлий крик в морській безодні.* (Стус7:99 # 1958–1971)

Багатодзвонний, прикм., *Бездню мук, пекучих мук, / В один багатодзвонний звук / І з ним – сконать!..* (СЧ:93)

Багатожданий, прикм., *Я мала б вже при звичаїтись / До цих поглядів багатокартинних, / Багатоплинних, / багатопрощальних, / Багатожданних і пробачальних, / Багатослівних богомвбережних.* (ІМ:87)

Багатокартінний, прикм., див.: **Багатожданий**

Багатолюбний, прикм., *Він іде у ніч багатолунну, / До світання вже не буде спати.* (ПБ:1 # 1954); *А що свіжа та юна – / Квітка багатолунна.* (ОЮщ1:72 # 1979)

Багатоплітний, прикм., див.: **Багатожданий**

Багатопрощальний, прикм., див.: **Багатожданий**

Багаторукий, прикм., *Фуга, / зроджена в надрах інфарктного серця юрби, / багаторукої, багатогої, позарозумної.* (НД1:28)

Багатосвітний, прикм., *...зірки в зірках: багатосвітні.* (В. Барка: ПССП-01:69)

Багатосердечний, прикм., *...І я знову віро свято / Що прибудних собак / Беруть під опіку / Багатосердечні будинки...* (ІМ:51)

Багатострадний, прикм., – *Наш народ багатострадний / Нині вільним уже є.* (ЮБ2:54); пор. з узуальним **багатостраждальний** [СУМ1:82]

„Багатохобний”, прикм., *Вчитель – істота „багатохобна”.* (Н. Федорович: НМД-2008:216)

Багрово-млістий, прикм., *...Де чорторії мук і втіх моря огнисті / Клеочуть споконвік у млі багрово-млістій...* (АКаз:103 # 1923)

Багрово-червоне, прикм., субст., <у знач. ‘сонце’>, *Може ще блисне багрово-червоне...* (МС1:189 # 1919)

Багрозалізний, прикм., *...попереду, /.../ багрозалізний Скорогляд, присудних для всіх, раніш – для пари скитних.* (В. Барка: ПССП-01:198)

Багроцвітний, прикм., *...небо стає від пожеж багроцвітне...* (М. Бажан: ПССП-01:125)

Багрянисто-крівний, прикм., *Символ, що тлінь / оформлює в поему, – / ця ніжна пляшка / багрянисто-крівна...* (ВБ:105)

Багрянобарвний, прикм., *Ти така / як вечір мій / мого життя багрянобарвний вечір.* (ВС4:92 # 1958)

Багряно-безкрай, прикм., *Верба обгоріла стоїть, як вдовиця, / А диму полотна багряно-безкрай...* (АМ2:120)

Багрянovidий, прикм., *І коли хтось багрянovidий / Устав у ранішній імлі...* (ОСтеф:164 # 1949)

Багрянovidний, прикм., *Сталось! В нашій стороньці. / Дні багрянovidні... / Провалились беззаконці / В чортові безодні.* (ПТ5:499 # 1961)

Багряноглавий, прикм., *...голос кличе в славне місто багряноглаве...* (АМ3:42); *Іде саперний батальйон дівчат /.../ В столицю світлу та багряноглаву...* (АМ7:320)

Багряногривий, прикм., *...я юні наздогнав багряногриві коні...* (ВС4:11 # 1955)

Багряножарий, прикм., *Чи буде кара – / Сковорода, тверда й багряножара?* (ЯСл:352 # 1992, 1995)

Багряножовтий, прикм., *А я з багряножовтої пожежі / Листочки – іскри осені – ловлю.* (В. Ляшук: ЛР-2010:236); пор. в іншій редакції: *А я з*

багряно-жовтої пожежі / Листочки – іскри осені – ловлю. (ВЛ:16); пор.:

Багряно-жовтий

Багряно-жовтий, прикм., Скільки їх [листіків. – В. М.] багряно-жовтих, / Лиш дерева, як банкрути... (Рачинець2:35); пор.: **Багряножовтий**

Багрянознам'єний, прикм., ...сторінки / Багрянознаменного перекладу / „Маніфесту комуністичної партії”... (Драч1:42 # 1962)

Багрянокосий, прикм., Де в блискаваках багрянокоших / Пшеничні піняться стени. (АМЗ:52)

Багрянокрилий, прикм., Так, зоре багрянокрила, / я до уст твоїх припав... (Стус1:313 # 1972)

Багрянолікий, прикм., То конала війна велика / І ніяк не могла сконатъ – / Розкуйовджена, багрянолика, / Многозначно-таємна статъ. (ЄМал:164 # 1954); пор.: **Багряноліций**

Багряноліций, прикм., Хоч синя волога його / І зернятко пшениці / Ще мріяли про урожай / У дні багрянолиці. (АМ2:33); пор.: **Багрянолікий**

Багряно-непривітний, прикм., Вона [осінь. – В. М.] – така багряно-непривітна... (Г. Сафроньєва: НМД-2010:131)

Багряно-осінній, прикм., Сонце – багряно-осіннє. (ЮКост1:27)

Багряноп'єрий, прикм., Ще сивий дід, рясних бабтанів сторож, / Багрянопері ловить карасі. (ЯСл:15 # 1938)

Багряноробий, прикм., Минаймо зловивства багрянорогі! (ВБар1:344 # 1981)

Багряноробний, прикм., Багрянородна ніч. (БА:140); ...Здолавши ніч, з хаосу тьми / Де день в багрянородній славі. (ЄМал1:123)

Багряно-сізий, прикм., Мій Києве, гайда до неї. / Гайда, мій Києве-листопад... / В багряно-сизому інеї, / У сизо-збурену небопадъ / Здійми мені хоча б якесь / Літатенятонько нещасне. (МВінгр2:33 # 1965)

Багряно-сірий, прикм., Йй заплаче Кодня в ніч багряно-сіру. (АМ5:224)

Багряносльобзий, прикм., Так смійся ж, листопад, / Багряносльобзий і вітроголосий. (К. Герасименко: ПССП-01:100); Ах, осінь, осінь, юнь багряносльобза, / Виходить сестрою в голубі поля... (АМ7:41)

Багряносоковитий, прикм., ...візерунки вишень / Багряносоковитих. (АМ5:242)

Багряноспілий, прикм., Любив ти землю, /.../ У яблуках багряноспілих... (АМ5:247)

Багряно-сумний, прикм., Агей, лиш багряно-сумні небосхили / Про давню годину ячать... (Мойс2:29 # ~2000)

Багряно-тривожний, прикм., Я часто не знаю. Не знаю, де хвилі / Стають золоті, де багряно-тривожні. (Драч1:101 # 1965)

Багряноцвітний, прикм., Вже більше нікому писать мені листи. / Листом відповідай. Листком багряноцвітним. (Драч2:4 # 1978)

Бадьоро-кавовий, прикм., Коли пізньої ночі / Їдеш у самотньому таксі / І слухаєш нещире FM, / Де бадьоро-кавовим голосом / Бажують тобі

хороших снів / Втомлені діджеї-опівнічники, / Не сумуй – / Взавтра все буде по-іншому... (О. Андрусік: НМД-2007:8)

Бадьорообкий, прикм., ...і радісний, бадьорообкий / клади тверді слухняні кроки... (Стус1:304 # 1972)

Бадьоро-супокійний, прикм., *І серед літа вітру снів, / Такий бадьоро-супокійний, / Нагадує про щастя снів, / Про день сновійний.* (МР1:111 # 1918)

Базарно-балаганний, прикм., *Де вже нам до слави, – популярність / На базарно-балаганний кшталт...* (Мейта5:138)

Базарно-мадонний, прикм., *І знову товчуть на сцені / Брехні базарно-мадонні.* (ВПоп1:30 # 1990)

Байдуже-білий, прикм., *Але сонце не згасло. Горить / Незворушене, байдуже-біле / І освітлює тишу безсилу / Летаргічних століть.* (ЄМал:79 # 1933)

Байдужо-непривітний, прикм., *Всі пориви запального квітня / Неможливо в дійсність перелляти / На землі байдужо-непривітній.* (ОТ:4 # ~40-і)

Байдужо-царський, прикм., *В мені твій образ вічно золотіє, / як лиш небес байдужо-царський дар.* (СЙов1:14 # 1989)

Балачковий, прикм., ...*Як вуркотить хазяйновито млин / Під плин води і балачковий плин...* (ЄШм1:537 # 16.06.1999)

Бантиковий, прикм., *Місцева відьма / (Бантикова колись відмінниця)...* (ПІ7:22 # 23.01.2001)

Бараноздібне, прикм., субст., <назва поезії>; *Крутить вченості педалі, / Хоч бараноздібне: / “Я та інші, і так далі, / І тому подібне...”* (ЮБ5:310)

Барвінково-хрещатий, прикм., *Тому світ барвінково-хрещатий / Спокій мій від часу стереже.* (ПІ2:43 # 14.07.2001)

Барвінкоцвітний, прикм., *Мережана, уся барвінкоцвітна, / Тепло у ній сердечне і дива.* (О. Дробаха: Київ-2000. – № 7–8:79)

Барвноогненний, прикм., *Дугою семеричною барвноогненна: / веселка! – перегнеться.* (ВБар1:369 # 1989)

Барвовеселчастий, прикм., *Спішіть, бо зміряє сузір'їв годинник – / зверхчас: над барвовеселчастий звід.* (ВБар2:34 # 1979); *Празничністю від зірок живих, – / іскринноросні! – / барвовеселчаста безліч краплин снажить – досвітній процвіт.* (ВБар2:160 # 1981)

Бархатно-чорний, прикм., ...*на холоднім грудневім асфальті / цвіла бархатно-чорна троянда / жіночої вроди.* (Бабій8:252)

Батьківщинне, прикм., субст., <назва поезії> (ПІ4:25 # 26.03.1992)

Батьківщинний, прикм., *Наворожу собі батьківщинну суєтність.* (ОП1:53 # ~2009)

Бахурсько-поетичне, прикм., субст., <назва поезії> (АКр3:7)

Бджолиноорійний, прикм., *Будь у бджолиноорійних / Віршах моїх ніким.* (ЮКост1:9)

Бджолістий, прикм., ...*за бджолистими квітами...* (ВЛит:49); пор. з узуальним **бджолиний** [СУМ1:117]

Безаванту́рний, прикм., ...нудний Берлін – / місто безавантурне / самогубців, як каже Влизько! (МС8:95)

Безба́тьківський, прикм., Село затис в збайдужених щупальцях / Руїнний безба́тьківський холодок. (Пашук4:16)

Безбджо́лий, прикм., ...Без неї [любові. – В. М.] поле вичахне безбджоле, / Не зазерніє житній колосок. (ВР1:288 # ~1980-і)

Безбе́дрий, прикм., В люстрах німо ридають / танцюристк безбедрі. (Стус4:160)

Безборо́нно-го́лий, прикм., Твій простір знову безборонно-голий... (ЄМал:144 # 09–19.11.1933)

Безбра́тній, прикм., Душа безбратня тужно плаче. (Світл1:58 # ~70-і)

Безбу́р'яний, прикм., Ген на дзвіниці золотіє мітра, / Спливає день, як миро на чолі, / Молитвою безбу́ряного вітру... (ЄМал:138 # 1937)

Безві́нно-за́ячий, прикм., І гунають об ребра-грати / Безвинно-заячі серця. (Світл1:40 # 1972–1977)

Безві́рий, прикм., Сон чужої Землі. / Виє безвірий звір. (ІП7:125 # 1999)

Безві́тряно-га́р'ячий, прикм., У день ясний, безві́тряно-га́р'ячий, / як сніг на голову – / напористий прибій... (М. Сайко: Плуг-29. – № 8:42)

Безвоскрéсний, прикм., Конає тихо в безвоскресну мить. (ОП2:86 # ~2009)

Безву́стий, прикм., На берегах безберегих рік / на вустах безвустих речників... (ВЦ1:108)

Безгли́бий, прикм., Я єсть каштан. Я сута самота. / А може глиб безглибого кохання... (А. Бондар: Антологія-2001:156); пор.: **Безгли́бний**

Безгли́бний, прикм., Їх погляд, безглибний на людях, / Залишить в серцях лише страх. (А. Свентах: НМД-2008:35); пор.: **Безгли́бий**

Безголо́во-дво́язи́кий, прикм., Телевізор суржик гонить – / Дехто ж пнеться узаконить / Той жаргон, брутально-дикий, / Безголово-дво́язи́кий. (ВБ3:71)

Безгра́нний, прикм., О яке поле безкрає, безгранне! (ВСв2:75)

Безгрі́шно-голубі́ний, прикм., Для нас / Важливо, щоб душа у вас / Була безгрі́шно-голубина. (Світл1:251 # ~60–70-і)

Бездáхий, прикм., Прийми, майбутній часе, спадок: / Безде́хі ребра й бедра стін / У сльотах листопаду, / І згарища руїн! (ЮК:51 # 1943)

Бездере́вний, прикм., Скінчився степ – рівнини бездеревні. (ЛК4:91); У бездеревнім соннім сквері... (Б. Нижанківський: Поза:61)

Бездобро́бутний, прикм., ...Я жваво вкладаю руки в такі / значні події нашого поки-що / бездобробутного життя... (А. Чужий: НГ-28. – № 11:307)

Бездóлий, прикм., Стремлінням зболене життя бездоле / Дрижить, мов павутини срібна нить, / Щоб птаха лет не обірвався ніколи. (М. Корсюк: Поза:398 # 1975); пор. з узуальним **бездо́льний** [СУМ1:126]

Бездóмно-безлю́дний, прикм., Бездомно-безлюдний, а все-таки, людоньки, день. (ІП7:185 # 19.10.2002)

Тематичний словник

Тематична група “Звукова характеристика денотата”

Умовні скорочення і позначки, уживані в словнику

див. – дивись
 знач. – значення
 пор. – порівняй
 прикм. – прикметник
 субст. – субстантивоване (слово)

Умовні скорочення прізвищ укладачів опублікованих і рукописних словників авторських лексичних новотворів (у ремарках до ілюстративного матеріалу)

Г. В. – Г. Вокальчук
 О. Р. – О. Радько
 Н. Г. – Н. Гаврилюк
 В. М. – В. Максимчук
 О. Т. – О. Тимочко (Ліпкевич)

< > – указівка на інформацію довідкового характеру, коментар щодо розкриття значення новотвору
 / – указівка на кінець віршового рядка
 // – відокремлення строф у поетичному тексті
 /.../ – пропуск тексту в ілюстрації
 [] – коментар укладача; указівка на наукове джерело
 # – указівка на дату створення інновації
 # ~ – указівка на приблизну дату створення інновації
 () – указівка на джерело ілюстративного матеріалу

А

Архімажорний, прикм., *Море замовляло все ультрамарином, архімажорне, та найбравурніші мелодії в цвіркуна завершувались мажором.* (Драч1:173 # 1967)

Б

Багатогорлий, прикм., *Захова / багатогорлий крик в морській безодні.* (Стус7:99 # 1958–1971)

Багатодзвонний, прикм., *Бездню мук, пекучих мук, / В один багатодзвонний звук / І з ним – сконать!..* (СЧ:93)

Багато́лунний, прикм., *Він іде у ніч багатолунну, / До світання вже не буде спати.* (ПБ:1 # 1954); *А що свіжа та юна – / Квітка багатолунна.* (ОЮщ1:72 # 1979)

Балачко́вий, прикм., *...Як вуркотить хазяйновито млин / Під плин води і балачковий плин...* (ЄШм1:537 # 16.06.1999)

Безжу́рно-голосні́й, прикм., *Стихає шум війни, / Вже й регіт котиться безжурно-голосний...* (МР/ПТ:67 # 1927)

Безкри́кий, прикм., *Прийдем безкрикими кроками / рінню травневого рання...* (БРуб:113 # 1963)

Безпісе́нний, прикм., *Ще належить перейти́ся хижим зором / темним бором безпісенних душ...* (ІР:74 # 1998)

Безреготні́й, прикм., *Я паяц безреготний, / натхнений дивовижно.* (МС1:77 # 1916)

Благові́сно-дзвóнний, прикм., *Побіля цих величних стін, / Де ранки благовісно-дзвонні, – / Чому вони завжди отут, / Ці птахи безборонні?* (ЛЛ:17)

Блакитношóмний, прикм., *Ми стрілися з тобою [Молдавіє. – Г. В.], мов з сестрою... / Одна в нас мати, сестро, так, одна, / Та розділяла довго нас з тобою / Дністра блакитношумна бистрина.* (Забашта3:94 # 1977)

Бреньклі́вий, прикм., *З-за шиб проміння жмут, мов блиск омани, / осіннім усміхом з далеких лук / бренькливі муки манить на рундук.* (БА:128)

Буйноголо́сий, прикм., *Мчаться легкі машини в потоках буйноголосих...* (АМ7:337); пор.: **Бўйно-голосні́й**

Бўйно-голосні́й, прикм., *Це справді ти? В якій суворій школі / Так без жалю розвіялась вона, / Твоя веселість буйно-голосна?* (М32:46 # 1934); пор.: **Буйноголо́сий**

Буйнозвóкий, прикм., *Синове дитинство буйнозвукє / В спогаді старечім ожива.* (В. Малишко: ПССП-01:49)

В

Великошóмний, прикм., *...нові міста великошумні...* (ПТ5:345 # 1948)

Витина́юче-голосі́стий, прикм., *Чи не кожної в нас неділі / Грає музика на весіллі, / Духова гримить і троїсті, / Витинаюче-голосисті.* (Бабій1:80)

Вогнелóунний, прикм., *Над килимами вогнелунними Венера кинула алмаз.* (М. Вороний: ПССП-01:79)

Всемовча́льний, прикм., *У мене – слово! Тільки без'язиким / То Божий дар, а можновладцям виклик. / І бунт – для всемовчальних благоденств.* (Світл1:114 # 1977)

Всерозмо́вний, прикм., *Що мов пташка пуста, / Щастя повні були, всерозмовні [уста. – О. Р.]...* (БЛ:463)

Г

Гавкуна́стий, прикм., *Для хвостатого, / Для Бровка, собаки гавкунастого / Слово.* (З. Бережан: Сучасність-95. – № 7–8)

Гамі́рліво-бензі́нний, прикм., *Вдихаю я тонку отруту / Садів гамірливо-бензинних.* (МС1:138 # 1918)

Глухошу́мний, прикм., *Двигіння землі глухошумне й тяжке...* (М. Бажан:45 # 1941–1945)

Гні́вно-гові́ркий, прикм., *І втратив ти ліро-епічний звук, / Скотившись з верховин шляхетних епопеї / В безодні мадригалу й епіграм / На жертву гнівно-говірким струмкам.* (МЗ:78 # 192)

Го́лосно-ні́мий, прикм., *Приснився я собі самому / У дебрі голосно-німій.* (МР4:201 # 23.07.1958)

Голосодзвóнний, прикм., *Учинився немалий / гам голосодзвонний...* (ПТ:226 # 1961–1967)

Го́рдо-мовча́зний, прикм., *Гори дикі і суворі, / Вічно гордо-мовчазні / Зверху дивляться в простори, / Де синіє синє море / І зникає в далині.* (ОО:195)

Гранча́стодзвóнний, прикм., *Казка моя – мов дерево /.../ наливає, виповнює всесвіт, / Наче яблуко наливне, / Наче келих гранча́стодзвонний.* (Н. Кашук: ПССП-01:77)

Грі́мкотлі́вий, прикм., *Між садами, де цитрини, / Мчить нас поїзд грімкотливий.* (ПТ7:64); пор. з узуальним **грімкотливий** [ВТС-05:261]; пор.: **Грімкотю́чий**

Грімкотю́чий, прикм., *Встає там туча грімкотюча...* (ПТ2:422 # 1937); пор.: **Грімкотлі́вий**

Грі́мліво-чо́рний, прикм., *Грімливо-чорне скреготіння бруку. / В прозору рань – свинцево-сірий град / І пружно-спраглі робітничі руки.* (ВМіщ:15).

Громкокрі́лий, прикм., *Коли Полтавський громкокрилий бій / Заклекотів, загуготів простором, / Біля Петра стояв з незгасним зором / Полковник фастівський Семен Палій.* (МР3:272 # 1949)

Громовозвúкий, прикм., *Настане день, настане час – / І розіллється знов медами / Земля, що освятив Тарас / Своїми муками-ділами, / Земля, що окропив Тарас / Громовозвукими словами.* (МР3:21 # 1941); пор.: **Громозвúчний**

Громоглаго́льний, прикм., *...в грозі громоглагольний, що сіє полум'я й дощі на скалі вольній...* (В. Барка: СЕУМ-98:94)

Громозвúчний, прикм., *...І він [боєць. – Г.В.] без клятв, без громозвучних слів / Узяв гвинтівку й став на оборону / Своєї хати і Країни Рад!* (МР3:182–183 # 06.1945); пор.: **Громовозвúкий**

Громомóвний, прикм., *Я синтез [правопис першоджерела збережено. – Г. В.] всіх людей Бетховен я й Ростан громомовний.* (МС3:55 # 1915)

Громохкосло́вий, прикм., *В кобзарський репертуар / увиходить Великий Кобзар, / Шевченко Тарас, / в якого є / громохкословий „Кавказ”...* (М. Скуба: НГ-29. – № 6:32)

Грукучий, прикм., *З-під ніг котились камені грукучі*. (ЛК4:99)

Гучністий, прикм., *І лунають їх кроки гучнисті*. (ЯСл:325 # 1983, 1992)

Гучнодзвонний, прикм., *Так, воно залізне, наше слово – криця, / Гучнодзвонна мідь*. (Л. Кисельов: Скарб:316 # 1968); *Мороз скрипить у гучнодзвоннім гаї, / А сонце сповивають хмари-зграї*. (Мойс3:436)

Д

Дзвінкоакордний, прикм., *Я сурми розвинув скрізь свій дзвінкоакордний крик / і в колі заль олюстрених мчу ніби чорний крук*. (МС3:55)

Дзвінкоголосістий, прикм., *Виростемо, виростемо дзвінкоголосистими, / будемо поетами, будемо артистами*. (ПТ:245–246 # 1961–1967); пор. з узуальним **дзвінкоголосий** [БГ1:377]; пор.: **Дзвінкогорулий**

Дзвінкогорулий, прикм., *Серед степу /.../ дзвінкогорла сурма золота...* (Стус1:64 # 19.03.1972); пор. з узуальним **дзвінкоголосий** [СУМ2:265]; пор.: **Дзвінкоголосістий**

Дзвінкодзвонний, прикм., *Ти не скрегіт і не дисонанс, / Ти акорд дзвінкодзвонний, єдина гармонія світла...* (БА:285 # 1932)

Дзвінко-дужий, прикм., *Принесли пахучії / Трави зеленючії / Та зозулястих пташок / Дзвінко-дужий голосок*. (ПТ6:41 # 1939); *А голос, як ріг, дзвінко-дужий, / І горять молодечі очі*. (ПТ5:166)

Дзвінко-жаліслівий, прикм., *І альтином щирим, дзвінко-жалісливим / Виспівує хлоп'я об святобливім / Олексі Божім...* (АКаз:188 # 1921–1922)

Дзвінкокопінтий, прикм., *Із бур, о молода гонице, / ти пролила своє дання – / і світом гомін і стрілиці / дзвінкокопитого коня*. (ДХ:53 # 1923); *...В тупоті дзвінкокопитім курить запорошене поле*. (МЗ2:279 # ~1931–1935)

Дзвінкокрилий, прикм., *То шугне аж на долину, / то над горами двома, / дзвінкокрила, їй ні спину, / ані спокою нема*. (Стус1:303 # 1972)

Дзвінко-молодій, прикм., *Нехай побавиться – дитина – / Тим словом дзвінко-молодим, / Збагне колись, що й слово тлінне, / Згорить, спливе, зійде, мов дим*. (ВМ:98)

Дзвінко-неземний, прикм., *...Злетить душа туди, де заіскриться / Зірок вервечка дзвінко-неземна*. (В. Ящук: Проріст-06:45)

Дзвінконогий, прикм., *На бруківці – / Регіт дзвінконогий / Танцював, підвівши руки білі...* (Корот1:29 # ~1986)

Дзвінкообий, прикм., *Дзвінкооба моя ти лукаво, / Обернись...* (М. Озірський: Толока:103 # ~1991)

Дзвінкоперий, прикм., *...Луна над лісом посковзнулася, / як по стіні високій дня / та дзвінкоперая стріла, / що з лука / Випустив сармат*. (ТО:47)

Дзвінкоросий, прикм., *...ранки дзвінкоросі...* (М. Корсюк: Поза:398 # 1975)

Дзвінкославний, прикм., *Звучать пісні – дзвінкославні, голосні*. (ПТ6:135)

Дзвінкостéблий, прикм., *А земля лежить медова, / А в глухих степах азійських, / Де схиляється без вітру / Дзвінкостеблий саксаул, / Добувають воду світлу...* (МР2:195 # 1936)

Дзвінко-стрункій, прикм., *...душі – дзвінко-стрункі і тіла – пружні.* (О. Ольжич: ПССП-01:59)

Дзвінкостру́нний, прикм., *З очей твоїх злітає чар і мрія срібнорунна – З грудей твоїх несеться ярь і пісня дзвінкострунна!* (В. Пачовський: ПССП-01:121)

Дзвінкотóнний, прикм., *Кинув на клаптик паперу / Жмут дзвінкотонних рядків...* (ЕБ4:65 # 1920)

Дзвінкоті́учий, прикм., *А Вкраїни ж мова – мов те сонце дзвінкотюче...* (ПТ5:296); пор.: **Дзвонковій**, **Дзвонкові́тий**

Дзвінко-хруста́льний, прикм., *Біліють листопадні ранки морозно, / небо зробилось дзвінко-хрустальним...* (О. Корж: НГ-30. – № 6–7)

Дзвінкоці́лющий, прикм., *Бо ж нап'єтесь / З дзвінкоцілющого / Потічку чистого, / Невмирущого...* (О. Ющенко: ПССП-01:164)

Дзвіннотóнний, прикм., *Селянську пісню дзвіннотонну / Капела Кошиця співа – І зала слуха, не жива...* (ЕБ1:240)

Дзвонковій, прикм., *Калинова, співуча, дзвонкова, / О мово, будь, не замовкай у світі.* (Н. Нікуліна: Вітчизна-94. – № 9–10:2); пор. з узуальним **дзвінковий** [ВТС-05:292]; пор.: **Дзвінкоті́учий**, **Дзвонкові́тий**

Дзвонкові́тий, прикм., *...Я ж над тобою спинюся в блакиті, / Співи свої розпочну дзвонковиті.* (ДПавл3:319 # 1973); пор.: **Дзвінкоті́учий**, **Дзвонковій**

Дзвóнний, прикм., *Навколо – дзвонні звуки...* (ПТ1:37 # 1918)

Дзвонотóнний, прикм., *І безборонна, безкордонна, дзвонотонна / Ген загула мелодія од того чистодзвона...* (Драч1:302 # 1972)

Дивноголóсий, прикм., *То моя ранкова Україна: / Голуба, свята й дивноголоса.* (ВР3:14); *Чи то дивноголосий хор співа, / чи то, мабуть, шумить в духані чайник...* (Таран2:134 # 1981)

Дитячоголóсий, прикм., *З відкритим від подиву ротом / Бог Дитини / Неосяжний, лисий, хоча дитячоголосий, / Вийшов з материнського лона назовні.* (ВЛ:315)

Душетрі́скучий, прикм., *Згине душетріскуча, згине автоматна раса!* (ПТ5:214)

Е

Ейфорі́йно-гулкій, прикм., *А сонце кипить в ейфорійно-гулкому всезнанні.* (АТимченко:11 # 2008)

Епоха́льно-гулкій, прикм., *...Наполеона заступив Бетховен – / Щоб в нервах диригентської руки / Тримать музику епохально-гулку...* (ЄМал:254 # 19.06.1927)

Ж

Жахліво-мовчазний, прикм., *А небо плаче в унісон / З душею й серцем... Ті ридання / Жахливо-мовчазні – / Немов у сні...* (СЧ:181)

Журкітлівий, прикм., *А що перша – тиха-тиха, як спориш, / А що друга – журкітлива, як комиш.* (ЄШм:51); пор.: **Журкітний**, **Журкотлівий**

Журкітний, прикм., *Проміння пахне глицею сосною / і незабутні світанковий рій / легенько пінять журкітною мовою / метелики, комашки, комарі.* (Стус5:16 # 07.1965); пор. з узуальним **журкіт** у знач. „монотонні звуки від хлюпання води” [СУМ2:548]; пор.: **Журкітлівий**, **Журкотлівий**

Журкотлівий, прикм., *...Втіхи дізнаєшся ти, в запаших простелившись травах / Край течії журкотливої, у холодку садовому...* (МЗ2:156 # 1925); пор.: **Журкітлівий**, **Журкітний**

З

Затишно-тіхий, прикм., *Замовкне рвійне вітровіння вітру, / Прийде пора затишно-тихих тиш...* (ВР1:123 # ~1970-і)

Збентежено-дзвінкій, прикм., *Спішить Оріся до Максима, / Уся збентежено-дзвінка.* (ОБ:113)

Зверхтишінний, прикм., *...пустинь ченців на горах зверхтишинних.* (В. Барка: ПССП-01:39)

Зеленолунний, прикм., *...Аж здригалось, піддане хвалі, / Зеленолунне Гурівське узлісся.* (ЯСл:139# 2002)

Зеленошумний, прикм., *Зеленошумні тихі вечори.* (АМ1:209) *Зеленошумне смереча, /.../ Понад життям новим стоїть.* (АМ7:274); *По вечорах воркуєш птицею / в зеленошумних сосняках.* (МСинг3:309 # ~1986)

Золотаво-гомінкій, прикм., *Весна, весна, моя зелена згуба! / І днина, золотаво-гомінка.* (МВівч:17)

Золотоспівний, прикм., *...вже трембітає над світом / золотоспівна зоря.* (ДХ1:159)

К

Квітковслівний, прикм., *...квітковслівний зов...* (М. Влад: Жижома-2003:12)

Квітковспівний, прикм., *...ти зустрів його – / квітковспівного / медоустого / ніжнозбавного / Теокріта.* (Стус1:204 # 1972)

Кількамільйоновоголосий, прикм., *Лиш подив-спів / Весни зростав / І всіх в симфонії єднав / Кількамільйоновоголосій.* (АКаз:114 # 05.05.1924)

Кликучий, прикм., *...лебедів кликучі зграї на просторі плес ячать...* (МЗ:372); пор. з узуальним **кличний** [СУМ4:183]

Кричатий, прикм., *В роменнім небі пожаліє дзвінко / двоспів кричатий душу тратну.* (ВБар6:128 # 1949)

Крутошумний, прикм., *...в темних бутлях / Бродити буде крутошумний сік.* (АМ6:160)

Л

Лагіднолу́нний, прикм., *Не плюскіт – ціла злива / Лагіднолунних хвиль / Спадає пустотливо...* (ПСавч:31 # 02.05.1913)

Лимонно-дзвінкій, прикм., *Підсаджу я тебе на коня свого / У лимонно-дзвінкій порі.* (ПІ5:62 # 11.12.1993)

Листодзві́нний, прикм., *Полоще крони вітер листодзвінній, / І десь далеко розв'язався грім.* (ВЛ:18)

Лука́во-лункій, прикм., *...Так душно у світі від спеки бездушия, / Від грішних, лукаво-лунких молитов.* (ВГ2:25)

Луна́вий, прикм., *І чийсь терпкий, лунавий голос / безсило в'ється круг стовпа...* (ДХ1:63 # 1925); *...І гомін, стоголосий та лунавий, побіг далеко бором...* (ДХ:175 # 1929); пор. з узуальним **лункий** [СУМ4:555]

М

Медодзвон́ний, прикм., *Яка глибока й медодзвонна синь..!* (В. Лесич: Поза:49)

Медо́устьий, прикм., див.: **Квіткоспівний**

Міліонго́рлий, прикм., *В скаженіючих ритмах пропеллеру / я чую постріли, крики, твалт, міліонгорлий стогін / понів...* (ГеоШк:20)

Мільйонго́лосий, прикм., *По днях і по ночах, в пожарах, в білих росах, / Де поля зелен клин і неба течія, / Мільйонноока і мільйонголоса, / Ти дума й знамено, напутнице моя.* (АМ6:223)

Мільйоннозв́укий, прикм., *Допоки ж гомін їх мільйоннозвукій – / Ще стане сил / Для жита і ріки.* (СПраск1:68)

Міно́ристий, прикм., *...Вчувається навіть мінориста пісня...* (ГС2:59); пор. з узуальним **мінорний** [СУМ4:743]

Міно́рно-мажор́ний, прикм., *І застогне душа на мінорно-мажорний лад.* (ОП2:45 # ~2009)

Многогла́сний, прикм., *З тих мрій, коли вони лиш щирі, / Світи повстануть ясні, класні, / І многолюдні, многогласні...* (БЛ:206); пор.: **Многоголо́сний**

Многоголо́сний, прикм., *Скоро осінь, мамо, скоро осінь. / Пожовтіла у степах трава, / а в лісах в пташок многоголосих / вже осінні чуються слова.* (Таран3:132); пор.: **Многогла́сний**

Мовчазлі́во-те́плий, прикм., *...я побачив строгу дисципліну / В їх [книжок. – Г. В.] мовчазливо-теплому полку...* (МР2:222 # 1936)

Мовча́зно-сі́рий, прикм., *Дорогу нюхаючи, звірі, / І вартіві мовчазно-сірі, / І офіцери – два кати.* (АМ7:251)

Мовча́зно-спо́кійний, прикм., *Море, як тайна, мовчазно-спокійне, / Море, як далеч, невидимо-мрійне, / Снами бурхливими снить...* (СЧ:75)

Н

Надзвучний, прикм., *Чи шлейфи радості і муки / візьмем навечно у віки, / як за собою білі смуги / ведуть надзвучні літаки?* (ІКалин1:158 # 1971); пор. з узуальним **надзвуковий** [СУМ5:66]

Невимовно-німій, прикм., субст., *Ніжні слова ще ховаються у невимовно-німім, / і музика, завжди нова, /.../ / у незайманім просторі зводить обожнений дім.* (Стус4:23)

Незабутньо-співучий, прикм., *В прибережне нагріте каміння / Б'ється з плюскотом зимня вода, / Незабутньо-співуча і синя, / Несмертельна й повік молода.* (ЄМал:97 # 21.02.1934)

Нескричанний, прикм., *Де з ночей пожежа нескричанна – / мчить...* (В. Барка: Поза:32)

Неспокійно-дзвіноккрилий, прикм., *Ті неспокійно-дзвіноккрилі дні!..* (ББор1:118)

Не-тіхий, прикм., *Чому тим не-тихим Дунаєм / Розлука – як море – тече?* (Матіос3:249)

Неумовкний, прикм., „...І якби мала я [Сібілла. – Н. Г.] голос із криці, сто уст неумовкних...” (МЗ1:241 # 1931–1935)

Німний, прикм., *...Німне мовчання, тиша скрізь...* (М. Озінський: Толока:98 # ~1991); пор. з узуальним **німий** [СУМ5:424]; пор.: **Німівний**

Німівний, прикм., *А луна заслабла й на друге око, / животіє в дуплі, як німовне звірятко...* (БНеч4:136 # 1972); пор. з узуальним **німий** [СУМ5:424]; пор.: **Німний**

Німоскорбний, прикм., *...Серце німоскорбне! / В тенетах журби / не кривав долоні!* (ЯК-П:126 # 1928)

Нульмовний, прикм., *Корчаться сміхом крізь сльози / Нульмовні діти...* (ОПЗ:84 # ~2012)

О

Обережно-тіхий, прикм., *...Мисливця обережно-тихий спів...* (МР1:77 # 1918)

Одногорлий, прикм., *Гріх – жити в одногорлому плачі, / в тужінні одногорлому, в радінні / гріх жити одногорлому, в падінні / дозволено прожити.* (Стус7:230 # 1958–1971)

Одноротий, прикм., *Але стримать той гук не міг / одноротий шалений вий...* (МС1:183 # 1919)

П

Печально-мовчазний, прикм., *Вийду з того страшного бою, / ніби батько, – молодий, живий; / як із ним, але з самим собою, / і тому печально-мовчазний.* (Таран2:72 # 1981)

Печально-тіхий, прикм., *Меланхоліє, твій печально-тихий, / Твій тьмаво-ніжний голос день при дні / З дитинства раннього довірливо мені / Звучав у щасті і в годині лиха.* (Мойс2:66 # ~2000)

Піснемовний, прикм., *На сторони світові піснемовний!* (ВБар2:92 # 1980)

Побóжно-мовчазний, прикм., *І завжди, як підходжу я до квітки / В захопленні побожно-мовчазнім, / Самому Господу відомо, звідки / Спалахує мелодія в мені.* (НГ:75)

Повнодзвóнний, прикм., *Люблю слова ще повнодзвонні, / як мед пахучі та п'янкi, / слова, що в глибині бездонній / пролежали глухі віки.* (ДХ1:51); *І я спитав: „За що марнуєш дні / ти в пеклі цім і терпиш біль агоній?” – / „Лише за те, – він відказав мені, – / що покохав слова я повнодзвонні, / слова п'янкi, які глухі віки / пролежали у глибині бездонній.* (ЮК:227 # 1943–1944)

Повноклéктий, прикм., *Хай гноять по тюрмах нас, / не вбить ревколекта, – / суне армія труда, / грізна повноклекта, – / класового архітекта / Карла Лібкнехта.* (ПТ1:244 # 1923)

Покірно-тіхий, прикм., *Озираюсь в стомлені обличчя, / у мою покірно-тиху Русь.* (ІрКалин:16 # 1993)

Понúро-мовчазний, прикм., *...То другий споглядач виходе з-за стіни, / На замок дивиться, пону́ро-мовчазний... (МР/ПТ:48 # 1927); ...то Елізейські тіні, / Що в царстві вічному, пону́ро-мовчазні / Блукають вік-віків без суму, та сумні.* (МР/ПТ:77 # 1927)

Пронізли́во-клічний, прикм., *Ще інші голоси – / Пронизливо-кличні, / Невкірні – / То мова / Тих птиць, / Яким Зміїще-Тугарище / Звелів порубати горла.* (Мойс2:47 # ~2000)

Пружноголóсий, прикм., *...янгольський мосянжний хор / гучить на присілки і села / і проста пісенька весела / пружноголосий барвить хор.* (Стус3:277 # 1973–1979)

Р

Ревúче-злий, прикм., *Місто затремтіло. / Заворушилось від бетонових мук / Потокom ревуче-злим.* (МС1:178 # 1918)

Ревучосéрдий, прикм., *...ревучосердий [кондор. – Г. В.], зводи крає, над кручами кружма – несито; А птиця ревучосерда над горою кружляє...* (ВБар1:91 # 1946)

Рипúчо-корі́чневий, прикм., *Ревло, / насувалось, / брело / В рипучо-коричневих крагах.* (БОл7:53)

Рівнозвúчний, прикм., *В гармонії світів дві рівнозвучні ноти – / Нам треба, треба поруч бути!* (БЛ:459)

Розбúджено-співúчий, прикм., *А півня крик розбуджено-співучий / Розноситиме вітер по горбах.* (ОІрв1:22)

Розписні́й-голосні́й, прикм., *Тихіше співаю пісні розписні-голосні.* (АТимченко:53 # 2008)

Русоголосні́й, прикм., *Струмки волосся русоголосні / Бентежним сплеском лину́ть аж до ранку.* (Вертіль1:17 # ~80-і)

Рясношúмний, прикм., *...Рясношумна діброва... (АМ8:342); Лиш шум все шумів рясношумний... (ПТ1:193 # 1921)*

С

Серебротонний, прикм., *А в просвіті, замісто дзвона, / сонатинка серебротонна...* (ВБар1:133 # 1947)

Синьоголосний, прикм., *У білім сні, у білім сні зимовім / в землі під серцем ворухнулася весна, / і тінь конвалій синьоголосна / нам почала весну в своїм пахучім слові.* (МВінгр6:14)

Сіро-безмовний, прикм., *Берег – сіро-безмовне каміння.* (ВВер65:173)

Слізотіхий, прикм., *За дверима дволикими, / за калинами червоногубими, / за залами з кришталевиими люстрами-/сукнями, / за вокзалами слізотіхими, / за туманами густими затишними, / за днями недільними завтрашніми / Німеччина / німа...* (ІМ:93)

Словорівний, прикм., субст., *...язиком німих язиків торкається [володарка замку. – О. Т.] / віддається словорівним / на найвищій східці під самим небом.* (ІКалин2:131 # 1970)

Собачо-дріжкий, прикм., *...у жирному тілі / Бився собачо-дріжкий голосок.* (АМ8:73)

Солов'їно-лункий, прикм., *...Родись на щастя, зlobі – на лихо, / над славолюбними менестрелями, / Над солов'їно-лункими трелями...* (Бабій3:161)

Солодковустий, прикм., *Там, серед спілих ячменів, / Серед пилиць золотовусих / Ти знову постаєш мені, / Жаго моя солодковуста.* (ВЯрм1:78)

Солодкогрімний, прикм., *І пригравали симфонічності солодкогрімні...* (ВБар1:359 # 1989)

Солодкодзвонний, прикм., *Солодкодзвонне слово Гвінічеллі / Ввібрало спів болонських солов'їв.* (ЯСл4:138 # 07.04.1961)

Сонцегрімучий, прикм., *А музика – сонцегримуча злива.* (ЄМал:209 # 30.09.1958)

Сонцезвучий, прикм., *Приходиш ти з ковінькою Хрещатиком / Без оркестрових сонцезвучих злив.* (В. Кочевський: Вітчизна-93. – № 9–10:3)

Спасенно-тіхий, прикм., *Дурень-розум / Ще гне в спасенно-тиху прозу.* (Світл:54)

Співанний, прикм., *Линуть гуки вечірні гуки незнані / Щастя співанного щастя незмінного.* (МС1:136 # 1918); *Моє серце у тузі співанній.* (МС4:122); пор. з узуальним **співаний** [СУМ9:513]

Співострунний, прикм., *Я лірик і трамп / поет дзвінких арій / і павз співострунних палкого кохання.* (МС1:83 # 1916)

Співучо-журавліний, прикм., *Помолодів Остріг / І зве синів на предківський поріг, / Під небеса співучо-журавліні.* (Ундір:9)

Співучо-ніжний, прикм., *...І Мирний голову клонив / Благоговійно перед нею [М. Заньковецькою. – Г. В.], / І Лисенко її любив / Співучо-ніжною душею...* (МР3:282 # 09.08.1949)

Спокійно-елегійний, прикм., *Я зовсім не втручався б необачно / В це видиво, спокійно-елегійне.* (Дубов:42 # ~1980-і)

Сріблoдзвoнний, прикм., *Радіє серце сріблoдзвoнний днині...* (Мойс4:64 # ~2003); *...І шумить, і гримить сріблoдзвoнний струмок.* (ПТ5:436 # 1951)

Срібногoрлий, прикм., *Треба виринути зі скрути, / як із рути – срібногoрлий хорал.* (Стус2:106 # 1972–1980); пор. з узуальним **срібногoлосий** [СУМ9:622]

Срібнодзвoнний, прикм., *Природа безборонна / Прокинулась зі сну, / І річка срібнодзвoнна / Пливе у далину.* (ВР2:94 # ~1990-і); *І, одягнувши срібнодзвoнні шати, / Зірки скидають музи на митців.* (П. Катеринич: НМД-2010:10)

Срібнозвóчний, прикм., *Дайра срібнозвóчна дзвіночками дрібно сміється...* (Забашта5:176 # 1968)

Срібномóвний, прикм., *Я люблю свою синицю – всюдисуцу добру птицю, роботяцу і невтомну, а до того ж срібномoвну.* (М. Сингаївський: ПССП-01:196)

Срібношóмний, прикм., *Харків срібношoмний / малиновий спів.* (ВС3:87 # 1941)

Сталéво-дзвiнкiй, прикм., *...Героїчного епосу ритм сталево-дзвiнкий.* (ЄМал2:236)

Стогрóмий, прикм., *В стoгpoмoмy хоралі / труба замовкла вдалині.* (ЮК:238); пор.: **Стогрóмoвий**

Стогрoмóвий, прикм., *Тремтить розбійник, никне злодій, / Почувши стoгpoмoвe г o д і...* (МР3:165 # 1945); пор.: **Стогрóмий**

Стогóдний, прикм., *Буревій!.. / Бурелім стоукрутний, стoгyдний!.. / Як є народ страиносудний, / То це лише мій!* (ОСтеф:119 # 1940)

Стодзвoнний, прикм., *О вогню мій, в цей сніг, в цей рік, / Як в жодне з сотень літератур, / Ти так не цвів, ти так не пік / Стодзвoннoї землі.* (М. Бажан: ПССП-01:67); *У сріблі і золоті поміж гаїв та дібров / Ростуть до зеніту собори стoдзвoннi.* (НД2:84); *Оддзвонено навік шаблями-ятаганами... / На подзвін бомб – на атомний той дзвін / Ми дзвоним віршами ясними і світаними, / Ми дихаєм стoдзвoнними органами. / Наш бог – поезія. На дружбу дзвонить він.* (Драч1:302 # 1976); *...Складу я пісню про працю, втілену / В нові будови, в стoдзвoнну крицю.* (Забашта3:52); *А ще вчора весна стoдзвoнна / усміхалась, тобою п'яна.* (НЛів:84); *(Король же римується з болем всіх доль, / Колона – із словом “стoдзвoнна...”).* (ВЛ:336); *А тут – лиш скрипки розквітнені / Та хорів стoдзвoнний мур...* (ЄШм1:555 # 26.11.2004)

Стозвóчний, прикм., *Стозвóчним гомоном твоїм сад лунає дзвінко...* (М. Бажан: ПССП-01:38); *...І серце сп'янить у стoзвóчнiм огні...* (ВСв2:75)

Стокричáлий, прикм., *Сніг і сніг. Модрини стoкричaлi, / виболілі геть од нелуни.* (Стус3:273 # 1973–1979)

Столóнный, прикм., *Ви кричите: / за нами б'є стoлyнний тупіт / тупо в тротуар.* (БА:297); *Тоді земля заграє, мов орган, / Тоді загомонить стoлyнна тиша...* (Гризун4:46); *...Мовби стoлyнне било / Німого дзвону на сполох.* (Мойс4:80 # ~2003)

Сторобітий, прикм., *Пісні, о, стороті прокляті пісні! Вас мучу я, й ви мене мучте!* (М. Бажан: ПССП-01:148)

Стосурмний, прикм., *Прийшла примар неозорима юрмість, / бо знак: від Зодчого світів! – бо клич стосурмний...* (ВБар2:86 # 1980)

Стотисячоустий, прикм., *Смертні савани змиває з волі – / на розрив, до скель ростучи; / скрізь летить! із мірри славославить: / розпал стотисячоустий.* (ВБар7:25 # 1964)

Струмкоголосий, прикм., *Твоїх пісень струмкоголосих / Вже так заждалися усі...* (ВЯрм1:55)

Сумний-шумний, прикм., *Розповість тобі вона [казка. – В. М.] / Про сумну-шумну діброву, / Ігри, зоряні степи...* (О. Палій: ЗНЗ-2010:93 # ~2000-і)

Сумнодзвонний, прикм., *Ридає хтось в імлі червоній, / криваві сльози, молитви / Сплітає в шуми сумнодзвонні.* (СЧ:87 # 1920)

Схриплокронний, прикм., *Пожухле листя опадає з віт, / голосить голий стовбур схриплокронний.* (Стус2:161 # 1972–1980)

Т

Тисячогласий, прикм., *З морів, ланів, долин, гаїв і гір / Симфонія тисячогласа залунала...* (АКаз:68 # 1918); пор. з узуальним **тисячоголосий** [СУМ10:126]

Тисячогромий, прикм., *В житті, позбавленім легенд і слави, / Жарким залізом випекли дупло, / Щоб нам Сучасне, нищачи наш травень, / Тисячогромим вихором рехло.* (ЮК:113 # 1937); пор.: **Тисячогромний**

Тисячогромний, прикм., *У муці невимовній тьмарилось – темнилося, / І – раптом! – З гуркотом тисячогромним / У безодні неба – гей, та закотилося.* (АКаз159 # 1927–1928); пор.: **Тисячогромий**

Тисячодзвонний, прикм., *Але щомить яскравіше / В заграві тисячодзвонній / Схід, золотіючи, дише / Ритмом осяйних симфоній.* (Б. Тен: ЛР-2010:34)

Тисячозвучний, прикм., *...тисячозвучна драма / на клавішах, мов океан, гойднеться...* (ВБар1:13 # 1938)

Тіхий-і-лагідний, прикм., *...безсоння, якого не буває у трави, такої трави, / такої тихої-і-лагідної, наче голос мами...* (КМоск:10)

Тіхим-тіхий, прикм., *...Як на той час мовчала Синя Птиця, тихим-тиха, як місяць у криниці.* (С. Йовенко: ПССП-01:172); пор.: **Тихотіхий**

Тихоблакитний, прикм., *Вікно між хмарами тихоблакитне / і смутками глибоке зійде.* (ВБар6:327 # 1954)

Тихоголосий, прикм., *...стихарні джмелики, снуючи переліт, / посвячені, як схимна, в труд тихоголосий...* (ВБар8:37 # 1984); Чому межа така тихоголоса? (ЯС:77)

Тіхо-голубий, прикм., *...Змовкла пісня / тихо-голуба.* (СЙов1:178 # 1989)

Тиходзвінний, прикм., *Захоплений сузір'їв ритмом плинним, / Полинув ти, щоб зірку тиходзвінну / В гірську колибу внести на світанні.* (Н. Кащук: ПССП-01:69); див.: **Тиходзвонний**

Тиходзвонний, прикм., ...*Ніжні осінні пісні тиходзвонні!* (МР:56 # 1910); *Скоро залунають співи похоронні, / Журно заридають струни тиходзвонні.* (СЧ:122); *Ішов дитинно, безборонно, / Немов заспраглось обійнять / І ту церквицю тиходзвонну, / І одинокє гороб'я...* (Вертіль1:11 # 80-і); див.: **Тиходзвінний**

Тіхо-мірний, прикм., *У млі встає цей спомин тихо-мирний, / Коли кругом – похмурая зима...* (МР1:323 # 1912); пор. з узуальним **тихомирний**: ...*Та усіх / Одна сповняє втіха тихомирна...* (П. Филипович: ЖР-27. – № 1:4); ...*ми, тихомирні осли, в майбутті / Не бачимо небезпеки.* (М. Бажан: ПССП-01:137; пор. аналог. утворення у Т. Шевченка: **тихосумний, тихо-сумний** [СМШ-64:2:329])

Тихомовний, прикм., *Та вся їх цвіт так не була їй мила, / Як рідних мавок тихомовний спів...* (Б. Тен: ЛР-2010:34)

Тіхо-молодій, прикм., *А на обличчі тихо-молодому / Цвітуть два маки тихо-молоді.* (МВінгр4:86 # 1974)

Тихомрійний, прикм., *В темну нічку аж до ранку / Ніжний голос не вгавав: / Тихомрійну колисанку / Все співав, співав, співав.* (СЧ:163 # 1913); *Тремкі тенета тихо мрійні / Тче тріолет / Тче тріолет.* (Мойс2:30 # ~2000); пор.: **Тіхо-мрійний**

Тіхо-мрійний, прикм., *Білі яблуні мого дитинства, / Тихо-мрійні та ніжно-ласкаві.* (ГГорд7:9); пор.: **Тихомрійний**

Тихомудрий, прикм., ...*бо той бік – тихомудрий і благий.* (Стус1:134 # 25.06.1972)

Тихоозерний, прикм., субст., – *Мій тихоозерний, / хай у вухах твоїх не вмовкає моя мелодика...* (Мельник:56)

Тихоокій, прикм., *Чиновний такт і спокій в царя, – і лінь в натурі тихоокій.* (ВБар9:100 # 1944)

Тихорадісний, прикм., *Але минулого, здавалось, і не жалко / В той тихорадісний і світлосяйний день...* (ПФ:104 # 1922)

Тихоревний, прикм., *Залізний клич і тихоревний жаль, / І мудре слово і немудрі речі, / Як день і ніч, як світло й темнота, / В однім двобої руки запліта.* (АМ5:80)

Тихосвітанковий, прикм., *Не вір, що в чорнім затінку діброви / Сховаєш вид свій тихосвітанковий.* (ДрачБ:664 # 1995)

Тихосвітній, прикм., *Зустрічаєш мене, Ладо, на тихосвітніх горах...* (ІКалин3:78)

Тихотіхий, прикм., *Сміятись вам, мовчати вами, / Вашим ім'ям сповнять гортань / І тихотіхими губами / Проміння пальчиків гортать...* (МВінгр2:78 # 1963); пор.: **Тіхим-тіхий**

Тіхо-тужливий, прикм., *Щось тихо-тужливе / Блуканнями повертає.* (Севернюк2:111 # ~1996–19.02.2003)

Тихохвільний, прикм., ...*І тихохвильне небо золотого Рогу.* (ВВерб1:11)

Тонкогорлий, прикм., *Встань же, слово, серця яр чудесна, /.../ Тонкогорла флейта піднебесна!* (АМ6:117); *Середина жовтня – твоїх тонкогорлих розлук, / і я вже не знаю, не знаю, не знаю, не знаю / чи я вже помер, чи живу чи живцем помираю...* (Стус5:124 # 1971); *...і високий, як зойк, тонкогорлий співак / став ширяти над тілом своїм.* (Стус2:33 # 1972–1980); *Поро вечорова, поро тонкогорлих розлук!* (Стус2:51 # 1972–1980); пор. з узуальним **тонкоголосий** [СУМ10:190]

Тонкоспівий, прикм., *Щоб раювали тонкоспіві верві / із полювань, із золотого жита, / і добрим пивом, і солодким медом, / і черевом дозрілих рожаниць.* (Стус5:38 # 07.1965); *Зола, од суголосу сива, / і тонкорука, тонкоспіва...* (Стус2:183 # 1972–1980)

Травнево-гучний, прикм., *Прорости, як не цвітом – травною, / Як не сонцем – зорею зійди / І травнево-гучною порою / На закурений сад упади.* (ВР3:34)

Тремтячо-металевий, прикм., *Із виноградних лоз, що понад шляхом в'ються, / у саяві ранку я почув отут уперше, / немов сопілки звук тремтячо-металевий, / цикади пісню.* (ДХ1:75)

Тужливо-щемний, прикм., *Інші голоси – / Тужливо-щемні, рахманні – / То мова / Тих птиць, / Яким Зміїще-Тугарище / Звелів потрощити дзьоби.* (Мойс2:47 # ~2000)

Тужноголосий, прикм., *Мій край ключі тужноголосі / В політ збира.* (РСл:33)

У

Уміто-дзвінкій, прикм., *Знов робота, кипіння, тесання, / Виростає, всміхається дім, – / І змішалися праця й кохання / Під наметом уміто-дзвінким.* (МР1:192 # 1923–1924)

Ц

Цвірінчальний, прикм., *Не чути хорів цвірінчальних / Ні від садків, ні із дібров.* (ВЛ:129)

Ч

Чистоголосий, прикм., *Та відлунює в горах пісня, / Буйновітра, чистоголоса...* (Бабій8:42)

Чистодзвонний, прикм., див.: **Дзвонотонний**

Чорноголосий, прикм., *Предок чорноголосий / П'є з рога сумного / Вино золоте...* (ІП10:151 # 23.06.2006)

Чорномажорний, прикм., *Червоні Гудзони в прачорному тілі! / Чорні до млості! Чорномажорні! / Вчаділі чорним! Громи почорнілі!* (Драч2:59 # 1980)

Ш

Шепотливий, прикм., *А я не чую шепотливих слів...* (ПФ:90 # 1922); *Ген принишкили шепотливі трави...* (А. Калиновський: Плуг-29. – № 4:52)

Широкошумний, прикм., ...І, сповнений видінь безумних / і таємничих голосів, / біжить до диких берегів, / під тінь дібров широкошумних. (ЮК:329); ...і на Шевченківському бульварі широкошумні явори. (ВС3:67 # 1958)

Шумліво-голосистий, прикм., Її [пшениці. – О. Р.] наливів колосистих, / Її шумливо-голосистих вітрів... (АМ7:109)

Шумліво-проворний, прикм., Уперше в житті я лелеченька чорного / Зустрів серед теплих навальних снігів, / Зігнувся до потічка шумливо-проворного, / Вишукував щось з-під його берегів. (Бабій12:72)

Шумнокрілий, прикм., Най вколише вашу тугу / Шумнокрилий вітер з луку. (П. Карманський: РП:149)

Шум-ясенівий, прикм., ...Край тюльпан-сонця, сиз-вечоре, / У землі моїй шум-ясенівій. (ВСв2:147)

Щ

Щедроголосий, прикм., Там пісня виростає і пливе / над вогнищем, поміж темнавих сосон, / і коло вироста щедроголосе... (СЙов1:104 # 1989)

Щедромелодійний, прикм., А там, на сході, вже крокує сонце, / Злітає щедромелодійне „Бам-м-м-м!”. (ВЛ1:90 #17.02.1967)

Щемліво-журавліний, прикм., І знов „курли” щемливо-журавлине / До серця лине кличем висоти. (ВКалашн:51 # 2010)

Щиродзвонний, прикм., В річку золота згори / Капле срібло щиродзвонне. (ПСавч:111 # 1913)

Я

Яснодзвонний, прикм., О моя Білорусь яснодзвонна..! (ВС1:52 # 1925)

Ясношумний, прикм., Тих самих зір цвістиме міріад / у небесах – але не тих для мене! / Той самий буде ясношумний сад... (МР1:337 # 1918)

**“Словник національно-маркованих індивідуально-авторських
прикметників в українській поезії ХХ–ХХІ сторіч”
(фрагмент)**

**Умовні скорочення прізвищ укладачів опублікованих і рукописних
словників авторських лексичних новотворів (у ремарках до
ілюстративного матеріалу)**

Г. В. – Г. Вокальчук
О. Р. – О. Радько
Н. А. – Н. Адах
Н. Г. – Н. Гаврилюк
В. М. – В. Максимчук
Г. М. – Г. Максимчук
О. К. – О. Кирилюк (Семенюк)
О. Т. – О. Тимочко (Ліпкевич)
Ю. К. – Ю. Костюкевич

< > – указівка на інформацію довідкового характеру, коментар щодо
розкриття значення новотвору
/ – указівка на кінець віршового рядка
// – відокремлення строф у поетичному тексті
/.../ – пропуск тексту в ілюстрації
[] – коментар укладача; указівка на наукове джерело
– указівка на дату створення інновації
~ – указівка на приблизну дату створення інновації
() – указівка на джерело ілюстративного матеріалу

А

Айстра *айстриний, айстроокий, астроокий,
білоайстровий*

Будеш в квітнику / в айстринім вінку! (ІКалин2:86 # ~1970)

...сузір'я айстроокі / печаль дотерплять... (ВБар5:14 # ~1942)

А зорі астроокі / вислухують печалі кипариса. (ВБар3:24 # 1942)

Не більш як штучно-алебастрова / Душі твоєї білизна. / То лише зовні –
білоайстрова... (Мойс4:60 # ~2003)

Ангел *ангелокрилатий, ангелячий, білоангельський,
свіжоангельський*

З ангелокрилатим пацаном / До гнізда б зозулю завертати... (ПІ7:158
17.06.2002)

...ангелячий пух вперемішечку із тополиним... (ВЦ1:37)

Та опалих квіток білоангельська віхола / Промовляє до мене, як ти,
“Прощай!” (ВК1:29)

...свіжоангельські руки... (С. Процюк: Плерома:229)

Б

Базар *базарно-балаганний, базарно-мадонний*

Де вже нам до слави, – популярність / На базарно-балаганний кшталт...
(Мейта5:138)

І знову товчуть на сцені / Брехні базарно-мадонні. (ВПоп1:30 # 1990)

Баран *бараноздібний*

Крутить вченості педалі, / Хоч бараноздібне: / “Я та інші, і так далі, / І
тому подібне...” (ЮБ5:310)

Барвінок *барвінково-хрещатий, барвінкоцвітний*

Тому світ барвінково-хрещатий / Спокій мій від часу стереже. (П2:43
14.07.2001)

Мережана, уся барвінкоцвітна, / Тепло у ній сердечне і дива.
(О. Дробаха: Київ-2000. – № 7–8:79)

Батько *безбатьківський, всебатьківський*

Село затис в збайдужених щупальцях / Руїнний безбатьківський
холодок. (Пашук4:16)

Душа шугає з Зір на Зорі / В мою Всебатьківську Опіку. (Мит11:19)

Батьківщина *батьківщинний*

Наворожу собі батьківщинну суєтність. (ОП1:53 # ~2009)

Бджола *багатобджолий, бджолинорійний,*

бджолистий, безбджолий, вишнево-бджолиний

...скоро в поле, навік роменне та багатобджоле... (В. Барка: ПССП-
01:158)

Будь у бджолинорійних / Віршах моїх ніким. (ЮКост1:9)

...за бджолистими квітами... (ВЛит:49)

...Без неї [любові. – В. М.] поле вичахне безбджоле, / Не зазерніє житній
колосок. (ВР1:288 # ~1980-і)

Але скоро пізнаєш ти їх [мрії й думки. – Г. В.] ... / у вишнево-бджолиних
піснях... (Таран1:108)

Береза

*березовий-бузовий, березово-вічний, березово-
калиновий, березозорий, березокорий, березоли-
стий, калиново-березовий*

То не березовий-бузовий солодкий сік... (ПТ4:19 # 1920–1922)

Березово-калинова весна. (ПІ8:115 # 14.10.1998)

Я, зачарований, стою / У повені гучного хору – / І літечко березозоре / Із уст світанку п'ю... (ПМ2:36)

За колоссям яровистим, / За лісом березолистим / Грають сурмачі. (АМ2:61 # 09.1903)

Співаю і спиваю біль сопілкою. / Калиново-березова кора... (ПІ8:138 # 11.04.2003)

Березень

березневовітій, березнево-сонячний, сонно-березневий

Біля частоколу чорнобривці / Заквітчали осінь золоту, / Нагадали посмутнілій жінці / Березневовітю наготу. (ГФ3:37 # 12.08.2009)

На краю снігового полону березнево-сонячний. (Б. Чіп: Київ-2010. – № 6:8)

І пахне снігом / Сонно-березневим... (ВВер65:217)

Біблія

добіблійний, надбіблійний, полиново-біблейський

І подих замре: не в майстерню ввіходиш – / У мить добіблійної ери. (ВВер65:26)

...Щоб твої перемоги узріти і твою надбіблійну красу. (ЯСл4:130 # 1950)

В полиново-біблейській купаюся гіркоті, / Аж у горлі пече... (Бабій5:47)

Білий (колір)

біловишневий, білоганковий, білоторяний, білоквітний, білосвітний, білосільний, білотканий, білоустий, білохатний, білохлібий, білоцвітний, зірчасто-білий, лебіднобілий, осяйно-білий, прабілий-білий, смертельно-білий

...і парус добрий / збира і провоза в біловишневий обрій / заморених і хворих від скорбот і ран... (ВБар5:109 # 1947)

Рушниками прикрасимо наш білоганковий дім. (АТимченко:59 # 2008)

Та срібних днів уже нема, / і білоторяна зима, / мов сніжний лебідь Льоєнґріна / у синє, синє плине... (ЮК1:158 # 1926)

В моїх руках гніздо складає птах, / яєчко ронить в руки білоквіті. (МВінґр5:56 # 1962); Якби не ви, / Берізоньки мої, / Якби не ви, / Черемхи білоквіті... (СПраск2:4)

Скоро крикнуть квіти, / Білосвіті квіти. (ПІ12:61–62 # 23.10.1994)

Як веселка справжня, цвітом грає / Білоткане ніжне полотно! (ОЮщ2:184 # 1960); Чарують душу білоткані весни... (МЯк3:60 # ~1990-і)

І раптом я згадав / І білохатню вулицю родиму. (МР:343# ~1918); Над книгами я думкою блукаю / По білохатній вулиці родимій. (МР:338 # ~1918)

Хай чорнохлібний вечір надійде. / Хай білохлібе знов світання всюди. (ПІ10:87 # 11.07.2005)

Тісенька і старенька наша хата / Завжди білявостінною була... (МПш1:85)

На шибках – зимових мережок / Зірчасто-білий візерунок. (ЕБ1:94)

А ліс стояв – немов і не вві сні – / Ялиново-справдешній, празеленей. / І леви на прабілий-білий сніг, / Зелені світри повтягавши, всілись. (Мойс5:111)

Благовіщення *благовісно-дзвонний*

Побіля цих величних стін, / Де ранки благовісно-дзвонні, – / Чому вони завжди отут, / Ці птахи безборонні? (ЛЛ:17)

Блакитний (колір) *блакитно-золотий, блакитнозорий, дзвінкоблакитний, злото-блакитний*

Небачена, блакитно-золота над серцем квітка... (Т. Майданович: Київ-2001. – № 5–6:9)

Я розкопаю високу гору / Біля пшениці тебе посію, / Неначе квітку блакитнозору, / Моє кохання, мою надію. (АМ6:47); ...чого тремтить / Моя душа, як ніч блакитнозора? (ДПавл3:125 # 1977)

Щоб все дзвінкоблакитне / пишалось і жило. (ПТ:72 # ~1920–1922)

...Ти [мово. – В. М.] провисаєш кетягом калини / В будущини злото-блакитну рань. (ВР1:147 # ~1970-і)

Блискавка *блискавично-перебіжний, двоблискавчаний, зверхблискавичний*

Тільки мент. Обламок менту – / блискавично-перебіжний. (ВЧ1:90)

...двоблискавчана орда насміхала... (ВБар1:91 # 1946)

З громів надхідно в осуд сповістились: / зверхблискавичному орлові. (ВБар2:84 # 1980)

Блуд *безоблудний, блудодійський, блудословний*

Світ широкий, правдомовний, / Безоблудний... (БЛ:446)

– Батьку, я покарав оту шльоху! / Ти був сліпий. То душа блудодійська. / Вона не варта твоєї любові. (ЛК1:53)

...І сичали заздрість і сволота, / Блудословна, з-під чужих воріт. (АМ6:154)

Бог *боговитий, боговірний, богодайний, богозахисний, боголіпний, богомвбережний, богонарожденний, богоприхильний, богородний, богорожденний, богосхожий, богоявлений, божемильний, побожно-мовчазний, свят-божий*

Так! Бо, народжена в серці його боговитім та мудрім, / Пісня дзвенить і донині... (М32:146 # 1925)

То ж витайте наді мною, / я ж витатиму над вами – / над водою і над твердю, – / боговірний. (Стус1:203 # 1972); Відколи ми, жінко, із ним, / боговірним, сюди прийшли... (С. Процюк: Іменник-90:97)

...кого ти шукав? /.../ Якої блакиті, яких благодійних трав, / яких богодайних слів, що їх не дали роки? (БРуб:111 # 1963)

Богозахисна стріхо моя, жайвора заспів, трель солов'я. (ЯСлЗ:186 # 1990)

До війни... ну, як завжди... до волі не був готовий / Боголіпний народ на берегах Дніпра. (ІП7:131 # 2000)

Мов богорожденні – соснові ліси, / немов ошелешені, струнчаться в простір. (Стус3:110 # 1973–1979); Мені за березневі є дари / оця богорожденна стала святість... (Стус3:198 # 1973–1979)

І завжди, як підходжу я до квітки / В захопленні побожно-мовчазнім, / Самому Господу відомо, звідки / Спалахує мелодія в мені. (НГ:75)

Борщ *борщіший*

...Твій борщ зробивсь борщішим набагато. (ЛКЗ:84)

Брат *безбратній, старшобратній, стобратній,
щиро-братній*

Душа безбратня тужно плаче. (Світл1:58 # ~70-і)

Триста „радісних” років старшобратньої дружби... (А. Мороз: Толока:86 # 1989)

Яке в нас свято щиробратнє, зустрічне. (ПТЗ:342 # 1959–1960)

Брехня *брехливо-світлий, забрехущий,
улесливо-брехливий*

...городського неба / Брехливо-світла даль. (МР1:95 # 1918)

Звісило з трибуни злиденський ковпак забрехуще слово. (ЛК2:163)

Не слухай, принце, непотрібних слів / Улесливо-брехливого вельможі! (МР1:129 # 1919)

Брови *веселобровий, гарнобровий, гордочорнобровий,
золотобровий, кошлатобровий, лукаво-тонко-
бровий, музичнобровий, огненнобровий, осенево-
бровий, похмуробровий, сизобровий,
сумнобровий, червонобровий, чорнобровий,
чорнобровіший, шаблебровий*

Чи квітка, чи голубка. / Така дурна. Веселоброва. (ПТ4:160 # 1933); Чого ти дотепер іще сумна, / Веселоброва пісне українська? (МПш1:32)

...Тут наша мова гордочорноброва... (МПш1:20)

Знову дуб кошлатобровий / Білі віти підійма. (АМЗ:129)

А та, струнка, лукаво-тонкоброва, / З-під Боярки, мабуть, чи з Василькова... (АМ7:336)

А потім ти [хато. – В. М.] мовчазно і несміло / Приходила ясна й музичноброва... (ВР3:15)

Дощі насупилися осеневоброві – / Святі хліби гниють у колоскові... (Тимчак:80)

Я прочитав твої [дівчино. – О. К.] словечка сумноброві... (ПТ2:458 # 1941)

На народ наш подивіться, – / він у всьому чорнобровен, / силою ж – це океан! / Океан повен... (ПТ2:7 # 1955)

Їду у Дворовичі – / Путь горбиста, / Там ще чорнобровіші [дівчата. – В. М.] / Їдуть в намистах! (ББ:105 # 07–08.1999)

Бузина *темно-бузиновий*

Нема назад коханій вороття. / А тіні мертвих темно-бузинові. (АКр2:58 # 07.02.1981)

Бузок *бузково-синій, бузково-тканний, бузково-ярий
духмяно-бузковий*

Увіруй в торжество / бузково-синіх звуків серед тиші. (Стус6:206 # 1965)

Пелюсточками, пальцями, руками, / як жалами співучими, – до віт / березових, хистких, бузково-тканних, / в його лірично-фосфоричний світ. (Стус6:205 # 1965)

...і тиша сяє при кормі / бузково-яра віть. (Стус1:186 # 27.09.1972)

У вечір духмяно-бузковий / Поклали на музику слово. (ВМ:40)